

26 October 1989

Mr Anthony Hollick
6, Ambra Vale
Clifton Wood
Bristol BS8 4RW

OK
M

Dear Sir,

Thank you for your letter of the 19th of October.
We are very grateful for all information that could
assist in finding out the destiny of Raoul
Wallenberg. Your letter has been forwarded to the
appropriate authorities in Sweden.
Yours sincerely,

P 2 en I
1989-11-
19

Anders Elofson
First Secretary

London 1989-10-26

Överlämnas jämte inkommande skrivelse
av ambassaden i LONDON till Pol 1, UD,
för kännedom.

Anders Elofson
Anders Elofson

=====

To: Mr. N. Daag.
Embassy of Sweden,
11 Montague Place,
LONDON W1.
England.
Telephone (01)-724-2101

From: Anthony Hollick.
6. Ambra Vale.
Clifton Wood,
Bristol BS8 4RW
England
Telephone (0272)-290728

=====

Dear Mr. Daag.

16th October. 1989

Further to our telephone discussion of today's date concerning Raoul Wallenberg, I can confirm the following references to the role of General Victor Abakumov of Soviet military counterintelligence (SMERSH) in Mr. Wallenberg's arrest and imprisonment.

Walter Ellis writes of Abakumov's responsibility in his article in the Sunday Times, "Sweden in search of a hero's truth" dated 15 October 1989. He describes Abakumov as "Beria's deputy."

William Hood, who was James Angleton's deputy in CIA counterintelligence, writes of Abakumov's relationship with Obergruppenfuhrer Heinrich Mueller on p. 315 of his book on the Popov case, MOLE (Weidenfeld & Nicholson, 1982).

"In 1943 General Victor Abakumov, then chief of Soviet military intelligence (SMERSH), struck directly at the Nazi jugular. After a SMERSH operative recruited a high-ranking Gestapo officer in Danzig, Abakumov supervised the maneuvering of the agent into a position where he could sound out, and subsequently recruit Obergruppenfuhrer Heinrich Mueller. Mueller was not just any SS general, he was chief of the Gestapo. Ostensibly, Mueller was a more savage anticommunist than his boss, Heinrich Himmler. Abakumov must have had remarkable insights into the Nazi high command to realize that Mueller could be convinced that the millennial Reich was doomed and that he was enough of an opportunist to make a deal.

Mueller disappeared in the last days of the Berlin fighting. At first thought to be dead, his presence in the USSR was mentioned in several unverified reports. In 1945 an American war crimes investigator sent a formal request to the Soviet war crimes authorities for information on the whereabouts of SS Obergruppenfuhrer Mueller, one of the most notorious Nazi war criminals. Weeks later, the Soviets responded. Noting that there were many Muellers in East Germany, the Russians asked for the lieutenant general's first name. Pawky humor is not an exclusively Anglo-Saxon taste."

Paul Johnson, in his "History of the Modern World" (1983, Weidenfeld's, p. 422) writes that "...head of the Gestapo, SS General Mueller, probably went to work for the NKVD" and gives as references for this Manvell and Fraenkel's biography of Himmler, pp. 157, 169-70, 266 footnote 20.

Heydrich, Mueller and Eichmann all attended the Wannsee conference in Berlin in 1942. Among the reasons given for the "Final Solution" were the free-market trading activities of Jews, which disrupted Nazi state economic planning. At that conference Heydrich was reported as describing his method for dealing with other departments of the Nazi state: "First, knowledge; then, acquiescence; then, complicity."

It is a matter for regret that Allied authorities have been so reluctant to acknowledge the scale and extent of collaboration between Stalin's

and Hitler's regimes for so very many war crimes. All this was before
Gorbachev, of course.

Please allow me to wish you every success in discovering the truth
concerning Raoul Wallenberg.

Yours sincerely,

Anthony Hollick
=====

S. CORRECTION: in the William Hood quote, ~~At~~
telligence (SMERSH) should read "counterintelligence".

Ärende

Wallenberg

Datum

1989-11-01

Avd

Grupp

Mål

Adress

Ambassaden

MOSKVA

Text

Dnr.....

Re Wallenberg.

Ambassaden i Belgrad har 89-10-31 inrapporterat följande.

Cit UNHCR:s härvarande kontor.....(se i övrigt bif
från Belgrad).....bedömts som fullt trovärdig.

af Sillén

Slutcit

Cabinet

Ärendet	Wallenberg	Datum 1989-11-01		
		Avd B	Grupp 2	Mål EU

Adress: Generalkonsulatet
LENINGRAD

Text: Dnr.....

Primo: Medan företrädare för Wallenberg-Föreningen besökte Moskva vecka 42 inkom den 18 oktober ett miso från gk New York, vilket vidarebefordrades till ambassaden i Moskva. Här följer texten in extenso.

Cit Följande meddelande skall gå till Nina Lagergren eller Guy von Dardel i Moskva med hälsning från Rachel Haspel och Alan Greenberg.

Enligt uppgift till Greenberg i morse från källa som han betraktar som "utomordentligt säker och tillförlitlig" är Raoul Wallenberg fortfarande vid liv och den adress där han kan sökas är:

Pagriniu Seneliu Invaidu Namai (Pagrins ålderdomshem)
Macikai, Silute, Lithuania, 130 miles från Vilna alldeles intill Östersjön

"Macikai" är bynamn och "Silute" är stadsnamn i Lithuania.

Uppgifterna har lämnats till Thorén, New York, sent på onsdagen New York-tid, kl 23 00 svensk tid.

Tacksam om detta kan vidarebefordras direkt till ambassaden Moskva f v b fru Lagergren och hr von Dardel.

Thorén

Slutcit

Secundo: Den 23 oktober inkom följande från Moskva.

Cit Tipset från New York togs aldrig upp av Nina Lagergren under besöket här, eftersom hon ansåg det borde utredas av UD.

Ärende

Wallenberg

Datum

89-11-01

Ärd

Grupp

Mbl

Adress

Gk

LENINGRAD

Text

Vi föreslår ni vidarebefordrar det till Gk Leningrad och ber dem undersöka.

Berner

Slutcit

Tertio: Det vore värdefullt om ni kunde kontrollera uppgiften vilket torde ske bäst genom besök på platsen.

Cabinet

ÄRENDE:

UTRIKESDEPARTEMENTET

Kopia till:

UTR MIN

ÅTGÄRD:

KABS

POLCH

DITR POLCH

POL 1

AMBASSADEN MOSKVA

1989-11-02

AD STOKHOLM

TOER POL 1 (HALLOVIST). VAAR

RE WALLENDERGAERENDET

UTRIKESDEPARTEMENTET

RE WALLEMBERGÅERENDET

TYVAERN KRÄNNLAN MID NAER DET GAELLER ATT FOERSE OSS MED KOPIOR
AV DE HANDLINGAR SOM OEVERLAEMNADES TILL WALLEMBERGFOERENINGEN
DEN 29 OKTOBER. (DAN KAPLAN MED MUSTRUS UTTALANDEN 1979, NYSKRIVET
INTYG FRAAN VLADIMIRFAENGELSET, FAENGELSEACKAREN BUTOVAS H FL
INTYG SAMT UPPTECKNINGARNA SAMTALET SUARTZ-MDASHNIKOV, JARRING-
MDASHNIKOV).

TACKSAMMA NI DAERFOER KUNDE FOERSOEKA ERHAALLA DESSA FRAAN WALLEN
BERGFOERENINGEN (AEVEN FOER AMBASSADENS RAEKNING).

BERNER

ÄRENDE:

UTRIKESDEPARTEMENTET

KOPIA TILL:

ÅTGÄRD:

UTR MIN

- " -

KABS

POLCH

BITR POLCH

POL 1

23
P 2 800'

POL

GENERALKONSULATET LENINGRAD 1989-11-02

UD STOCKHOLM

FOER POL 1 FRAAN AHLANDER

MYCKET BRAADSKANDE

RE WALLENBERG

New York

ack

M

FORTS

UTRIKESDEPARTEMENTET

1

RE WALLENBERG

TACKSAM FAA EV UTFOERLIGARE UNDERLAG MED VECKANS KURIR -- PACKAS
FREDAG - FOER EV BESOEK OMRAADET REDAN EFTER UM: S BESOEK.

AHLANDER

[Besvarad av utrikesminister
Sten Andersson vid frågestund
i Riksdagen den 28 november
1989.

Till utrikesminister
Sten Andersson

Raoul Wallenberg

Fråga:

Angående Raoul Wallenberg

Enligt tidningsuppgifter så har utrikesminister Sten Andersson, vid sitt besök i Moskva, "bara i förbifarten" tagit upp frågan om Raoul Wallenbergs öde. Detta trots att utrikesministern träffat både premiärminister Nikolaj Ryzjkov och utrikesminister Edvard Sjevardnadze.

Eftersom utrikesministern vid en frågedebatt den 24 oktober, uttryckligen lovade, att dels "ta upp frågan på nytt" vid sitt besök i Moskva, och dels att följa upp vittnesuppgifter från personer som säger sig ha träffat Raoul Wallenberg, så utgår jag ifrån att dessa tidningsuppgifter är felaktiga.

Är utrikesministern beredd, att inför kammaren ge en redogörelse för resultatet av de diskussioner, som fördes med de sovjetiska ledarna, angående Raoul Wallenbergs öde?

Frågeställare:

Per Stenmarck

namn
Per Stenmarck

(m) 179
parti
(m) 179
bänknr

Överlämnas enligt uppdrag

1.12.1989
.....

Svaret lämnas tisdagen den
28 november 1989.

Svar på fråga av Per Stenmarck om Raoul Wallenberg

Herr/Fru talman!

Per Stenmarck har frågat mig om jag kan ge en redogörelse för de diskussioner om Raoul Wallenbergs öde som jag förde med de sovjetiska ledarna vid mitt besök i Moskva i mitten av november.

Som jag förutskickade i mitt svar på en tidigare fråga från herr Stenmarck den 24 oktober om Raoul Wallenberg tog jag upp frågan vid mitt besök i Moskva.

Jag tog med min värd, utrikesminister Sjevardnadze, först upp den positiva öppenhet som visats mot Raoul Wallenberg-föreningen under dess besök tidigare under hösten. Jag sade bl a också att jag gladde mig åt att man på sovjetisk sida åtagit sig att granska de dokument och uppgifter som föreningen presenterat.

Utrikesminister Sjevardnadze sade mig att man uppriktigt sörjer vad som hänt. Det hade inträffat under ett tragiskt skede i landets historia. Raoul Wallenbergs öde var inte unikt. Man hade nu gjort det möjligt för Wallenberg-föreningen att besöka Sovjetunionen och gå igenom dokument. Han förklarade att man på sovjetisk sida var beredd att gå vidare med detta. Han tillade också "vi är intresserade av att sanningen kommer fram".

Jag kan tillägga att frågan under mitt besök även berördes på tjänstemannanivå, varvid fortsatt medverkan i sökandet efter Raoul Wallenberg ytterligare diskuterades.

Jag kan efter mitt besök med tillfredsställelse konstatera att man på sovjetisk sida har ett intresse att vinna klarhet i Raoul Wallenbergs öde. Detta bör underlätta det fortsatta arbetet på att kontrollera vittnesuppgifter och andra uppslag. Det är ett både tidskrävande och mödosamt arbete som inte kan klaras av vid ett kort utrikesministerbesök.

Det är sant att Wallenbergs öde inte är unikt men hans gärning var unik. Raoul Wallenberg har blivit något av en symbol för mänskliga rättigheter. Så länge ovissheten om hans öde består, kommer den svenska regeringen att fortsätta sina ansträngningar att söka klarhet i frågan.

Ärende

Wallenberg

Datum

1989-11-02

Äv

Grupp

Mål

Adress

Ambassaden

BONN

Text

Dnr.....Efter besök i Moskva nyligen har Wallenberg-Föreningens företrädare med Per Anger i spetsen besökt kabinettssekreteraren och polchefen. De rapporterade om sin i sitt tycke lyckade resa och om den dialog de nu ansett sig ha fått till stånd.

Föreningen hemställde att utrikesministern under sitt besök i Moskva 10-11 november försöker förmå den sovjetiska sidan att inta utgångspunkten i sökandet efter Wallenberg att denne fortfarande är i livet.

Utrikesministern kommer att orientera om den svenska inställningen, samt säga att "det skulle vara av värde om vi kunde enas kring uppfattningen att det hittills inte har presenterats några bindande juridiska bevis för att Wallenberg är död".

Utrikesministern kommer även att stödja föreningens framställan få göra fortsatta grundliga efterforskningar i sovjetiska läger- och fängelsearkiv.

Vi lovade även att instruera er anhålla om motsvarande stöd från förbundskansler Kohl att ges på lämpligt sätt. Föreningens företrädare uttalade sin stora tacksamhet för Kohls personliga engagemang i Wallenberg-saken. Den tyska texten till svar på riksdagsfråga den 24 oktober kan förslagsvis användas då ni vänder er till förbundskanslerns kansli. Denna text faxas till er så snart den föreligger. En sammanfattande PM sänds med nästa lägenhet.

Cabinet

Arende

Wallenberg

Datum

1989-11-02

Avd

Grupp

Må

Adress

Ambassaden
OTTAWA

Hallqvist 17-11-89

(POL)

Text

Dnr.....Efter besök i Moskva nyligen har Wallenberg-Föreningens företrädare med Per Anger i spetsen besökt kabinettssekreteraren och polchefen. De rapporterade om sin i sitt tycke lyckade resa och om den dialog de nu ansett sig ha fått till stånd.

Föreningen hemställde att utrikesministern under sitt besök i Moskva 10-11 november försöker förmå den sovjetiska sidan att inta utgångspunkten i sökandet efter Wallenberg att denne fortfarande är i livet.

Utrikesministern kommer att orientera om den svenska inställningen, samt säga att "det skulle vara av värde om vi kunde enas kring uppfattningen att det hittills inte har presenterats några bindande juridiska bevis för att Wallenberg är död"

Utrikesministern kommer även att stödja föreningens framställa få göra fortsatta grundliga efterforskningar i sovjetiska läger- och fängelsearkiv.

Vi lovade även att instruera er anhölla om motsvarande stöd från premiärminister Mulroney vid hans kommande besök i Moskva Den engelska texten till svar på riksdagsfråga 24 oktober kan förslagsvis användas då ni vänder er till premiärministerns kansli. En sammanfattande PM om besöket sänds med nästa lägenhet.

Per Anger har redan bett den kanadensiske ambassadören i Stockholm att anhölla om stöd från premiärministerns sida under Moskva-besöket.

Cabinet

Ärende

Wallenberg

Datum

1989-11-02

Änd

Grupp

Mbl

Adress

Ambassaden

TEL AVIV

Text

Dnr.....Efter besök i Moskva nyligen har Wallenberg-Föreningens företrädare med Per Anger i spetsen besökt kabinetssekreteraren och polchefen. De rapporterade om sin i sitt tycke lyckade resa och om den dialog de nu ansett sig ha fått till stånd.

Föreningen hemställde att utrikesministern under sitt besök i Moskva 10-11 november försöker förmå den sovjetiska sidan att inta utgångspunkten i sökandet efter Wallenberg att denne fortfarande är i livet.

Utrikesministern kommer att orientera om den svenska inställningen, samt säga att "det skulle vara av värde om vi kunde enas kring uppfattningen att det hittills inte har presenterats några bindande juridiska bevis för att Wallenberg är död"

Utrikesministern kommer även att stödja föreningens framställan få göra fortsatta grundliga efterforskningar i sovjetiska läger- och fängelsearkiv.

Vi lovade även att instruera er anhålla om motsvarande stöd från finansminister Peres vid hans kommande besök i Moskva. Den engelska texten till svar på riksdagsfråga 24 oktober kan förslagsvis användas då ni vänder er till finansministern. En sammanfattande PM sänds med nästa lägenhet.

Cabinet

Ärendet

Wallenberg

Datum

1989-11-02

Avd

P

Grupp

2

Mål

Eu

Adress

Ambassaden

WASHINGTON

Text

Dnr.....Efter besök i Moskva nyligen har Wallenberg-Föreningens företrädare med Per Anger i spetsen besökt kabinettsssekreteraren och polchefen. De rapporterade om sin i sitt tycke lyckade resa och om den dialog de nu ansett sig ha fått till stånd.

Föreningen hemställde att utrikesministern under sitt besök i Moskva 10-11 november försöker förmå den sovjetiska sidan att inta utgångspunkten i sökandet efter Wallenberg att denne fortfarande är i livet.

Utrikesministern kommer att orientera om den svenska inställningen, samt säga att "det skulle vara av värde om vi kunde enas kring uppfattningen att det hittills inte har presenterats några bindande juridiska bevis för att Wallenberg är död"

Utrikesministern kommer även att stödja föreningens framställa få göra fortsatta grundliga efterforskningar i sovjetiska läger- och fängelsearkiv.

Vi lovade även att instruera er att anhålla om motsvarande stöd från president Bush att ges på lämpligt sätt. Föreningen hade med tacksamhet noterat presidentens lyckönskingsbudskap inför resan till Moskva. Den engelska texten till svar på riksdagsfråga den 24 oktober kan förslagsvis användas då ni vänder er till presidentens kansli. En sammanfattande PM sänds med nästa lägenhet.

Cabinet

UTRIKESDEPARTEMENTET

ARENDE:

KOPIA TILL:

ÅTGÄRD:

UTR MIN

KABS

POLCH

BITR POLCH

POL 1

AMBASSADEN MOSKVA

1989-11-03

UD STOCKHOLM

✓ FOER POL 1

RE WALLENBERGAERENDET

FOETIS

RE WALLENBERGAERENDET

AMBASSADRAADET VID KANADENSISKA AMBASSADEN KONTAKTADE IGAAR MAGNUSSON OCH FOERHOERDE SIG OM LAEGET BETR RW-AERENDET OCH VAARA PLANER ATT TA UPP DETTA UNDER UTRIKESMINISTERNES BESOEK. HON MEDDELADE OCKSAA ATT PREMIAERMINISTER MUHOONEY MED ALL SAEKERHET KOMMER ATT TA UPP AERENDET UNDER SITT BESOEK I MOSKVA SENARE I NOVEMBER.

BERNER

UTRIKESDEPARTEMENTET

ÄRENDE:

KOPIA TILL:

ÅTGÄRD:

UTR MIN

KABS

POLCH

BITR POLCH

POL 1

POL 2

FN-DELEGATIONEN NEW YORK

1989-11-03

UD STOCKHOLM

FOER POL 1

HALLQVIST.

RE WALLENBERG.

FORTS

UTRIKESDEPARTEMENTET

1

RE WALLENBERG.

VCH 416 AVSAENT AV GENERALKONSULN SOM NU OCH NOVEMBER UT BEFINNER
SIG I SVERIGE. KOPIA FINNS EJ I GENERALKONSULATETS ARKIV. VAD 416
BEROER AER OKAENT AV MIG OCH MINA MEDARBETARE. THOREN KAN PAA
MORGONEN NAAGRA DAGAR FRANOEVER NAAS UNDER ADRESS OESSJOE,
MUNKA-LJUNGBY, TEL 0431-33013.

SPORRONG

TELEFAX

sid 1 av 2

Adress: Utrikesdepartementet, Pol 1 X		Datum: 1989-11-03		Dnr: 15	
Avsändande enhet: Ambassaden Moskva		Avd:	Grupp:	Mål: ✓	
Ärende: Wallenbergärendet					
Totalt antal sidor: 2		Obs! Vid begäran om repetition skall alltid avsändande enhet enligt ovan anges!			
		Avsant den	Klockan	Sign	

Senaste numret av Moscow News innehåller följande
artikel om Raoul Wallenberg.

Berner

Ambassaden Moskva kl 10.30

[Handwritten signature]

offered to take any one of the villagers in an armoured car to the neighbouring Azerbaidzhan village, but no one volunteered. We went there alone and offered to help the local administration of the Narshtar village sort the matter out with the Vank people. Again there was a refusal. Though we managed to get a protocol counter-

country, but now have lost it. However, the most important task is to have the political problem solved and the future status of the Region defined. Time has shown that, without this, it is impossible to settle the conflict and ensure people's safety. "What would happen if the Special

easily predictable outcome. A referendum in Nagorny Karabakh with its prevailing Armenian community would give us a result different from that of a referendum in Azerbaijan as a whole. We are still unable to work out compromises on less significant issues. For example, we cannot make the

Supreme Soviet session sympathetic since the Supreme Soviet's decision on the Region. Soldiers and militiamen sent here from all over the country are under stress as well. Major Stanislav Tishkevich, on duty at the airport, told us how an unidentified car dashed across the airfield towards a landing airplane. The car's driver ignored

railway wagons reported to have been sent to Karabakh earlier. They hadn't arrived. Nor had cargo, reported to have been delivered, arrived in Agdam. Judging by these facts, the blockade is still on. Andrei PRALNIKOV, MN special correspondent

SAD EPILOGUE

Is Raoul Wallenberg's 'case' closed?

Cbs relations of Raoul Wallenberg recently visited Moscow. Wallenberg's name was openly mentioned for the first time in our country a mere six months ago. Nevertheless, according to a report from the USSR Foreign Ministry's Press Centre published in Pravda, "the memory of this humanist, who in Hungary during World War II heroically saved thousands of people doomed to death in the Nazi dungeons, is highly revered in the USSR".

A direct dialogue between the authorities and the relations of the missing Swedish diplomat is a fundamentally new step in our policy on this case. Public opinion, both in our country and abroad, had expected much from this meeting. Regrettably, everything started with a misunderstanding. In their official request on the evening news last night, the telephone number of the Moscow department of the Raoul Wallenberg Society was given incorrectly. An avalanche of calls went to a woman who hadn't seen the news, and couldn't understand what was going on until the Society's Moscow branch called to explain and apologize. Because of this unfortunate mistake, we failed to receive a considerable amount of information. What then did the meeting between Wallenberg's relatives and represent-

atives from the Foreign Ministry and the KGB accomplish? At the meeting, the original of the previously known report from Smolotov (chief of the sanitary department of the Lubyanka prison) was shown as proof of Raoul Wallenberg's death in July 1947. This confirmed the version set forth in Andrei Gromyko's note of over 30 years ago. Also presented were the diplomatic passport and some other papers which belonged to Raoul Wallenberg. They were found in the course of reparing the office. The meeting with his relations who persist in their belief that Raoul is still alive, is a first step towards a mutually new step in our policy on this case. Public opinion, both in our country and abroad, had expected much from this meeting. Regrettably, everything started with a misunderstanding. In their official request on the evening news last night, the telephone number of the Moscow department of the Raoul Wallenberg Society was given incorrectly. An avalanche of calls went to a woman who hadn't seen the news, and couldn't understand what was going on until the Society's Moscow branch called to explain and apologize. Because of this unfortunate mistake, we failed to receive a considerable amount of information. What then did the meeting between Wallenberg's relatives and represent-

Not suspecting anyone of concealing the truth, we cannot consider it normal when information has been submitted to us in the form of a letter, as above. Independent historians and experts were never able to work in the archives. As a result, the "final answer" on the Wallenberg case has an essential flaw: it is impossible to verify. We must "trust without verifying", as we have done over the past 70 years. I don't want to say that the authorities adopted an unconscious attitude towards the Wallenberg case. What is important is that a professional historian-archivist conducts a search in a totally different way from that of a conscientious clerk. The point is that Raoul Wallenberg's case also involved Vilmos Langfelder, Raoul's driver, also a heroic man, and it is tedious, to say the least, to pass over his destiny in silence. Letters from Amnesty International branches abroad addressed to the Memorial Society read like this: "We request that a question be posed about the destiny of Raoul Wallenberg and his driver Vilmos Langfelder who were arrested by the NKVD bodies in 1945... Why don't the responsible bodies answer this question themselves, without any reminders from the public? After all, Langfelder's destiny may shed light on the fate of Wallenberg as well. But maybe it is this: that someone doesn't want to know. Not questioning the date of Raoul Wallenberg's death, we would like to learn more about the tragic 30 months spent by him in our country. For us, citizens of the country where Raoul Wallenberg lost his life, this question is of fundamental importance. As long as we have no access to the archives, we are not the masters of our past and hence, of our present and future. We have a right to know the names of those who lifted their hands against Raoul Wallenberg. Not for the sake of vengeance, but for the sake of the truth." Larisa LISVUTSKINA, historian

PROBING FOR TRUTH FROM DIFFERENT ANGLES

"50/50. An Experimental Dictionary of the New Thinking" is a book published recently in Paris in French and in Russian in Moscow. Edited by Yuri Atanasyev and Marc Ferro, the dictionary has been compiled by Soviet and French political scientists, historians and journalists. "50/50" implies that neither the French nor the Soviet contributors claim they know all the truth. Indeed, there is no single road to the truth, which, incidentally, is one of the principles of the new thinking. But what is new thinking? How can it be defined? The dictionary views the term from different angles. One of them is this: "New thinking" is a new way of thinking, like the goddess of wisdom, has emerged fully armed out of the Afghan quagmire. Its weapon is criticism which, as is known, is a "Khabul syndrome" just as there is a "Vietnam syndrome" the two have practically nothing in common: the pullout of US troops from Saigon resulted in no new approaches. The defeat in Afghanistan, on the contrary, played an important role in the birth of the "new thinking" (Gerome Bindel, France). "50/50" is an attempt by today's French and Soviet intellectuals to interpret Mikhail Gorbachev's book "Perestroika and New Thinking for Our Country and for the Whole World" — no such entry can be found in "50/50". Still, in no ordinary or original way does the dictionary interpret what Mikhail Gorbachev wrote in his book in 1987. The interpretations come from various people living in various apartments in the European Home. The contributors assess this home, the USSR, France, the Soviet reforms and changes in the world in their different aspects from such diverse positions that their extreme views, as all extremes, meet in the most important things. In short, "50/50" is an attempt by today's French and Soviet intellectuals to interpret Mikhail Gorbachev's book of two years ago. Y. I.

50/50

ОБЫТ СЛОБАРА
НОВОГО
МЫШЛЕНИЯ

Источники: Individu
Содержание: Socialisme
Литература: Liberalisme
Слова: Famille, Education
Образование: Education
Права человека: Droits de l'homme
Марксизм: Marxisme
Демократизм: Démocratie
Экономический кризис: Crise économique

**SVERIGES GENERALKONSULAT
LOS ANGELES**

1989-11-01 Nr 103

K. Holm

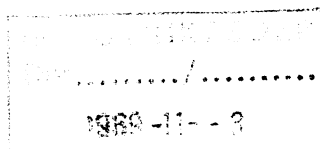
UTRIKESDEPARTEMENTET
Press- och informationsenheten

Kopia M. Hallgren Pol 1

- AM

OK/AF

PR

P 2 Eel

Ledare i Los Angeles Times om Wallenberg

Fredagen den 20 oktober innehöll Los Angeles Times en ledare om Raoul Wallenberg med anledning av det besök som nyligen genomfördes av en grupp av släktingar till honom. Det är ingen nyhet att Raoul Wallenberg är ett stort namn i USA, eller att det finns ett stort antal organisationer som engagerat sig för att bidra till att mysteriet med hans försvinnande klaras upp. Det är därför inte överraskande att en av de mer inflyttelserika amerikanska tidningarna ägnar en ledare åt de fortsatta ansträngningarna att få svar på vad som hände med Wallenberg. Artikeln, som är starkt positiv, pekar bl a på det ironiska i att Wallenberg lyckades att utmana en diktatur, bara för att själv bli offer för en annan. Vidare konstateras i artikeln att t o m i Sovjetunionen har Wallenberg, enligt det sovjetiska utrikesministeriet, kommit att betraktas som en hjälte.

Företrädarna för den nazistiska regimen kände sig tvingade att respektera Wallenbergs diplomatiska immunitet, hur illa de än tyckte om det, medan Sovjetunionen inte gjorde det, när det blev deras tur. Så lyder slutklämmen i ledaren.

Artikeln bifogas.

Peter Hammarström
Peter Hammarström

P 2 Eu -
Los Angeles Times
1989-10-20

He Deserves All Honor

Raoul Wallenberg's family and friends say they haven't given up hope that the Swedish diplomat may still be alive, nearly 45 years after he was kidnapped by Soviet forces in Hungary as he completed perhaps the most noble humanitarian mission of World War II. But with this week's repeated Soviet claim that Wallenberg died in captivity in 1947, little basis for any such hope would seem to remain. Were he alive today, Wallenberg would be almost 80, a remarkable age for any inmate of the Soviet penal system to achieve. The Soviets may well be lying when they say Wallenberg died of a heart attack two years after he was arrested—he would have been only 37 at the time—but almost certainly he died in captivity, probably many years ago.

A foreign ministry official who met with Wallenberg's relatives in Moscow this week expressed remorse for the diplomat's fate, blaming it on "this tragic phase of our history" when millions of people were seized and killed, often on the merest suspicion that they represented a threat to the Soviet state. The Soviet Union, which first announced in 1957 that Wallenberg had died in captivity and had been cremated, has to this day given no public explanation for why he was arrested or why he was held.

When Wallenberg was seized in January, 1945, he was in Budapest—which had just been liberated from German rule by the Red Army—as the official representative of a neutral nation. He had been sent by his government at the request of the United States to do what he could, so terribly late in the day, to try to save Hungarian Jews from

Nazi death camps. Much of Hungary's Jewish community had managed to survive the war under an indigenous pro-Nazi regime. But when Germany occupied the country in late 1944 the arrest and deportation of Hungarian Jews became a top Nazi priority, taking precedence even over urgent military needs. Wallenberg was able to provide Swedish travel documents and other forms of protection to as many as 100,000 Hungarian Jews, often snatching some—literally—from the trains that were about to carry them to their doom.

The terrible, inexplicable irony is that Wallenberg was able to defy the power of one tyranny only to fall victim to another. He had succeeded in doing what few people in history have had the privilege of doing. Almost single-handedly, with enormous courage and dedication, he was directly responsible for saving the lives of tens of thousands of fellow human beings. For that he deserves, and has largely won, universal respect and remembrance. Even in the Soviet Union, a foreign ministry official has told Wallenberg's family, "he has become a hero."

This week, Soviet authorities handed over to Raoul Wallenberg's family some of his personal belongings, retrieved from secret police files. Among them was the blue Swedish diplomatic passport that granted Wallenberg the diplomatic immunity he needed to carry out his life-saving activities. The Nazis in Budapest, though they hated to do so, felt compelled to respect that immunity. The Soviets, when it came their turn, did not.

Ärende

Wallenberg

Datum

1989-11-03

Äv

P

Grupp

2

Mål

Eu

Adress

Generalkonsulatet

LENINGRAD

POL

Text

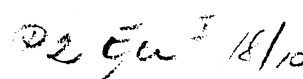
re Wallenberg.

Vi sänder med dagens lägenhet en sammanfattande PM om läget efter Wallenberg-Föreningens besök i Moskva. Beträffande det här aktuella tipset försöker vi få mera information från New York. Återkommer nästa vecka.

Cabinet

Avsändningsort

Pol I, kr Hallqvist/EL

Ärende	Wallenberg	Datum 1989-11-03		
		Avd P	Grupp 2	Mål Ell 1
Adress	Generalkonsulatet NEW YORK	 För generalkonsuln. Re Wallenberg.		
Text				

POL

Tipset togs aldrig upp i Moskva av Nina Lagergren då hon ansåg det borde utredas av UD. Vi har vidarebefordrat det till gk Leningrad för undersökning. Leningrad ber nu om ytterligare detaljer och ev bakgrund inför besök i Litauen 12 nov i samband med utrikesministerns resa till Sovjet. Kan ni möjligen inhämta något mera från Greenberg?

Cabinet

UTRIKESDEPARTEMENTET

ÄRENDE:

KOPIA TILL:

UTR MIN

-"-

KABS

POLCH

BITR POLCH

POL 1

ÅTGÄRD:

aa

My

1989-11-26

P 2 See!

POL

AMBASSADEN TEL AVIV

1989-11-06

UD STOCKHOLM

✓ FOER POL 1.

RE WALLENBERG

FORTS

UTRIKESDEPARTEMENTET

1

RE WALLENBERG

VI VILL FÅ EN ÖPPMÄRKSAMHET PÅ ATT DET INTE FÖRELIGGER
NÅGOT BESLUT OM PERES RESA ÄNNU (DÄREMOT EN STARK ÖNSKAN
FRÅN PERES). DELS HAR HAN VARIT SJUK EN TID, DELS ÄR DET JU
OKLART - SE M I S O FRÅN MOSKVA I SAKEN - OM OCH NÄR HAN
ALLS RESER (BEROENDE PÅ VEM HAN FÅR TRÄFFA). OM BESLUT
FÅS TAR JAG KONTAKT MED PERES KONTOR.

BERGQUIST

SVERIGES AMBASSAD
PRAG

1989-11-02

Hr Hallqvist - Strömholm
1990-01-30

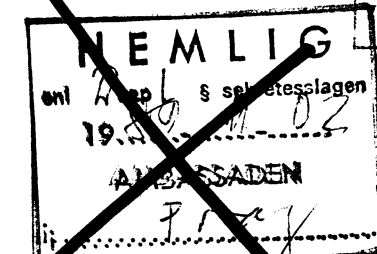
Kanslirådet Hallqvist

Utrikesdepartementet

306/XXI

INKOM U		
1989-11- 6		
AVD.	GR.	MAL.
P	2	Eu

H E M L I G T

Wallenberg-ärendet

✓ (1 bil)

Broder,

En tjeckoslovakisk medborgare, Edit Hojorkova (EH), tog för någon vecka sedan kontakt med ambassaden för att berätta vad hon anser sig kunna tillföra vår bild av Raoul Wallenbergs öde. Jag hade 1 november bett henne besöka mig.

EH är född 1920 i Slovakien i en familj tillhörande den ungerska minoriteten där. Hon bor sedan flera år i Prag (telefon 7986950).

Under andra världskriget bodde EH åren 1941-45 hos en moster i Budapest. Lägenheten låg i en större fastighet, där även flera judiska familjer var hyresgäster. EH och hennes moster hjälpte själva judar från sommaren 1944 och fram till krigsslutet, Raoul Wallenberg besökte någon gång fastigheten, personligen träffade inte EH honom.

Ett av de judiska par EH själv bistod hette Fock. Makarna Fock var båda födda ungefärligen 1915. Mannen kom efter krigsslutet att som kommunist spela en viktig roll i ungersk politik. Enligt EH skulle Jeno Fock under en period kring 1970 ha varit ungersk regeringschef. Hon visade mig en gruppbild,

där en man sades vara Fock på ett officiellt besök i Prag för ungefärligen tjugo år sedan.

EH:s teori var nu att Fock, som fortfarande lever, skulle sitta inne med informationer om Wallenberges öde. Fock hade sannolikt själv träffat Wallenberg 1944-45. EH hade i sammanhanget - utan att kunna presentera något egentligt belägg - en teori om att Fock inför sovjetiska vederbörande i januari 1945 kunde ha förrått Wallenberg. Det var troligt, att Fock därefter intresserat sig för vad som hänt Wallenberg samt gjort förfrågningar härom hos sina sovjetiska kontakter.

Jag kunde bara säga EH, att mina egna kontakter med RW-ärendet hade lärt mig, att de sovjetiska säkerhetsorganen genom åren tillsett att minsta möjliga information sipprade ut.

EH gav intryck att inte ha något annat syfte med sin berättelse än att söka bistå oss i efterforskningsarbetet. Hon var ytterst angelägen om att inte åberopas av oss gentemot tjeckoslovakiska, ungerska eller sovjetiska myndigheter/privatpersoner.

Jag närsluter en fotokopia ur "Whos's Who in the Socialist Countries, New York-München 1978". Du finner mycket riktigt där Jenö Fock, född 1916 och premiärminister 1967-75. Det är naturligtvis inte särskilt troligt, att Fock skulle sitta inne med något av värde om Wallenbergs öde.

Å andra sidan har vi ju i efterforskningsarbetet följt principen, att ingen sten får lämnas ovänd. Om det är korrekt, att Fock alltjämt lever, bör det ju i nuvarande konjunktur vara tämligen enkelt för ambassaden i Budapest att ta kontakt med honom. Vid samtal med Fock måste hållas i minnet löftet till EH, att hon inte skall åberopas av oss.

Lars-Åke Nilsson

Handwritten signatures and initials:
 H. Nilsson
 O. S. J. Nilsson
 Lars-Åke Nilsson

ter; mem. staff Bureau of the
ins. of the GDR 1963-73; Sec.
im. for a Centralized Social Sys-
1964; GDR Amb. to Austria F.
SED.

red

t. official; b. Je. 3, 1927, Mag-
a railway employee.

m. and secondary school in
nil. service and captivity; mem.
studied sociology and financial
ck and Berlin Univs. 1948-52;
ple's Chamber 1952; mem.
esidium Nat. Council of Nat.
Sec. for Econ. Affairs at Main
a. 1964-Jl. 1967; Dep. Chair.
Mins. and mem. Presidium JI.
m. Presidium Nat. Council of
nem. Sec. and Exec. Cttee.
VVO in Bronze 1959.

ner

ry official.

enter; mil. service; captivity;
ed People's Police; Comm-
ehicle School of Nat. People's
en. in Nat. People's Army O.
fin. of Nat. Defence 1964-;
26, 1969; mem. SED. Decor.:
e 1964.

a

official; b. Mr. 21, 1935,
torlice county; d. of a peas-

czna, Choszczno county, and
1948-53; teacher and later
School No. 64 in Szczecin
Sejm 1972-. Decor.: Silver
rit, Badge of Eagle of
ige of Poland's Millennium.

ical scientist; b. 1924.

of. of Anatomy and Histo-
Univ. of Budapest; corres-
tunganian Acad. of Sciences

thalamic Control of the
y" (with J. Szentágothai, B.
lász) 1972.

Presidium and Cen. Cttee. CSS 1950-; Dep.
to Nat. Assembly 1951-60; mem. České
Budojvice Reg. Nat. Cttee. 1953-
of Foreign Policy Cttee. at Nat. Assem-
1954-60; mem. Council of South Bohemia
Reg. Nat. Cttee. 1960-71; Dir. of Water
Conservancy Development and Investment
Centre in České Budějovice 1960-; Chair. of
South Bohemian Reg. Cttee. CSS 1960-68;
mem. South Bohemian Reg. Elections
Comm. 1964; Dep. to Nat. Assembly 1964-;
bly 1964-68; Cen. Sec. of Nat. Assem-
Presidium and mem. Sec. of Cen. Cttee.
CSS 1968-; mem. Czech Nat. Council
1968-71; mem. Presidium Czech part of
Czechoslovak Peace Cttee. 1968-; mem.
House of Nations, Fed. Govt. CSSR
1969-71; Dep. Chair. of Defence and Secu-
rity Cttee. of House of Nations, Fed. Govt.
CSSR 1969-71; Dep. to Czech Nat. Council
(CNR) 1971-. Decor.: Order of February
25th 1949. For Services in the Reconstruc-
tion 1958, CSSR Peace Prize 1968, Order of
Labour 1970.

Flint, Fritz

German party and govt. official; b. Mr. 11,
1917, Bad Doberan; s. of a locksmith.
Attended gymnasium; apprenticeship as a
commercial clerk in Rostock 1933-36;
buyer and correspondent a machine tools
wholesaler in Braunschweig 1937-38; sol-
dier; mem. CDU 1946; Town Councillor in
Bad Doberan 1949-51; Mayor of Grabow
1951-53; City Official and Dep. Mayor of
Schwerin 1953-57; Chair. of CDU Cottbus
District; Chair. of CDU Berlin District F.
1958-MY. 1960; Presidium mem. Exec. HQ
of CDU O. 1958-; Under-Sec. of State for
Ecclesiastical Matters MY. 1960-. Decor.:
VVO in Bronze 1959.

Filitan, Constantin

Romanian diplomat.
Until 1945 attended Mil. High School in
Craiova, then Law Faculty in Bucharest; Dir.
of Legal and Treaties Directorate with Min.
of Foreign Affairs and mem. The Hague
Arbitrary Permanent Court 1964-67; mem.
Romanian Del. to UN 1964-67; Dep. Min.
of Foreign Affairs 1967-68; Amb. to France

Cttee. 1956-65 (for Agriculture 1963-64);
Dep. to 1958-; mem. Agricultural Comm. of
ov. of Nationalities USSR Supr. Sov.
1966-; Min. of Agriculture RSFSR D.
1965-; Chair. of RSFSR Council of Kol-
khozes 1970-. Decor.: Order of Red Banner
of Labour.

Florin, Peter

German diplomat; b. O. 2, 1921, Cologne; s.
of CP official Wilhelm Florin who died in the
USSR.

Attended secondary school in Essen; emi-
grated to France and USSR 1933; attended
Karl Liebknecht School Moscow; studied
Citizenship of Chemistry in Moscow; lost German
citizenship F. 1, 1937; Ed. of Nat. Cttee.
Free Germany in Moscow 1943; returned to
Germany 1945; mem. KPD; Dep. Chair. of
Rural District Council in Wittenberg 1945;
Ed.-in-Chief of SED newspaper "Freiheit"
in Halle/Saale 1946-48; studied in Leipzig;
Dept. Chief in Ministry of Foreign Affairs
1949-52; Dept. Chief for Foreign Policy and
Int. Relations at Cen. Cttee. SED 1953-66;
Dep. to People's Chamber 1953-; cand.
mem. Cen. Cttee. 1954-58, full mem. Cen.
Cttee. SED 1958-; GDR Emb. to CSSR
1967-69; State Sec. in Ministry of Foreign
Affairs Ag. 1, 1969-; Amb. to UN 1974-;
Decor.: Order of the Red Star USSR 1944,
VVO in Silver 1956, VVO in Gold 1970,
Order of the Patriotic War 1st Cl. USSR
1970, Badge of Honour to VVO in Gold
1971.

Fock, Jenő

Hungarian party and govt. official; b. MY. 17,
1916, Győr county; s. of a worker.
Former mechanic; mem. CP 1932, Nat.
Youth Cttee. 1937; imprisoned 1940-43;
Party Sec. of Budapest 10 District 1945-47;
Dept. Chief in Min. of Heavy Ind. 1950-52;
Dep. Min. of Metallurgy and Machine Ind.
1952-54; Chair. of Hungarian Trade Mis-
sion in the GDR 1955-56; Dep. Sec.-Gen.
of Nat. Council of Trade Unions 1956-57;
cand. mem. Cen. Cttee. 1956, full mem.
1957-; Sec. of Cen. Cttee. HSWP 1957-61,
mem. Pol. Cttee. 1957-; mem. Nat. Assem-
bly 1945-; Dep. Prime Min. 1961-67, Prime
Min. 1967-75.

Fodor, J. Octavian
Romanian medical scientist; b. O. 17, 1913,
M. Educ. at Univ. Medico-Pharmaceutical Inst.
Cluj; Dr. Prof. at Medico-Pharmaceutical
Inst. Cluj 1962-; corresponding mem.
Romanian Acad. 1963-74; Rector of Cluj
Medico-Pharmaceutical Inst. D. 1966-;
mem. Nat. Council of Socialist Unity Front
N. 1968-; mem. Romanian Acad. for Medi-
cal Sciences Je. 1969-; Dep. to Grand Nat.
Assembly D. 1973-; titular mem. Romanian
Acad., Section for Medical Sciences Mr.
1974-; mem. Higher Sanitary Council N.
1969-; Sec. of Grand Nat. Assembly's
Comm. for Health, Labour, Social Security
and Environmental Protection Mr. 1975-.

Fojtik, Jan, Dr. phil., Cand. of Phil. Sc.
Czechoslovak journalist; b. Mr. 1, 1928,
Milotice nad Bečva, Přerov district.

Attended elem. and secondary school;
studied Dept. of Philosophy of Charles Univ.
Prague 1947-51; mem. CP CSSR 1948-;
Dr. phil. 1951; mem. staff Czechoslovak-
Sov. Inst. and Ed. of periodical "Sovetska
veda" (Soviet Science) 1950-51; Ed. of
"Rudé Právo" (Red Law) 1951-57;
attended Acad. of Social Sciences of Cen.
Cttee. CPSU Moscow 1957-60; Cand. of
Phil. Sc. 1960; Ed. and Chief of propaganda
section of "Rudé Právo" 1961-69; mem.
Scientific Collegium of Dept. of Philosophy
at Czechoslovak Acad. of Sciences (CSAV)
N. 1962-; cand. mem. Cen. Cttee. CP CSSR
Je. 1966-; Dep. Chief Ed. of "Rudé Právo"
1967-68; mem. Cen. Cttee. Czechoslovak
Journalists' Union O. 1967-O. 1968; Chief
Ed. of periodical "Nova mysl" (New
Thought) MY. 1969-; Rector of Pol. Acad.
of Cen. Cttee. CP CSSR Je. 1969-; mem.
Ideological Comm. of Cen. Cttee. CP CSSR
MY. 1969-; Sec. of Cen. Cttee. CP CSSR
1976-; Decor.: For Services in the Recon-
struction 1963, Czechoslovak Journalists'
Prize 1965.

Fokina, Olga Aleksandrovna

Soviet poet; b. N. 2, 1937, Artemevskaia,
Arkhangel'sk Oblast; d. of a kolhoz worker.
Russian; grad. M. Gorkii Inst. of Literature
1962; first works publ. 1955.
Publs.: "A za lesom - chto?" (And What is

play 1951, "Honvagy" (Nostalgia)
1957, "Örök szerelem" (Love for Ever) play
1958, "Veszélyes élet" (The Dangerous
Life) novel 1965, "A parancs" (The Order)
novel 1969, "Hajnal Pákorodon" (Struggle
for Liberty) novel 1970, "A Tuztorony fia"
(Warrior) novel, "Dimenziók és mets-
zetek" (Three Hard Years) novel 1975,
"Virradat a város peremén" (Suburban Sun-
rise) novel 1974.

Földes, Péter

Hungarian author; b. MY. 7, 1916,
Budapest.
Mem. Literary Foundation of Hungarian
People's Republic, PEN, Soc. of Hungarian
Writers (Sec. of Youth Section). Decor.:
József Attila Prize 1953, 1962.

Publs. include: trilogy: "Európa Homlokán"
1957, 1959, 1961, "Margaréta úgy" 1966,
"Villa az Andrássy úton" 1969, "Érik a
ropogós cseresznye" 1971, "Találkozás a
föld alatt" 1956, "Mókuli" 1961, "A delfin
lovasa" 1969, "A karvalyos zászló" 1973;
science fiction: "Az ibolya színlő fény" 1956;
textbook: "Az ősidők regénye" 1966.

Földvári, Dr. Aladár
Hungarian geologist; b. 1906.
Educ. Budapest Univ.; Asst. Prof. at Tech.
Univ. of Budapest 1929-38; Geologist at
Nat. Inst. of Geology 1938-49; Assoc. Univ.
Prof. 1941-; Prof. (at Debrecen Univ.
1949-66; Prof. of Mineralogy in Dept. of
Mine Engineering at Univ. of Heavy Ind.
Miskolc 1966-68; Prof. of Geology 1968-;
corresponding mem. Spanish Acad. of Sci-
ences. Decor.: Kossuth Prize 1951.

Földvári, Aladár

Hungarian trade union official; b. 1906.
Vice-Pres. of Nat. Council of Trade Unions;
Sec. Gen. of Nat. Union of Transport Work-
ers 1967-; Decor.: Order of the Red Banner
of Labour.

Földvári, Ferenc, Dr. med.

Hungarian medical scientist; b. 1895.
Dermatologist; retired Prof. of Medical
Univ. of Budapest; retired Dir. of Nat. Inst.
of Dermatology and Venereal Diseases;
hon. mem. German Acad. Decor.: Dr. h.c.

Ärende

Wallenberg

Datum

1989-11-06

Avd

P

Grupp

2

Mål

Eu

Adress

Ambassaden
OTTAWA

Text

Dnr.....

Re Wallenberg-ärendet.

Ambassaden i Moskva har 89-11-03 inrapporterat följande.

Cit Ambassadrådet vid kanadensiska
(se i övrigt från Moskva)
senare i november.

Berner

Slutcit.

Cabinet

ÄRENDE:

UTRIKESDEPARTEMENTET
CL1

KOPIA TILL:

UTR MIN

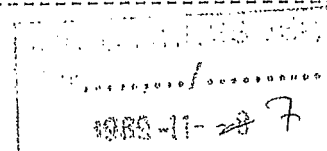
KABS

POLCH

BITR POLCH

POL 1

ÅTGÄRD:

P 2 Ee!

POL

INKOM UD 1989-11-07

AMBASSADEN PRAG

1989-11-07

UD STOCKHOLM

FOER HALLQVIST, POL 1.

RE WALLENBERGAERENDET (UPPTECKNING MED SKR 36U 1989-11-02).

aa
M

FORTS

RE WALLENBERGAERENDET (UPPTECKNING MED SKR 36U 1989-11-02).

TACK FOER DELGIVNINGEN AV DIN PROMEMORIA 89-10-30. OM WALLENBERG-FOERENINGENS BESOEK I MOSKVA. EFTERSOM JAG, EMELLANAAT NAERA, FOELJT AERENDET I ETT TIOTAL AAR, VILL JAG GOERA ETT PAR MARGINALREFLEKTIONER.

1. SWINGEL UTVAEXLINGSPROPAAN WALLENBERG-WENNERSTROEM PAA 1960-TALET BERAETTADE NINA LAGERGREN OM FOER LEIF LEIFLAND OCH MIG NAAGON GAANG KRING AARSSKIFTET 1979-80. JAG VILL MINNAS, ATT VI I SAMMANHANGET HADE ETT LAANGT SAMTAL MED SVEN BACKLUND, OCH AANYO SAMMANFOERDE HONOM MED NINA LAGERGREN. I VILKET FALL HADE BACKLUND FUNGERAT SOM MELLANHAND PAA 60-TALET, OCH JAG TROR ATT AEVEN ADVOKATEN VOGEL SPELADE EN ROLL KORT SAGT, BACKLUND KAN BERAETTA VAD SOM EGENTLIGEN FOEREKOM. VILL MINNAS ATT INGENTING FINNS PAA DOSSIER KANSKE DOCK NAAGOT PAPPER I GULA SKAAPET.

2. DET UTGJORDE SAEKERLIGEN INGEN TILLFAELLIGHET, ATT DEN GAMLE FARAFONOV DOEK UPP UNDER DELEGATIONENS MOSKVA-BESOEK. HAN AER NOG DEN SOVJETISKE DIPLOMAT (MOEJLIGEN JAEMTE RYMKO) SOM BAEST KAN WALLENBERG-AERENDET. FRAAN KAELLAN G I LONDON FICK JAG 1986 DESSUTOM HOERA EN DEL INTRESSANT OM FARAFONOVs KGB-KONTAKTER (JFR SIDAN 4 I MITT HBR 1986-12-11 TILL OSVALD).

G TRODDE ATT FARAFONOV ANFOERTROTTS FULLSTAENDIG INFORMATION OM WALLENBERGS OEDE.

FARAFONOV AER JU NUMERA PENSIONAER. JAG MINNS HONOM SOM EN MAN ICKE HELT OEMOTTAGLIG FOER MAT OCH VODKA. SKULLE INTE BERNER, KANSKE NAER DAMMET OM NAAGRA MAANADER LAGT SIG P KUNNA TA FARAFONOV PAA LUNCH FOER ATT HOERA, OM HAN I NUVARANDE KONJUNKTUR AER VILLIG ATT BERAETTA NAAGOT?

3. SMOLTISOV-DOKUMENTET. SKULLE DET INTE SE MYCKET MAERKLIGT UT, OM VI NU AVSTAAR FRAAN MOEJLIGHETEN ATT GOERA EN TEKNISK UNDERSOEKNING AV SMOLTISOV-DOKUMENTET? SJAELV FRAMFOERDE JAG FOERSLAG HAEROM I ETT HBR TILL KABINETTSSEKRETERAREN KRING MAANADSSKIFTET MAJ-JUNI-87.

BABENKOS PROPAA TILL MAGNUSSON BOER JU FOER OEVRIKT PAA NAAGOT SAETT BESVARAS, OCH EN MOEJLIGHET AER DAA ATT VI BER ATT FAA UNDERSOEKA

FORTS

SMOLTSOV-DOKUMENTET.

SOM SAGT, URSÆKTA MIN KLAAFINGRIGHET.

NILSSON

AMBASSADEN PRAG

Ärende		Datum	
Utdrag ur samtalsunderlag utrikesministrarnas besök		1989-11-07	
Ans	Grupp	MAI	
4A	1	86	

Adress

Ambassaden MOSKVA

B R A D S K A N D E

Text

Från Pol I för Berner Re utdrag ur samtalsunderlag utrikesministrarnas besök.

Nedan följer begärt avsnitt ur underlaget.

CIT.

Baltikum

En särskilt stark utveckling inom de svensk-sovjetiska bilaterala relationerna har ägt rum med de baltiska sovjetrepublikerna. Under det senaste året har en rad nya initiativ tagits som markant har ökat kontakterna inom en rad områden: kultur, ekonomi, vänortsutbyte och kommunikationer. Statsminister Carlsson gav i ett tal i somras en utförlig redogörelse för utvecklingen inom en rad olika sektorer.

Jag tycker därför t ex att det är mycket glädjande att våra respektive flygbolag, SAS och Aeroflot, inom bara

några veckor kan inleda trafik mellan Stockholm och Tallinn respektive Riga och jag hoppas att de mindre formella problem som kvarstår, bl a vad gäller en mera direkt flygkorridor till Tallinn, skall kunna lösas så snart som möjligt.

Ett annat viktigt kommunikationsmedel är t ex teleförelbindelserna, där en utökad kapacitet, inte bara med Baltikum utan också med Moskva, markant skulle underlätta de expanderande kontakterna.

Ärende

Datum

Avd

Grupp

Mål

Adress

Text

Utvecklingen i de svensk-baltiska kontakterna har gått mycket snabbt, något som medfört att vi många gånger fått börja tänka i nya banor. Jag ser emellertid inte detta som problem, utan snarare som utmaningar.

Jag tänker t ex på den kraftigt ökande resandeströmmen mellan de baltiska republikerna, främst Estland, och Sverige, en ström som lett till att situationen vid vårt generalkonsulat i Leningrad stundom varit närmast kaotisk. Jag är därför glad att kunna konstatera att generalkonsulatets avdelningskontor i först och främst Tallinn, men snart också i Riga, nu skall kunna komma i gång med sitt arbete. I ljuset av de liberaliserade utresebestämmelserna för sovjetmedborgare måste självfallet vi på svensk sida göra vad vi kan för att underlätta resandet och inte minst leva upp till åtagandena i vårt viseringsavtal.

Andra tecken på de ökade kontakterna mellan Sverige och de baltiska republikerna är t ex det ökade intresset från mediernas sida. Vi har med glädje noterat att den estniska radion valt att stationera en korrespondent i Stockholm och vi vet också att det finns svenska korrespondenter som i ökande utsträckning vill täcka in de baltiska republikerna.

Jag har under mina besök i Tallinn och Riga fått många önskemål om olika former av ett utökat samarbete med Sverige. Jag vill här understryka, precis som jag gjorde i Tallinn och i Riga, att den svenska regeringen strävar efter ett utökat samarbete och fördjupade kontakter med de baltiska republikerna inom alla områden där så är möjligt.

Ärende	Datum		
	Avd	Grupp	MÅ

Adress

Text

Men jag har också förklarat, på samma sätt som jag har gjort i olika uttalanden i Sverige, att regeringen inte vill låta detta samarbete få en negativ inverkan på den sovjetiska omdaningspolitiken, som vi anser vara en grundläggande förutsättning för den positiva utveckling som nu äger rum i Baltikum. Nu tror jag emellertid inte att någon sådan risk föreligger. Tvärtom har jag slagits av den klokskap och skicklighet med vilken de baltiska ledarna agerar.

På svensk sida ser vi de utökade förbindelserna och kontakterna med de baltiska sovjetrepublikerna som ett additionellt inslag i de svensk-sovjetiska förbindelserna i stort och vi skulle gärna också se en "spill-over"-effekt från våra insatser i Baltikum vidare i Östersjöområdet och i Sovjetunionen i stort.

Wallenberg-
ärendet

Jag ser det som mycket positivt att företrädare för Raoul Wallenberg-föreningen, däribland hans två syskon, besökte Moskva på sovjetisk inbjudan för mindre än en månad sedan. De har berättat för mig att de blev mycket väl mottagna, och att ingen energi sparades när det gällde att kontrollera uppgifterna som de presenterade.

Den svenska inställningen har sedan länge varit att vi måste utgå ifrån att Raoul Wallenberg är i livet, så länge inte motsatsen kan bevisas. Historiskt har detta lett till principiella motsättningar mellan våra regeringar. Det skulle vara av värde om vi kunde enas kring uppfattningen att det hittills inte har presen-

Ärende

Datum

Ans

Grupp

MM

Adress

Text

terats några bindande juridiska bevis för att Wallenberg är död.

Det tycks mig som sökandet efter klarhet om Raoul Wallenberg nu har blivit något av ett svensk-sovjetiskt joint venture. Raoul Wallenberg har faktiskt blivit en symbol för mänskliga rättigheter - den uppfattningen har spridit sig alltmera också här i landet, efter all publicitet, har jag förstått.

Sökandet efter Wallenberg bör alltså fortsätta med all tänkbar energi. Wallenberg-föreningens uthållighet är beundransvärd. Snart vill de komma tillbaka för att fortsätta forska i arkiven i olika läger och fängelse och jag hoppas att man då skall bistå dem på samma sätt som vid det första besöket.

Jag tror också att Wallenberg-fallet har stor betydelse för ansträngningarna generellt sett att i skilda länder söka efter anförvanter som försvunnit under mörkare tider.

SLUTCIT.

CABINET

Ärende	Wallenberg	Datum 1989-11-07		
		Avd P	Grupp 2	M&I EU' (POA)
Adress	Ambassaden MOSKVA			
Text	Dnr..... Re Wallenberg-ärendet.			

Primo: Utrikesministern avser ta upp ärendet i samband med sitt förestående besök. Vi har även instruerat ambassaden i Ottawa att kontakta premiärministerns kansli inför Moskva-besöket. Nedan under Secundo följer vårt miso till Ottawa. Liknande har avsänts till Tel Aviv inför ett eventuellt besök av Peres i Moskva, samt till Washington och Bonn för det stöd som kan utverkas via president Bush resp förbundskansler Kohl.

Med denna veckas lägenhet erhåller ni två PM om ärendets nuvarande ståndpunkt.

Secundo: Cit Efter besök i Moskva nyligen (se i övrigt bif dnr 94 till Ottawa).....under Moskva-besöket.

Cabinet

Slutcit

Cabinet

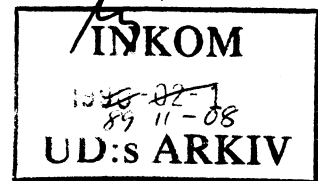
Ex t: Utrikesministerns kansli
Kabinettssekreteraren
Polchefen
Wöhler

Överl. av S. Larenfeldt
in Wennerström 8/11-89

aa

P2 Eu⁷

STRICTLY CONFIDENTIAL

In autumn 1965 Eastern representatives contacted a Western representative and proposed an exchange of colonel Stig Wennerström, sentenced in Sweden for espionage for the Soviet Union in June 1964.

The Western representative stated that an absolute condition for the pardoning of Wennerström would be the release of Raoul Wallenberg. No other alternative could be considered.

On this basis negotiations went on until 1971, when they were discontinued from the Swedish side.

Känner Du till detta? I den rapport som dessa rader bygger på nämns Torsten Nilsson, Sven Backlund o. Danielsson. På "Östsidan" finns inga officiella namn. När Öst och väst träffades i Berlin, bodde Östrepsentanten hos dåvarande sovjetiske ambassadören Pjotr Andrejewitj Abrasimov, som bör känna till saken utan att själv ha deltagit i förhandlingarna

Telefonnumret fick jag av Elena Bonner som i min frånvaro ringdes in till svenska ambassaden. De tänkte ringa upp Abrasimov utan att veta riktigt varför. Så jag förhindrade det. (Berlinkällan ville inte att det skulle handhas på det viset, utan jag skulle ringa och hälsa från Berlin och i största allmänhet ta reda på, om han överhuvudtaget minns någonting. Han är född 1912 som jag och skulle ju kunna vara flexicel)

Vid våra samtal i Moskva nämnde jag Berlinkontakten för dem och sa att de kunde ringa Berlin, vilket de inte gjorde. Numret jag fick kanske inte stämmer - ingen svarar - det är Moskva 203 15 43.

Öst var villig att frige Raoul mot Wennerströms benådning - det är ju ett bevis att Raoul inte dog 1947, om det nu behövs sådana bevis idagnär Sovjet medger att Smoltsovrappporten inte är juridiskt hållbar.

Dörrarna har öppnats på nästan alla håll - vad Moskva kan tänkas ha haft för avsikt när vi inbjöds är en sak - skeendet blev ett helt annat:

Efter första sammanträdet första timme hade vi vunnit över våra samtalspartner - vi uppträdde mycket bestämt, och det upskattades. (De tänkte ju att de hade hjort sitt i och med överlämnandet av sakerna.)

Efter första timmen började samarbetet - de fick mycket snabbt fram uppgifter vi hade bett dem om (vi hade överlämnat vår lista på vittnen i Vladimir och annat)

Som konkret "framgång" värderar vi naturligtvis medgivandet att Smoltsovrappporten inte kan anses juridiskt bindande och därför inte utgjorde bevis "men eftersom det inte finns några andra bevis, så måste vi ju ta detta som bevis...."

Ännu en brist på deras sida var det faktum att de viktigaste korten i Vladimir hade försvunnit - enligt fängelsedirektören var det ju "möjligt att kort försvinner på ett eller annat sätt".

Boris Pankin^{med fru} och pressattaché åt lunch hos oss i köket på vårt kontor Riddargatan 10! Nina och jag hade bjudit och han tackade glatt ja. Vi har fått honom att frångå den där gamla inställningen att Raoul inte lever. Det kom ett halvt medgivande från hans sida att det kanske ändå kunde tänkas att man kan överleva 45 år i sovjetiska fängelser (eller liknande platser). Vi har ju bevis på att man kan. Han ställde sig också positiv till tanken att det kan finnas platser sedan Stalintiden som hör till de "vita fläckarna"- precis som KATYN.

Och då kommer jag till det väsentliga:

Gorbachev, som enligt min källa för några månader sedan har informerats om att sådant speciellt ställe finns och att Raoul finns där, tillsammans med bl a Katynvittnen. Det är dessa som hittills omöjliggjort agerande - så känsligt. Gorbachev är inte stark nog visavi KGB, vissa element i KGB. Dessa personer skulle om man røjde platsen och de som är där, röja dem ur vägen.

Katyn står inför sitt erkännande från sovjetisk sida. Och när det sker, är steget till Raoul inte långt: 4.000 officerare sköts på 40-talet i Katynskogen, men 10.000 överlevde eller förskonades och kom till läger så kallade Schweigelager. Av dem är de flesta döda, men några lever än i dag - alltså vittnen till Katynmorden i samma läger som Raoul.

RAOUL WALLENBERG-FÖRENINGEN

Ordförande Per Anger

Sekreterare Sonja Sonnenfeld

Gespräch mit Bundeskanzler Helmut Kohl in Bonn am 11.10.89

Helmut Kohl empfing mich mit einer Frage, auf die ich nicht gefasst war - das Gespräch fing ganz anders an und hatte auch einen ganz anderen Verlauf als ich mir habe vorstellen können.

Frage: "Was geschah damals nach Raouls Festnahme in Budapest - ich verstehe nicht, dass man ihm nicht zu Hilfe gekommen ist. Ich kenne die Tatsache, kann sie aber nicht fassen."

Wir haben also gemeinsam festgestellt, dass man schwedischerseits Raoul "fallen gelassen hat", dass die Regierung gegen jede Art von Austausch ist.

Kohl war sehr gut orientiert und wusste, dass 2 schweizer Diplomaten, nachdem sie auf gleiche Weise wie Wallenberg verhaftet wurden, gegen 5 Russen von der russischen Gesandtschaft in Bern zum Austausch angeboten wurden. So konnten die beiden Schweizer in ihre Heimat zurückkehren.

Kohl wusste auch von Iver Olsen's OSS- Anknüpfung und konnte sich vorstellen, dass dies bei den Russen schwer ins Gewicht fiel - also daher Raoul's Spionstempel.

Ich kam dann mit einem Goethe-Zitat "Genug der Worte, lasst uns endlich Taten sehen", worauf Kohl fragte, "und was wollen Sie konkret"?

Ich: "Sie müssen mit Gorbachev sprechen und davon ausgehen dass Raoul lebt, ich kann Ihnen ein paar Beweise dafür geben (Ich hatte vorher um Diskretion den Massenmedien gegenüber gebeten.)"

Carl-Gustaf Swingel hatte mir erlaubt, seine Notierungen aus den Jahren 1965-71 vorzulegen, nach denen die Begnadigung von Stig Wennerström gegen die Auslieferung von Raoul Wallenberg besprochen worden sind.

Danach erzählte ich Kohl von meiner "Quelle" und dessen Versicherung, dass Raoul zusammen mit etwa 70 Leuten verschiedener Nationalität in einem Schweigelager unweit von Moskau inhaftiert ist und heute noch lebt. Kohl fragte nicht nach dem Namen d.Quelle

Kohl sagte, er hätte Vertrauen zu mir und würde "Raouls Sache zu seiner Sache machen und sei genau so an Raouls Rettung interessiert wie ich".

Er rief noch am gleichen Nachmittag Gorbachev an und bestätigte Simon Weisenthal, dass er mit Gorbachev gesprochen hätte und sich voll und ganz für Raouls Rettung einsetzen würde. Kohl erzählte auch, wie zufrieden er mit unserem Gespräch gewesen sei.

Und nun zählt Helmut Kohl zu unseren Verbündeten! ..

Sonja

RAOUL WALLENBERG-FÖRENINGEN

Ordförande Per Anger

Sekreterare Sonja Sonnenfeld

RIDDARG. 10, 114 35 STOCKHOLM TEL. 08-10 26 53

Visit to Moscow October 15-22, 1989

The invitation to go to Moscow was conveyed to us by the Soviet Ambassador to Sweden, Mr. Boris Pankin, on August 10, 1989. There was an enormous reaction to the invitation in itself - the mass media deemed it "a sensation". We kept a low profile, however, and didn't grant more interviews than those inevitable.

Before going to Moscow, we were assured by President Bush and Chancellor Kohl of their ardent support for Raoul's release.

At the Moscow airport, on October 15, there was a swarm of mass media, both national and international, which - although we were quite prepared - went beyond expectations. The Soviet press, having published articles about Raoul for several months, became still more active during our stay. There were also interviews on Soviet TV and radio, there is a Soviet documentary on Raoul under way as well as a movie, one book published and one to be.

Upon arrival we were taken to the Swedish Embassy for dinner: Ambassador Örjan Berner and his wife Benedicte were wonderful hosts and took care of us in the warmest and friendliest way throughout our stay. At the dinner we had the pleasure of meeting with Andrej Sakharov, who wanted to see us before we started our discussions with representatives of the KGB and Foreign Office the following morning. Mr. Sakharov has been supporting us for many years and is eager to help us.

Transportation was no problem - the Swedish Embassy saw to it that there was a car and a driver, ready for us almost day and night.

The first meeting with the Soviets took place on Monday the 16th, at 10.00h, in the famous Morosov building, where the Foreign Office receives. There were on the Soviet side 5 people and on the Swedish 4 plus 2 interpreters.

We were told, already at the time of the invitation, that the Soviet authorities wanted to show us the "original" Doctor's Report - thus the report referred to in the note of 1957 - a report we have rejected from the very beginning: neither the family nor the Swedish government ever accepted it, as not referring to Raoul. Of to us unknown reasons the Soviets nevertheless clinged to it - although they had to admit that this report (to be looked upon as a declaration of death) has no juridical value whatsoever. As they put it during our discussions "since there is no other evidence available referring to Raoul Wallenberg, we do regard this paper -.. although it is not juridically binding - as evidence...."

The first thing on that Monday morning was to show us - almost as a solemn act - the "original". We were not impressed, telling them that this paper does not differ from what we had seen in the 1957 note. So it really didn't make any difference to see it again, only in another form, that is handwritten.

Next came "Raoul Wallenberg's personal belongings, to be handed over to the family." These belongings (passport, note books, registration card, etc.) were taken from Raoul at the time of his arrest in Budapest and never mentioned before. Suddenly these things were found in a sack in September (just weeks ahead of our arrival)! Nina didn't make much fuss of it, much to the Soviets' distress: they had expected tears of appreciation and gratitude. And they had prepared a receipt to be signed by Nina - it was in Russian with all the items carefully noted. When Nina refused to sign such a declaration, the things placed in front of her on the table, were taken back by a ~~very angry and disappointed~~ KGB Archives' Chief. When it was pointed out to him and the others at the table that we believed in Glasnost and had hoped that they would act in accordance with it - the box with the belongings was handed over and no receipt was signed.

The Doctor's report in original and the box were what the Soviet side had to offer. So, what next? As far as they were concerned, our visit could have come to an end then and there. Stubbornly enough, we stayed and began to show our evidence of Raoul's survival. We brought some material, on which their cooperation was needed: they had to check on several names and a new meeting was set up for Wednesday, the 18th, when some more special information was to be handed over to them.

The third meeting took place on Friday the 20th with those we had met for the opening discussions on Monday, i.e. Deputy KGB Chairman V. Pirozjkov, Deputy Foreign Minister V. Nikiforov and the Head of the North-European Section of the Foreign Ministry, Mr. Uspenskij.

At this meeting the Soviets came up with the result of their four days' efforts, to check on the names we had given them. Although this was not to our entire satisfaction, it was regarded as a beginning: we were assured of their continued cooperation, and agreed on mutual support.

Both Monday, Wednesday and Friday press conferences took place at the Swedish Embassy - the coverage was overwhelming. We could tell the Soviet and foreign press that we had very useful talks, and that our visit to Moscow will prove fruitful. Nobody will deny that there is an opening and are goodwill signs on the Soviet side. It is in their interest to improve Swedish Soviet relations, and that fact was stressed by them at numerous occasions.

The Soviets met with our wishes to visit the Vladimir prison, where Raoul spent years according to several witnesses. We asked to be shown cards of to us important prisoners, and got the permission to photograph these cards. Since some were missing, a.o. that of Raoul, we asked whether cards could disappear, and got the prison director's answer that it could be considered possible. Since one day is not enough for getting a look at all the cards we are interested in, we asked for help. One of our Soviet helpers has got the permission to go through all the material on all the prisoners in Vladimir at the crucial time. This will take weeks or even months.

Summing up: our Moscow visit meant many steps forward in our struggle for Raoul's release.

Raoul has become a symbol for Human Rights within the Soviet Union, helping people in their search for their own relatives, victims of the Stalin era. As a journalist told us, the man in the street today knows about Raoul.

Avsändningsort

Pol I, kr Hallqvist/EL

Ärende

Wallenberg

Datum

1989-11-08

Avd

P

Grupp

2

MA

Eel 1

Adress

Ambassaden
MOSKVA

M

POL

Text

Dnr.....

Wallenberg-ärendet

Ambassaden i Prag har 89-11-07 inrapporterat följande.

Cit Tack för delgivningen.....(se i övrigt
från Prag).....ursäkta min klåfingrighet.

72603 71

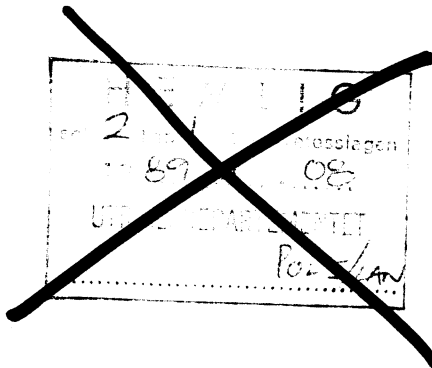
Nilsson

Slutcit

Cabinet

Dnr 312	Avd Grupp Mål
1989-11-08	P 2 Eu ^r
001	

MOSKVA

U. n.

(B:1)

Broder,

Ambassadens miso 818 återopas. Härmed översänder jag en uppsättning av de handlingar som Wallenberg-föreningen erhöll vid sammanträde i MID den 25 oktober.

Martin Hallqvist

lan

Dep U 328

Ifylles av postexp

Avsant med

☒

sv kurir

utl kurir

☐ luftpost

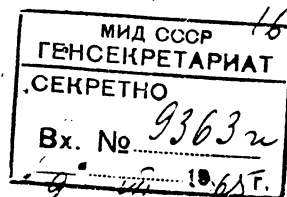
☐ vanlig post

Avsändn datum

Sign

8/11-89

XII

ЗАПИСЬ БЕСЕДЫ

профессора директора Института терапии Академии медицинских наук СССР А.Л.Мясникова со шведским профессором Нанной Шварц

6 июля 1965 года

После обмена приветствиями А.Л.Мясников предлагает Н.Шварц приступить к обсуждению вопроса, ради которого она приехала в Москву.

Н.ШВАРЦ. Разрешите мне начать с того, что явилось фоном для моего интереса к вопросу о судьбе Рауля Валленберга.

В конце войны, а именно в 1945 году, я жила некоторое время в Москве у советского посланника в Швеции Александры Коллонтай. Она заболела в Стокгольме, и мне пришлось сопровождать ее в Советский Союз. Во время моего пребывания в Москве А.Коллонтай несколько раз посетил тогдашний посланник Швеции в СССР Седерблум. Мне стало известно, что темой бесед Седерблума с Коллонтай был вопрос о шведском дипломате Рауле Валленберге.

Позднее в шведской печати я прочла ответ А.Коллонтай на шведский запрос о судьбе Валленберга. В этом ответе Коллонтай говорилось, что Валленберг взят под защиту советскими властями и что с ним обращаются хорошо.

Когда я вернулась в Стокгольм, меня посетила моя старая знакомая, мать Рауля Валленберга. Теперь ее имя Май фон Дардель. Ее отец был директором Каролинской больницы, а ее муж - отчим Рауля Валленберга - в течение 12 лет служил администратором Каролинского института, где я в то время заведывала клиникой. Фон Дардель несколько раз просила меня сделать что-либо для ее сына. При этом она исходила из того, что у меня много друзей в Советском Союзе и что я близко знакома с Коллонтай. Фон Дардель рассказала некоторые детали относительно пребывания ее сына в Советском Союзе. Я ответила ей,

Разослано по 80-й
различных 3а № 2161/г
Ю.И. Длин

что я врач, а не политик, и не хотела бы заниматься этим вопросом.

Затем я получила приглашение академика Нестерова принять участие в ревматологическом конгрессе 1961 г. в Москве. Когда я узнала, что мне предстоит поездка в СССР, я постаралась прочесть все сведения о Рауле Валленберге на всякий случай, если это потребуется. Я тщательно ознакомилась с документами, содержащимися в изданной в 1957 году в Швеции "Белой книге" по делу Валленберга. При этом мне бросились в глаза некоторые детали. Я много раз слышала, что, как говорила Коллонтай министру иностранных дел Швеции, Валленберг находится в Советском Союзе и что он и его имущество взяты под защиту. Некоторые данные, содержащиеся в этой книге, мне особенно интересны.

В 1957 году МИД СССР официально сообщил, что Рауль Валленберг, судя по всему, умер 17 июля 1947 года в Лубянской тюрьме. Меня поразило то обстоятельство, что, как показали военнопленные, содержащиеся в Лубянской и Лефортовской тюрьмах, через 10 дней после указанной даты их допрашивали, знают ли они Валленберга. Все допрошенные, за исключением одного, Валленбергом в одной камере не сидели. И примечательно то, что эти лица по возвращении из СССР дали идентичные показания. Они говорили, что Валленберг был шведским дипломатом и в то время занимался делами евреев в Будапеште во время войны. Они также указывали, что в результате перестукивания узнали, что Валленберг и его шофер Лангфельдер были задержаны в Будапеште в 1945 году и помещены в Лубянскую тюрьму. В 1945 году, Валленберг был переведен из Лубянской тюрьмы в Лефортовскую тюрьму. Бывшие военнопленные говорили, что они не могут подтвердить истинность сообщенных ими сведений. Я еще раз хотела бы подчеркнуть то обстоятельство, что показания этих совершенно различных лиц были, за исключением некоторых деталей, аналогичными.

Более интересным представляется тот факт, что 18 августа 1945 года от Вышинского пришла нота, в которой говорилось, что Валленберг неизвестен в Советском Союзе.

Таким образом, в течение 2-х месяцев произошло так, что Валленберг, согласно записке Смольцова, умер, затем через некоторое время проводились допросы различных военнопленных, выехавших из СССР, во время которых ставился вопрос, знают ли они Валленберга. При этом лица, допрошенные 27 июля 1947 года, утверждали, что допрос вели не представители администрации тюрьмы. В ноте от 18 августа 1947 года говорилось, что Валленберг в Советском Союзе неизвестен.

После прочтения этих документов я начала думать, не могу ли мне попытаться выяснить судьбу Рауля Валленберга.

Перед моим выездом в Советский Союз в печати появилось сообщение, что три лица, которые сидели во Владимирской тюрьме в корпусах II и III, утверждают, что Валленберг в 50-х годах содержался в тюрьме во Владимире. Они говорили также, что Валленберг, вероятно, был болен, и у них были основания думать, что Валленберг находился в тюремной больнице. Об этих показаниях можно сказать, что они не так доказательны, как показания лиц, о которых я говорила раньше.

Таким образом, семья фон Дардель получила новые сведения о том, что Валленберг был жив после 1947 года.

Когда я поехала в Советский Союз в январе 1961 года, я предполагала вступить в контакт с заместителем министра иностранных дел Семеновым, которого я хорошо знаю по трем годам его пребывания в Стокгольме. Семенов исполнял обязанности посланника в периоды, когда Коллонтай болела. В Москве встретиться с господином Семеновым оказалось невозможным. После этого я начала искать других лиц, занимающих важное положение и известных своими высокими моральными качествами. Тогда-то я и подумала о профессоре Мясникове, который всегда относился ко мне самым дружественным образом. Я страшно колебалась, стоит ли мне вмешивать Вас, профессор Мясников, в это дело, но в конце концов пришла к выводу, что мне следует использовать все возможности.

Я рассказала Мясникову все сказанное мною сейчас, за исключением некоторых деталей. Я не рассказала Мясникову, в частности, о тех мыслях, которые появились у меня в этот момент.

...о прочтения "Белой книги" и некоторых других до-
казала профессору Мясникову, что, вне всякого
сомнения, Валленберг находился в тюрьме в Советском Союзе.
...совершенно правдоподобным, что Валленберг был во
...тюрьме в 50-х годах. Это говорила я, но не Мяс-
...рассказав все это, я спросила профессора Мясникова,
...он о деле Валленберга. Профессор Мясников ответил
...не нашла ничего странного в том, что Мясников знал
...Валленберга, поскольку к нему лично могли обращаться в
...болезнь Валленберга.

...и пошла дальше и указала на то, что слышала, что Вал-
...болен. Профессор Мясников ххххх ответил "да" и доба-
...Валленберг в очень плохом состоянии. Он болен пси-
... (А.Л.Мясников жестом выражает свое удивление).

Наша беседа продолжалась еще некоторое время. Я хотела бы
...на некоторые малосущественные детали, относящиеся
...беседе. Прежде всего я хотела бы еще раз подчеркнуть,
...я рассказала профессору Мясникову о деле Валленбер-
...профессор должен был несомненно понять, что он ведет
...разговор с человеком, который хорошо, хотя и не все, знает
...Валленберга. Вот некоторые детали, относящиеся к нашей
...беседе в январе 1961 года.

Во время нашей беседы был известный мне советский
...профессор (А.Л.Мясников замечает, что академик Сперанский
...умер два года тому назад), а также заходил другой врач, с
...которым я говорила. В это время я писала на листе бумаги
...имя: "Атташе Рауль Валленберг". Этот листок я оставила у
...профессора Мясникова.

При следующей встрече профессор Мясников говорил,
...что я неправильно поняла его. Я получила письмо профессора
...Мясникова, в котором он пишет, что возникло какое-то недора-
...зумение, по-видимому, в связи с тем, что Мясников плохо знает
...немецкий язык. Я, со своей стороны, должна сказать, что
...я много раз раньше разговаривала с Мясниковым на немецком
...языке и всегда хорошо понимала его. Мне очень жаль, что

...профессору большие неприятности, но считаю, что это было неправильным, если бы я не сказала то, что я слышала. В моем письме Семенову и в письме профессору Мясникову я писала, что причиной большого интереса, который я проявляю к Валленбергу, является то, что я хорошо знаю мать Рауля Валленберга. Она очень страдала из-за неизвестности о судьбе сына и со всеми, кто с ней встречался, говорила о своем сыне.

Другой причиной является то, что в данном случае речь идет о шведском дипломате, о котором говорили как о человеке беспримерного мужества. Он пытался выполнить очень тяжелое задание, которое ему было поручено - спасать человеческие жизни от нацистов.

Я слышала утверждения, что Валленберг якобы был шпионом. Я говорила со многими венграми и у меня сложилось убеждение, что он не мог быть шпионом ни в пользу немцев, ни в пользу американцев.

У нас в стране все думают, что Валленберг был жив еще в 1961 г. и был болен. Никто, кроме членов шведского правительства, не знает о моей беседе с Мясниковым. Я никогда не говорила фон Дардель о беседе с Мясниковым. В течение последних лет я стремилась избегать встреч с фон Дардель и не видела ее в течение года.

В Швеции все еще говорят часто о Валленберге, что он был шведским дипломатом, что он многих спас от смерти и газовых камер. Они понимают, что может быть временами руководство не знало, где находится Валленберг, может быть его перевели куда-то.

Во время последнего расследования, очевидно, не смогли узнать, где он был, трудно было выяснить все детали. Мы хорошо понимаем, что Валленберг мог быть в таких местах, которых руководство не знало. Но при тщательном глубоком расследовании, изучении шаг за шагом всех деталей можно было бы узнать, где он находится.

Вопрос о Валленберге много раз обсуждался между правительством Швеции и СССР. С обеих сторон было послано большое количество документов. Для обеих сторон лучше всего было бы, если бы в этот вопрос была внесена полная ясность. И в мире также очень важно, чтобы это было оценено, если бы новое советское руководство смогло изучить это дело и внести в него полную ясность. Нельзя, что было бы ошибкой думать, что в результате этого подрыван престиж или в какой-то степени нанесен ущерб Советскому Союзу. Большой источник недоверия был бы ликвидирован, если бы в вопрос о судьбе Валленберга была внесена ясность. Не думайте, что мы будем требовать расследования в деталях, если мы получим разъяснение в целом. Мы в Швеции во всяком случае рассматривали бы такой результат как великое событие, и наша благодарность была бы огромной. Я убеждена, что и во всем мире, кто знает это дело, также расценили бы это как великое дело.

А.Д.МЯСНИКОВ. Прежде всего я хотел бы сказать, что большая часть очень длинной речи г-жи Шварц носит общеполитический характер, которую я лично не имею никаких оснований комментировать. В другой части эта речь имеет сугубо психологический характер, определяемый, очевидно, тем, что профессор Шварц близка семье, которая потеряла одного из членов и много страдала. Я разделяю некоторые чисто моральные соображения, которые объясняют вмешательство г-жи Шварц в это дело. Но, к сожалению, в этом деле я лично ничем не могу помочь. Моя персона здесь, по моему мнению, не должна была бы фигурировать.

Позвольте перейти к фактическим обстоятельствам разговора, с которым связано возникшее недоразумение. В начале нашей беседы в январе 1961 года г-жа Шварц рассказала об этом деле. Поэтому я и сказал, что теперь я знаком с этим делом. Повторяю, что до беседы со Шварц я никакого понятия не имел об этом деле и абсолютно не знал имени человека, самого слова Валленберг. Я познакомился с этим вопросом из рассказа г-жи Шварц и в интерпретации г-жи Шварц. Более того, я не мог ничего знать об этом деле. Всем известно, что я не имею и не имел ни малейшего отношения ни к тюрьмам, ни к тюремным больницам,

ни к военнопленным, ни вообще к военным. После окончания Отечественной войны я полностью гражданский человек. По линии специальных органов я никогда не приглашался к больным и поэтому я не мог видеть Валленберга. Я хорошо знаю, что я его не видел, и все знают, что я его не видел. Поэтому я думаю, что профессору Шварц показалось, что я видел его.

Я говорил с г-жой Шварц совершенно дружески. И когда г-жа Шварц высказала убеждение, что Валленберг жив, предполагив, что он болен, я ответил, что если Вы утверждаете, что он болен, то он может быть и болен. Ведь если предположить, что он жив, то можно предположить, что он болен. Я думаю, что именно в этих условных грамматических оборотах и кроется причина того, что Вы ошибочно поняли мои слова. Я говорил с Вами дружески и не думал, что Вы имеете официальное или полуофициальное поручение по выяснению этого дела. Если бы я знал это, я обязательно пригласил бы переводчика и вел беседу с его помощью. Я утверждаю, что профессор Шварц неправильно понял мой плохой немецкий язык. У меня не было никаких оснований говорить о том, что г-жа Шварц приписывает мне. У нас всем известно, что я не мог иметь никакого отношения к судьбе одного из военнопленных. Кстати, во Владимире я не был до 1963 года, когда я ездил туда с сыновьями, чтобы посмотреть знаменитые тюрьмы. Что касается специальных учреждений в Москве, то я не имел и не имею к ним никакого отношения.

Я помню, Вы попросили меня поговорить с Хрущевым о Валленберге. Я ответил Вам, как Вы помните, что я не имею контактов с Хрущевым, что он полностью здоров и что я его не лечу. Вы попросили, к кому Вам следует обратиться. Я несколько раз говорил Вам, что надо обратиться в МИД СССР. Я Вам дал телефон В.С.Семенова, сам звонил ему и говорил о Вашей просьбе. В конце беседы уже перед прощанием я, на основании того, что Вы мне рассказали, высказал убеждение, что Валленберг жив. На это Вы очень эмоционально воскликнули, что это правда, он жив. Я не мог с Вами спорить, потому что я ничего не знал об этом деле. Здесь, как я почувствовал, у Вас какая-то "идея-фикс". У всех они бывают, эти "идеи-фиксы".

Н.ШВАРЦ. Я хотела бы внести поправки в некоторые заявления профессора Мясникова. Я никогда не говорила, что Мясников лечил Валленберга. Я говорила, что Мясников знает это дело.

А.Л.МЯСНИКОВ. Только с Ваших слов.

Н.ШВАРЦ. Профессор Мясников сказал, что я, возможно, получила полуофициальное поручение. Я абсолютно не имела ни официального, ни полуофициального поручения. Я действовала исключительно как частное лицо.

А.Л.МЯСНИКОВ. Я могу согласиться с этим. Но результат был таким. Вы сказали, что доложили правительству о нашей беседе. Если бы я знал Ваше намерение, я сделал бы стенограмму беседы и дал бы ее Вам.

Н.ШВАРЦ. Я никогда не говорила, что профессор Мясников является лечащим врачом Хрущева.

Исключительно печально то, что мы не можем прийти к единому мнению по этому вопросу.

А.Л.МЯСНИКОВ. Что Вы имеете в виду ?

Н.ШВАРЦ. Речь идет о двух фразах: 1) профессор Мясников сказал, что он знает дело Валленберга. Из каких источников он знает это дело, об этом мне ничего не известно; 2) Мясников сказал, что Валленберг тяжело болен. Я не знаю, на каком основании Мясников сказал это.

Лично я много сделала для Вас, профессор Мясников, но я не могу отказаться от того, что я слышала от Вас.^{х)}

Давайте подумаем над тем, действительно ли в обнаруженном в 1957 г. документе идет речь о Валленберге. Почему Советское правительство не идет на созыв конференции с участием других лиц ? Сообщение о смерти Валленберга было ошибочным, ибо, очевидно, там шла речь совсем о другом человеке.

А.Л.МЯСНИКОВ. Я никак не могу понять, почему Вы ставите этот вопрос в таком широком плане в институте терапии. Я не дипломат, не представитель правительства, не юрист.

^{х)} А.Л.Мясников полагает, что речь идет, очевидно, об инициативе Н.Шварц в приглашении СССР и ряда видных советских терапевтов, в том числе А.Л.Мясникова на III конгресс по внутренней медицине в Стокгольм в 1954 г., а также о помощи Н.Шварц при вступлении Всесоюзного общества терапевтов в Международную организацию по внутренней медицине.

...компетентен обсуждать это дело. Я не имею к нему никаких оснований, никогда не видел Валленберга, не знаю его и прошу отпустить меня от дальнейшего обсуждения со мной этого вопроса.

Я часто встречаюсь с учеными из заграницы и ни разу не имел достаточно такта, не задавал мне политических вопросов. Я специалист по кардиологии и думал, что Вы будете говорить со мной о кардиологии. Когда же Вы заговорили об этом деле, то я из чисто человеческих чувств не стал вам перекладывать. И потом многократно повторял, чтобы Вы не обсуждали со мной эти вопросы. Они не входят в круг моих обязанностей как ученого.

На Ваш вопрос тогда я отвечал сослагательно, так как не мог сказать ни "да", ни "нет". Если я не знаю дела, то я не говорю ни "да", ни "нет". Поэтому я думаю, что Вы поняли меня неправильно.

Что касается Хрущева, то Вы не будете отрицать, что Вы говорили со мной о Хрущеве. Во всяком случае Вы просили меня обратиться к Хрущеву по делу Валленберга.

Остаются два вопроса.

Вы утверждаете, что я говорил, что я знаю дело Валленберга и знаю, что он болен. Я это категорически отрицаю. Я этого дела не знал и, по моему положению, не мог знать. Поэтому возникшее недоразумение я отношу к моему плохому знанию немецкого языка. Вы неправильно перевели и поняли мои слова.

Мне кажется, Вам надо принять то, что я говорю. Недоразумение возникло в связи с неопределенностью моих суждений, обусловленной тем, что я ничего не знал и не знаю об этом деле.

Н. ШВАРЦ. Я хорошо понимаю, как неприятно поднимать политические вопросы в беседах с коллегой. Я надеюсь, что профессор Мясников будет свободно ездить за границу и приедет в сентябре в Швецию. Я повторяю приглашение Союза шведских врачей и профессора Бьерка профессору Мясникову прибыть в Швецию в сентябре для чтения лекций.

Теперь позвольте мне вновь вернуться к этим двум вопросам. Как бы я лично ни хотела пойти Вам, профессор Мясников, навстречу и взять на себя вину, я не могу этого сделать.

А.Л.МЯСНИКОВ. Я беру на себя часть вины за возникшее недоразумение. Я признаю, что мой немецкий язык плох. Моя речь была неясной. Что еще я могу сказать.

Н.ШВАРЦ. Я всегда хорошо понимала Вас, профессор Мясников, и в этом отношении я уступить не могу.

А.Л.МЯСНИКОВ. Но почему после всего сказанного мною Вы не хотите верить, что я не видел, не мог видеть и знать что-либо о Валленберге. Я выразился так, как я выразился. Вы поняли меня так, как Вы поняли. Значит, Вы оказались жертвой моего плохого языка.

Я даже готов признать, что я, может быть, не понимал точно Ваших вопросов. Я искренне хочу рассеять возникшее недоразумение. Это же аксиома — я не знал и не мог ничего знать об этом деле. Если бы я стал утверждать, что я знаю Валленберга, то меня сочли бы сумасшедшим. Я не мог его видеть и не мог ничего знать о нем.

Я никогда не был ни в тюрьмах, ни в лагерях, я никогда не имел дела со специальными органами. Я прошу понять, что наша беседа в ее политической части основывается на недоразумении. По этому вопросу я больше говорить не буду. Вопросы о претензиях вашего правительства к нашему правительству должны решаться дипломатическим путем. Вы говорите, у Вас не верят в смерть этого человека, это — другой вопрос. Хотите верить, хотите нет. Но меня в это дело, в дискуссию по нему, прошу не впутывать. Я не имею никаких оснований участвовать в этом. Я — не сотрудник МИД. Я ничего не знаю. Я встречался раньше с вашим послом Сульманом, бывал на приемах у него. Но он никогда не обращался ко мне с подобными вопросами.

А если бы он у меня спросил, то я ответил бы ему то же самое, что я сказал господину послу Яррингу и Вам, г-жа Шварц.

Н.ШВАРЦ. Для меня вполне понятно, что профессор Мясников занимается политическими вопросами. Я думаю и верю, что профессор Мясников впервые оказался втянутым в политическое дело. Я никогда не говорила, что Мясников посещал меня. Что касается Ваших слов о поручении, то я вновь подтверждаю, что у меня не было поручения. Но когда я вернулась в Москву, то я сочла своей обязанностью доложить о нашей беседе моему правительству.

А.Л.МЯСНИКОВ. Вот это плохо, Вы поставили свое правительство в ложное положение. На основании беседы с частным лицом Вы ввели в заблуждение свое правительство.

Вы говорили, что Вы не имели какого-либо официального или полуофициального поручения. Если бы я знал, что Вы о нашей беседе будете сообщать правительству, я пригласил бы стенографистку и дал бы Вам стенограмму нашей беседы.

Я могу сказать только, что если все Ваши сведения по этому делу имеют такое же основание, что и Ваши ссылки на беседу со мной, то дело вообще плохо. Нельзя основывать действия правительства на пустой болтовне.

Н.ШВАРЦ. Может быть мне и не следовало бы тотчас докладывать о нашей беседе правительству. Однако я еще раз подчеркиваю, что никаких заданий я не имела.

Что касается показаний пленных, то они были получены в результате специально организованных допросов. Эти показания были изучены двумя высококвалифицированными юристами, и нет оснований сомневаться в их правильности. Лично я считаю, что человек, о смерти которого говорится в записке Смольцова, был не Рауль Валленберг.

А.Л.МЯСНИКОВ. Я еще раз рекомендовал бы Вам обсуждать этот вопрос в другом месте.

Н.ШВАРЦ. Я упомянула о пленных только потому, что Вы затронули их показания.

А.Л.МЯСНИКОВ. Я доволен тем, что Вы начинаете понимать, что наш разговор основан на недоразумении.

Н.ШВАРЦ. Наш разговор не изучен юристами.

А.Л.МЯСНИКОВ. Об этом не может быть и речи. Два лица, утверждения, противоположного характера, а свидетели. Поэтому нет и оснований для юридического разбирательства.

Н.ШВАРЦ. Некоторый интерес представляет то, что при беседе были Сперанский и другой врач.

А.Л.МЯСНИКОВ. Сперанский умер два года тому назад. Я согласился вновь встретиться с Вами с расчетом, чтобы попытаться прийти к единому мнению о том, что происшедшее объясняется исключительно недоразумением. Я уже все сказал. Я изложил то, что, по моему мнению, лежит в основе недоразумения. Я винов в этом деле не только Вас, но прежде всего себя. Но если бы я знал, что Вы будете говорить о каких-то юристах, то я отверг бы предложение о встрече как недостойное.

Н.ШВАРЦ. Я затронула вопрос об юридической проверке показаний лишь потому, что наша беседа коснулась этих показаний. В мои намерения не входило предлагать Вам какое-либо юридическое разбирательство. Но это тем не менее не мешает мне оставаться на моей точке зрения.

А.Л.МЯСНИКОВ. Будучи ученым, я хотел бы уяснить для себя, почему Вы продолжаете утверждать, что я видел или знал о Валленберге до нашей встречи в 1961 году. Неужели после всех разъяснений Вы продолжаете верить в свою версию, которая строится на разговоре, проходившем четыре года тому назад на плохом немецком языке. Удивительно !

Н.ШВАРЦ. Профессор Мясников пытается представить дело так, что он не знал о деле Валленберга. Но я предполагаю, что профессор Мясников что-то знал о каком-то лице; я предполагаю, что профессор Мясников что-то слышал от другого лица о деле Валленберга.

А.Л.МЯСНИКОВ. Но и это предположение неправильно. Об этом деле я ничего не знал и ничего не слышал до нашей с Вами встречи в январе 1961 года. Вы должны понять: война - это тяжелый период. После войны у отдельных людей были очень тяжелые

судьбы. У нас в Советском Союзе бывали случаи, когда некоторых солдат считали погибшими, родные получали похоронные, а они после войны возвращались домой из плена. Это описано и в нашей художественной литературе. Бывало и так, что жена, не дождавшись с фронта мужа, вновь выходила замуж. Возвращался первый муж и у женщины оказывалось два живых мужа. Это описано. Я представляю себе всю сложность судьбы людей, попавших в этот котел войны. Потому-то я и говорил с Вами, прибегая к условным оборотам. Очевидно, поэтому и была возможность воспринять мои слова так, как Вы их поняли. Я допускаю в общем такую возможность. Но что касается дела Валленберга, то я ниюгда, до Вашего прихода в институт, ничего о нем не слышал, тем более не мог его видеть.

Н.ШВАРЦ. Я не утверждала, что Вы видели Валленберга. Мы надеялись, что с Валленбергом может произойти то же самое, что произошло и с советскими людьми, которых считали погибшими и которые затем возвратились домой живыми.

А.Л.МЯСНИКОВ. Это дело правительственных организаций. Я думаю, что вряд ли был бы смысл держать в Советском Союзе какого-то Валленберга, если бы он был жив. Для чего? Если бы его нашли, вам бы его давно отдали. Вы хотите, чтобы были усилены розыски, так об этом следует говорить не мне.

Н.ШВАРЦ. Я согласна, что такой вопрос не может быть решен между нами. Но то, что люди встречаются и обсуждают этот вопрос, тоже ценно. Я должна сказать, что со стороны шведского правительства было сделано много. Но я хотела бы еще раз подчеркнуть, что я действовала не по официальному поручению; единственной причиной, побудившей меня обратиться к Вам, была просьба матери Валленберга.

Еще один вопрос, о котором говорит вся Швеция. Шведы удивляются, почему бы не просмотреть все документы, относящиеся к этому делу. Я должна высказать мое совершенно определенное убеждение, что я не могу согласиться с тем, что я якобы неправильно поняла Ваши высказывания. Я, к сожалению, должна настаивать на том, что Вы мне сказали. Вы сказали, что

Валленберг болен психически и находится в больнице. Вы хотите, чтобы я согласилась с тем, что Вы предложили сегодня, а именно то, что тогда в нашей беседе произошло недоразумение. Но я со своей стороны должна сказать, что, выезжая сюда, я тоже надеялась на положительный результат.

А.Л.МЯСНИКОВ. Что же Вы понимаете под положительным результатом?

Н.ШВАРЦ. Я думала, что Мясников, во-первых, подтвердит, что он знает о Валленберге. Я полагала, что Мясников знал это дело.

А.Л.МЯСНИКОВ. Я этого дела не знал. Все это сплошная нечепуха.

Н.ШВАРЦ. Второй пункт. Мое твердое убеждение, что профессор Мясников знал, что Валленберг психически болен и находится в больнице.

А.Л.МЯСНИКОВ. Первый пункт я отвергаю. Но дело не в этом. Ведь Вы допускаете, что я не знал имени Валленберга, но что я мог слышать о подобном другом человеке. Это — допущение. Имя Валленберга я долго не мог запомнить. Только потом, через другие каналы, я узнал, о чем же идет речь.

Что касается второго пункта, то я сказал Вам, что может быть этот человек жив, может быть нет, я не знаю, в больнице ли он или здоров. Вы не будете отрицать, что в конце беседы я высказал убеждение, что этот человек умер. Но Вы тогда воскликнули: "Нет, он жив!". Я же не мог знать, жив ли этот человек или нет. Но поскольку его не передают шведскому правительству, значит передавать нечего, значит его нет в живых.

Н.ШВАРЦ. Точно вот эти слова Вы сказали мне 28 марта 1961 года ^{х)} после Вашей беседы с Хрущевым.

А.Л.МЯСНИКОВ. Это я говорил в беседе в январе 1961 года.

^{х)} См. примечание на стр. 16.

Н.ШВАРЦ. Я не могу согласиться, что было недоразумение. Я знаю, что перед тем как я приехала сюда в конце марта, была беседа с Хрущевым.

А.Л.МЯСНИКОВ. Я никогда не встречался с Хрущевым. Я лишь видел Хрущева и других членов политбюро во время болезни Сталина. Я видел его на демонстрациях на Красной площади. Но ни разу не видел Хрущева позднее.

Н.ШВАРЦ. Я не сама выдумала эти вещи. Я знаю, что Хрущев плохо воспринял письмо нашего премьер-министра. Я думаю, было бы правильным придерживаться январской беседы. Я могла бы еще кое-что сказать, но не считаю это желательным.

А.Л.МЯСНИКОВ. Я не намерен отходить от своего толкования.

Н.ШВАРЦ. Я понимаю, что если Советское правительство будет тщательно расследовать это дело, то не будет необходимости специально разбирать наш разговор, который проходил без свидетелей. Но следует изучить другие показания.

Мы надеемся, что это дело будет подвергнуто более глубокому расследованию, которое покажет, что ссылки на 1947 год являются ошибочными. Это должно быть ошибкой. Ведь утверждают, что Валленберг умер 17 июля 1947 года. Но есть показания о допросах 27 июля 1947 года. Есть показания, свидетельствующие о том, что Валленберг был жив и позднее.

А.Л.МЯСНИКОВ. Вы вновь выходите за рамки цели, которая стоит перед нашей встречей. А поскольку это так, то такое обсуждение следует прекратить. Я считаю, что мы обсудили вопрос ради которого мы встретились.

Н.ШВАРЦ. Я не думаю, что мы пойдем дальше и достигнем большего.

Но я надеюсь, что профессор Мясников 21 сентября прибудет в Стокгольм и, поскольку мы сегодня обсудили вопрос о Валленберге, у нас не будет необходимости обсуждать его в Стокгольме.

А.Л.МЯСНИКОВ. Я благодарю профессора Шварц, профессора Бьерка и Союз шведских врачей за приглашение, но, к сожалению, я не смогу приехать в Швецию в сентябре. Я был в мае в Швейцарии, в конце года возможно поеду в США. Не могу я все время отсутствовать. Я должен руководить институтом. Сейчас у нас много работы - институт реставрируется.

ШВАРЦ. Я весьма сожалею. Поездка в Стокгольм не даст Вам много времени. Самолетом - это только два часа. Сегодня приехать, прочесть лекцию и завтра вернуться домой.

МЯСНИКОВ. Во всяком случае благодарю за приглашение.

Беседа состоялась в служебном кабинете А.Л.Мясникова в институте терапии АМН СССР и продолжалась 2 часа 45 минут.

На беседе присутствовали: со шведской стороны - посол Швеции в СССР Г.Ярринг, с советской - советник Отдела скандинавских стран МИД СССР Г.Н.Фарафонов. Беседу переводил атташе СССР И.А.Косачев.

Примечание: После беседы нами был задан А.Л.Мясникову вопрос, о какой встрече 28 марта 1961 г. говорила Шварц. А.Л.Мясников сказал, что это вымысел Шварц, никакой встречи Мясникова со Шварц 28 марта не было. Шварц действительно приходила в институт терапии, но Мясников предупредил своего секретаря, и, когда ему сообщили, что Шварц пришла, Мясников ушел из института черным ходом. Мясников предупредил также жену, чтобы она, если Шварц будет звонить домой, сказала, что его нет дома. Шварц на квартиру Мясникова не звонила.

Беседу записали:

Г.Фарафонов (Г.Фарафонов)

И.А.Косачев (И.Косачев)

Разослано:

Т.Громыко А.А.

Т.Кузнецову В.В.

Т.Фирюбину Н.П.

в дело (2)

*Данный текст записан
Беседу согласован с
м. Мясниковым А.Л.
9 июля 1965 года*

Иск. Чоо/сс

9. VII - 1965

*19/ VII. 65 г. *Г.Фарафонов**

МВД СССР
УПРАВЛЕНИЕ
ВНУТРЕННИХ ДЕЛ
Исполнительного комитета
Владимирского областного Совета
народных депутатов

600681, гор. Владимир,
ул. III Интернационала, д. 45

На № 6/2740 - 14.10.89 №

СПРАВКА

Осужденный Валенберг или Вайнберг в учреждении
ОД-I/СТ-2 УИД УВД Влادоблисполкома не содержался.

В.К.ГОРШКОВ

МВД СССР
УПРАВЛЕНИЕ
ВНУТРЕННИХ ДЕЛ

Исполнительного комитета
Владимирского областного Совета
народных депутатов

учреждение ОД-1/СТ-2

600681, гор. Владимир,

ул. III Интернационала, д. 45

16.10.89г. № 5/2439

На № _____

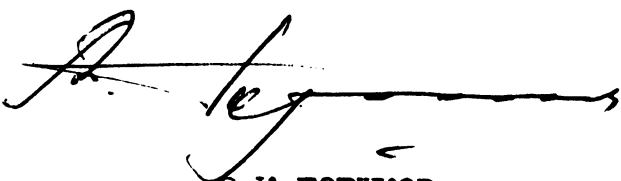
СПРАВКА

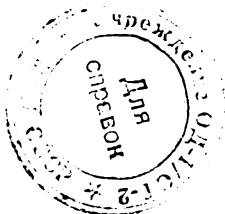
Дана в том, что майор внутренней службы БУТОВА Елена Николаевна проходила службу в учреждении ОД-1/СТ-2 в период с 24.09.1946 года по 06.10.1978 года в должности начальника медсанчасти (хирург).

Уволена по ст.68 п."А" (по возрасту) Положения о прохождении службы рядового и начсостава органов внутренних дел с 07 октября 1978 года.

НАЧАЛЬНИК УЧРЕЖДЕНИЯ ОД-1/СТ-2
УИД УВД ВЛАДОБЛИСПОЛКОМА

ПОЛКОВНИК ВН.СЛ.-

В.К.ГОРШКОВ

От. Оруженное Канал. Иков
Вновь рожд 19132. Отбыл
получил разрешение в 2.
Сектор. Ое. 34/1.

Общественная

- Представительское дело ф. Ласкор
- К. Г. Ивлев В. В. О том, что такое и
и в 19752. в Трудовой Мировой,
не соответствующей действительности, так
в Трудовой Мировой и не сфера.
Считано это недопустимое. Не какого
и бедного функционирования на границе
Валенсера не знает и не знает.
Также как и не, так и не никогда
в жизни, никакой и не знает, не
не знает, все это вздор.

27.VIII 79

Ласкор

От секретаря Канцелярии Яков Яков
виз. 8

Общественная

- Постановка вопроса. г. Ижмехи. ВВ,
 - Все ли это в законности в Губернской
Торговой в 19-е десятилетия. Такого в иро-
де не было, об этом хорошо известно орга-
нам. Во второе никаких иностранцев, зна-
комых никому не знала, и у меня есть
не было никаких иностранцев. Постановка
вопроса знала я когда-то г.
Камского, отвечаю: эту фамилию слышу
впервые. За общественную запись
каждого ответственного Канцелярия.
- 28.VIII/1992.

Забвение!

Они Бугровской 1.10

Гром. Зоологическая 30.10.54

Я Бугровской 1.10 забываю что

- они моего друга Владимира Д.Е

- 1913 год - рождение Николая и
Неирюковича Обсидиановича
Низкого Об Иностранцев находящийся
в записке в.с.с.с.р и

- Вспомните. Да, я и мой
друг Николай и Николай

- о подобных иностранцев не
письменно и не устно

не сообщать.

скажем окружающим мне

известно что по одной зарубежной
радио евангелии передавали
что мой друг Владимир Давидович

Иркутск в расклевывании что-то
от иносказательных Иркутск находящийся
в заключение в советском Союзе
если этот барьер имел
в расклевывании передачи генетического
имено моего что я забываю
что это дом и будущее.

6/11 79 Якут.

Я, брат - Матронева - Сухорев
Мария Кузьминична, работала
в узе ЦДТ с 1953 года.
до 1953 года. За время
моей работы боевой оузы.
но главным Вадимом
не боролась. А а так
же в софистическом оузы
но такая главная и
не считалась.

12/888. Тоже: Сух
Сухорев

Я, Гримова Елена Николаевна, работала в
УОД-1/ст-2 с 1946. по 1978г. За время работы
ко мне не приходил д-р Валленберг не обращался.

Впервые о существовании этого человека, я
узнала от посла СССР в Люксембурге Т. Авдеева,
который наводил справки о нем в 1988г.

Вторично о нем интересовалось киногруппа
из Киева на съемках; в октябре 1989г., которую
я отпустила. мне нигде не известно об этом
человеке. За время моей хирургической
практики, д-ра по фамилии Валленберг я
не встречала и фамилии докторов не
Валленберг не было.

17/X-89,

Гримова

1944-1945. 1947.

ЗАПИСЬ БЕСЕДЫ

директора Института терапии Академии медицинских наук
СССР профессора А.Л.Мясникова с послом Швеции в СССР
Г.Яррингом

11 мая 1965 года

А.Л.Мясников принял Ярринга в своем служебном кабинете
Института терапии.

В начале беседы Ярринг охарактеризовал советско-шведские
отношения как хорошие, отметив, что единственным отягощающим
моментом в них является дело о судьбе исчезнувшего шведского
дипломата Рауля Валленберга.

Ярринг сказал, что известный шведский ученый профессор
Нанна Шварц была 4 года тому назад в Советском Союзе и беседовала
с профессором А.Л.Мясниковым по вопросу о судьбе Валленберга.
По возвращении в Стокгольм она заявила, что А.Л.Мясников сказал
ей, что Валленберг болен и находится в советской больнице. Посол
заметил, что он информирован о переписке Мясникова с Н.Шварц
и знает отношение А.Л.Мясникова к тому, что заявила в Стокгольме
Нанна Шварц. Таким образом в вопросе о беседе А.Л.Мясникова
с Н.Шварц возникло две версии, противоречащие одна другой. Цель
посещения Яррингом Института терапии заключается в том, чтобы
попытаться выяснить, как возникло такое положение.

А.Л.Мясников сказал, что он до беседы с Шварц не слышал
имени Валленберга и поэтому не мог сказать Шварц того, что
она ему приписывает.

Далее А.Л.Мясников рассказал следующее:

В 1961 году Н.Шварц приехала в Москву для участия в Ревма-
тологическом конгрессе. Ее доклады вызвали интерес среди
советских ученых, которые оказали Шварц большое внимание.
Н.Шварц беседовала с А.Л.Мясниковым на его квартире (беседа
носила чисто научный характер) и затем в Институте терапии.
После осмотра института Шварц попросила А.Л.Мясникова погово-
рить с ней по вопросу, не имеющему отношения к научным
исследованиям. А.Л.Мясников пригласил Н.Шварц в кабинет.

В начале беседы присутствовал заместитель директора Института член-корреспондент АН СССР профессор Сперанский. Н.Шварц рассказала, что молодой шведский дипломат Р.Валленберг в конце второй мировой войны оказался в Советском Союзе. Военнопленные, вернувшиеся из Советского Союза, сообщают, что он все еще находится в СССР, по последним сведениям, в городе Владимире. Высказав предположение, что А.Л.Мясников как крупнейший советский терапевт, возможно, лечит Н.С.Хрущева, Шварц попросила А.Л.Мясникова выяснить у главы Советского правительства вопрос о судьбе Валленберга. При этом она указала на гуманный характер этого вопроса, подчеркнув, что мать Валленберга тяжело страдает от неизвестности относительно судьбы своего сына. Н.Шварц высказала предположение, что, возможно, Р.Валленберг в тяжелом состоянии и находится в больнице.

А.Л.Мясников ответил Шварц, что имени Валленберга он не слышал и поэтому не знает, жив ли этот человек или умер, болен он или здоров, находится в больнице или нет.

Что касается Н.С.Хрущева, то, насколько известно А.Л.Мясникову, он здоров, и Мясников его не лечит, но если бы даже он и лечил Н.С.Хрущева, то не стал бы ставить подобные вопросы Председателю Совета Министров СССР. Вопросы, связанные с розысками граждан других государств, рассматриваются Министерством иностранных дел СССР. А.Л.Мясников порекомендовал Н.Шварц обратиться с ее просьбой к заместителю министра иностранных дел СССР В.С.Семенову и дал ей его телефон. Когда А.Л.Мясников при этом сказал, что человека, о котором спрашивала Н.Шварц, может быть уже нет в живых, она энергично протестовала и настаивала, что, как известно шведской стороне, Валленберг жив и находится во Владимире.

А.Л.Мясников разъяснил Яррингу, что, по его мнению, недоразумение могло возникнуть в связи с тем, что беседа со Шварц проходила на немецком языке, которого он в совершенстве не знает. Поэтому условные предложения, сказанные

по немецки, могли быть восприняты Шварц как какое-то допущение.

Ярринг сказал, что, согласно утверждениям Н.Шварц, она много раз беседовала с А.Л.Мясниковым по-немецки, и они всегда хорошо понимали друг друга.

А.Л.Мясников ответил, что в беседах на научные темы смысловые нюансы не играют большого значения.

Далее А.Л.Мясников отметил, что, не зная до разговора со Шварц ничего о Валленберге, он не мог знать и о том, что, как ему стало известно позднее, Валленберг умер еще в 1947 г. и что об этом было сообщено нашим правительством правительству Швеции. Н.Шварц во время беседы с А.Л.Мясниковым ничего ему об этом не сказала.

А.Л.Мясников сказал Яррингу, что он не понимает, почему он оказался впутанным в дело, к которому не имеет и никогда не имел никакого отношения. Ему не приходилось заниматься военнопленными и иностранцами, которые оказались по тем или другим причинам в Советском Союзе. О Валленберге он тем более ничего не мог знать, поскольку тот умер в 1947 году, а профессор Мясников приехал в Москву и начал работу в Институте терапии только в 1948 году. А.Л.Мясников добавил, что, судя по всему, в Швеции есть определенные круги, специально раздувающие это дело.

Ярринг заявил, что шведское правительство также не испытывает удовольствия заниматься этим вопросом. Оно заинтересовано лишь в выяснении судьбы Валленберга.

Далее Ярринг предложил А.Л.Мясникову организовать встречу с Н.Шварц. Он сказал, что Шварц готова приехать в Москву, чтобы выяснить с А.Л.Мясниковым, каким образом возникло такое положение, когда об одной и той же беседе существуют две противоположные версии.

А.Л.Мясников ответил, что встреча со Шварц по этому вопросу не может ничего дать, поскольку Мясников ничего о Валленберге не знает. Н.Шварц будет утверждать, что она поняла слова профессора Мясникова таким-то образом, А.Л.Мясников заявит, что он ничего подобного не говорил.

Ярринг продолжал настаивать на встрече, заявляя, что она может внести определенную ясность в вопросе о судьбе Валленберга. Ярринг сказал, что такую встречу было бы целесообразно организовать в присутствии его и представителя Министерства иностранных дел СССР до визита премьер-министра Швеции Эрландера в Советский Союз, лучше всего до 1 июня с.г.

А.Л.Мясников сказал, что он считает Н.Шварц крупным ученым и готов встречаться с ней для обсуждения научных проблем, однако не видит никакого смысла в дальнейших беседах по вопросу о Валленберге. Такая встреча не может быть полезной ни в каком отношении.

Ярринг вновь спросил А.Л.Мясникова, примет ли он Н.Шварц, если она выскажет пожелание приехать в Москву, чтобы встретиться с ним.

А.Л.Мясников ответил, что он может побеседовать со Шварц, но считает такую встречу бесполезной.

Ярринг сказал, что он сообщит о своей беседе с А.Л.Мясниковым в Стокгольм, и просит А.Л.Мясникова через некоторое время вновь принять его и обсудить вопрос о возможной встрече А.Л. Мясникова с профессором Шварц.

А.Л.Мясников ответил, что он рад видеть посла.

Ярринг поблагодарил А.Л.Мясникова за разъяснение и сказал, что теперь лично у него появилась ясность в этом деле.

На беседе присутствовал атташе Отдела скандинавских стран МИД СССР И.А.Косачев.

Беседу записал: *И.А.Косачев* (И.Косачев)

12 мая 1965 г.
Исх. № 320/Осс

*Записано 12 мая с.г. согласно
с г. Мясниковым А.Л.*

*Разослано по Президиуму
за N 1586/ТС 15/1 12.5.65*

(UTRIKESMINISTERN)
Utr min kansli, 10
Handläggare: kr Hallqvist, pol I

ARKIVEXEMPLAR

1989-11-08

Dnr	Avd	Grupp	Mål
312/609		P 2	Eu 1

Iwo Wiklander
Östgötagatan 76

Pol

116 64 STOCKHOLM

(Ang Raoul Wallenberg)

Broder,

Tack för Ditt brev av den 26 oktober angående Raoul Wallenbergs chaufför Wilmos Langfelder.

Först vill jag invända att det är fel att ingen tycks ha frågat efter Langfelder. Officiellt har det t. ex. gjorts i ett memorandum som överlämnades den 29 september 1954 av ambassadör Sohlman till vice utrikesminister Zorin den 29 september 1954. Se fotokopia ur 1957 års vitbok. I samma publikation finns även en redogörelse för Langfelders vistelse i två fängelser i Moskva. Ett av vittnena uppger - som Du ser av bilagan - att Wallenberg och Langfelder skildes åt då de anlant till Moskva. Vittnets tidsangivelse av ankomstdagen den - 6 februari 1945 - stämmer för övrigt med de uppgifter Wallenbergföreningen fick vid sitt besök i Moskva nyligen. Något vittne har enligt vårt arkiv uppgifter om Langfelder från 1947, sedan dess har inget hörts om honom.

Det principiella skälet till att svenska regeringen inte agerat för Langfelder - som självfallet gjort Wallenberg och hans sak stora tjänster - har naturligtvis varit Langfelders ungerska, alltså inte svenska, medborgarskap. Jag skulle nog säga att vi i dag är mindre bundna av dessa principer än vad vi har varit. Det finns en väg som nu möjligen har blivit framkomlig när det gäller Langfelder. Den aktuella utvecklingen i Ungern kan ha gjort ungerska myndigheter mera benägna att undersöka saken med sovjetiska vederbörande. Vi har för en tid sedan ställt en fråga härom till vår ambassad i Budapest.

Ifylles av postexp

Avsänt med						Avsändn datum	Sign
☐ sv kurir	☐ utl kurir	☐ luftpost	☒ vanlig post			89/1108	6

Jag kan tillägga att det finns uppgifter om att familjen Langfelder på sin tid inte ville att svenska regeringen skulle ta upp hans fall med rysarna. Vi har dock inte kunnat finna någon bekräftelse på dessa uppgifter i vårt arkiv.

Med vänliga hälsningar

Sten Andersson

IV

**Sammanfattande redogörelse för Wilmos Langfelders vistelse
i Ljubljanskaja- och Lefortovskaja-fängelserna i Moskva**

Efter det att Langfelder vid ankomsten till Ljubljanskaja-fängelset skilts från Wallenberg fördes han till en cell i fängelset, där Willi Roedel och Jan Loyda satt.

Hille, som suttit tillsammans med såväl Langfelder som Loyda, säger i sin utsaga (bil. B: 12):

»Langfelder fördes in i en cell, i vilken han fram till den 18 mars 1945 satt tillsammans med legationsrådet av 1. klassen Roedel från tyska beskickningen i Bukarest och en tjeck. Under vistelsen i Ljubljanskaja-fängelset förhöordes Langfelder två gånger rörande omständigheterna i samband med tillfångatagandet.»

Den 18 mars fördes Langfelder från Ljubljanskaja-fängelset till Lefortovskaja-fängelset. Hille säger härom (bil. B: 12):

»Den 18 mars 1945 överfördes Langfelder till Lefortovskaja-fängelset, där han de tre första dagarna satt ensam. Därefter kom han till cell 105, i vilken jag befann mig sedan den 6 mars 1945.»

Hille lämnar i övrigt följande uppgifter angående Langfelder (bil. B: 12):

»Den 22 mars 1945 infördes den ungerske medborgaren Wilmos Langfelder från Budapest i cellen. Langfelder hade rödblont hår, runt ansikte och var c:a 170 cm lång. Han var född år 1912 eller 1913 och var av judisk börd.

Langfelder var diplomingenjör. Hans familj ägde en maskinfabrik i Budapest, vilken under kriget övertogs av Göring-koncernen (Reichswerke Hermann Göring). Huvuddelägare var farmodern¹, som vid denna tid ännu levde. Langfelder arbetade likväl inte i familjeföretaget utan var verksam som konsulterande ingenjör och som konstruktör, tills nazisterna övertog makten. I september—oktober 1944 började Langfelder arbeta som den svenske legationssekreteraren Wallenbergs chaufför i Budapest. Om sina upplevelser berättade han följande:

Efter det att Budapest omringats av de sovjetryska trupperna, försökte Wallenberg åtföljd av Langfelder att i början av januari 1945 komma i kontakt med det ryska överkommandot för att försöka utverka, att beskickningskvarteret inte skulle beskjas längre, då skottsäkra skyddsrum helt saknades. De staber, med vilka Wallenberg kom i förbindelse, förklarade sig inte vara i stånd att giva en sådan order och rådde honom att vända sig direkt till marskalk Malinovsky. Wallenberg och Langfelder blev därefter emellertid häktade av en NKVD-major. Detta skedde tre eller fyra dagar efter det att Wallenberg hade anmält sig hos den första sovjetryska staben.

Senare fördes Wallenberg och Langfelder per järnväg över Rumänien till

¹ Grossmutter.

Moskva, där de — såvitt jag kan erinra mig — den 6 februari 1945 infördes i Ljubljanskaja-fängelset. Där blev de skilda från varandra. Langfelder hade därefter inte sett Wallenberg.»

Hille och Langfelder satt tillsammans i cell 105 fram till den 6 april 1945, då Hille överfördes till Butyrskaja-fängelset. Hille säger (bil. B: 12):

»Langfelder och jag satt tillsammans fram till den 5 april 1945, då jag överfördes till Butyrskaja-fängelset, cell nr 287. Jag har sedan dess inte återsett Langfelder. Under loppet av de följande åren sammanträffade jag dock med andra fångar, vilka hade varit Langfelders cellkamrater.»

Fram till mitten av april 1945 satt Langfelder ensam i cell 105. Vid denna tidpunkt infördes den tyske (österrikiske) medborgaren Ernst Huber i cellen. Huber säger beträffande Langfelders person följande i sin utsaga (bil. B: 13):

»I mitten av april 1945 kom jag till en ny cell.¹ I denna cell befann sig redan ingenjör Langfelder från Budapest. Langfelder var omkring 170 cm lång, hade ett smalt ansikte, rödblont hår, blågrå ögon och en böjd näsa. Vid denna tid bar han ett pipskägg (Kristusskägg). Det visade sig, att Langfelder och jag hade gemensamma bekanta. En tant (på moderns eller faderns sida) till Langfelder var gift med en medlem av en judisk familj vid namn Eschkenasy; denna person kände jag väl från Craiova.»

Även i övrigt lämnar Huber en detaljrik redogörelse. Huber säger sålunda vidare (bil. B: 13):

»Langfelder berättade följande för mig om orsaken till sin häktning.

Den svenska beskickningen i Budapest hade företrätt de sovjetryska intressena i Ungern. Därutöver hade från beskickningens sida initiativ tagits till en stort upplagd aktion för att rädda judarna ur det judiska ghetton i Budapest från pilkorsorganisationens förföljelser genom att svenska skyddspass utfärdades. Ledare för denna aktion var legationssekreterare Raoul Wallenberg. Langfelder, som själv var av judisk börd, räddades från förföljelserna genom att han anställdes som Wallenbergs chaufför.

Efter det att de sovjetryska trupperna besatt Budapest önskade Wallenberg komma i kontakt med den sovjetryska överkommendanten för att utverka skydd för judarna. Wallenberg och Langfelder for iväg ensamma i en bil. Skottlossning pågick ännu för fullt på gatorna, så de kunde endast långsamt komma framåt och de måste här och där gömma sig i olika hus. Senare blev de hejdade av några sovjetryska soldater, vilka tvingade dem stiga ur bilen. Till och med bildäcken skars sönder. Wallenberg legitimerade sig och fordrade att bli förd till överkommendanten. De blev i stället överlämnade till NKVD och satt inspärrade en kortare tid i ett provisoriskt NKVD-fängelse i Budapest. De fördes därefter under bevakning av en rysk officer och fyra soldater per järnväg genom Rumänien till Moskva. Bl. a. fick de under ett uppehåll på stationen i Jasi tillåtelse att stiga av tåget en stund och besöka restaurang Luther. I Budapest såväl som i Moskva förklarade man för

¹ Lefortovskaja-fängelset.

dem, att de inte skyddshäkte. Ingen, och de hade Wallenberg och sett Wallenberg. Langfelder född från Bukarest. Man anklagade engelsk — räknade

Langfelder i Ljubljanskaja-fängelset. Hille säger Huber säger

»Någon tid såg han till en början namn Erhard Huber hans ställe. Det

I några dagar en tysk löjtnant Huber fortsatte

»Under tre veckor kom en tysk löjtnant hade varit tysk maj överfördes skaja-fängelset.

Kitschmann, den 22 juni 1945

»Under senare tid fängelse. I denna erske medborgaren

Langfelder var en lång, som han bar, ålder torde vid

Vad beträffar ägde ett av de Langfelders regi

Genom Langfelders diplomaten Wallenberg och

perna till mötes. stab i en by, där Budapest, kvarhållna fördes de

Langfelder befann sig i början av

den 6 februari 1945 infördes
andra. Langfelder hade

fram till den 6 april
t. Hille säger (bil. B:

den 6 april 1945, då jag
är säker på att dess inte åter-
komma. Träffade jag dock
kamrater.»

ensam i cell 105. Vid
medborgaren Ernst
ersson följande i

denna cell befann sig
var omkring 170 cm
hög och en böjd näsa.
Han visade sig, att Lang-
felder (på moderns eller fa-
ders en judisk familj vid
Craiova.»

förelse. Huber säger

till sin häktning.
Att de sovjetiska in-
lämnade initiativ tagits
i det judiska ghetton i
n att svenska skydds-
sekreterare Raoul Wal-
den från förföljel-
sen för-
pest önskade Wallen-
bergs dante för att utver-
siväg ensam i en
le kunde endast lång-
ig i hus. Senare
vinge dem stiga ur
legitimerade sig och
i stället överlämnade
visoriskt NKVD-fäng-
en rysk officer och
Bl. a. fick de under
get en stund och be-
förklarade man för

dem, att de inte skulle betrakta sig som fångar utan de var blott tagna i
skyddshäkte. I Moskva hade man bl. a. visat dem den underjordiska järnvä-
gen, och de hade gått till fots till Ljubljanskaja-fängelset. Där hade man skilt
Wallenberg och Langfelder från varandra. Sedan dess hade Langfelder inte
sett Wallenberg.

Langfelder fördes in i en cell, där redan en tysk legationssekreterare Roe-
del från Bukarest befann sig.

Man anklagade Langfelder för spionage för amerikansk — eller möjligen
engelsk — räkning. I dessa anklagelser innefattades också Wallenberg.»

Langfelder berättade också för Huber om sin förflyttning från Ljub-
ljanskaja-fängelset till Lefortovskaja-fängelset och om tiden fram till
mitten av april 1945, då Huber och Langfelder blev cellkamrater.

Huber säger (bil. B: 13):

»Någon tid senare överfördes Langfelder till Lefortovskaja-fängelset, där
han till en början var inspärrad tillsammans med en tysk journalist vid
namn Erhard Hille. Efter någon tid fördes denne Hille bort och jag kom
hans ställe. Detta var omkring den 15 april 1945.»

I några dagar satt Langfelder och Huber ensamma, därefter infördes
en tysk löjtnant Hengstenberg.

Huber fortsätter sin utsaga (bil. B: 13):

»Under tre eller fyra dagar var Langfelder och jag ensamma. Därefter
kom en tysk löjtnant Hengstenberg, vars fader, såvitt jag kan erinra mig,
hade varit tysk konsul i Moskva. På natten mellan den 30 april och den 1
maj överfördes Hengstenberg och jag från Lefortovskaja-fängelset till Butyr-
skaja-fängelset. Där skildes vi från varandra i början av augusti.»

Kitschmann, som kom till Lefortovskaja-fängelset, cell 39 eller 40,
den 22 juni 1945, berättar om Langfelder följande (bil. B: 8):

»Under senare hälften av juli månad överflyttades jag till cell 105 i sam-
ma fängelse. I denna cell befann sig redan tyske amiralen Krafft och ung-
erske medborgaren Langfelder.

Langfelder var en kraftigt byggd man, ungefär 172 cm lång, hade rödblont
hår, som han bar tillbakakammat, blå ögon och en något böjd näsa. Hans
ålder torde vid denna tidpunkt ha varit ungefär 30—35 år.

Vad beträffar Langfelders adress erinrar jag mig att en tant till honom
ägde ett av de största kvarnföretagen i Budapest, vilket sköttes i namnet
Langfelders regi.

Genom Langfelder fick jag för första gången höra talas om den svenske
diplomaten Wallenberg.

Wallenberg och Langfelder före Budapests fall de sovjetiska trup-
perna till mötes. När de fick kontakt med dessa fördes de till en sovjetisk
stab i en by, där de behandlades vänligt. Men när de ville fara tillbaka till
Budapest, kvarhölls de mot sina protester och behandlades som fångar. Se-
nare fördes de till Moskva.

Langfelder befann sig ännu i november 1945 i cell 105 och insattes någon
gång i början av december i en annan cell.»

angående R. Wallenberg, genom vilka det fastställts att Wallenberg icke varit eller är i Sovjetunionen och att han är oss okänd. Om man tar i beaktande att R. Wallenberg spårlöst försvann i Budapest vid den tid då förbittrade strider fördes där, kan man endast antaga att han endera händelsevis omkom under tiden för gatustriderna eller föll i händerna på Szalasi's anhängare.

Under tiden har under loppet av några år frågan om Raoul Wallenberg på det mest oblyga sätt utnyttjats för mot förhållandet till Sovjetunionen fientliga ändamål. Med just sådana ändamål utbreda på senare tid några svenska tidningar smädliga uppdiktade artiklar om Wallenberg föregivande att de bygga på uppgifter från något slags vittne.

Sovjetiska ambassaden är befullmäktigad att bekräfta tidigare av oss lämnade uppgifter i denna fråga och meddela, att alla försök att förbinda frågan om Wallenbergs öde med hans förmenta vistelse i Sovjetunionen äro helt grundlösa.

F

Memorandum överlämnat av ambassadören Sohlman till vice utrikesminister Zorin i Moskva den 29 september 1954

Raoul Wallenberg tog den 13 januari 1945 kontakt med den kommanderande ryske generalen i Pest för att med det ryska befälet dryfta problem, som mötte den svenska beskickningen i samband med de ryska truppernas inryckning i Budapest. Den 16 januari meddelade det ryska utrikesministeriet, att Wallenberg befann sig under de ryska truppernas beskydd. Den 17 januari tog Wallenberg avsked från sin personal i den av ryssarna befriade delen av Pest och begav sig jämte sin chaufför Vilmos Langfelder under eskort av ryska officerare mot Debrecen för att söka kontakt med marskalk Malinovsky. Sedan dess har Wallenberg varit försvunnen. Vid olika tillfällen har från rysk sida meddelats, att Wallenberg icke befunnit sig eller befinner sig i Sovjetunionen.

Vid den utredning, som utrikesdepartementet företagit, har framkommit fullständiga bevis för att Wallenberg efter sitt försvinnande i Budapest hållits i fängsligt förvar i Sovjetunionen.

Uppgifter om Wallenbergs öde började inströmma till utrikesdepartementet strax efter hans försvinnande och fortsätter alltså inkomma. Dessa uppgifter har noga kontrollerats även i vissa fall, då man från början haft anledning ställa sig misstänksam mot uppgiftslämnarna. Det har visat sig, att de allra flesta uppgifterna varit antingen osannolika, bevisligen oriktiga eller omöjliga att bedöma. Anledningarna till att så många sådana opålitliga uppgifter inkommit är

av skiftande slag hans försvinnande hans person har uppgifter. Vissa uppnå personliga strävat att nå en personförväxling mål har bortgall

För att ett vittne fullt tillförlitligt verkan av ledfrågan, att vittnesn på annat sätt än omgivning i fängelse uppgifter från a Vid sidan av så som bär alla källor verifieras av oberoende

Såsom kriterier för att utreda omständigheter, som att intryck, utan en

Av vittnenas berättelser, att de fängslats i februari inskrivna överfördes senare där först i en cell i fjärde våningen i ett hus i staden. Uppgifter av sex vittnen. som lämnats ha punkter samstämmiga såväl Wallenbergs dom om på andra dessa personer

Efter den svenska utredningen lämnades de ryska fängelserna i Budapest till Wallenberg med Wallenbergs personer. Det följande ditheter att vis Langfelders får

ställt att Wallenberg är oss okänd. Om man försvann i Budapest vid man endast antaga att gatustriderna eller föll

gatan Raoul Wallenberg förhållandet till Sovjet-ärendamål utbredda på uppdiktade artiklar om gifter från något slags

bekräfta tidigare av oss att alla försök att förmenta vistelse i Sovjet-

Iman till vice utrikes-
ember 1954

kontakt med den kom-
det ryska befälet dryf-
en i samband med de
16 januari meddelade
nn sig under de ryska
berg avsked från sin
st och begav sig jämte
ryska officerare mot
aliensky. Sedan dess
llen har från rysk si-
ler befinner sig i Sov-

för tagit, har fram-
er försvinnande i
n.

ma till utrikesdepar-
sätter alltså att in-
även i vissa fall, då
nksam mot uppgifts-
uppgifterna varit an-
liga att bedöma. An-
ppgifter inkommit är

av skiftande slag. Wallenberg var en i Budapest känd man, och efter hans försvinnande uppstod en mytbildning. Tidningsskriverierna kring hans person har stimulerat åtskilliga fantasifulla personer att lämna uppgifter. Vissa uppgiftslämnare har sökt göra sig intressanta eller uppnå personliga fördelar genom att lämna uppgifter, medan andra icke strävat att nå egen fördel genom sitt vittnesmål men varit offer för personförväxlingar och andra misstag. Alla sådana opålitliga vittnesmål har bortgallrats.

För att ett vittnesmål skall av utrikesdepartementet godtagas såsom *fullt tillförlitligt* kräves, att det skall vara spontant avgivet utan påverkan av ledfrågor eller av vad som skrivits i tidningar eller av rykten, att vittnesmålet innehåller uppgifter, som icke kunnat erhållas på annat sätt än genom kontakt med Wallenberg eller hans närmaste omgivning i fängelset samt att vittnesuppgifterna kan styrkas genom uppgifter från andra, trovärdiga, av övriga vittnen oberoende källor. Vid sidan av sådana fullt bestyrkta vittnesmål föreligger vittnesmål, som bär alla kännetecken på *trovärdighet* men som icke kunnat direkt verifieras av oberoende källor.

Såsom kriterium på trovärdighet har *icke* godtagits sådana omständigheter, som att ett vittne rent subjektivt gjort ett allmänt trovärdigt intryck, utan endast objektivt konstaterbara fakta.

Av vittnenas uppgifter framgår, att Wallenberg och Langfelder, sedan de fängslats i januari 1945, fördes till Moskva, där de i början av februari insattes i fängelse. De skildes från varandra. Wallenberg överfördes senare under våren till Lefortovskajafängelset. Han insattes där först i en cell i tredje våningen och flyttades senare upp till en cell i fjärde våningen, belägen ungefär ovanför den cell, där han först suttit. Uppgifterna om Wallenbergs vistelse i Lefortovskaja har styrkts av sex vittnen. Dessa vittnen har icke känt till varandras vittnesmål, som lämnats helt oberoende av varandra och som varit på väsentliga punkter samstämmiga. De har visat sig känna till detaljer beträffande såväl Wallenberg som Langfelder, vilka de icke kunnat erhålla kännedom om på annat sätt än genom direkt eller indirekt kontakt med dessa personer under deras vistelse i ryska fängelser.

Efter den svenska démarchen i juni 1947 och innan det ryska svaret lämnades den 18 augusti 1947 samt någon tid därefter företog de ryska fängelsemyndigheterna vissa åtgärder, som hade samband med fallet Wallenberg. Bl. a. förhördes ett antal fångar, som haft kontakt med Wallenberg eller Langfelder, beträffande sin kännedom om dessa personer. Det framgår klart, såväl av förhören som av andra omständigheter att vissa höga polisofficerare väl kände till Wallenbergs och Langfelders fångenskap.

Utöver de sex vittnen, som ovan återopats, föreligger över 20 trovärdiga vittnesmål, som styrker Wallenbergs vistelse i rysk fångenskap vid olika tidpunkter. Det sagda torde emellertid vara fullt tillräckligt för att giva ledtråd för efterforskningar.

Under utredningens tidigaste skede föreföll Wallenbergs kvarhållande i Sovjetunionen helt obegripligt. Det har emellertid varit nödvändigt uppställa en hypotes rörande orsakerna till hans kvarhållande. Åtskilliga omständigheter pekar på att förklaringen ligger däri, att den ryska polisen misstänkte Wallenberg för att i Budapest ha uppträtt som spion. Sådana misstankar ursäktar icke kränkandet av Wallenbergs diplomatiska immunitet men kan likväl ha utgjort det faktiska motivet för hans kvarhållande. De omständigheter, som föranlett uppställandet av denna hypotes, skall här redovisas.

Det blev under utredningen snart känt att den ryska polisen till olika vittnen uttalade anklagelser mot Wallenberg för spionage både för tysk och amerikansk räkning. Såväl anställda vid den svenska beskickningen i Budapest som andra personer i Wallenbergs omgivning hade av rysk polis underkastats förhör rörande Wallenbergs verksamhet, varvid dessa misstankar uttalats. Senare har från rysk fångenskap återvändande personer berättat, att olika fångar, som i fängelser i Moskva-området kommit i kontakt med Wallenberg och Langfelder, förhört om samma förhållanden. Det är att märka, att dessa hemvändande fångar icke haft någon kunskap om de förstnämnda förhören med personer i Budapest. Flera av varandra oberoende vittnesmål av ensartat innehåll föreligger således på denna punkt.

Utrikesdepartementet har sökt utröna, huruvida det förelegat omständigheter, som kunnat föranleda, att sådana misstankar uppkommit inom den ryska polisen. Inga konkreta uppgifter föreligga om de fakta, varpå misstankarna i verkligheten grundats. Det föreligger emellertid tre förhållanden, som möjligen kan ha givit upphov till de uppkomna misstankarna.

Den svenska B-avdelningen i Budapest, till vilken Wallenberg icke hörde, ehuru hans tjänster i enstaka fall kan ha tagits i anspråk, handhade på grund av uppdraget att skydda de ryska intressena även skyddet av vissa ryska krigsfångar. För identifiering hade dessa utfrågats rörande namn, hemvist, vilka militära förband de tillhört etc. Denna utfrågning kan möjligen av den ryska polisen ha uppfattats som försök att utröna militära hemligheter. Syftet med utfrågningen var icke detta, och Wallenberg hade ingenting därmed att göra.

Under sin verksamhet för att hjälpa personer, som av tyskarna utsattes för rasförföljelse — vilken verksamhet nedan skall utförligare skildras — utfärdade Wallenberg vissa provisoriska legitimationshand-

lingar, så kallade falska pass hade satsats. Åtskilliga falska pass hade satsats i händerna på ansvarig härför, såsom hos sådana personer som Wallenberg skyddade.

Den tredje omständigheten som kan ha utgjort ett hinder för att från ryska polisen få reda på sannheten, är att man på Wallenbergs humanitär verksamhet i Budapest varken i den svenska utrikesdepartementet eller i den svenska beskickningen i Budapest hade någon kännedom. Den var beaktad som en humanitär verksamhet, som var av betydelse för krigets slut vid tiden, hade en betydelse för att redogöra för Wallenbergs verksamhet. Regeringen i Stockholm under 1944 och 1945 har icke skett några åtgärder.

»Det tyska ministeriet har helt nya och svåra uppgifter om inmarschen hade lösas'. Man ansvarar med detta 300 000 i Budapest mens ryggen.

Redan dagarna stående ställningen av judar, som är i mottagningsrum och långt ut på gatorna.

Steg för steg alla medborgare en gul stjärna ger eller hus, utrymning. Deras liv.

ligger över 20 trolse i rysk fångens-
rtid vara fullt till-

enbergers kvarhållan-
ertid varit nödvän-
han kvarhållande.
en ger däri, att

Budapest ha upp-
ränkandet av Wal-
ha utgjort det fak-
rete om föranlett
s.

ryska polisen till
för spionage både
id den svenska be-
lenbergs omgivning
allenbergs verksam-
än rysk fångenskap
som i fängelser i
rg och Langfelder.
att dessa hemvän-
stnämnda förhören
ende vittnesmål av
t.

det förelegat om-
stankar uppkommit
religga om de fakta.
öre ger emellertid
v till de uppkomna

en Wallenberg icke
a tärts i anspråk,
ska pressena även
g hade dessa utfrå-
und de tillhört etc.
i ha uppfattats som
d utfrågningen var
att göra.

om av tyskarna ut-
an skall utförigare
legiti.nationshand-

lingar, så kallade skyddspass. Så småningom hade obehöriga igång-
satt förfalskning av sådana pass i stor skala. I behörig ordning utfär-
dade pass hade stulits eller överlåtits från de ursprungliga innehavar-
na. Åtskilliga falska eller illegalt utnyttjade pass hade därigenom ham-
nat i händerna på nazister och pilkorsare. Wallenberg kan icke göras
ansvarig härför, men den ryska polisen kan möjligen, då pass påträff-
fats hos sådana personer, ha fått den oriktiga uppfattningen, att Wal-
lenberg skyddade fascistiska element.

Den tredje omständighet, på grund av vilken misstankar mot Wal-
lenberg kan ha uppkommit, är mera komplicerad. Det är av yttranden
från ryska polistjänstemäns sida under de ovannämnda förhören tyd-
ligt, att man på rysk sida icke satt tilltro till uppgifterna om Wallen-
bergs humanitära aktion i Budapest. Denna aktion var fullständigt
unik. Den var betingad av de abnorma förhållandena under den nazis-
tiska sönderfallsperioden i Ungern, och veterligen har ingen liknande
verksamhet förekommit i något annat land. De delvis framgångsrika
ansträngningar, som representanter för de svenska myndigheterna mot
krigets slut vidtog för att rädda människor undan rasförföljelse i Tysk-
land, hade en helt annan karaktär. Det kan därför vara skäl att något
redogöra för Wallenbergs verksamhet. Den följande skildringen är or-
dogöra hämtad ur en rapport i översiktlig form över beskickningens
verksamhet. Rapporten upprättades på sin tid av förste legationssek-
reteraren Per Anger, vilken tjänstgjorde på beskickningen i Budapest
under 1944 och fram till beskickningens upplösning i början av 1945,
och har icke skrivits med tanke på Wallenbergs försvinnande.

»Det tyska maktövertagandet innebar, att legationen ställdes inför
helt nya och svåra problem. Under sitt samtal med Horthy dagen före
inmarschen hade Hitler bl. a. fordrat, att 'Ungerns judeproblem skulle
lösas'. Man ansåg, att Ungern hade visat en oförmåga att komma till
rätta med detta problem och att en miljon judar i landet, varav cirka
300 000 i Budapest, kunde bli en farlig femte kolonn i den tyska ar-
méns rygg.

Redan dagarna efter inmarschen började man arrestera judar i fram-
stående ställning. De neutrala beskickningarna belägrades av massvis
av judar, som anade vad som komma skulle och som bönföll om hjälp.
I mottagningsrummet på svenska legationen trängdes hjälpsökande,
och långt ut på gatan ringlade sig kön.

Steg för steg berövades den judiska befolkningen i landet snart sagt
alla medborgerliga rättigheter. Det föreskrevs, att judarna skulle bära
en gul stjärna på bröstet. Efter hand sammanfördes de i särskilda lä-
ger eller hus, utmärkta med gul stjärna, och de fick inte vistas utom-
hus. Deras lidanden förvärrades dagligen i ett ständigt crescendo fu-

rioso. Till slut upprättades ghetton, som var den sista etappen före deportationen till Auschwitz eller Birkenaus gaskamrar.

Våra möjligheter att hjälpa alla dem, som ställt sitt hopp till svenska legationen, var i hög grad begränsade. Sett ur snäv juridisk synpunkt kunde legationen inte ingripa för andra än svenska medborgare samt de länders medborgare, vars intressen Sverige på grund av kriget företrädde i Ungern. Något måste emellertid göras och det snabbt, ty med varje dag försämrades judarnas läge. Till en början utfärdade vi provisoriska svenska pass — egentligen ett slags resedokument som under vissa förhållanden kunde ges även till andra än svenska medborgare — för personer med speciell anknytning till Sverige i fråga om släktskap eller affärsförbindelser. De provisoriska passen erbjöd till en början inte något större skydd, men så småningom lyckades beskickningen efter förhandlingar med de ungerska myndigheterna genomdriva, att innehavarna av dylika pass behandlades som svenska medborgare och slapp bära judestjärnan. På så sätt undgick de i regel internering och deportation. Senare utfärdades intyg för judar, vilkas släktingar för dem ansökt om svenskt medborgarskap. Värde av dessa intyg, som kom att bli förelöpare till de under Wallenbergs tid senare utfärdade s. k. skyddspassen, var vid första påseende diskutabelt. Avsikten var emellertid i första hand att vinna tid, och vi styrktes i våra fortsatta ansträngningar från personer, som vid razzior och husundersökningar lyckats klara sig undan genom uppvisande av sådana dokument.

Efter ganska kort tid hade beskickningen utfärdat inte mindre än 700 provisoriska pass och intyg. Hela beskickningen arbetade bokstaveligen natt och dag under dessa månader.»

Ministern hemställde till utrikesdepartementet om personalförstärkning, och Raoul Wallenberg sändes ned med ställning såsom förste legationssekreterare. Wallenberg hade för sin räddningsaktion till sitt förfogande inte endast svenska medel utan även pengar, som ställts till förfogande av judar i Amerika genom War Refugee Board. Om Wallenbergs aktion berättar Anger bl. a.:

»Wallenbergs aktion hade med tiden byggts ut undan för undan. Ett flertal kontor hade upprättats i olika delar av staden, och hans stab uppgick till cirka 400 personer. Wallenberg lyckades hos de ungerska myndigheterna genomdriva, att de anställda judarna blev befriade från att bära den gula stjärnan. På avdelningen utställdes skyddspassen, d. v. s. legitimationshandlingar försedda med ministerns underskrift, vari helt frankt förklarades, att innehavaren och hans egendom stod under svenska beskickningens beskydd till dess avresa till Sverige kunde ske. Svenska regeringen hade nämligen förklarat sig beredd att

mottaga samtliga svenska regeringer. De fick bo i svenskhusen. Anheterna, uppgick digheternas vetslet på detta sätt eller cirka 10 000

Även vissa andra och började skyddspassen. De myndigheterna i förfogande för ju ning organiserad särskilda sjukhu

Det anförda to samhet. Den rys telserna om Wa måste ha haft n amerikanska jud judarna, har av berg »spionerat»

Så har den fr långa tider dagli och som gjort en bland dem också fascistiska terror tats.

Uttalande av utri

I anledning av utan att nu gå n redningsarbete ut takt med de anhe rial kunnat erhå tyska krigsfångar pressen hade vi s na sak med medle 1954 och därefter material vi då ha ställning gjorts ti

appen före de-

lopp till svens-
juridisk syn-
ka medborgare
rund av kriget
det abbt, ty
n utfärdade vi
dokument som
svenska med-
rige i fråga om
n e d till en
kades beskick-
arna genomdr-
enska medbor-
e i regel inter-
ar, vilkas släk-
et av dessa in-
rgs tid senare
iskutabelt. Av-
styrktes i våra
och husunder-
sådana doku-

nte mindre än
etade bokstav-

rsor förstärk-
; som förste
saktion till sitt
ar, som ställts
ee Board. Om

förndan. Ett
och hans stab
s de ungerska
v befriade från
skyddspassen,
is underskrift,
egendom stod
ll Sverige kun-
sig beredd att

mottaga samtliga judar, som var försedda med skyddspass. Från ungerska regeringens sida utlovades, att innehavarna inte skulle deporteras. De fick bo i särskilda hus, som beskickningen hyrt i Pest, de s. k. svenskhusen. Antalet skyddspass, godkända av de ungerska myndigheterna, uppgick till 5 000. Sedermera fördes i hemlighet utan myndigheternas vetskap fler och fler judar till dessa hus. Det totala antalet på detta sätt räddade judar var snart uppe i mer än det dubbla, eller cirka 10 000—15 000 människor.

Även vissa andra utländska beskickningar tog exempel av svenskar-
na och började utfärda legitimationshandlingar av liknande slag som skyddspassen. De lyckades i samråd med Wallenbergs avdelning hos myndigheterna utverka att ytterligare ett antal bostadshus ställdes till förfogande för judar, som innehade dessa dokument. Under svensk ledning organiserades livsmedelsförsörjningen till de utländska husen och särskilda sjukhus upprättades.»

Det anförda torde tillräckligt tydligt ange arten av Wallenbergs verksamhet. Den ryska polisen har emellertid haft svårt att tro på berättelserna om Wallenbergs verksamhet. Den har trott, att Wallenberg måste ha haft några andra, hemliga syften. Den omständigheten, att amerikanska judar delvis finansierat hjälpaktionen för de ungerska judarna, har av den ryska polisen uppfattats som bevis för att Wallenberg »spionerat» för amerikansk räkning.

Så har den fruktansvärda tragedien inträffat, att Wallenberg, som långa tider dagligen riskerade att mördas av nazister och pilkorsare och som gjort en hjältemodig personlig insats för att rädda människor, bland dem också icke-judiska socialister och kommunister, undan de fascistiska terroristerna, blivit misstänkt för att vara en spion och häktats.

G

Uttalande av utrikesministern i riksdagsdebatten den 2 november 1955

I anledning av herr Ohlins fråga om Raoul Wallenberg vill jag — utan att nu gå närmare in på saken — framhålla att ett intensivt utredningsarbete utföres inom utrikesdepartementet under ständig kontakt med de anhöriga och att på grundval härav åtskilligt bevismaterial kunnat erhållas. En del av de uppgifter som i samband med de tyska krigsfångarnas hemsändande från Sovjetunionen publicerats i pressen hade vi sålunda redan tidigare kännedom om. Jag tog upp denna sak med medlemmar av sovjetregeringen under mitt besök i Moskva 1954 och därefter tillställde vi det sovjetryska utrikesministeriet det material vi då hade. Senare har vid ytterligare ett par tillfällen framställning gjorts till ledande personer inom sovjetregeringen.

(UTRIKESMINISTERN)
Utr min kansli, 10
Handläggare: kr Hallqvist, pol I

ARKIVEXEMPLAR

1989-11-08

Dnr 312/013	Avd P 2 Eu ¹	Grupp Mål
----------------	----------------------------	--------------

Ann Marie Hecht
Högbergsgatan 16

724 62 VÄSTERÅS

Bästa Ann Marie Hecht,

Tack för Ditt brev av den 10 oktober 1989 om Raoul Wallenberg. *✓ illa. 16/10 P 2 Eu¹*

Det är naturligtvis viktigt att få svar på frågan varför Wallenberg togs tillfånga. Tidigare har man från sovjetisk sida förnekat kännedom om varför han greps. Vid Wallenberg-Föreningens besök i Moskva nyligen framkom det som Du kanske vet av dokument som man funnit att han skulle ha gripits som krigsfånge. Naturligtvis nöjer vi oss inte med en så vag uppgift. Vi vet ju inte varför han blev krigsfånge.

Vid mitt förestående besök i Moskva kommer jag att ta upp frågan om Raoul Wallenbergs öde på nytt. Jag tror att vi nu har större möjligheter att nå klarhet i Wallenbergs öde.

Naturligtvis vill vi veta varför han greps, men som Du nog förstår är hans anhöriga mest av allt intresserade av att få veta vad som har hänt Raoul Wallenberg.

Med vänliga hälsningar

Sten Andersson

Ifylles av postexp

Avsändt med				Avsändn datum	Sign
☐ sv kurir	☐ utl kurir	☐ luftpost	☒ vanlig post	891108	Lo

Ärende	Wallenberg	Datum 1989-11-10		
		Avd P	Grupp 2	Mål EU 1

Adress
Generalkonsulatet
LENINGRAD

Text
Dnr..... Re Wallenberg.

Ytterligare underlag ej stått att få. På Gk New York är ärendet okänt. Generalkonsuln befinner sig denna månad ut i Sverige. Vi har talat med honom per telefon och han hade då inget att tillägga. Han lovade undersöka och återkomma. Det har han emellertid inte gjort och frågan är väl om han kan få något innan han återkommer till New York. Räcker det inte med vad ni har nu för att kontrollera saken?

Vid besök på UD i onsdags 8/11 frågade Wallenberg-Föreningens sekreterare Sonja Sonnenfeld bl a om vi hade något att rapportera om detta. Hon tycktes dock inte sätta alltför stor tilltro till tipset. Men det bör ändå undersökas.

Cabinet

Kopia t amb Moskva

UTRIKESDEPARTEMENTET
Politiska avdelningen
Första enheten (Pol 1)
Deps Hans Olsson

317/018

PROMEMORIA

1989-11-13

P 2 Eu⁷

prot

Delges:

Kabinettssekr

Polchefen

Bitr polchefen

Wöhler, Pol I

Exp 89 11 14 / Oh

Raoul Wallenberg-ärendet

Under utrikesminister Anderssons överläggningar med sin sovjetiske kollega Sjevardnadze i Moskva den 10 november togs också Wallenberg-ärendet upp.

Andersson ville tacka för den öppenhet som visats mot Raoul Wallenberg-föreningen. Han glädde sig åt att man på sovjetisk sida åtagit sig att granska de dokument som föreningen presenterat för att se om det finns någon realitet bakom dessa.

Sjevardnadze underströk att man "uppriktigt sörjer vad som hänt. Det hade inträffat under ett tragiskt skede i vår historija. Raoul Wallenbergs öde var inte unikt. Vi har nu gjort det möjligt för Wallenberg-föreningen att besöka Sovjetunionen och gå igenom dokument. Vi är beredda att gå vidare med detta, även om det kanske inte kommer fram så mycket nytt. Men vi är intresserade av att sanningen kommer fram."

Hans Olsson

Hans Olsson

Avsändningsort

Pol I, kr Hallqvist/EL

Ärende

Wallenberg

Datum

1989-11-14

Äv

P

Grupp

2

Må

En

✓

POL

Adress

Ambassaden

WASHINGTON

Text

Dnr..... [redacted] re Wallenberg.

Primo: Under Secundo följer nedteckningen från utrikesministern Moskva-besök ang Wallenberg. Wallenberg-Föreningen har bett oss via er söka utverka president Bushs stöd vid det kommande toppmötet i Medelhavet. Vi har då svarat att vi redan anhållit om stöd från presidenten "på lämpligt sätt".

Cit/

Secundo: Under utrikesminister Anderssons överläggningar med sin sovjetiske kollega Sjevardnadze i Moskva den 10 november togs också Wallenberg-ärendet upp.

Andersson ville tacka för den öppenhet som visats mot Raoul Wallenberg-Föreningen. Han glädde sig åt att man på sovjetisk sida åtagit sig att granska de dokument som föreningen presenterat för att se om det finns någon realitet bakom dessa.

Sjevardnadze underströk att man "uppriktigt sörjer vad som hänt. Det hade inträffat under ett tragiskt skede i vår historia. Raoul Wallenbergs öde var inte unikt. Vi har nu gjort det möjligt för Wallenberg-Föreningen att besöka Sovjetunionen och gå igenom dokument. Vi är beredda att gå vidare med detta, även om det kanske inte kommer fram så mycket nytt. Men vi är intresserade av att sanningen kommer fram." Slutcit

Cabinet

Ex t: Kabinettssekr

Polchefen

Hallqvist

Wöhler

ÄRENDE:

UTRIKESDEPARTEMENTET
CE1

KOPIA TILL:

UTR MIN

KABS

POLCH

BITR POLCH

POL 1

ÅTGÄRD:

15
P 2 Ee 1

POL

INKOM UD 1989-11-15

AMBASSADEN MOSKVA

1989-11-15

UD STOCKHOLM

FOER POL 1.

RE WALLENBERGAERENDET

AK

17

FORTS

RE WALLENBERGAERENDET

PRIMO. GUY VON DARDEL RINGDE MIG IDAG OCH TALADE OM UPPFOELJNING WALLENBERGFOERENINGENS BESOEK M M. HAN VILL SKAPA EN 10-MANNA-KOMMITTE (HAN SJAELV, PROF MAKINEN FRAAN USA SOM SUTTIT I VLADIMIR-FAENGELSET, TVAA REPR FRAAN DET INTERNATIONELLA INSTITUT BACERAT I MOSKVA SOM BJOERNERSTEDT HAALLIT I TIDIGARE OCH SOM BL A INTRESSERAT SIG FOER FAENGELSEFRAAGOR, NAAGRA SOVJETISKA JOURNA LISTER SOM AEGNAR SIG AAT WALLENBERGFRAAGAN, EN MID REPRESENTANT SAMT NACHUS DARNDERG FRAAN AMBASSADEN SOM TOLK). SYFTET SKULLE VARA GAA IGENOM VLADIMIRFAENGELSETS KARTOTEK OCH EV BESOEKA ANDRA FAENGELSER. JAG SADE HONOM TANKARNA KUNDE FRAMFOERAS SKRIFT- LIGEN I BREV TILL MID SOM JAG KAN VIDAREBEFORDRA.

SECUNDO. USPENSKIJ FRAAGADE MIG UNDER RESAN I BALTIKUM. "VAD BEGAER NI EGENTLIGEN SOM BINDANDE BEVIS WALLENBERGS DOED?" HAN REFERERADE TILL SOVJETISK SOCIALLAGSTIFTNING OCH FALL DAER AENKEPENSION O O UTBETALAS EFTER PROEVNING AV SAKNADE PERSONERS SANNOLIKA FRAANFALLE. VAD GAELLER I SVERIGE I DYLIKA FALL? JAG PASSADE.

TERTIO. SKALL VI GAA VIDARE MED BEGAERAN OM ATT FAA ORIGINALA AV SMOLTSOV-PAPPRET FOER TEKNISK UNDERSOEKNING AV DATERING O D? WALLENBERGKOMMITTEN AER JU EJ INTRESSERAD EFTERSOM MAN FOERKASTAR DOKUMENTET IN TOTO MEN SVENSKA REGERINGEN MAASTE VAE HA EN ANNAN UTGAANGSPUNKT? SER ATT WALLENBERGEXPERTEN LARS AAKE NILSSON VARIT INNE PAA DENNA TANKE TIDIGARE OCH AEVEN SACHAROV TYCKTE JU DEN VAR INTRESSANT. DOCK SJAELVFALLET SVAART PROEVA TIDEN FOERMODAR JAG OCH VI LAER VAE KNAPPAST KUNNA GOERA DET BAETTRE AEN RYSSARNA SJAELVA SOM JU KANSKE KAN KONTROLLERA PAPPERSKVALITET O D. FILM-TEAMET VILLIUS/HALLER VILL GOERA SAMMALUNDA OCH JAG HAR UNDERSTOETT DERAS SAK I SAMTAL MED USPENSKIJ. SOM NI MINNS FICK JAG OCKSAA POSITIVT SVAR PAA FRAAGAN OM EN EGEN SVENSK UNDERSOEKNING NAER JAG NAEMNDE DETTA MYCKET PRELIMINAERT I SAMTAL MED MID:S MR-CHEF FOER NAAGON MAANAD SEDAN. VI AATERKOMMER MED YTTERLIGARE TANKAR I SKRIVELSEFORM.

BERNER

FOTLS

AMBASSADEN MOSKVA

Avsändningsort Pol I, kr Hallqvist/EL

Ärende

Wallenberg

Datum

1989-11-15

Ärd

P

Grupp

2

Mål

Eu

Adress

Ambassaden
OTTAWA

Text

Dnr.....För ambassadören från Hallqvist, Pol I.

Nedan avsnittet ur samtalsnedteckningarna från Moskva ang Wallenberg. Kan tyvärr inte ge Dig något mera än detta eftersom de omfattande anteckningarna ännu inte är clearade. Även bett pressbyrån faxa tidningsartiklar.

Cit Under utrikesminister Anderssons överläggningar med sin sovjetiske kollega Sjevardnadze i Moskva den 10 november togs också Wallenberg-ärendet upp.

Andersson ville tacka för den öppenhet som visats mot Raoul Wallenberg-Föreningen. Han glädde sig åt att man på sovjetisk sida åtagit sig att granska de dokument som föreningen presenterat för att se om det finns någon realitet bakom dessa.

Sjevardnadze underströk att man "uppriktigt sörjer vad som hänt. Det hade inträffat under ett tragiskt skede i vår historia. Raoul Wallenbergs öde var inte unikt. Vi har nu gjort det möjligt för Wallenberg-Föreningen att besöka Sovjetunionen och gå igenom dokument. Vi är beredda att gå vidare med detta, även om det kanske inte kommer fram så mycket nytt. Men vi är intresserade av att sanningen kommer fram. Slutcit

Cabinet

(Pol)

ARCHIVE COPY

MSG NO: 891115-824

DISTRIBUTION STATUS AT: 1989-11-15-17.02

TO:

STATUS:

TIME:

DIARY NO:

MOSKVA

DISTRIBUTED

1989-11-15-17.02

0382

✓

FROM: UD/POL 1

POSTED TIME: 1989-11-15-16.59

MSG NO: 891115-824

=LIST
MOSKVA
+

UD STOCKHOLM 1989-11-15

AMBASSADEN MOSKVA

MELEN FRAAN HALLQVIST RE DIV KOSTNADER SAMBAND WALLENBERG-
FOERENINGENS BESOEK.

TELEFONSAMTAL AABEROPAS. TALAT MED GUN AXELSSON UD A2/BUD SOM
SAEGER ATT NI BOER REDOVISA MED DEBETBESKED. VI RAEKNAR MED
ATT UD SKALL TA DESSA KOSTNADER.

CABINET

UD STOCKHOLM KL 17.00

CC. AXELSSON, A2/BUD
KR MARTIN HALLQVIST/IK

- End of printout

ÄRENDE:

UTRIKESDEPARTEMENTET
BR1

KOPIA TILL:

UTR MIN

KABS

POLCH

BITR POLCH

POL 1

ÅTGÄRD:

[REDACTED]

90 01 04
Pol I, Hallgridsk P 2 Ecu!

[REDACTED]

(POL)

INKOM UD 1989-11-16 [REDACTED]

GENERALKONSULATET LENINGRAD 1989-11-16

UD STOCKHOLM

[REDACTED] ✓

FOER POL 1

RE WALLENBERG

ant Perme
vifil 8/12 MH

FORTS

RE WALLENBERG

PRIMO. I ENLIGHET MED VAD SOM OEVERNSKOMS MED AMBASSADOER BERNER UNDER UTRIKESMINISTERBESOEKET I VILNIUS GJORDE VI DEN 13 NOVEMBER EN SONDERING OM "MACIKAI" OCH "SILUTE" I LITAUEN. SAA SKEDDE I ENSKILT SAMTAL MED SAJUDIS LEDARE LANDSBERGIS. L SADE SIG KAENNA TILL MACIKAI SOM ETT LAEGER UPPRAETTAT AV TYSKARNA UNDER KRIGET, SENARE OEVERTAGET AV KGB. ENLIGT L FANNS LAEGRET INTE KVAR, MEN UPPGIFTER FOERELAAG OM ATT DAER NU SKULLE FINNAS ETT SJUKHUS. L LOVADE LAATA UNDERSOEKA OCH GE BESKED TILL AMBASSADEN I MOSKVA, DIT L RESER I BOERJAN AV DECEMBER FOER ATT FAA SVENSK VISERING. BESKED SKULLE OCKSAA KUNNA GES GENOM ANNAN SAJUDIS MEDLEM TIDIGARE. L OMBADS I FOERSTA HAND FRAAGA EFTER DAHNBERG I MOSKVA. VI GJORDE KLART ATT VI INTE GAERNA SAAG ATT NAAGON SAJUDIS MEDLEM PERSONLIGEN AAKTE TILL MACIKAI UTAN ATT VI ENDAST OENSKADE YTTERLIGARE UPPLYSNINGAR SOM EXEMPELVIS SAJUDIS-MEDLEM FRAAN TRAKTEN KUNDE GE.

SECUNDO. L FOERMEDLADE OCKSAA FOELJANDE TIPS, VILKET SOM SYNES SAKNAR VARJE SAMBAND MED UPPGIFTERNA FRAAN NEW YORK. FOER NAAGRA VECKOR SEDAN HADE L SAMTALAT MED EDVARDS ZVYRIKAS, BOENDE ULITSA SPALIO 37, KV 39 I GRIGISKES, BELAEGT 10 KM FRN VILNIUS. Z HADE UPPGIVIT ATT HAN 1950 I VANINO I TRAKTEN AV NAKHODKA TRAEFFAT EN PERSON SOM TALADE OM SIN TID I UNGERN OCH SOM GICK UNDER NAMNET VAIBERG. L MENADE ATT DENNE PERSON KUNDE VARA WALLENBERG OCH ATT DENNE ALLTSAA I ARKIVEN BORDE SOEKAS UNDER DETTA NAMN.

TERTIO. DEN LITAUISKE JOURNALIST SOM UNDER PRESSKONFERENSEN I VILNIUS 12.11 FRAAGADE OM WALLENBERG HETER ZJALIS LEONAS BRONJAUS, OCH BOR I KAUNAS PAA TELEFON 200 904. HAN SADE SIG HA SAMLAT EN DOSSIER PAA W-FALLET, SOM HAN OFTA SKREV OM.

QUARTO VI AER SJAELVFALLET BEREDDA NAER SOM HELST PAA PLATSEN FOELJA UPP NAAGOT AV OVANSTAAENDE TIPS. AVVAKTAR INSTRUKTION.

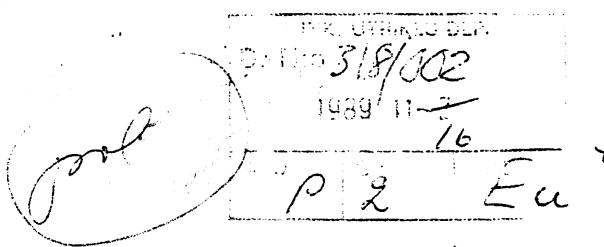
FORTS

AHLANDER

2

[REDACTED]

14 november 1989

Martin Hallqvist
Politiska avdelningen
Enhet I
UTRIKESDEPARTAMENTET

Stig!

Tack för Din intressanta PM av den 30 oktober angående Wallenberg-ärendet efter Wallenberg-föreningens besök i Moskva. Statsministern har fått en kopia av den.

En sak undrar jag. I Ditt PS på slutet skriver Du att Babenkov hade kallat upp Magnusson för att bl a fråga hur den svenska regeringen nu vill gå vidare. Vad svarade Magnusson? Och vad sades i frågan under utrikesministerns besök i Moskva?

Tacksam för den kompletterande information som Du kan lämna kring detta.

Med vänliga hälsningar

Hans D.

Hans Dahlgren

UTRIKESDEPARTEMENTET

ARKIVEXEMPLAR

Politiska avdelningen
Första enheten

Dnr 1989-1-320	Avd Grupp Mål -16
P 2 Eu	

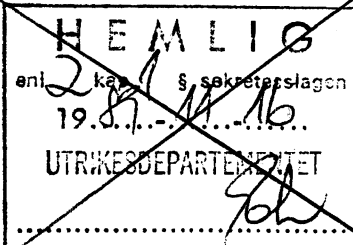
Ambassadör Hans Dahlgren
STATSRADSBEREDNINGEN

pro

HEMLIGT

Wallenberg
(3 bil)

Broder,

Tack för Dina rader den 14 november om Wallenberg.

Magnusson svarade Babenkov på frågan hur svenska regeringen ville gå vidare att "vi behövde överväga denna fråga ytterligare".

./1 Beträffande vad som framkom under utrikesministerns besök i Moskva får jag hänvisa till närslutna [redacted] till ambassaden i Ottawa. Där citeras ur samtalsnedteckningarna vad som sades om Wallenberg.

./2 Jag sänder Dig även Magnussons brev i kopia.

Jag skall gärna återkomma när vi ytterligare övervägt saken.

Martin Hallqvist

Helmut H. Lemmings
skt

./3 Bifogar även miso av 89-11-02 till Ottawa i kopia.

Dep U 328

Ifylles av postexp

Avsänt med

☐

sv kurir

☐

utl kurir

☐

luftpost

☐

vanlig post

Avsändn datum

8/11/16

Sign

Sh

Avsändningsort Pol I, kr Hallqvist/EL

Ärende

Wallenberg

Datum

1989-11-15

Dnr

Avd

Grupp

Mål

Adress

Ambassaden
OTTAWA

Text

Dnr.....För ambassadören från Hallqvist, Pol I.

Nedan avsnittet ur samtalsnedteckningarna från Moskva ang Wallenberg. Kan tyvärr inte ge Dig något mera än detta eftersom de omfattande anteckningarna ännu inte är clearade. Även bett pressbyrån faxa tidningsartiklar.

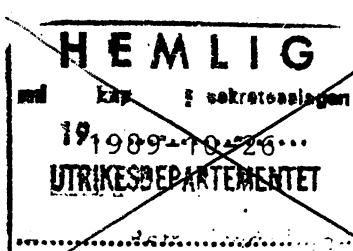
Cit Under utrikesminister Anderssons överläggningar med sin sovjetiske kollega Sjevardnadze i Moskva den 10 november togs också Wallenberg-ärendet upp.

Andersson ville tacka för den öppenhet som visats mot Raoul Wallenberg-Föreningen. Han gladde sig åt att man på sovjetisk sida åtagit sig att granska de dokument som föreningen presenterat för att se om det finns någon realitet bakom dessa.

Sjevardnadze underströk att man "uppriktigt sörjer vad som hänt. Det hade inträffat under ett tragiskt skede i vår historia. Raoul Wallenbergs öde var inte unikt. Vi har nu gjort det möjligt för Wallenberg-Föreningen att besöka Sovjetunionen och gå igenom dokument. Vi är beredda att gå vidare med detta, även om det kanske inte kommer fram så mycket nytt. Men vi är intresserade av att sanningen kommer fram. Slutcit

Cabinet

SVERIGES AMBASSAD
MOSKVA

Kanslirådet Martin Hallqvist

Utrikesdepartementet

Överlämnas för kännedom av
UTRIKESDEPARTEMENTET
Pcl. I

13 NOV 1983

HEMLIGT

1989-10-27		
AVG.	GR.	MAL
P	2	5

Wallenbergärendet - uppföljning av Wallenberg-
föreningens besök
(3 bil)

Broder,

I anslutning till vår rapportering i särskild ordning
översändes härmed kopia av Smoltsovrappporten samt av
det registerkort för Raoul Wallenberg som återfunnits
i Ljubljana. Dessutom bifogas en förteckning över MID-
tjänstemän som under årens lopp haft beröring med RW-
ärendet, varit stationerade i Sverige och dessutom
skall ha tillhört KGB. Detta enligt Seppo Iisotalo
som erhållit förteckningen från den f d polis vars
tjänster paret Carlbäck-Iisotalo tagit i anspråk. De
årtal som anges avser, om inte annat anges, statione-
ringsperioderna i Sverige. Ett namn är åtminstone
välkänt: den förre chefen för Skandinavienavdelningen
i MID, Farafonov (felstavat Farafanov). Ni bör natur-
ligtvis vara försiktiga vid hanteringen av denna
lista, även om den bara omfattar tiden fram till ca
1970.

Vi har redan lämnat några uppslag på hur man från
officiell svensk sida bör driva RW-ärendet fortsätt-
ningsvis. Härtill vill jag bara vidarebefordra några
punkter jag erhöll igår i ett samtal med avdelnings-
chefen Babenkov vid MID:s styrelse för internationellt
humanitärt samarbete och mänskliga rättigheter.
Denne tycks komma att vara ansvarig för RW-ärendet

i fortsättningen, givetvis tillsammans med andra europeiska avdelningen.

Babekov uppgav att det i god tid före Wallenberg-föreningens besök hade utgått instruktioner från högsta politiska nivå, dvs centralkommittén. Alla tjänstemän vid berörda myndigheter hade uppmanats berätta om de visste något om RW-ärendet överhuvudtaget och specifika instruktioner hade, också av CK, lämnats till de sovjetiska deltagarna i mötet med Wallenbergföreningen.

Enligt Babekov var KGB:s arkiv, liksom diverse fängelse- och lägerarkiv inte i så god ordning som utomstående föreställde sig. Snarare rådde en avsevärd oreda på många håll, och det fanns enorma mängder dammigt osorterat material. Särskild oordning gällde i de arkiv som delvis förstörts av Beriia och Abakumov. Ytterligare en komplicerande faktor vid efterforskningarna var att många fångar förvarats i Ljubjanka och annorstädes under ett nummer eller falskt namn.

Detta, insköt jag, snarare ökar ju möjligheten att det återstår åtskilligt att hitta om man fortsätter efterforskningarna.

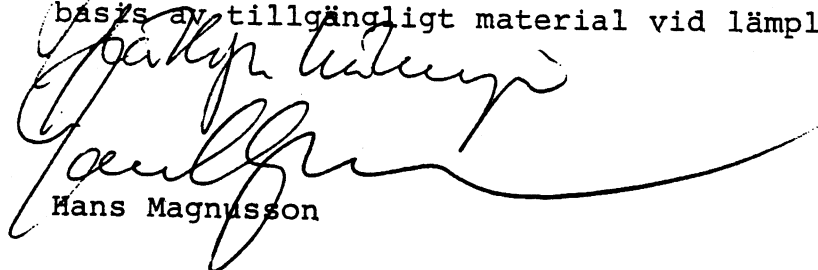
Anledningen till att Babekov kallat upp mig var att höra hur den svenska regeringen ville gå vidare. Jag svarade att vi behövde överväga denna fråga ytterligare.

Babekov framhöll emellertid att man på sovjetisk sida var beredd att visa fortsatt tillmötesgående och granska alla uppgifter som överlämnades, om nödvändigt genom gemensamma ansträngningar. Babekovs följande kommentar var intressant och inte helt entydig. Han underströk nämligen vikten av att det fortsatta arbetet inte bedrevs under alltför vialyftiga offentliga

spekulationer, särskilt inte "när vi närmade oss 'serious evidence'" - givetvis utan att ge avkall på "glasnost". På min fråga förtydligade han att han med vidlyftiga spekulationer syftade på tiden före Wallenbergföreningens besök.

Sedan framhöll Babenkov att man i MID uppskattade det arbete som uträttades av Memorial m fl organisationer och privatpersoner; när information letades fram om andra Stalinoffer hade man nu ständigt också RW i bakhuvudet.

Avslutningsvis inbjöd B till "informationsutbyte" på basis av tillgängligt material vid lämpligt tillfälle.

Hans Magnusson

PS Ambassadören nämnde vid besök häromdagen hos Babenkovs chef, Resjetov, chef för MR-styrelsen i MID, att vi ev kunde vara intresserade granska Smoltsovpapperet i original för att om möjligt kunna fastställa datering o d. Resjetov tyckte för egen del att detta borde gå bra.

Mot denna bakgrund vore det av intresse om ni kunde ta reda på om det är tekniskt möjligt att göra en datering av detta slag (jfr vårt samtal med Sacharov).

1. Фам. Вейленберг
 2. Имя Файль
 3. Отч. Густав
 4. Год рожд. 1912 5. Место рожд. Стокгольм
 6. Адрес Будапешт ул. Демюи 3
 7. Проф. (спец.) генеральный надзиратель
 8. Место работы, долж. Шведское посольство в Будапеште
 9. Парт. чл. 10. Нац. швед 11. Гражд. швед.
 12. Арестован 1945 г. 13. Характер преступления
 14. Ст. ст. УК 6-й 15. Карточка заполнена 1945 г.

Орган НКВД СССР
ГУКР Сибирь
 без сокращения
 Отдел _____
 Ст. _____
 Арх. _____
 Арх. _____
 Дато _____

ВНУТРЕННЯЯ ТЮРЬМА НКВД СССР Г.р. Москва
 6-й 1945 г. Вейленберг
 указать название тюрьмы, КПЗ, тюрьмы, колонии
 фамилия, составная, карточку

Кем осужден _____
 Когда _____ ст. ст. УК _____ срок _____ лет
 Начало срока _____ конец срока _____
Воеводемский
Прид. 6-й 45-й из г. Будапешта
в раб. ГУКР Сибирь

*1. Павлов Александр	Швеция	1939-44гг	Дания 1959-64гг
*2. Никишов Николай		1939-45гг	
*3. Артемьев Стеф(п)ан		1940-42гг	Норв. 1945-46гг
4. Фоменко Павел Николаевич		1940-41гг	ФРГ 1957-61гг
5. Губерман Валентин А.		1940-44гг	
6. Гусев Петр Михайлович		1940-44гг	
7. Иванов Константин		1940-42гг	
8. Панов (Попов) Алексей		1940-45гг	
9. Васильев Николай Иванович(?)		1940-46гг	выслан
	Франция	1940г	выслан
	КНР	1966г	выслан
*10. Скотников Николай		1940-45гг	
11. Старостин Виктор		1940-41гг	выслан
*12. Сидоренко Василий		1941-42гг	
*13. Виноградов Константин Федорович		42-47гг	Индия 1962г
14. Ерофеев Владимир Иванович		1942-44гг	
15. Шишкин Игорь		1942-44гг	
16. Онучков Николай		1942г	выслан
17. Иванченко Владимир Гаврилович		1943-47гг	
*18. Маркушкин Федор Семенович		1943-47гг	
19. Степанков Захар		1943-45гг	
20. Самсон Эрнест Рудольфович		1945-49гг	
*21. Васильев Александр Николаевич		1945-48гг	
*22. Батурин Александр		1944-45гг	Италия 1953-56гг
23. Дегтярев Кузьма Илларионович		1945-47гг	
24. Петропавловский Владимир Александрович		1945-51гг	
*25. Михайлов Георгий		1947г	выслан
*26. Черный Степан		1948-51гг	
27. Денисов Иван Александрович		1948-50гг	
28. Фролов Юрий(?) Васильевич		1948-51гг	
29. Егоров Виктор Михайлович		1948-52гг	выслан
-
*30. Ерин Аркадий Алексеевич		1948-53гг	
31. Ларинчев Дмитрий		1947-50гг	Турция 1946г
32. Голован Леонид Леонидович		1946-48гг	
33. Грачев Николай Матвеевич		1950-53гг	
*34. Грачев Андрей г. (?)		1951г	выслан
35. Мокретцов Илья Алексеевич		1950-56гг	
36. Новиков Павел Филипович		1949-54гг	Финл. 1966-71гг
37. Панчевский Алексей Афанасьевич		1951-54гг	

38. Мирошников Петр Сергеевич 1951-56 выслан
ГДР 1957-58гг
40. Лисовски Иван 1951-56гг Венгрия 1947-50гг
(может это и есть Лисиевский)
-
- *41. Загниевский Геннадий Александрович 1952-54гг
42. Тарабрин Евгений Анатольевич 1950-54гг Австрия 1955г
-
43. Фарафанов Георгий Николаевич 1949-52; 58-63гг
Финл. 1966-71гг
44. Вилов Адольф Александрович 1953г
45. Фильков Михаил Кузьмич 1952-56гг
- *46. Гаврилов Николай Федорович 1953-54гг
47. Маркин Василий Петрович 1952-55гг
48. Луков Степан Михайлович 1953-56гг
49. Вилью Адольф А. 1953г выслан
50. Белоусов Виктор Васильевич 1950-57гг выслан
51. Белохвостиков Николай 1953-57гг выслан
52. Чумак Иван Васильевич 1950-54гг Бельгия 1949г
53. Щедрин Валентин Иванович 1954-58гг ФРГ 1962-63гг
54. Степанов Захар 1943-45гг
- *55. Сокол Николай Ильич 1954-56гг Норв. 1964-69гг
ФРГ 1946-49г
56. Лепешкин Леонид Ильич 1954-57гг Норв. 1960-64, 66-71гг
57. Лемехов Дмитрий Александрович 1944-48гг Дания 1956-58гг
58. Каплин Анатолий Степанович 1947-53гг Дания 1946-47; 54-56гг
Норв. 1961-65гг ФРГ 1971г
59. Кабалин Владимир Николаевич 1954-67гг
60. Третьяков Константин Георгиевич 1955-61гг Вашингтон 70-73гг
61. Студянкин Иван Яковлевич 1956-62гг
62. Давыдов Дмитрий Дмитриевич 1955-57
Норв. 1955-57гг (одновременно)
Финл. 1966-70гг
Австрия 1972г
- *63. Даренский Дмитрий Афанасьевич 1956-58гг
Англия 1957-62; 63-66гг
Дания 1969г
- *64. Чегвинтцев Георгий Никифорович 1955-59гг
Вашингтон 1965-68гг
65. Лукьянов Сергей Георгиевич 1955-56гг

66. Рязанов Александр Афанасьевич 1956-59гг финл. 1955-56гг
Норв. 1960-64гг
67. Огнев Александр Тихонович 1957-60гг
68. Яковлев Николай Федорович 1948-53гг Дания 1957-59гг
Заир 1960г Ирак 1963г

Avsändningsort

Pol I, kr Hallqvist/EL

Ärendes

Wallenberg

Datum

1989-11-02

Änd

Grupp

Mål

Adress

Ambassaden

OTTAWA

Hallqvist v. d. d.

Text

Dnr.....Efter besök i Moskva nyligen har Wallenberg-Föreningens företrädare med Per Anger i spetsen besökt kabinettssekreteraren och polchefen. De rapporterade om sin i sitt tycke lyckade resa och om den dialog de nu ansett sig ha fått till stånd.

Föreningen hemställde att utrikesministern under sitt besök i Moskva 10-11 november försöker förmå den sovjetiska sidan att inta utgångspunkten i sökandet efter Wallenberg att denne fortfarande är i livet.

Utrikesministern kommer att orientera om den svenska inställningen, samt säga att "det skulle vara av värde om vi kunde enas kring uppfattningen att det hittills inte har presenterats några bindande juridiska bevis för att Wallenberg är död".

Utrikesministern kommer även att stödja föreningens framställan få göra fortsatta grundliga efterforskningar i sovjetiska läger- och fängelsearkiv.

Vi lovade även att instruera er anhölla om motsvarande stöd från premiärminister Mulroney vid hans kommande besök i Moskva. Den engelska texten till svar på riksdagsfråga 24 oktober kan förslagsvis användas då ni vänder er till premiärministerns kansli. En sammanfattande PM om besöket sänds med nästa lägenhet.

Per Anger har redan bett den kanadensiske ambassadören i Stockholm att anhölla om stöd från premiärministerns sida under Moskva-besöket.

Cabinet

ÄRENDE:

UTRIKESDEPARTEMENTET
ELE

KOPIA TILL:

UTR MIN

--

KABS

POLCH

BITR POLCH

POL 2

POL 2

POL 1

SB

ÅTGÄRD:

1989-11-17

*OK 14/Canada
P 2 En A*

INKOM UD 1989-11-17 [REDACTED]

AMBASSADEN OTTAWA 1989-11-16

UD STOCKHOLM

[REDACTED] FOER POL I
(HALLQVIST) OCH POL II (MARLING) OCH SB (DAHLGREN).

RE PREMIAERMINISTER MULRONEYS BESOEK 18-20 NOV.

*ac for
pol 1
My*

pol 2: ✓

FORTS

RE PREMIAERMINISTER MULRONEYS BESOEK 18-20 NOV.

PRIMO. HAR IDAG TRAEFFAT PREMIAERMINISTER MULRONEY OCH BL A FRAMFOERT DEN VAEKOMSTHAELSNING DAHLGREN TIDIAARE IDAG FOERMEDLAT FRAAN STATSMINISTERN. MULRONEY UNDERSTROEK SIN GLAEDJE OEVER ATT AATERSE INGVAR CARLSSON OCH ATT HA ETT I GRUNDEN AGENDAFRITT SAMTAL. DET VAR JU EMELLERTID UPPENBART , UNDERSTROEK HAN, ATT HAN VAR LIVLIGT INTRESSERAD AV ATT HOERA STATSMINISTERNS BEDOEMNING AV SKEENDET I OESTEUEOPA OCH VILKA SLUTSATSER SVERIGE DRAGIT FOER FORMULERINGEN AV SIN EGEN FORTSATT POLITIK. HAN SA SIG OCKSAA VILJA DISKUTERA BILATERALA FRAAGOR, NAAGOT SOM AV HANS FORMULERINGAR ATT DOEMA KUNDE INNEBAERA FRIAHANDELSAVTALET CANADA-USA OCH DESS, EVENTUELLA BAERING PAA SVERIGES INTRESSEN ATT INVESTERA I BL A FORSKNINGS- OCH UIVECKLINGSPROJEKT I CANADA.

DESSA FRAAGOR AER MYCKET AKTUELLA FOER HONOM, INTE MINST UNDER EN RESA MED ETT ENTOURAGE AV CANADAS FRAEMSTA INDUSTRI- OCH HANDELSFOERETRAEDARE. HAN SA SIG OCKSAA VILJA TALA OM BESOEKSUTBYTE, VAE ANTAGLIGEN EN INBJUDAN AV STATSMINISTERN TILL CANADA.

SECUNDO. I ENLIGHET MED INSTRUKTIONEN I CIT [REDACTED] GJORDE JAG EN KORT REKAPITULATION AV SENASTE UTVECKLINGEN I WALLENBERGFRAAGAN (SAA SOM JAG GAATT IGENOM DEN MED HALLOVIST) OCH UTTRYCKTE FOERHOPPNINGEN ATT MULRONEY VILL STOEDJA VAARA OENSKEMAAL. HAN VAR SAEKERT VAE LBRIEFAD FOERUT OCH FOERKLARADE SIG OMEDELBART BEREDD ATT GFOERA DETTA I SAMTALET MED GORBATJOV NAESTA TORS DAG.

TERTIO. I OEVRIGT SYNES DET MESTA AV VAD SOM ANFOERSTS I [REDACTED] FORTFARANDE GAELLA. OM NAAGOT BLIVIT ALLT MER ACCENTUERAT AER DET OMFATTNINGEN AV DE KOMMERSIELLA FOERHOPPNINGARNA. EN RYSK DELEGATION HAR NYLIGEN BESOEKT CANADA SOM UNDERLATG FOER OMFATTANDE PROJEKT ERLNG I LENINGRAD OCH ETT I JUNI STARTAT SOVJET-CANADENSISKT BUSINESS COUNCIL UPPELVER HAUSSE. EN ARTIKEL I DENNA VECKAS MACLEANS FAXAS FOER BELYSNING AV DETTA.

FORTS

QUARTO. FOER ORDNINGENS SKULL BOER TILLAEGGAS ATT DETTA
VAR MITT FOERSTA MOETE MED MULRONEY OCH HAN VAR
UTOMORDENTLIGT AELSKVAERD OCH SVERIGEPOSITIV.

2

BERGGREN

AMBASSADEN I OTTAWA [REDACTED]

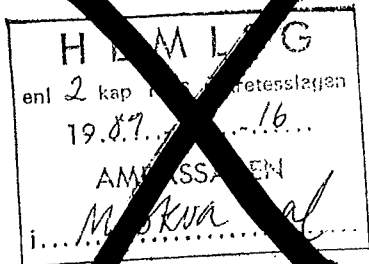
SVERIGES AMBASSAD

MOSKVA

1989-11-16 Nr 254

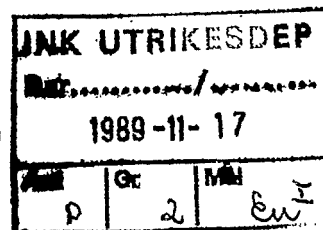
Handläggare: Hans Magnusson

Utrikesdepartementet

*halsen
pöls.
Wöhler
lit &*

H E M L I G

KW
✓
Raoul Wallenbergärendet
110 U 1989-11-03 ✓
hbr Magnusson-Hallqvist 1989-10-26
m fl
(1 bil)

M
amb
M
Ambassaden har i anslutning till Wallenberg-föreningens besök redovisat sin allmänna bedömning av utfallet och, likaledes, i rätt allmänna termer, lämnat förslag till fortsatt agerande. Departementet har, å sin sida, i ovannämnda skrivelse sammanfattat läget, dock utan att förorda någon handlingslinje. Dessutom framgår det av utrikesministerns överläggningar med utrikesminister Sjevardnadze den 10 november att man från sovjetisk sida är beredd fortsätta hjälpa släkt och allmänhet granska nya uppgifter.

I en intervju gjord av Olle Häger från svensk TV den 15/11 uppgav Farafonov att man på sovjetisk sida var positiv till en undersökningskommission: "Sverige och Sovjet bör arbeta gemensamt" (alltså inte en internationell kommission av von Dardels modell).

Frågan är nu om ambassaden skall ta fasta på det sovjetiska erbjudandet om att samarbeta genom att överlämna en del uppgifter vi erhållit under senare tid med begäran om granskning, tillsammans med ett antal frågor som för-

anletts av bl a det material Wallenbergföreningen erhållit. Alternativet är att helt överlåta till Wallenbergföreningen att agera i förhållande till sovjetiska myndigheter i fortsättningen, men detta skulle väl inte vara en tillfredsställande lösning?

Departementet har redan erhållit några av de vittnesmål som de senaste veckorna inkommit till ambassaden; ytterligare några är under översättning. Dessa vittnesmål skulle hursomhelst, som ett "test case" kunna förtecknas och överlämnas till MID.

Andra frågor, som aktualiserats, är bl a följande: Den sovjetiske filmare som f n spelar in en dokumentärfilm om Raoul Wallenberg uppger sig redan i augusti ha hört från KGB-källa att Wallenbergföreningen skulle få ta emot Raoul Wallenbergs personliga tillhörigheter under sitt besök här (källan förnekade sedan att han skulle ha sagt detta). Till föreningen uppgavs emellertid att tillhörigheterna påträffats först den 22 september. }

Det finns anledning tro att det kan finnas åtskilligt ytterligare arkivmaterial hos KGB. Detta antyds t ex av sidangivelsen "159" på Smoltsovrappporten (Den kan emellertid också avse en sida ett arkiv med dödsattester avseende olika personer.). Vi borde påminna om Guy von Dardels begäran i samtalet med Rymko att ta del av övriga sidor. //

Farafonov uppgav, i ett samtal med Helene Carlbäck nyligen att det var han själv som kom på tanken att söka i arkivet hos KGB:s "medicinska tjänst". Enligt experter finns det även andra arkiv man bör genomsöka - t ex förhör-akter och bibliotekskort från fängelsebiblioteket. Ett sådant bör utvisa när lånen upphörde, dvs när fången dog eller förflyttades. Jämför även övriga uppslag rörande arkiv i bifogade uppteckning. En KGB-anställd skall till }

Helene Carlbäcks man ha uppgivit att det ytterligare material som fanns "skulle skada de svensk-sovjetiska förbindelserna" om det släpptes. Å andra sidan hävdar t ex Farafonov att KGB förstörde akterna om RÅoul Wallenberg "efter dennes död".

Man bör också kräva att mer energisk efterforskningar bedrivs rörande Wallenbergs medfångar i Ljubjanka, Lefortovo etc.

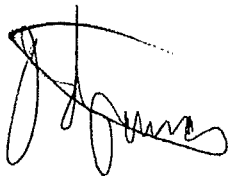
Det kan noteras att ingen f d KGB:are/NKVD:are hört av sig till följd av vädjan i TV att lämna information. Frågan är om de är förhindrade av tystnadsplikt att göra detta. I så fall bör de erhålla uttryckliga instruktioner från KGB:s ledning att tala ut, om de vet något (om sådan instruktion inte redan givits, vilket antytts för ambassaden). Det kan tilläggas att journalisten Kartsev från Komsomolskaja Pravda själv fått uppslaget att uppsöka pensionärshem för KGB-/NKVD-personal. Det skulle troligen också hjälpa fortsatta efterforskningar om man officiellt från sovjetisk sida tillkännagav Sjevardnadzes erbjudande att hjälpa till.

Farafonov har uppgivit att undersökningarna 1945-47 och 1956-57 genomfördes i stort sett helt av KGB, dvs utan närmare medverkan av MID. Man frågar sig om det gick till likadant i år. Överhuvudtaget anar man kvardröjande motsättningar mellan KGB och MID.

Det finns således åtskilliga frågor att ta upp om vi nu bestämmer oss för att ta fasta på MID:s erbjudande. Parallellt härmed kan man också, vid lämpligt tillfälle, få till stånd ett möte med KGB-chefen Krjutjkov. Slutligen

vill jag erinra om den av oss tidigare flera gånger
omnämnda tanken begära originalet av Smoltsovrappporten
för ev teknisk undersökning.

Jag vore tacksam erhålla departementets synpunkter så
snart som möjligt.

A handwritten signature in dark ink, appearing to be 'Örjan Berner', with a large, sweeping initial 'Ö'.

Örjan Berner

a1

Bil.....till Boskrens Moskva
skr. nr. 254 den 16/11-89

tel. 215-56-38 (arb.)
238-27-19 (Bast)

Samtal med Aleksandr Aleksandrovitj Meltjakov den 20.10.89.

kl. 11.30. (Jelena Mitrofanova och Helene Carlbäck deltog.)

Översättning av Lena Mitrofanovas uppteckning med vissa tillägg ur minnet gjorda av Helene Carlbäck.

Samtalet handlade om KGB:s (fängelsernas) verksamhet på 1930- och 40talen, hur olika former av dokumentation gick till, hur verksamheten med rereserade såg ut etc.

Meltjakov berättade att över vid varje arrest och vid varje införande i fängelse uppfördes en dossier över objektet i fråga innehållande följande dokumntation:

1. Personakt (dossier nr 1) med förteckning över den häktades tillhörigheter, som frantagits honom vid häktningen. Det kunde röra sig om plånbok med öengar, anteckningsbok, pennkniv, legitimation, skosnören etc.

Personakten bär påskriften "i evigt förvar".

2. Förhørsakten (dossier nr 2), som upprättas i de fall där person förhörts minst en gång. (Meltjakov anser det föga troligt, att Wallenberg inte vid något tillfälle under de två år han befann sig i Lubjanka skulle ha samtalat med en förhørsledare.

Även förhørsakten bär påskriften "i evigt förvar".

3. Sudebno-proizvodstvennoje delo, ung. administrativ akt (dossier nr 3).

Här noteras uppgifter av typen: namnet på förhørsledare samt notering om eventuella byten av sådan; meddelas om den fångne har brutit mot fängelseordningen; noteras om fången överförs till annat fängelse. Här införs läkares attest om dödsfall - OBS sålunda notering av tjänstgörande läkare, och inte fängelsets överläkare. Meltjekov underströk att dessa uppgifter infördes med stor noggrannhet. KGB hade sålunda mycket god ordning på sin dokumentering. Dödsfall hos fånge noterades noggrant, varvid livsmedelstilldelningen för personen i fråga genast upphörde. I denna akt fanns ett handskrivet dokument om kremering. Det senare motsvarade ett absolut krav i dokumenteringen över fången.

Även denna akt bär påskriften "i evigt förvar".

I samtalet med Meltjakov framkom följande.

Angående Donskoj-kyrkogården anser Meltjakov att det inte finns några uppgifter i kyrkogårdsregistret som rör dem som dog i Lubjanka. Han har uppgifter om att bilar med kroppar tillhörande de som avrättats (skjutits) eller dött av sig själva i fängelset körde till kyrkogården nattetid, varefter en specialbrigad (som hade extra betalt) brände kropparna under överinseende av någon från KGB. Denne gjorde därefter en notering för hand om kremering av liken. Askan från de kremerade ströddes i en allmän grav (1937 hade denna grav så att säga varit dold av under beteckningen "grav för lik över döda personer, som inte efterhört under året 1930").

Meltjakov anser att man kunde försöka hitta Wallenbergs bibliotekskort, eftersom det var tillåtet att läsa böcker i fängelset och att fångarna följaktligen använde KGBs bibliotek, som för övrigt var ett av de allra bästa biblioteken i Moskva pga de många konfiskeringar som gjorts hos bildade människor som arresterats av KGB på 1930- och

40-talen. Det är alls inte uteslutet, anser Meltjakov, att det fortfarande finns någon av bibliotekarierna i livet och att dessa skulle kunna minnas Wallenberg, eftersom han säkerligen lånade böcker på främmande språk och därmed särskiljde sig från övriga fångar vad gällde urvalet av litteratur.

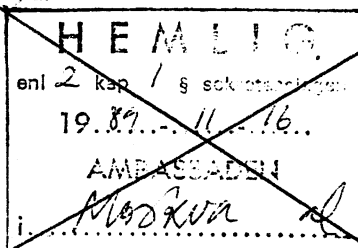
Meltjakov berättade att när en fånge skickades till läger, återlämnade man dennes tillhörigheter. Det är därför föga troligt att Wallenberg skickades till något läger eftersom man funnit hans tillhörigheter i KGBs arkiv (annars skulle de finnas t.ex. i Inrikesministeriets arkiv? H.C.) Dock visar fynden av Wallenbergs tillhörigheter att det finns även dokument - detta eftersom det rådde en noggrann ordning i NKVD/MGB.

Meltjakov tror att KGB kan komma att undanhålla Wallenbergs akter, eftersom det av dessa kan framgå om han torterades eller ej.

Meltjakov råder oss nu att försöka komma i kontakt med KGB-are på följande sätt (själv har han kontakt med sådana):

- Kontakta Aleksandr Jakovlev i politbyrån (via Kuznetsov, Naumov) och stå på sig om ett personligt besök för att där be honom att förmå KGB-chefen Krjutjkov att hjälpa oss.
- Få tag i en förening för gamla KGB-are, gärna läkare och därefter be att få framträda vid något av deras möten och försöka få folk, som kan ha varit med, att berätta.
- Försöka få någon från KGBs partiorganisation att uppmuntra folk att prata om saken.

1989-11-16

Kanslirådet Martin Hallqvist
Utrikesdepartementet

*Hfr Hallqvist - Petersen, Belgien
12/13/89*

HEMLIG

Pae

320/001

1989-11-16		
AVD.	ER	MAL
P	2	Eu

Raoul Wallenbergärendet
Delgivn UD/Pol 1 1989-10-25

Broder,

Ambassaden har delgivits Belgradambassadens skrivelse 188 med vittnesmål rörande Raoul Wallenberg och ombetts kommentera denna.

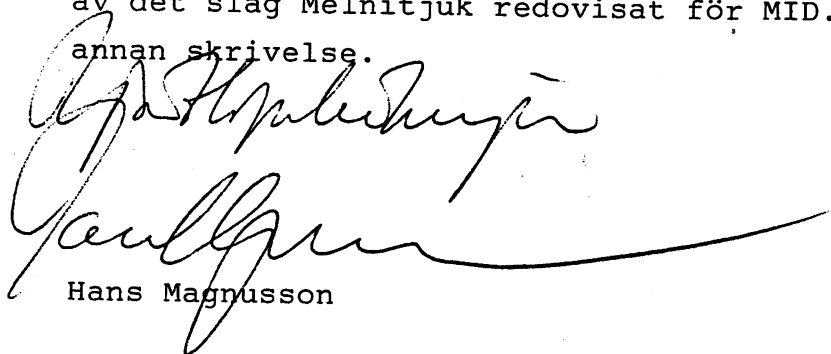
Vi avstår från att närmare uttala oss i frågan huruvida Melnitjuks berättelse om Kaplans telefonsamtal med dottern i Israel bär rimlighetens prägel. Den är dock så specifik att den inte utan vidare kan avfärdas. Däremot finns ett par andra frågetecken i redogörelsen.

Det första gäller Melnitjuks påstående att han 1984 dömdes till 3,5 års fängelse för att han "framhärdat i sin berättelse om Kaplan och dennes påstående om Wallenberg".

Tidigare i berättelsen har Melnitjuk inte antytt att han i Sovjet skulle ha spritt uppgiften om Kaplans telefonsamtal. Det skulle vara intressant att få veta mera om hur det ligger till härmed. Varför dömdes han först 1984 för något "han framhärdade i"?

Man kan vidare, apropå uppgifterna om tågresan och, ännu mer, om att Melnitjuk mellan besöken på ambassaden återvänt till Sovjetunionen, ifrågasätta om det är fullt så lätt att resa ut ur Sovjetunionen, men det är naturligtvis inte omöjligt.

Det torde numera vara möjligt att lägga fram uppgifter av det slag Melnitjuk redovisat för MID. Mera härom i annan skrivelse.

Hans Magnusson

al

Datum: 1989-11-15

Till utrikesminister
Sten Andersson

Raoul Wallenberg

INKOM

1989-11-17

UD:s ARKIV

Fråga:

Angående Raoul Wallenberg

Enligt tidningsuppgifter så har utrikesminister Sten Andersson, vid sitt besök i Moskva, "bara i förbifarten" tagit upp frågan om Raoul Wallenbergs öde. Detta trots att utrikesministern träffat både premiärminister Nikolaj Ryzjkov och utrikesminister Edvard Sjevardnadze.

Eftersom utrikesministern vid en frågedebatt den 24 oktober, uttryckligen lovade, att dels "ta upp frågan på nytt" vid sitt besök i Moskva, och dels att följa upp vittnesuppgifter från personer som säger sig ha träffat Raoul Wallenberg, så utgår jag ifrån att dessa tidningsuppgifter är felaktiga.

Är utrikesministern beredd, att inför kammaren ge en redogörelse för resultatet av de diskussioner, som fördes med de sovjetiska ledarna, angående Raoul Wallenbergs öde?

Frågeställare:

Per Stenmarck

namn

Per Stenmarck

(m/

179

parti
(m)bänknr
179

Överlämnas enligt uppdrag

Åke Frick

MMK 440889-11-21-1

THE RAOUL WALLENBERG COMMITTEE
OF THE UNITED STATES

127 EAST 73RD STREET, NEW YORK, NY 10021 212-737-7790

November 15, 1989

Mr. Pierre Schori
Permanent Under Secretary of State
Ministry for Foreign Affairs
Utrikesdepartamentet
Box 16121
103 23 Stockholm
SWEDEN

319/006 M. Hallgren, Pol 1

INK. UTRIKES DEP.		
D. No		
1988-01-16 89 11-21		
AVD. P	GR 2	MAL 1

all at
prohva

aa

M

Dear Pierre:

Enclosed is a copy of a letter that I received this week by way of the Samizdat Department of Radio Free Europe/ Radio Liberty.

The letter has been translated for me and is of some interest. At this moment in time, it is obviously not crucial, but it is interesting. A copy has also been sent to the Wallenberg office in Stockholm.

Thank you for your attention. Hope all is well with you.

Kindest regards,

Rachel Oestreicher Haspel
President, The Raoul Wallenberg
Committee of the United States

Enclosure.
ROH:rew

Note: We do not have the original of this letter. We were sent a copy by RFE/RL.

Chairman Emeritus
N. C. Greenberg

Chairman
S. Russell

Chairman
R. Wallenberg

President
R. Oestreicher Haspel

President
R. Le Buhn

Secretary
R. Riskin

Secretary
R. Rosenberg

Board
R. Alderman

Chairman
R. Berson

Chairman
R. Blinks

Chairman
R. Gerschman

Chairman
R. Jacobs

Chairman
R. Kaplan

Chairman
R. Mochary

Chairman
R. Moynihan

Chairman
R. Oppenheim

Chairman
R. Stern

Chairman
R. Tatum

Chairman
R. Weitz

Chairman
R. Wiesel

Chairman
R. Wiesel

Chairman
R. Wiesel

Chairman
R. Wiesel

Chairman
R. Wiesel

Chairman
R. Wiesel

Chairman
R. Wiesel

Chairman
R. Wiesel

Chairman
R. Wiesel

Chairman
R. Wiesel

Chairman
R. Wiesel

Chairman
R. Wiesel

Chairman
R. Wiesel

Chairman
R. Wiesel

Chairman
R. Wiesel

Chairman
R. Wiesel

Chairman
R. Wiesel

Chairman
R. Wiesel

Chairman
R. Wiesel

Chairman
R. Wiesel

Chairman
R. Wiesel

Chairman
R. Wiesel

Chairman
R. Wiesel

Chairman
R. Wiesel

Chairman
R. Wiesel

Chairman
R. Wiesel

Chairman
R. Wiesel

Chairman
R. Wiesel

Chairman
R. Wiesel

Chairman
R. Wiesel

Chairman
R. Wiesel

Chairman
R. Wiesel

Chairman
R. Wiesel

Chairman
R. Wiesel

P 2 Eu +

0240
E 000 073330
E 000 073330

MUNICHEN 20
2 11.00
8000

 RADIO FREE EUROPE
RADIO LIBERTY

File Left Post

The Raoul Wallenberg Committee
of the United States
127 East 73rd Street
New York
NY 10021

RADIO FREE EUROPE
RADIO LIBERTY

RFE/RL INCORPORATED
OETTINGENSTR. 67 AM ENGLISCHEN GARTEN
8000 MUNICH 22, WEST GERMANY

Sanitized Dept.

0 0 2 4 2 1 89
3 0 10

Уважаемые господа!

Gettingenstr. 86, 87,
D-8000 München 22
Samidat Dept.

Прослушала как-то по "Свободе" передачу о Рауле Воленбергу, и решила поделиться мыслями.

С 1972-76 года работала терапевтом в поселке Ягодном Магаданской области. В один из дней, уже не помню когда (но в самом начале моей работы в поселке) на прием пришел довольно приятной наружности мужчина: хорошо сложенная спортивная фигура, хорошее воспитание, приятные манеры - выдавали в нем образованного человека. Говорил он с мягким европейским акцентом. "Апаратчик", - подумала я, и очень удивилась ответу на вопрос о работе - "грузчик". Деликатно промолчав, тем более что медсестра многозначительно мне подмигивала, я продолжала вести прием. Потом мне на все лады рассказывали, что это "шведский шпион", и что с 1944 или 45 года он просидел в колымских лагерях, а когда ликвидировали последний лагерь в Ягодном (а их было там много), его оставили здесь же в Ягодном, на вольном поселении пожизненно без права выезда из поселка (даже до Магадана) и без права переписки.

Этот человек еще не раз приходил ко мне на прием, я его "лечила", он - "лечился". Прекрасно оба понимали, что он не нуждается в моем лечении - он был здоровым, тренированным человеком и в моих больничных листах не нуждался, хотя я ему их выдавала. Он просто приходил туда, где к нему проявляла участие, ему нужно было с кем-то поговорить о музыке, книгах, а мне интересно было слушать.

Говорили онём, что живет он одиноко, но интересно. Собирает у себя молодежь, много рассказывает, имеет хорошую библиотеку, балует молодежь хорошей современной музыкой. Ничего удивительного: много знает, получает хорошие деньги, тратить их некуда.

Я не ставлю знак равенства между Раулем Воленбергом и тем человеком, я даже не помню его иностранного имени, то, что оно было иностранным - это точно. И все-таки ... Были эти страшные безрассудные годы! Да к тому же это тоже чья-то судьба и знают ли о нем родственники и заслужил ли человек такую тяжкую участь - остаться навсегда безвестным?! О себе он никогда ничего не рассказывал, да и к чему?

Здесь же, в поселке жила еще одна тяжелая судьба - "австрийская шпионка", - как утверждала молва. Работала она в патанатомичке больницы, вскрывала трупы. Жила сверхскромно, была одинока, замкнута и никого к своим тайнам не допускала. О возрасте их судить мне было трудно. Мне было лет 30, все остальные казались намного старше, но вспоминая сейчас его лицо, думаю ему было лет 50-55.

Может и не столь важны мои сообщения, но как представлю тех двоих безвестно и бесправно доживающих свои жизни вдали от своих родных и близких. И заслужили либ они эти страшные судьбы? И не надо ли кому-нибудь о них поведать, рассказать, кому-либо о них узнать. Может и их разыскивают родственники, да не знают где разыскать.

Не знаю как поступить, что бы письмо дошло до адресата. Пишу уже в третий раз, письма явно не доходят, несмотря на наши большие надежды, о свободной переписке. Передачи ваши слушаю с большим удовольствием. Они как глоток свежего воздуха. И о нашей жизни в своих передачах вы очень точно выразились "жизнь, пущеная на ветер", как полно и справедливо. Не всегда конечно с вами согласна, хотелось бы иногда и поспорить. Правда тон и ваших передач в последнее время переменился. Почему-то жалели и сочувствовали ваши передачи всем народам нашей страны и лишь русские, частенько, у вас были в немилости. Сейчас , слава богу, и вы поменяли характеристики. А как нелегко живется и русским не в РСФСР! Ох как нелегко! А изменить что-либо еще труднее! Впрочем, и в РСФСР тоже.

Но как же все-таки сделать что-бы письмо дошло?

Буду писать до победы.

С уважением Валентина Буланкина

19 89

002421

P. F 221425-

Munich
F R y

Semapkowol
Registarska
k 7 f 22
Bylancina
Valentina

30.10.89

002421

 INTERFLUG

Ullman kansli, ca
1989-12-14
Handläggare: Kr Hallqvist, Pol I
Skr tit ✓
u / S Andersson

1933

325/024
1989-11-28

AVD. <i>P</i>	GR. <i>2</i>	MÅL <i>EL</i>
---------------	--------------	---------------

Utrikesminister Sten Andersson
Utrikesdepartementet
Stockholm

Raoul
Tailleberg

Jag heter Magnus Lindahl, är 17 år och går andra året på treårig ekonomisk linje i Eskilstuna.

Nu är det så här att vi ska skriva en uppsats i historia. Det är ett avslutnings-arbete eftersom det är sista terminen vi har det, så det ska bli ganska stort. Jag har valt att skriva om Raoul Wallenbergs öde.

Jag skulle bli mycket tacksam om Du ville berätta vad regeringen har gjort i denna fråga och ge lite personliga synpunkter och åsikter. Har ni t ex haft några problem i kontakterna med Moskva och vad kommer regeringen att göra i framtiden osv.

Visserligen har jag väl redan svar på mycket till följd av den o-
troliga skörd av artiklar som har förekommit i de flesta dagstid-
ningar det senaste året. Men det är aldrig fel att fråga.

Anledningen till att jag har valt just detta ämne är att jag är mycket samhällsintresserad och följer med spänning t ex utvecklingen i Östeuropa. Egentligen är mina huvudintressen näringsliv och börs som jag följer noga.

Jag har full förståelse för om Du inte har tid att svara på detta brev, men som Du förstår så skulle det vara ett stort tillskott till mitt övriga material.

Had det så bra!

Med vänlig hälsning

Magne Lindahl

MAGNUS LINDAHL

ML

Pressbyrå/Lundberg/HME
1989-11-28

Svar av utrikesminister Sten Andersson
på fråga av Per Stenmarck om Raoul Wallenberg

Det	Ans Grupp MÅ
	P 2 EU

Exp 1989-11-28

(eng)

Per

Bifogade pressmeddelande har expedierats till:

Storstadspress
 Landsortspress
 Övriga tidningar och tidskrifter
 Sveriges Radio och Television
 Svenska Nyhetsbyråer
 Svenska Bildbyråer
 Utländska korrespondenter i Norden
 Utländska nyhetsbyråer i Sverige
 Utländska beskickningar i Sverige
 Pressattachéer vid utländska ambassader i Sverige
 Svenska beskickningar utomlands
 Svenska pressattachéer utomlands
 Svenska journalister utomlands
 Riksdag, regering, departement och myndigheter
 Organisationer och institutioner
 Politiska organisationer
 Fackliga organisationer
 Övriga (privatpersoner, forskare, freelancers)
 Utländska beskickningar utomlands
 Utländska journalister utomlands
 Svenska kulturattachéer utomlands

--

Internt UD (350 ex)
 UD/H (125 ex)

Hyllas av postexp

Avsänd med

☐

sv brev

☐

ut brev

☐

luftpost

☐

vanlig post

Använda datum

Sign

1989-11-28

FRÅGA
Nr 1989/90:219

Svaret lämnas tisdagen den
28 november 1989.

Svar av utrikesminister Sten Andersson på fråga av Per
Stenmarck om Raoul Wallenberg

Herr/Fru talman!

Per Stenmarck har frågat mig om jag kan ge en redogörelse för de diskussioner om Raoul Wallenbergs öde som jag förde med de sovjetiska ledarna vid mitt besök i Moskva i mitten av november.

Som jag förutskickade i mitt svar på en tidigare fråga från herr Stenmarck den 24 oktober om Raoul Wallenberg tog jag upp frågan vid mitt besök i Moskva.

Jag tog med min värd, utrikesminister Sjevardnadze, först upp den positiva öppenhet som visats mot Raoul Wallenberg-föreningen under dess besök tidigare under hösten. Jag sade bl a också att jag glädde mig åt att man på sovjetisk sida åtagit sig att granska de dokument och uppgifter som föreningen presenterat.

Utrikesminister Sjevardnadze sade mig att man uppriktigt sörjer vad som hänt. Det hade inträffat under ett tragiskt skede i landets historia. Raoul Wallenbergs öde var inte unikt. Man hade nu gjort det möjligt för Wallenberg-föreningen att besöka Sovjetunionen och gå igenom dokument. Han förklarade att man på sovjetisk sida var beredd att gå vidare med detta. Han tillade också "vi är intresserade av att sanningen kommer fram".

Jag kan tillägga att frågan under mitt besök även berördes på tjänstemannanivå, varvid fortsatt medverkan i sökandet efter Raoul Wallenberg ytterligare diskuterades.

Jag kan efter mitt besök med tillfredsställelse konstatera att man på sovjetisk sida har ett intresse att vinna klarhet i Raoul Wallenbergs öde. Detta bör underlätta det fortsatta arbetet på att kontrollera vittnesuppgifter och andra uppslag. Det är ett både tidskrävande och mödosamt arbete som inte kan klaras av vid ett kort utrikesministerbesök.

Det är sant att Wallenbergs öde inte är unikt men hans gärning var unik. Raoul Wallenberg har blivit något av en symbol för mänskliga rättigheter. Så länge ovissheten om hans öde består, kommer den svenska regeringen att fortsätta sina ansträngningar att söka klarhet i frågan.

(eng)

Pressbyrå/Lundberg/HME

1989-11-28

Reply by the Minister for Foreign Affairs
Mr Sten Andersson, to a question from
Mr Per Stenmarck concerning Raoul Wallenberg

Det	Ans	Grupp	MM
		P 2 Eu ¹	

exp 1989-11-28

Bifogade pressmeddelande har expedierats till:

Storstadspress
 Landsortspress
 Övriga tidningar och tidskrifter
 Sveriges Radio och Television
 Svenska Nyhetsbyråer
 Svenska Bildbyråer
 Utländska korrespondenter i Norden
 Utländska nyhetsbyråer i Sverige
 Utländska beskickningar i Sverige
 Pressattachéer vid utländska ambassader i Sverige
 Svenska beskickningar utomlands
 Svenska pressattachéer utomlands
 Svenska journalister utomlands
 Riksdag, regering, departement och myndigheter
 Organisationer och institutioner
 Politiska organisationer
 Fackliga organisationer
 Övriga (privatpersoner, forskare, freelancers)
 Utländska beskickningar utomlands
 Utländska journalister utomlands
 Svenska kulturattachéer utomlands

--

Internt UD (350 ex)
UD/H (125 ex)

Fylls av postexp

Avsänd med

☐

av bärkr

☐

utl bärkr

☐

luftpost

☐

vanlig post

Avsänds datum

Sign

28 November 1989

QUESTION

No. 1989/90:219

Reply given on Tuesday 28 November 1989

Unofficial translation

Reply by the Minister for Foreign Affairs, Mr Sten Andersson, to a question from Mr Per Stenmarck concerning Raoul Wallenberg

Mr/Madame Speaker,

Per Stenmarck has asked me to give an account of the discussions concerning Raoul Wallenberg's fate which I had with the Soviet leaders during my visit to Moscow in mid-November.

As I indicated in my reply to an earlier question about Raoul Wallenberg from Mr Stenmarck on 24 October, I raised the issue in connection with my visit to Moscow.

In discussions with my host, the Foreign Minister Mr Shevardnadze, I first mentioned the positive openness shown to the Raoul Wallenberg Association during their visit earlier this autumn. Among other things, I also said that I was pleased the Soviet side had undertaken to examine the documents and information presented by the Association.

Mr Shevardnadze told me that the Soviet Union sincerely regretted what had happened. These events took place during a tragic period in the country's history and Raoul Wallenberg's fate was not unique. The Wallenberg Association had been given an opportunity to visit the Soviet Union and go through documents. He made it clear

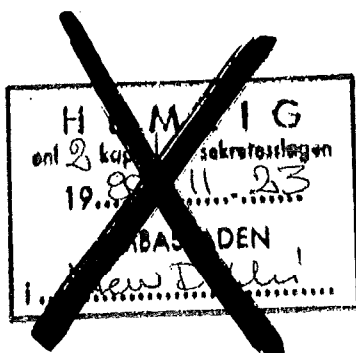
that the Soviet side is prepared to go further in this matter. And he added "we are interested in discovering the truth".

During my visit, the question was also dealt with at senior official level and continued assistance in searching for Raoul Wallenberg was further discussed.

Looking back on my visit, I can state with satisfaction that the Soviet side is interested in shedding light on Raoul Wallenberg's fate. This should facilitate the continued work of checking on witnesses' information and other suggestions. It is both time-consuming and difficult work and cannot be completed in connection with a short visit by a foreign minister.

It is true that Wallenberg's fate is not unique but his deeds were unique. Raoul Wallenberg has become something of a symbol for human rights. As long as there is uncertainty about his fate, the Swedish Government will continue its efforts to shed light on the matter.

1989-11-23

Kanslirådet Hallqvist
Pol 1
Utrikesdepartementet

P27/001

INKOM		
1989-11-30		
AVID.	GR.	MAL.
P	2	En I

Ex till

Kabsekr

Polch

Bitr polch

Chef Pol I

Hallqvist

*Exp 89 1205 gh
Pol I, Hallqvist*

H E M L I G

Wallenbergföreningens besök i Moskva

Broder,

Tack för delgivningen av Din utmärkta PM om Wallenbergföreningens besök i Moskva. Synnerligen intressant i vissa avseenden! Nedan lämnar jag några helt personliga kommentarer, vad de nu kan vara värda.

För det första finns det väl ingen anledning att ifrågasätta äktheten av det dokument enligt vilket RW skulle ha arresterats i Budapest den 19 januari (det står juni i promemorian, men det var väl en skrivlapsus?) och hamnat i Sovjetunionen den 6 februari 1945. Detta stämmer ju med uppgifterna i den första vitboken.

Vad gäller Smoltsovrapporten har vi genom åren stött och blött frågan huruvida vi borde begära att få tillgång till originalet. Åtminstone under senare år har ett av de starkaste argumenten för att avstå härifrån varit att vi skulle riskera försees med ett skickligt falsifikat och därmed sammanhängande pinsamheter. Man får väl förutsätta att konsten att förfälska dokument har utvecklats pari passu med konsten att avslöja förfälskningar, om inte snabbare. - Något som jag för egen del betraktar som en underlåtenhetssynd i detta avseende var att inte kontakta Statens kri-

minaltekniska laboratorium för att utröna deras syn på frågan om möjligheterna att göra en tekniskt meningsfull undersökning av dokumentet. - En annan sak är att RW-föreningen utan ytterligare bevisning knappast skulle acceptera ett "äkthetsintyg" från det kriminaltekniska laboratoriet, om det nu skulle anse sig vara kapabelt att skilja mellan falsk och äkta vara.

X Carl-Gustaf Swingels kontaktman under sextiotalet inom östblocket bör väl ha varit Wolfgang Vogel i Östberlin. Jag vill erinra mig att ett antal kontakter togs med honom, men att han inte ansåg sig kunna göra något. Om det skulle finnas något sanningsunderlag för påståendet om ett försök till utväxling av RW mot Wennerström torde den sovjetiska reaktionen inte vara något att förundras över. Parallellt med den olyckliga Bergling-episoden inställer sig osökt.

Att besöket i Vladimir-fängelset inte gav någon utdelning är väl heller inte ägnat att förvåna. Inte minst på Vladimir-spåret i alltför hög grad bygger på Kalinskis vittnesmål. Han har ju visat sig vara en mytoman, och det var han som satte oss på Kaplan-spåret... Det är dock något förvånande att man först nu producerar ett dokument från 1979 i vilket makarna Kaplan intygar att de aldrig haft med RW att göra. Man kan dock ana sig till under vilka förhållanden detta "intyg" tillkom. ~~Det är dock något förvånande att man först nu producerar ett dokument från 1979 i vilket makarna Kaplan intygar att de aldrig haft med RW att göra. Man kan dock ana sig till under vilka förhållanden detta "intyg" tillkom.~~

På tal om "spår" och "bevisning" noterar jag att Nanna Svartz vittnesmål ej berörs i Din PM. Om Mjasnikovs dagbok blir tillgänglig i sin helhet skulle jag kunna tänka mig att den bidrar till att urholka Svartz utsaga (eller snarare utsagor, för hon ändrade sig ju några gånger) ytterligare. Själv blev jag alltmer skeptisk ju mera jag gick igenom materialet, och jag vill minnas att Rune Nyström i sin sammanfattning av RW-ärendet 1986 gjorde samma bedömning. Även Gunnar Jarrings memoarer från Moskvatiden ("Utan glasnost och perestrojka", sid 163-184) visar hän åt samma håll.

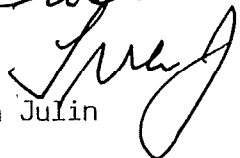
Det enda som förefaller mig gåtfullt i Jarrings opus är fö hypotesen att Mossad skulle sitta inne med sanningen om RW. - Varför? -

Men han har väl rätt i att, om så är fallet, kommer man säkerligen inte att röja den. Detta måste ankomma på de sovjetiska myndigheterna.

Då är väl frågan vad ytterligare arkivstudier kan leda till. Enligt de uppgifter som vi tidigare erhållit skulle KGB:s arkiv vara synnerligen välordnade, bortsett från att utrensningar gjordes på order av Berija och Abakumov. Mot denna bakgrund förefaller det besynnerligt att man så sent som i september i år funnit några av RW:s tillhörigheter bland "osorterat" material. - Kom ihåg vad Rellingen sa. De "arkivstudier" som ryssarna hittills gjort visar dock inget annat än att något skulle ha hänt RW omkring 1947, även om vi kan spekulera om dödsorsaken.

Arkivstudier i all ära; jag vill avslutningsvis återigen plädera för två åtgärder. För det första att KGB-tjänstemän som var med under 1940- och 1950-talet spåras och förmås att tala, företrädesvis med hjälp av de sovjetiska myndigheterna och mot löfte om ev åttalseftergift. För det andra att ryssarna konfronteras med G:s vittnesmål, förutsatt att han vill ge sitt medgivande till det. Det förefaller ^{föga} troligt, men kanske han vid en förnyad kontakt och efter så relativt lång tid skulle kunna tänkas ge närmare indikationer om identiteten av hans källa?

Detta var spridda funderingar från en f d Wallenberg-handläggare i förskringringen. Lycka till med RW-ärendet. Du har tagit över i en spännande tid!

Basta hälsning!

 Sven Julin

aa
M
In pärmen till Wiknersterns Moskva-besök
(pol) P.S. Eu⁷ nov 1989;

Wallenberg-ärendet - Jag ser det som mycket positivt att företrädare för Raoul Wallenberg-föreningen, däribland hans två syskon, på sovjetisk inbjudan besökte Moskva för mindre än en månad sedan. De har berättat för mig att de blev mycket väl mottagna, och att ingen energi sparades när det gällde att kontrollera uppgifter som de presenterade.

P.S. L. Wiknerstern har en sista följande i Moskva:

"Den svenska inställningen har sedan länge varit att vi måste utgå ifrån att Raoul Wallenberg är i livet, så länge inte motsatsen kan bevisas. Historiskt har detta lett till principiella motsättningar mellan våra regeringar. Det skulle vara av värde om vi kunde enas kring uppfattningen att det hittills inte har presenterats några bindnade juridiska bevis för att Wallenberg är död.

Det tycks mig som sökandet efter klarhet om Raoul Wallenberg nu har blivit något av ett svensk-sovjetiskt joint venture. Raoul Wallenberg har faktiskt blivit en symbol för mänskliga rättigheter - den uppfattningen har spridit sig alltmera också här i landet, efter all publicitet, har jag förstått.

Sökandet efter Wallenberg bör alltså fortsätta med all tänkbar energi. Wallenberg-föreningens uthållighet är beundransvärd. Snart vill de komma tillbaka för att fortsätta forska i arkiven i olika läger och fängelser och jag hoppas att man då skall bistå dem på samma sätt som vid det första besöket.

Jag tor också att Wallenberg-fallet har stor betydelse för ansträngningarna generellt sett att i skilda länder söka efter anförvanter som försvunnit under mörkare tider.

P2Eu7

INKOM

1989-12-12/

UD:s ARKIV

Mr Corrado Stenberg

pel

*With the Compliments
of the
Australian Embassy*

Coli MacLennan

En höllit H. McVerngo

Ans. ans. 891201

Överlämnas t. P.O. I

14

SERGELS TORG 12
BOX 7003 - S-103 86 STOCKHOLM
SWEDEN PHONE 08-24 46 60

Wallenberg - foreign
list ex

ad

M

FOLLOWING IS THE PREPARED TEXT OF A RESOLUTION MOVED IN THE HOUSE OF REPRESENTATIVES BY THE PRIME MINISTER ON THURSDAY 30 NOVEMBER :

BEGINS

MR HAWKE:

I MOVE :

THAT, NOTING (A) THE CONTINUED INTERNATIONAL CONCERN ABOUT THE FATE OF SWEDISH DIPLOMAT, RAOUL WALLENBERG, WHO DISAPPEARED INTO SOVIET HANDS IN JANUARY 1945 FOLLOWING THE DEFEAT OF NAZI FORCES IN BUDAPEST, AND (B) RECENT DISCUSSIONS BETWEEN SOVIET AUTHORITIES AND RAOUL WALLENBERG'S FAMILY ABOUT HIS FATE, THIS HOUSE:

- (1) AFFIRMS ITS ADMIRATION FOR THE SELFLESS AND HEROIC WORK OF RAOUL WALLENBERG IN SAVING THE LIVES OF TENS OF THOUSANDS OF POTENTIAL VICTIMS, BOTH JEWISH AND NON-JEWISH, OF NAZI TERROR DURING THE SECOND WORLD WAR.,
- (2) URGES ALL INTERESTED PARTIES TO CONTINUE TO CO-OPERATE IN A COMPREHENSIVE AND CONCLUSIVE EXAMINATION OF THE CIRCUMSTANCES RELATING TO THE DETENTION OF RAOUL WALLENBERG BY SOVIET AUTHORITIES FROM 1945 ONWARDS., AND
- (3) RESOLVES THROUGH ITS OWN WORK ON HUMAN RIGHTS ISSUES, TO CONTINUE TO APPLY THE UNIVERSAL PRINCIPLES OF FREEDOM, JUSTICE AND HUMANITY THAT SO VIVIDLY MANIFEST THEMSELVES IN RAOUL WALLENBERG'S WORK.

MR SPEAKER,

NEXT JANUARY WILL MARK THE FORTY FIFTH ANNIVERSARY OF THE DATE OF RAOUL WALLENBERG'S DISAPPEARANCE.

HE WAS BY ALL ACCOUNTS A TRULY REMARKABLE MAN.

HIS ACTIONS DURING THE SECOND WORLD WAR AGAINST APPALLING ODDS AND POSSIBLY AT THE COST OF HIS OWN LIFE WERE SIMPLY HEROIC.

RAOUL WALLENBERG'S EXAMPLE SHOWS THE POWER THAT LIES WITHIN US ALL TO RALLY IN DEFIANCE AND EVENTUALLY TO TRIUMPH OVER DEPRAVITY AND INTOLERANCE.

HE PERSONALLY SAVED THE LIVES OF TENS OF THOUSANDS OF PEOPLE WHO WOULD OTHERWISE HAVE FALLEN VICTIMS TO NAZI BUTCHERY: ORDINARY PEOPLE - WORKERS, MOTHERS AND GRANDMOTHERS, SCHOOL CHILDREN - ALL MARKED FOR EXECUTION THROUGH THE FRIGHTENING AND PERVERSE TWIST OF HITLER'S CALL FOR A FINAL SOLUTION.

BUT TRAGICALLY, HAVING SURVIVED AND HELPED SO MANY OTHERS TO SURVIVE THE NAZI OCCUPATION OF BUDAPEST, RAOUL WALLENBERG WAS HIMSELF SWALLOWED UP BY THE BLOODY CREATION OF ANOTHER DICTATOR: LOST INTO THE CLUTCHES OF STALIN'S NKVD WHENCE HE WAS NEVER TO EMERGE.

RAOUL GUSTAV WALLENBERG WAS BORN ON 4 AUGUST 1912 INTO A DISTINGUISHED SWEDISH FAMILY.

AFTER STUDYING ARCHITECTURE IN THE UNITED STATES HE EMBARKED ON VARIOUS COMMERCIAL VENTURES, AND THROUGH HIS BUSINESS ACTIVITIES CAME TO LEARN OF DEVELOPMENTS IN NAZI-OCCUPIED EUROPE.

BY 1944, ALLIED LEADERS COULD NO LONGER IGNORE THE HORRIBLE FACT OF HITLER'S FINAL SOLUTION AND TENTATIVE INTERNATIONAL MOVES WERE STARTED TO SAVE JEWS AND OTHER POTENTIAL VICTIMS IN NAZI-OCCUPIED TERRITORIES FROM DEATH CAMPS.

PRESIDENT ROOSEVELT SET UP A WAR REFUGEE BOARD FOR PRECISELY THIS PURPOSE.

ATTENTION FOCUSED ON HUNGARY, WHICH HAD AT THE START OF THE SECOND WORLD WAR A JEWISH POPULATION OF 750,000.

DISCUSSIONS TOOK PLACE BETWEEN THE WAR REFUGEE BOARD AND THE SWEDISH GOVERNMENT TO EXPAND SWEDISH DIPLOMATIC AND CONSULAR REPRESENTATION IN HUNGARY TO WORK TO SAVE HUMAN LIVES.

IT WAS IN THESE CIRCUMSTANCES THAT RAOUL WALLENBERG WAS APPOINTED TO THE SWEDISH LEGATION IN BUDAPEST.

IN THE PERIOD FROM HIS ARRIVAL IN BUDAPEST ON 9 JULY 1944 TO HIS DISAPPEARANCE AT THE HANDS OF THE RED ARMY ON 17 JANUARY 1945, RAOUL WALLENBERG AND HIS COLLEAGUES IN THE SWEDISH LEGATION SAVED PERHAPS ONE HUNDRED THOUSAND PEOPLE FROM CERTAIN DEATH.

THEY DID SO THROUGH MUSTERING EVERY RESOURCE THEY HAD AT THEIR DISPOSAL., SHEER ENERGY, TACT, DETERMINATION, FORGERY, BLUFF, AND BRIBERY. EVER VIGILANT, EVER PRESENT, THEY WERE READY TO ISSUE SWEDISH IDENTITY PAPERS AND PASSPORTS TO ANYONE UNDER THREAT.

JONI MOSER, WHO WORKED IN RUNNING ERRANDS FOR WALLENBERG, DESCRIBES ONE INCIDENT WHEN WALLENBERG LEARNED THAT EIGHT HUNDRED JEWISH LABOUR SERVICE MEN WERE BEING MARCHED TO THE GESTAPO CONCENTRATION CAMP AT MAUTHAUSEN.

MOSER AND WALLENBERG DROVE TO THE HUNGARIAN FRONTIER AND CAUGHT UP WITH THE COLUMN.

WALLENBERG ASKED THAT THOSE WITH SWEDISH PROTECTIVE PASSPORTS SHOULD RAISE THEIR HAND.

ON WALLENBERG'S ORDER, MOSER RAN BETWEEN THE RANKS, TELLING EVERYONE TO DO SO, WHETHER THEY HAD A PASSPORT OR NOT.

MOSER EXPLAINS:

'(WALLENBERG) THEN CLAIMED CUSTODY OF ALL WHO RAISED THEIR HANDS AND SUCH WAS HIS BEARING THAT NONE OF THE HUNGARIAN GUARDS OPPOSED HIM. THE EXTRAORDINARY THING WAS THE ABSOLUTELY CONVINCING POWER OF HIS BEHAVIOUR'.

IN HIS WORK, WALLENBERG WAS PITTED AGAINST THE RUTHLESS KILLING MACHINES OF THE GESTAPO AND THE DREADED SS.

HIS ANTAGONISTS INCLUDED THE INFAMOUS WAR CRIMINAL ADOLF EICHMANN.

AT THE VERY END OF THE NAZI OCCUPATION OF BUDAPEST, WHEN HE LEARNED OF EICHMANN'S PLAN FOR A TOTAL MASSACRE OF THE 69,000 OR SO JEWS WHO WERE STILL ALIVE IN THE SO-CALLED GENERAL GHETTO, WALLENBERG INTERVENED IN A FINAL FLOURISH OF THREATS AND BRINKMANSHIP TO PREVENT THE ORDER BEING CARRIED OUT.

WHEN SOVIET FORCES TOOK CONTROL OF BUDAPEST SOME FEW DAYS LATER, THEY FOUND SOME 120,000 JEWS WHO HAD SURVIVED THE FINAL SOLUTION - THE ONLY SUBSTANTIAL JEWISH COMMUNITY LEFT IN EUROPE.

TRAGICALLY, WITHIN A WEEK, WALLENBERG HIMSELF HAD DISAPPEARED.

HE HAD DEVISED A RELIEF PLAN FOR THE HUNGARIAN JEWISH COMMUNITY, AND WAS ON HIS WAY TO PRESENT HIS IDEAS TO MARSHAL MALINOVSKY, THE SOVIET COMMANDER, AND THE PROVISIONAL GOVERNMENT.

HIS COLLEAGUES LAST SAW HIM IN THE SIDE-CAR OF A RED ARMY MOTORCYCLE, ON HIS WAY TO DISCHARGE THIS MISSION.

WHAT HAPPENED TO WALLENBERG AFTER THIS STILL LACKS SATISFACTORY EXPLANATION.

THERE HAS BEEN MUCH SPECULATION ABOUT RAOUL WALLENBERG'S FATE, WITH SOME - INCLUDING, IMPORTANTLY, HIS FAMILY AND HIS CLOSE COLLEAGUE FROM BUDAPEST DAYS, PER ANGER - BELIEVING THAT HE MAY STILL BE ALIVE.

SOVIET AUTHORITIES, HOWEVER, HAVE MAINTAINED THAT WALLENBERG DIED OF A HEART ATTACK IN 1947 AT THE NKVD'S LUBYANKA PRISON IN MOSCOW.

ONLY LAST MONTH, RAOUL WALLENBERG'S FAMILY WENT TO MOSCOW TO GET TO THE BOTTOM OF HIS DISAPPEARANCE.

THEY WERE GIVEN A SMALL BOX CONTAINING HIS BELONGINGS - A BLUE PASSPORT EMBOSSED WITH THE SWEDISH CROWN, SOME OLD CURRENCY NOTES AND YELLOWED NOTE PADS - TOGETHER WITH A REITERATION OF PREVIOUS CLAIMS ABOUT HIS FATE.

SADLY, DESPITE THE NEW OPENNESS AND WILLINGNESS ON THE PART OF THE SOVIET AUTHORITIES TO DISCUSS THE CASE, THE EXAMINATION OF THE CIRCUMSTANCES RELATING TO RAOUL WALLENBERG'S DISAPPEARANCE IS STILL NOT CONCLUSIVE.

I FOR ONE BELIEVE THAT FORTY-FIVE YEARS AFTER THE DISAPPEARANCE OF THIS REMARKABLE MAN, EFFORTS SHOULD CONTINUE TO BE MADE TO CLEAR UP THIS MATTER ONCE AND FOR ALL.

BUT WHAT THEN DOES RAOUL WALLENBERG'S STORY MEAN FOR CONTEMPORARY AUSTRALIA, SO FAR REMOVED IN TIME AND DISTANCE?

IN THE FIRST PLACE, HE AND HIS COLLEAGUES FROM THE SWEDISH LEGATION IN BUDAPEST SAVED THE LIVES OF MANY PEOPLE WHO SUBSEQUENTLY MADE THEIR HOMES AMONGST US.

ONE SUCH PERSON WAS A 19-YEAR OLD WOMAN, ANNA BOSKOVITZ, WHO HAD RECENTLY MARRIED.

AFTER BEING ARRESTED IN THE MIDDLE OF THE DAY ON THE STREETS OF BUDAPEST FOR 'LOOKING JEWISH', SHE FOUND HERSELF RELEASED FROM DETENTION BY THE HUNGARIAN FASCISTS INTO THE HANDS OF A STRANGER FROM THE SWEDISH LEGATION.

THAT STRANGER EXTENDED HER THE PROTECTION OF HIS GOVERNMENT, PERSONIFIED BY THIS VERY PASSPORT I HOLD HERE TODAY - PROTECTION THAT LITERALLY SAVED HER LIFE AND ALLOWED HER SUBSEQUENTLY TO ESTABLISH A NEW LIFE IN AUSTRALIA.

ANNA BOSKOVITZ, WHO BUILT A PROFESSIONAL CAREER IN SYDNEY AND WHO IS NOW ALSO A MOTHER AND GRANDMOTHER, IS WITH US HERE TODAY, WATCHING THIS DEBATE FROM THE SPEAKER'S GALLERY. NOT ONLY DOES ANNA BOSKOVITZ OWE HER LIFE TO RAOUL WALLENBERG, AUSTRALIA IS A BETTER PLACE FOR HER AND MANY LIKE HER AMONG US.

MR SPEAKER, THE STORY OF RAOUL WALLENBERG ALSO SERVES TO REMIND US OF HUMANITY'S CAPACITY FOR CRUELTY ON THE ONE HAND AND ITS RESOURCES FOR COMPASSION ON THE OTHER.

IN THE WORDS OF ONE PERSON WHO WAS SAVED BY HIM, 'RAOUL WALLENBERG SYMBOLISES THE IDEAL THAT ONE PERSON CAN MAKE A DIFFERENCE'.

AT A TIME IN HUMAN HISTORY WHEN THERE IS SO MUCH CAUSE FOR OPTIMISM, SO MUCH EVIDENCE OF CHANGE, RAOUL WALLENBERG'S LEGACY DEMANDS THAT WE NOT BE COMPLACENT.

THE VIOLATION OF HUMAN RIGHTS INTERNATIONALLY IS STILL, SADLY, A DAILY OCCURRENCE.

IN TOO MANY COUNTRIES WE SEE DAILY EVIDENCE OF SUFFERING AND OPPRESSION.

IN MANY PARTS OF THE WORLD WE CONTINUE TO WITNESS UNLAWFUL DETENTION, TORTURE, STARVATION AND POVERTY, THE DISPLACEMENT OF LARGE GROUPS OF PEOPLE AND REFUGEES.

IT WOULD BE EASY TO TURN OUR BACKS ON THESE PROBLEMS.

IT COULD BE AS EASY AS FLICKING A TELEVISION SWITCH.

BUT TO DO SO IN THE FACE OF RAOUL WALLENBERG'S EXAMPLE WOULD BE TO BETRAY THE LEGACY HE LEFT US.

IN THE SAME BUDAPEST THAT FORMED THE BACKDROP FOR RAOUL WALLENBERG'S HEROISM, WE HAVE THIS VERY YEAR SEEN THE DETERMINATION OF ORDINARY PEOPLE TO TURN BACK THE TIDE OF TOTALITARIANISM.

AND AS IN BUDAPEST, SO TOO IN WARSAW AND BERLIN AND PRAGUE.

THE UNIVERSAL PRINCIPLES OF FREEDOM, JUSTICE AND HUMANITY THAT SO VIVIDLY MANIFEST THEMSELVES IN RAOUL WALLENBERG'S WORK STILL FIRE THE SPIRIT OF HUMANITY TODAY, JUST AS THE DARK FORCES HE WORKED TO COUNTER STILL HAVE STILL TO BE ELIMINATED.

EARLIER THIS YEAR, I WAS HONOURED TO PRESIDE OVER A TREE NAMING CEREMONY HERE IN PARLIAMENT HOUSE IN RAOUL WALLENBERG'S HONOUR.

I ALSO PAID HOMAGE TO THIS REMARKABLE MAN IN JULY THIS YEAR IN BUDAPEST, WHEN I LAID A WREATH AT A MEMORIAL ERECTED TO HIS MEMORY BY THE PEOPLE OF HUNGARY.

TODAY, I AM PLEASED TO COMMEND THIS MOTION TO THE HOUSE.

ENDS

PRESIDENT OF THE SENATE

PARLIAMENT HOUSE
CANBERRA

4 December 1989

INK. AMB. CANBERRA		
D. N: 14/245		
19.8.12.06		
AVD HP	GR. 80	MAL

His Excellency Mr Hans Bjork
Ambassador
Embassy of Sweden
5 Turrana Street
YARRALUMLA ACT 2600

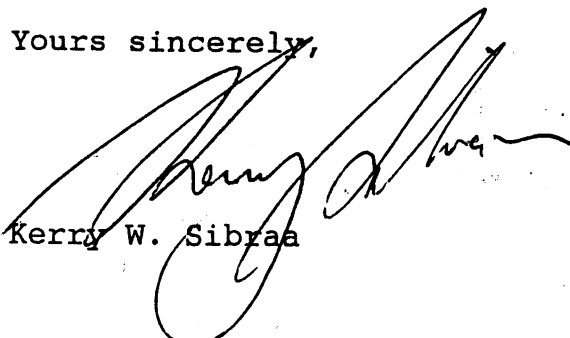
Dear Ambassador,

I transmit to you the text of a Resolution agreed to by the Senate on 30 November 1989. The Resolution is as follows:

"That, noting the continued international concern about the fate of Swedish diplomat, Raoul Wallenberg, who disappeared into Soviet hands in January 1945 following the defeat of Nazi forces in Budapest, and recent discussions between Soviet authorities and Raoul Wallenberg's family about his fate, the Senate:

- (a) affirms its admiration for the selfless and heroic work of Raoul Wallenberg in saving the lives of tens of thousands of potential victims, both Jewish and non-Jewish, of Nazi terror during the Second World War;
- (b) urges all interested parties to continue to co-operate in a comprehensive and conclusive examination of the circumstances relating to the detention of Raoul Wallenberg by Soviet authorities from 1945 onwards; and
- (c) resolves through its own work on human rights issues, to continue to apply the universal principles of freedom, justice and humanity that so vividly manifest themselves in Raoul Wallenberg's work."

Yours sincerely,

Kerry W. Sibraa

RAOUL WALLENBERG

Ministerial Statement

Mr HAWKE (Wills—Prime Minister)—by leave—I move:

That, noting the continued international concern about the fate of Swedish diplomat, Raoul Wallenberg, who disappeared into Soviet hands in January 1945 following the defeat of Nazi forces in Budapest, and recent discussions between Soviet authorities and Raoul Wallenberg's family about his fate, this House:

- (1) affirms its admiration for the selfless and heroic work of Raoul Wallenberg in saving the lives of tens of thousands of potential victims, both Jewish and non-Jewish, of Nazi terror during the Second World War;
- (2) urges all interested parties to continue to co-operate in a comprehensive and conclusive examination of the circumstances relating to the detention of Raoul Wallenberg by Soviet authorities from 1945 onwards; and
- (3) resolves through its work on human rights issues, to continue to apply the universal principles of freedom, justice and humanity that so vividly manifest themselves in Raoul Wallenberg's work.

Next January will mark the forty-fifth anniversary of the date of Raoul Wallenberg's disappearance. He was by all accounts a truly remarkable man. His actions during the Second World War against appalling odds and possibly at the cost of his own life were simply heroic. Raoul Wallenberg's example shows the power that lies within us all to rally in defiance and eventually to triumph over depravity and intolerance.

He personally saved the lives of tens of thousands of people who would otherwise have fallen victims to Nazi butchery; ordinary people—workers, mothers and grandmothers, school children—all marked for execution through the frightening and perverse twist of Hitler's call for a Final Solution. But tragically, having survived and helped so many others to survive the Nazi occupation of Budapest, Raoul Wallenberg was himself swallowed by the bloody creation of another dictator: lost into the clutches of Stalin's NKVD whence he was never to emerge.

Raoul Gustav Wallenberg was born on 4 August 1912 into a distinguished Swedish family. After studying architecture in the United States he embarked on various commercial ventures, and through his business activities came to learn of developments in Nazi-occupied Europe. By 1944, Allied leaders could no longer ignore the horrible fact of Hitler's Final Solution and tentative international moves were started to save Jews and other potential victims in Nazi-occupied territories from death camps. President Roosevelt set up a War Refugee Board for precisely this purpose. Attention focused on Hungary, which had at the start of the Second World War Jewish population of 750,000. Discussions took place between the War Refugee Board and the

Swedish government to expand Swedish diplomatic and consular representation in Hungary to work to save human lives. It was in these circumstances that Raoul Wallenberg was appointed to the Swedish Legation in Budapest.

In the period from his arrival in Budapest on 9 July 1944 to his disappearance at the hands of the Red Army on 17 January 1945, Raoul Wallenberg and his colleagues in the Swedish legation saved perhaps 100,000 people from certain death. They did so through mustering every resource they had at their disposal; sheer energy, tact, determination, forgery, bluff, and bribery. Ever vigilant, ever present, they were ready to issue Swedish identity papers and passports to anyone under threat.

Joni Moser, who worked in running errands for Wallenberg, describes one incident when Wallenberg learned that 800 Jewish labour servicemen were being marched to the Gestapo concentration camp at Mauthausen. Moser and Wallenberg drove to the Hungarian frontier and caught up with the column. Wallenberg asked that those with Swedish protective passports should raise their hand. On Wallenberg's order, Moser ran between the ranks, telling everyone to do so, whether they had a passport or not. Moser explains that Wallenberg:

... then claimed custody of all who raised their hands and such was his bearing that none of the Hungarian guards opposed him. The extraordinary thing was the absolutely convincing power of his behaviour.

In his work, Wallenberg was pitted against the ruthless killing machines of the Gestapo and the dreaded SS. His antagonists included the infamous war criminal, Adolf Eichmann. At the very end of the Nazi occupation of Budapest, when he learnt of Eichmann's plan for a total massacre of the 69,000 or so Jews who were still alive in the so-called General Ghetto, Wallenberg intervened in a final flourish of threats and brinkmanship to prevent the order being carried out. When Soviet forces took control of Budapest some few days later, they found some 120,000 Jews who had survived the final solution—the only substantial Jewish community left in Europe.

Tragically, within a week, Wallenberg himself had disappeared. He had devised a relief plan for the Hungarian Jewish community, and was on his way to present his ideas to Marshal Malinovsky, the Soviet commander, and the provisional Government. His colleagues last saw him in the

sidecar of a Red Army motorcycle, on his way to discharge this mission. What happened to Wallenberg after this still lacks satisfactory explanation. There has been much speculation about Raoul Wallenberg's fate, with some—including, importantly his family and his close colleague from Budapest days, Per Anger—believing that he may still be alive. Soviet authorities, however, have maintained that Wallenberg died of a heart attack in 1947 at the NKVD's Lubyanka prison in Moscow. Only last month, Raoul Wallenberg's family went to Moscow to get to the bottom of his disappearance. They were given a small box containing his belongings—a blue passport embossed with the Swedish crown, some old currency notes and yellowed note pads—together with a reiteration of previous claims about his fate. Sadly, despite the new openness and willingness on the part of the Soviet authorities to discuss the case, the examination of the circumstances relating to Raoul Wallenberg's disappearance is still not conclusive. I for one believe that 45 years after the disappearance of this, as I have described, truly remarkable man, efforts should continue to be made to clear up this matter once and for all.

But what then does Raoul Wallenberg's story mean for contemporary Australia, so far removed in time and distance? In the first place, he and his colleagues from the Swedish legation in Budapest saved the lives of many people who subsequently made their homes amongst us. One such person was a 19-year-old woman, Anna Boskovitz, who had recently married. After being arrested in the middle of the day on the streets of Budapest for 'looking Jewish', she found herself released from detention by the Hungarian fascists into the hands of a stranger from the Swedish legation. That stranger extended her the protection of his Government, personified by this very passport I hold here today—protection that literally saved her life and allowed her subsequently to establish a new life in Australia. Anna Boskovitz, who built a professional career in Sydney and who is now also a mother and a grandmother, is with us here today, watching this debate from the Speaker's gallery. Not only does Anna Boskovitz owe her life to Raoul Wallenberg; Australia is a better place for having her and many like her among us.

Mr Speaker, the story of Raoul Wallenberg also serves to remind us of humanity's capacity for cruelty on the one hand and its resources for compassion on the other. In the words of one person who was saved by him, 'Raoul Wallenberg symbolises the ideal that one person can make a difference'. At a time in human history when there is so much cause for optimism, so much evidence of change, Raoul Wallenberg's legacy demands that we not be complacent. The violation of human rights internationally is still, sadly, a daily occurrence. In too many countries we see daily evidence of suffering and oppression. In many parts of the world we continue to witness unlawful detention, torture, starvation and poverty, the displacement of large groups of people and refugees.

It would be easy to turn our backs on these problems. It could be as easy as flicking a television switch. But to do so in the face of Raoul Wallenberg's example would be to betray the legacy he left us. In the same Budapest that formed the backdrop for Raoul Wallenberg's heroism, we have this very year seen the determination of ordinary people to turn back the tide of totalitarianism. And as in Budapest, so too in Warsaw, Berlin and Prague.

The universal principles of freedom, justice and humanity that so vividly manifest themselves in Raoul Wallenberg's work still fire the spirit of humanity today, just as the dark forces he worked to counter still have to be eliminated. Earlier this year, I was honoured to preside over a tree naming ceremony here in Parliament House in Raoul Wallenberg's honour. I also paid homage to this remarkable man in July this year in Budapest, when I laid a wreath at a memorial erected to his memory by the people of Hungary. Today, I am pleased to commend this motion to the House.

Mr PEACOCK (Kooyong—Leader of the Opposition) (3.07)—The Opposition is pleased to support the motion wholeheartedly. I speak on behalf of the Liberal Party and the National Party of Australia in support of the motion moved by the Prime Minister (Mr Hawke). The story of the courageous deeds of Raoul Wallenberg is one of the most stirring episodes of the Second World War. It is the story of decency and uncommon bravery in defence of human life

at a time when man's inhumanity to man was reaching unparalleled depths. Raoul Wallenberg was unquestionably an unlikely hero. He could have settled for a more comfortable life than the one he chose. As the Prime Minister said, he was a member of Sweden's most comfortable and indeed wealthiest families and during the early years of the war was comfortably secure in the haven of neutral Sweden.

But the path he chose was not that of comfort, nor was it the path of personal security. In 1944 he left Sweden for what was then one of the most perilous places in Europe—Budapest. Raoul Wallenberg arrived in Budapest in July 1944, at the age of 32, as First Secretary of the Swedish Embassy. He was sent by the Swedish Government at the request of the American War Refugee Board at a time, again as the Prime Minister said, when Adolf Eichmann had taken charge of what was to be the final solution for about 900,000 Jews in Hungary. It was also a time when hundreds of thousands of other Jews throughout Europe were being hounded to their deaths.

Raoul Wallenberg refused to accept the inevitability of this human tragedy. He firmly believed that he could make a difference and that he had to try. The success of his efforts is now legend. Between July 1944 and January 1945 Raoul Wallenberg saved the lives of tens of thousands of Jews, as well as many other, by granting them Swedish protective passports or by placing them in so-called Swedish homes while they waited emigration to Sweden. As the pace of Eichmann's murderous deportation of Hungarian Jews accelerated, so did Raoul Wallenberg's defiant acts of bravery. He actively rescued people from death trains, convoys and forced marches. He often did so by offering Swedish papers to all hands that could reach them and then insisting that those with such papers be released.

During a six-month period between 1944 and early 1945, Raoul Wallenberg achieved one of the most significant rescues of Jews from the Holocaust. Time and distance, however, make it almost impossible for most of us to comprehend fully the truly heroic scale of Wallenberg's achievement and the appalling circumstances under which he operated in Budapest. The Jewish population

of Budapest at the time knew full well the unique role that he played. It was largely as a result of his energy and courage that the Nazis and the notorious Hungarian fascist group the Arrow Cross were unable to act with total impunity in Budapest.

Something of Raoul Wallenberg's character and the scale of his achievements come through in the following words of Tommy Lapid, a Jewish survivor from Budapest and later to become the Director-General of the Israeli Broadcasting Authority. Describing his mother's seizure by the Arrow Cross and her later unexpected return, he wrote:

Wallenberg was a legend among the Jews. In the complete and total hell in which we lived, there was a saviour-angel somewhere, moving around. After she had composed herself, my mother told me that they were being taken to the river when a car arrived and out stepped Wallenberg—and they knew immediately who it was, because there was only one such person in the world. He went up to the Arrow Cross leader and protested that the women were under his protection. They argued with him, but he must have had incredible charisma, some great personal authority, because there was absolutely nothing behind him, nothing to back him up. He stood out there in the street probably feeling the loneliest man in the world, trying to pretend there was something behind him. They could have shot him there and then in the street and nobody would have known about it. Instead, they relented and let the women go.

It is an extraordinary tribute. Such is the calibre of the man whom we honour today in this bipartisan motion. In January 1945 the forces of Stalin's Russia achieved what the Nazis never could. In a tragic irony, imprisonment was Raoul Wallenberg's reward for his extraordinary achievement in support of the most basic of human rights. For over 40 years after his disappearance the Soviets maintained what can only be described as an elaborate cover-up. For many years they simply denied having arrested Wallenberg in January of 1945. That pretence was, of course, dropped when Andrei Gromyko, then Deputy Foreign Minister, admitted that a search of Soviet prison archives had revealed that Wallenberg had died, as he put it, of a heart attack in 1947.

Over recent years—and again the Prime Minister reminds us—the Wallenberg case has been one of the beneficiaries of President Gorbachev's glasnost. Soviet authorities have stated that to the best of their knowledge Raoul Wallenberg died in 1947. During a

recent visit to the Soviet Union by members of the Wallenberg family, the Soviets claimed to have shown them all the relevant documentation, including papers not previously released. The coalition parties welcome the greater openness on the Wallenberg case which the Soviet Union is now showing. In particular, we welcome its apparent willingness to correct the inexcusable cover-up that lasted for decades. The fact that the Wallenberg family could visit the Soviet Union and make its own inquiries is undoubtedly a great advance and a positive development. But the case of Raoul Wallenberg is not closed.

I endorse so much of what the Prime Minister said. Contrary to Soviet accounts of his death in 1947, there have been reported sightings of Raoul Wallenberg in various Soviet prisons, some of which, as I recall, date as recently as 1980. Until an objective international inquiry is given free access to all relevant information, written or otherwise, in the Soviet Union and elsewhere, final judgment of the circumstances of Raoul Wallenberg's disappearance and alleged death will need to be reserved. We on this side of the House hope that the processes of glasnost in the Soviet Union have reached a stage where the Soviets are prepared to co-operate with such an inquiry so that whatever doubts that remain can be dispelled. It is the combination of Raoul Wallenberg's heroism and his persecution that has generated such momentum over recent years in international efforts to publicise his case.

Jewish communities throughout the world, and in Australia particularly, have played a vital role in these efforts, and the coalition parties have long supported them in this objective. In my own electorate, by the Kew Junction, a memorial to Raoul Wallenberg's work in Budapest was established some years ago, and I was proud to be associated with and attend that opening. Promoting Raoul Wallenberg's case is not limited to the work of Jewish communities. Groups such as Free Raoul Wallenberg committees now operate in many countries and consist of people drawn from diverse religious, racial, national and political persuasions. What unites them is the chord that the Prime Minister struck in his speech, the concern for basic human rights and a commitment to honour Wallen-

berg's wartime deeds. We share that concern and commitment.

Raoul Wallenberg's weapons against arbitrary violence and genocide were his idealism, his courage and, of course, his compassion. He was truly a hero of the holocaust, one of the so-called righteous gentiles who risked their lives to save Jewish people from Hitler's Final Solution. Mark Twain rightly told us that courage is resistance to fear, courage is mastery of fear; it is not the absence of fear. In a world in which fear is often inspired and often encouraged, certainly both personal and governmental courage is still a vital requirement, and in that context there can be no doubt that Raoul Wallenberg stands as the ultimate inspiration to all.

So in supporting this motion today the coalition honours Raoul Wallenberg for his heroic deeds and calls for renewed international pressure to resolve uncertainties over his fate. In doing so on behalf of those on this side of the House, we join with the Prime Minister in rededicating ourselves to the advancement of individual human rights and freedoms which Raoul Wallenberg so bravely defended and which have always been at the heart of our beliefs.

Mr KENT (Hotham) (3.17)—I was unaware that this motion was coming on, just as unaware as I was in 1944 in Budapest that I would be here in this Parliament one day paying tribute to Raoul Wallenberg and his inimitable courage. The Leader of the Opposition (Mr Peacock) has referred to what Mark Twain said about fear. Raoul Wallenberg was there and he would have experienced fear as would the population of Budapest under the Nazi occupation. The younger members of my family and I—I was very young—went underground and were illegal. I had an elderly grandmother and we had nowhere to place her except in a protected house, a Raoul Wallenberg house. She survived the war thanks to Raoul Wallenberg, ironically only to die from hunger and sickness under the Soviet occupation of Budapest soon after the so-called liberation.

I remember Raoul Wallenberg. I also remember the detention of 250,000 Jews in Hungary, along with the many other non-Jews, who had no hope of surviving the war.

Only one man fearlessly came out and protected the persecuted people. No-one would give any sanctuary to the Jews and to the others persecuted by the Nazi regime—I do not blame them—because of the fear that his whole family would be shot if he did so. Raoul Wallenberg had the fame. He could stand up with strength of character, with nothing behind him, not a weapon or a revolver in his pocket or a bodyguard, and bluff the Nazi dictatorship. That was his downfall, because another dictatorship would not cop the situation where someone could call a dictator's bluff without anything behind him. I am sure that Raoul Wallenberg was not involved in clandestine activities against the Soviet regime or the Soviet army. He had one purpose only—to protect and to give humanitarian aid to those who were persecuted. I believe an inquiry would establish that the Soviet regime had a fear of people who stand up against dictators.

Mr SHIPTON (Higgins) (3.20)—I wish to associate myself with the motion moved by the Prime Minister (Mr Hawke) and particularly to identify myself with the remarks of the Leader of the Opposition (Mr Peacock). I have long campaigned for the Soviet Union to release details of Raoul Wallenberg in terms that have been expressed in this House today—whether he is alive or, if he is not, the full circumstances of his passing. As has been said by a number of honourable members today, it is ironic that Raoul Wallenberg fought one kind of totalitarianism probably to perish, and certainly be incarcerated by the Gulag, under another. Raoul Wallenberg was not only a man of his time but a man for all time. At a meeting of the Inter-Parliamentary Union in Budapest I visited the memorial to Raoul Wallenberg erected by the Hungarian people. I think it is a credit to the Hungarian people that that memorial was built at the time and in the way it was.

I hope that the Soviet Union, in the spirit of glasnost and under the new leadership of President Gorbachev, will agree to the international inquiry that has been suggested in this House today. I think that the Inter-Parliamentary Union, which is a world body of parliamentarians from east, west, north and south, and that does have credibility, is an appropriate forum to carry out such an

inquiry with the permission of the Soviet Union. I hope that that comes about partly as a result of this motion in the House today.

Question resolved in the affirmative.

the detention of Raoul Wallenberg by Soviet authorities from 1945 onwards; and

- (3) resolves through its own work on human rights issues, to continue to apply the universal principles of freedom, justice and humanity that so vividly manifest themselves in Raoul Wallenberg's work.

I seek leave to incorporate a statement relating to this motion in *Hansard*.

Leave granted.

The statement read as follows—

Next January will mark the forty fifth anniversary of the date of Raoul Wallenberg's disappearance.

He was by all accounts a truly remarkable man.

His actions during the Second World War against appalling odds and possibly at the cost of his own life were simply heroic.

Raoul Wallenberg's example shows the power that lies within us all to rally in defiance and eventually to triumph over depravity and intolerance.

He personally saved the lives of tens of thousands of people who would otherwise have fallen victims to Nazi butchery: ordinary people—workers, mothers and grandmothers, school children—all marked for execution through the frightening and perverse twist of Hitler's call for a Final Solution.

But tragically, having survived and helped so many others to survive the Nazi occupation of Budapest, Raoul Wallenberg was himself swallowed up by the bloody creation of another dictator: lost into the clutches of Stalin's NKVD whence he was never to emerge.

Raoul Gustav Wallenberg was born on 4 August 1912 into a distinguished Swedish family.

After studying architecture in the United States he embarked on various commercial ventures, and through his business activities came to learn of developments in Nazi-occupied Europe.

By 1944, Allied leaders could no longer ignore the horrible fact of Hitler's Final Solution and tentative international moves were started to save Jews and other potential victims in Nazi-occupied territories from death camps.

President Roosevelt set up a War Refugee Board for precisely this purpose.

Attention focused on Hungary, which had at the start of the Second World War a Jewish population of 750,000.

Discussions took place between the War Refugee Board and the Swedish government to expand Swedish diplomatic and consular representation in Hungary to work to save human lives.

It was in these circumstances that Raoul Wallenberg was appointed to the Swedish Legation in Budapest.

In the period from his arrival in Budapest on 9 July 1944 to his disappearance at the hands of the Red Army on 17 January 1945, Raoul Wallenberg and

RAOUL WALLENBERG

Ministerial Statement

Senator BULKUS (South Australia—Minister for Consumer Affairs) (4.33)—by leave—I move:

That, noting (a) the continued international concern about the fate of Swedish diplomat, Raoul Wallenberg, who disappeared into Soviet hands in January 1945 following the defeat of Nazi forces in Budapest, and (b) recent discussions between Soviet authorities and Raoul Wallenberg's family about his fate, the Senate:

- (1) affirms its admiration for the selfless and heroic work of Raoul Wallenberg in saving the lives of tens of thousands of potential victims, both Jewish and non-Jewish, of Nazi terror during the Second World War;
- (2) Urges all interested parties to continue to co-operate in a comprehensive and conclusive examination of the circumstances relating to

his colleagues in the Swedish legation saved perhaps one hundred thousand people from certain death.

They did so through mustering every resource they had at their disposal; sheer energy, tact, determination, forgery, bluff, and bribery. Ever vigilant, ever present, they were ready to issue Swedish identity papers and passports to anyone under threat.

Joni Moser, who worked in running errands for Wallenberg, describes one incident when Wallenberg learned that eight hundred Jewish labour service men were being marched to the Gestapo concentration camp at Mauthausen.

Moser and Wallenberg drove to the Hungarian frontier and caught up with the column.

Wallenberg asked that those with Swedish protective passports should raise their hand.

On Wallenberg's order, Moser ran between the ranks, telling everyone to do so, whether they had a passport or not.

Moser explains:

"[Wallenberg] then claimed custody of all who raised their hands and such was his bearing that none of the Hungarian guards opposed him. The extraordinary thing was the absolutely convincing power of his behaviour."

In his work, Wallenberg was pitted against the ruthless killing machines of the Gestapo and the dreaded SS.

His antagonists included the infamous war criminal Adolf Eichmann.

At the very end of the Nazi occupation of Budapest, when he learned of Eichmann's plan for a total massacre of the 69,000 or so Jews who were still alive in the so-called General Ghetto, Wallenberg intervened in a final flourish of threats and brinkmanship to prevent the order being carried out.

When Soviet forces took control of Budapest some few days later, they found some 120,000 Jews who had survived the Final Solution—the only substantial Jewish community left in Europe.

Tragically, within a week, Wallenberg himself had disappeared.

He had devised a relief plan for the Hungarian Jewish community, and was on his way to present his ideas to Marshal Malinovsky, the Soviet commander, and the provisional Government.

His colleagues last saw him in the side-car of a Red Army motorcycle, on his way to discharge this mission.

What happened to Wallenberg after this still lacks satisfactory explanation.

There has been much speculation about Raoul Wallenberg's fate, with some—including, importantly, his family and his close colleague from Budapest days, Per Anger—believing that he may still be alive.

Soviet authorities, however, have maintained that Wallenberg died of a heart attack in 1947 at the NKVD's Lubyanka prison in Moscow.

Only last month, Raoul Wallenberg's family went to Moscow to get to the bottom of his disappearance.

They were given a small box containing his belongings—a blue passport embossed with the Swedish crown, some old currency notes and yellowed note pads—together with a reiteration of previous claims about his fate.

Sadly, despite the new openness and willingness on the part of the Soviet authorities to discuss the case, the examination of the circumstances relating to Raoul Wallenberg's disappearance is still not conclusive.

I for one believe that forty-five years after the disappearance of this remarkable man, efforts should continue to be made to clear up this matter once and for all.

But what then does Raoul Wallenberg's story mean for contemporary Australia, so far removed in time and distance?

In the first place, he and his colleagues from the Swedish Legation in Budapest saved the lives of many people who subsequently made their homes amongst us.

One such person was a 19-year-old woman, Anna Boskovitz, who had recently married.

After being arrested in the middle of the day on the streets of Budapest for "looking Jewish", she found herself released from detention by the Hungarian fascists into the hands of a stranger from the Swedish legation.

That stranger extended her the protection of his Government—protection that literally saved her life and allowed her subsequently to establish a new life in Australia. Not only does Anna Boskovitz owe her life to Raoul Wallenberg, Australia is a better place for having her and many like her among us. I understand that she is watching a debate on this resolution in the House of Representatives today.

Mr President, the story of Raoul Wallenberg also serves to remind us of humanity's capacity for cruelty on the one hand and its resources for compassion on the other.

In the words of one person who was saved by him, "Raoul Wallenberg symbolises the ideal that one person can make a difference".

At a time in human history when there is so much cause for optimism, so much evidence of change, Raoul Wallenberg's legacy demands that we not be complacent.

The violation of human rights internationally is still, sadly, a daily occurrence.

In too many countries we see daily evidence of suffering and oppression.

In many parts of the world we continue to witness unlawful detention, torture, starvation and poverty,

the displacement of large groups of people and refugees.

It would be easy to turn our backs on these problems.

It could be as easy as flicking a television switch.

But to do so in the fact of Raoul Wallenberg's example would be to betray the legacy he left us.

In the same Budapest that formed the backdrop for Raoul Wallenberg's heroism, we have this very year seen the determination of ordinary people to turn back the tide of totalitarianism.

And as in Budapest, so too in Warsaw and Berlin and Prague.

The universal principles of freedom, justice and humanity that so vividly manifest themselves in Raoul Wallenberg's work still fire the spirit of humanity today, just as the dark forces he worked to counter still have still to be eliminated.

Earlier this year the Prime Minister presided over a tree naming ceremony here in Parliament House in Raoul Wallenberg's honour.

He also paid homage to this remarkable man in July this year in Budapest, when he laid a wreath at a memorial erected to his memory by the people of Hungary.

Today, I am pleased to commend this motion to the Senate.

Senator HILL (South Australia) (4.34)—We support the motion that has been moved by the Minister for Consumer Affairs (Senator Bolkus). The life and work of Raoul Wallenberg, his courage, inspiration and determination are a lesson to us all. He reminds us that in the horror of man's inhumanity to man there is always something that each and every individual can do to combat such horror. What Wallenberg did has become legendary. He saved in Hungary perhaps 100,000 men, women and children from Hitler's final solution. He put his own life at risk every day working in appalling conditions. His reward in the end was that he himself became a victim of Stalin's Russia, another horrific totalitarian regime. His family and, in fact, the whole world community are still entitled to a proper investigation of his disappearance. In part, that is what this motion calls for. It is the very least that we owe to his memory.

We also, of course, must never forget the atrocities of Nazi Germany and the lessons learnt from that awful experience. Wallenberg's memory helps remind us of those awful events. We must also remember that atrocities are still occurring daily around the

world. Wallenberg reminds us, as I said earlier, that there is always something that each and every individual can do. It is not someone else's responsibility to combat the horrors that we witness throughout the world each day; it is the responsibility of each of us.

This is an occasion to remember that the weapons of one man's fight against arbitrary violence were idealism, courage and compassion. If I might use the words that were used in the House of Representatives on our side in a much more full contribution to this debate, it is an opportunity for us to re-dedicate ourselves to the advancement of individual human rights and freedoms, which he so bravely defended and which have always been at the heart of our beliefs. We support the motion.

Senator MACKLIN (Queensland) (4.36)—On behalf of my colleagues I wish to express our wholehearted support of this motion. The speech that has been incorporated by Senator Bolkus expresses in a very powerful way the reasons this motion ought to be supported. I take up a point that Senator Hill raised—in respecting and honouring the memory of a person who had undertaken such deeds, we ourselves should be mindful of the fact that it is necessary for everybody to at least attempt to have the courage to undertake such deeds when one's fellow human beings are put under such suffering and, in this case, where one's fellow human beings were threatened with total annihilation.

The stories that have been written about Wallenberg's work are many. The one that has been reiterated in the statement expresses very clearly, I think, the essence of the person. When many Jewish men and women were lined up to be taken off to a concentration camp, he arrived on a motorbike and simply demanded that all those people with Swedish passports hold up their hands. He then had someone go through the crowd and tell everybody to put up their hands, which they did. He simply took them all away. The fact that he was able to do that suggests a person with incredible personal charisma and power.

It is one of the ironies of fate, as Senator Hill has said, that a person who devoted

himself so marvellously to his fellow human beings should himself have suffered at the hands of a tyrant. He seemingly died not knowing that his memory and his work were so honoured around the world. It is with very great pride that my colleagues and I support the motion before the Senate.

Question resolved in the affirmative.

UTRIKESDEPARTEMENTET

ARKIVEXEMPLAR

Politiska avdelningen
Första enheten

Dnr	Avd Grupp Mål
1989-12-07	
341/013	P 2 Eu 7

Ex till:

- ✓ Amb Berner, Moskva
- ✓ Wöhler
- ✓ Hallqvist

Sonja Sonnenfeld
RAOU - Wallenberg-Föreningen
STOCKHOLM

one

Kära Sonja,

Närslutet får jag härmed översända översättningarna av de dokument som Wallenberg-Föreningen fick på MID i i oktober.

Det är två intyg av Gorsjkov, två "förklaringar" av Kaplar ett "uttalande" av Budovskaja, två orubricerade papper, det ena undertecknat av Suchotjeva, det andra av Butova, samt samtalsnedteckningar från möten 1965 mellan Jarring och Mjasnikov och mellan Nanna Svartz och Mjasnikov.

Love Wöhler!
Mark Hallqvist
Martin Hallqvist

Ifylles av postexp

Avsant med				Avsändn datum	Sign
☐ sv kurir	☐ utl kurir	☐ luftpost	☒ vanlig post	891207	RL

UTRIKESDEPARTEMENTET

ARKIVEXEMPLAR

Politiska avdelningen

Första enheten

Dnr	Avd Grupp Mål
1989-12-07 341/018	P2 Eu ⁷

EIS
Ambassadör Gunnar Jarri

Karlavägen 85

STOCKHOLM

Broder,

Det kan möjligen intressera Dig att ta del av närslutna samtalsnedteckningar som företrädarna för Wallenberg-Föreningen fick på utrikesministeriet vid sitt besök i Moskva i oktober och som vi låtit översätta till svenska. Det gäller dels Ditt eget, dels Nanna Svartz' samtal med Mjasnikov 1965.

Har Du några kommentarer så tar jag gärna emot dem - jag har som Du kanske förstår efterträtt Vollrath Tham som Wallenberg-handläggare på Pol I.

Godt tilllyst!
Häls
Martin Hallqvist

Ifylles av postexp

Avsänd med

☐

sv kurir

☐

utl kurir

☐

luftpost

☒

vanlig post

Avsändn datum

871207

Sign

Dep U 328

Datum: 1989-12-08		Dnr: 43
Avsändande enhet: Ambassaden Moskva	Avd:	Grupp: Mål: ✓
Ärende: Wallenbergärendet		
Totalt antal sidor: 2	Obs! Vid begäran om repetition skall alltid avsändande enhet enligt ovan anges!	
Avsant den	Klockan	Sign

X
För Pol 1. Re Wallenbergärendet

INK UTRIKES		
Dnr...../.....		
1989-12-11 ¹⁰⁸		
Avd P	Gr Q	Mål EU!

Senaste numret av Moscow News har publicerat den
intervju Helen Carlbäck gjorde med utrikes-
ministern rörande RW under Moskvabesöket.

(Pol)

Kopia Polchefen
Inttr polchefen
Wöhler
Exp 891215/eh
Pol I, Hallqvist

Moskva 2/2

'MN' EXCLUSIVE

A DIALOGUE IS POSSIBLE

MINISTER OF FOREIGN AFFAIRS OF SWEDEN ABOUT THE WALLENBERG CASE

"I emphasized more than once, including in a talk with the USSR Foreign Minister Eduard Shevardnadze, that we think highly of the candidness displayed by the Soviet side in connection with a visit of relatives of Raoul Wallenberg to the Soviet Union. We also appreciate the Soviet side's preparedness to lend us a helping hand in the matter of establishing the authenticity of documents at our disposal. However, the position of the Swedish government remains the same: until a person's death is proved to be an established fact, the person may be considered living, and therefore the search for the person must continue."

That was the opinion of Sten Andersson, Minister for Foreign Affairs of Sweden, which he told historian Helene Carlback who interviewed him on behalf of MN.

Does this mean that you do not consider the document shown to the relatives and the Swedish government sufficient proof of Raoul Wallenberg's death in July 1947?

Exactly. I didn't consider it necessary to check the authenticity of the documents. I mean the physician's report, because the authenticity of personal documents like the passport is unquestionable. Yet a physician's report is not adequate proof of a person's death. The Swedish government believes that this document cannot be ample proof of the fact of Wallenberg's death, because we are not sure about its authenticity. I think that the Soviet authorities also agree with this opinion. Were they of a different opinion, they wouldn't have been prepared to continue the search in the spirit of glasnost. Such a search would have been needless, had the USSR been sure that the fact of

his death was sufficiently proved.

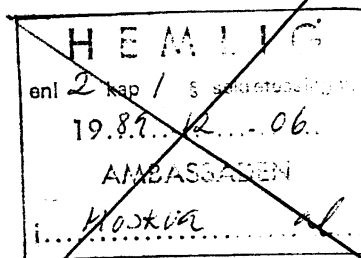
Relatives of Raoul Wallenberg and members of the Raoul Wallenberg society believe that now there is a possibility for a dialogue. Do you agree in other words, is it worth looking for more documents?

Indeed, the relatives of Raoul Wallenberg have arrived at this conclusion, and now, after talking to them, I have no reason to think differently.

Did you discuss the development of scientific and cultural relations during your visit to Moscow?

The matter was discussed, but in fact that was not the main objective of my visit. We were primarily discussing foreign policy issues. However, I'm sure that the Soviet government is interested in the development of cultural ties between our two countries. Nevertheless, we discussed no concrete projects.

MAGNUSSON

Utrikesdepartementet

Pol I, Hallqvist/EL 1989-12-15

Överlämnas för kännedom till:

Wallenberg-Föreningen

Kabinettssekreteraren

Polchefen Wöhler

Bitr polchefen Hallqvist

Amb Budapest

H E M L I G

INK UTRIKESDEP			
Dnr...../.....			
1989-12- - 8			
Ans	Gr	MM	Eu
P	2		Eu

Vittnesmål i Raoul Wallenbergärendet

254 A 1989-11-16 P 2 Eu-1911

Hbr Magnusson-Hallqvist 1989-12-07 P 2 Eu-1912

(\$ bil)

Ambassaden får härmed insända följande vittnesmål i Wallenbergärendet.

1. Vittnesmål av sovjetiske medborgaren Michail V. Danilasj f 1922, som uppsökte ambassaden den 12 oktober 1989. Vittnesmålet avser ett samtal med Raoul Wallenberg i Budapest någon gång under tiden 8-14 januari 1945. Av ev intresse är ryktet att Molotov givit order om att skicka Raoul Wallenberg till Moskva.
2. Brev från en Vladimir I. Kostjanoj, daterat 1 oktober 1989, som uppger att han sett Raoul Wallenberg på ett mentalsjukhus i Tjernjachovsk 1967 och 1968.
3. Brev från Vadim Gusev (21 oktober 1989) med uppgift från ett hembygdsmuseum i Inta, Komi ASSR rörande en Artur Tamvelius, fånge i Inta 1945 till 1956, som kan känna till något om Raoul Wallenberg. (Brevskrivaren ber att vissa adressuppgifter vidarebefordras till Nina Lagergren.)

4. Brev från inrikesministeriet till Helen Carlbäck, vari meddelas att uppgifter om att någon R Wallenberg eller Pettersson skulle ha vistats i läger i Magadanområdet 1948-51 inte har kunnat påträffas (se vår 219 1989-09-21).

Hans Magnusson

al

Сведения для советско-шведских компетентных властей в деле
шведского дипломата Рауля Валленберга.

Я, Данилаш Михаил Василиевич 1922 г.р., проживающий в
с. Ниж. Болотное №98 Иршанского района, Закарпатской области
УССР.

В октябре 1943 года был призван на срочную службу в
Венгерскую армию, а в апреле 1944 года отправлен на восточный
фронт в район Бучач, Тернопольской области.

При передислокации моей в/части 20-7-1944г я скрылся в
с. Бережаны, отстал от своей части. На другое утро в это село
вступили разведчики Красной армии и я им представился, а они
меня передали в какую-то воинскую часть, которая меня доста-
вила в штаб 30-го стрелкового корпуса, позже освобождавшего
Станислав (Ивано-Франковск) и Будапешт, за что ему было
присвоено название 30-й Станиславско-Будапештский.

Штаб был расквартирован в пригороде Будапешта Ракошсент-
мигале с 8-1-1945г по 14-1-1945г, в том месте и в один с тех
дней мне выпала возможность беседовать с Р. Валленбергом. А
получилось это так.

Часть в которой я служил была: разведотдел штаба 30-го
Станиславско-Будапештского корпуса. В разведотделе были
переводчики, двое немецкого языка и я - венгерского. В один из
упомянутых дней, т.е. между 8-1-1945 и 14-1-1945г до
начальника Р.О. подполковника Лавриненко или майора Севрюги
(точно не помню, ибо с этого пригорода Лавриненко направили
куда-то на учебу, а его заменял майор Севрюга) зашел пере-
водчик немецкого языка лейтенант Синичев Анатолий и заявил,
что он отказывается беседовать со шведским дипломатом, ибо
тот ставит ему такие вопросы, на которые он может неправильно
ответить, из-за чего он может иметь неприятности.

Начальник Р.О. посоветовавшись со своими офицерами, сотру-
дниками, решил послать к Раулю Валленбергу меня, как вольно-
наемного, гражданина Чехословакии (таким меня считали в
штабе).

Лейтенант Синичев довел меня до дверей такого дома, где был
размещен Валленберг и ушел.

Я вошел в комнату. Там за серединой стола сидел (насколько
припоминаю) в черном костюме, с черными волосами, лет около
30, худощавый, не белого лица (смуглый) мужчина, а слева
направо от края стола, плотный в кожаной куртке мужчина.

Человек вежливо представился, как секретарь Шведского

посольства Валленберг, а другого мужчину назвал своим шофером.

Так начался разговор, который проходил на немецко-венгерском языке. Валленберг до шофера по немецки, шофер до меня по венгерски и наоборот. Я отвечал шоферу по венгерски, шофер переводил Валленбергу по немецки.

Во-первых Валленберг интересовался откуда я, как оказался в этой части Красной Армии и т.п.

Потом последовал такой вопрос ко мне: "Как можете пояснить, почему Красная Армия так быстро продвигается, или она чрезмерно сильная, или немцы уже настолько слабые? (Наверное этого вопроса испугался Синичев и не хотел вести с ним дальнейший разговор)

Я ответил то, что слышал из разговоров наших офицеров, что после поражения немецких войск под Сталинградом, немецкая армия потеряла боевой дух и уже не смогла к нему возвратиться. Дальше последовали вопросы: "Как Красная Армия относится к населению на освобожденных территориях, как к военнопленным, не преследует ли верующих, евреев и т.п.

Я отвечал, что за это короткое время, за которое штаб размещался в том или ином месте, я ничего плохого по поднятым вопросам не наблюдал.

После этих вопросов Валленберг заявил мне следующее: "Когда передовые части Красной Армии вступили в Будапешт, насильственно отобрали у меня служебную легковую машину. Я всеми силами домогался вернуть ее мне, а они вместо моей пригнали мне какую-то трофейную, на что я не согласился и никогда не соглашусь. Я требую возвращения моей машины и на какие сделки я не пойду".

Во-вторых, устроить мне немедленную встречу с маршалом Малиновским. Прошу передать мою просьбу своему командованию, а те выше".

Эти требования он повторил несколько раз. Валленберг говорил уверенно и требовательно, с высоты своего достоинства как человека и авторитета занимаемой должности.

В конце поблагодарил за собеседование и попросил выпить с ним по стакану вина.

С этого времени прошло почти 45 лет. Есть ли кто-то в живых с той части, в которой состоялась встреча, я не знаю, чтобы подтвердить мои данные.

Если лейтенанту Синичеву с начала разговора Валленберг задал тот же вопрос, что и мне, тогда он на нем и прекратил разговор (что подтверждает его заявление начальнику Р.О.) и о дальней-

ших вопросах и о скандале с машиной ему не известно.

Командиром 30-го корпуса был генерал майор Ласько.

Эти данные я изложил как верующий в Бога человек, имея чистую совесть дать ответ в день Божьего Суда.

С глубоким уважением и сочувствием в отношении к Советским властям и родственникам. Валленберга

12 октября 1989

Еще припоминается вроде бы в штабе корпуса слышал разговор, что Молотов дал указание отправить Валленберга к нему, но за точность этого разговора не гарантирую. О дальнейшей судьбе Валленберга мне ничего неизвестно.

Может быть в это дело внесло бы какую-то ясность уточнение судьбы его шофера (в живых ли он, имеет ли о нем какие-то сведения, его жена, семья, родственники?) Если он был отправлен в Москву, то со всех последующих событий, даже до могилы были бы какие-то сведения: кто, что, когда, как?

Еще: Откуда, кто доставил его в этот дом, где мы встречались, мне не говорили. Во время разговора, который длился около полутора часов, через стекло дверей с кухни в комнату заглядывали две молодые русские девушки. Когда я спросил, что это за девушки? Валленберг ответил: "Их дали (или прислали) мне готовить пищу".

С моих ответов Валленберг делал пометки в своем блокноте.

У меня возникает следующее заключение: Если бы Валленберг согласился принять трофейную машину, видимо он смог бы избежать дальнейшей, видимо трагической судьбы, которая его постигла.

12.10.89

4- 1

Uppgifter för sovjetisk-svenska kompetenta myndigheter
rörande den svenske diplomaten Raoul Wallenberg.

Jag, Michail Vasiljevitj Danilasj, född 1922, bosatt i Nizj. Bolotnoje No.98, Irsjanskij rajon, Zakarpatskaja oblast, Ukrainskaja SSR.

Inkallades till brådskande tjänstgöring i ungerska armén i oktober 1943, och i april 1944 skickades jag till östfronten till Butjatj-räjongen i Ternopolskaja oblast.

Vid en förflyttning i mitt förband 20/7 1944 gömde jag mig i byn Beremjany och blev lämnad där av mitt förband. Följande morgon kom underrättelsepersonal från Röda armén till denna by, jag gick och föreställde mig för dem, och de sände mig till något förband, som flyttade mig till staben för 30-e infanterikåren. Denna befriade senare Stanislav (Ivano-Frankovsk) och Budapest, för vilket den fick namnet 30-e Stanislav-Budapestkåren.

Staben var förlagd i en förstad till Budapest, Rakosszentmígale, under tiden 8/1 - 14/1 1945, och det var en av dagarna under tiden där som jag fick tillfälle att tala med Wallenberg. Det gick till så här.

Det förband jag tjänstgjorde i var: 30-e Stanislav-Budapestinfanterikårens stabs underrättelseavdelning. I undavdelningen fanns det tolkar, två till tyska och jag till ungerska. En av de nämnda dagarna, alltså mellan 8/1 och 14/1 1945 kom tysktolken löjtnant Anatolij Sinitjev in till undavdelningens chef överstelöjtnant Lavrinenko eller major Sevrjuga (jag minns inte exakt, för från denna förstad förflyttades Lavrinenko någonstans för utbildning och blev ersatt av major Sevrjuga) och förklarade, att han vägrade tala med den svenske diplomaten,

eftersom denne ställde sådana frågor till honom att det fanns risk att han svarade felaktigt på dem, något som skulle kunna leda till otrevligheter för honom.

Undavdelningschefen rådgjorde med sina officerare och medarbetare och beslutade sända mig till Raoul Wallenberg såsom civilanställd tjeckoslovakisk medborgare (jag ansågs som sådan i staben).

Löjtnant Sinitjev förde mig till dörren i det hus där Wallenberg fanns och gav sig sedan av.

Jag gick in i rummet. Där, bakom mitten av ett bord, satt (såvitt jag minns) en svarthårig, magerlagd man i 30-årsåldern, i svart kostym, med ett icke vitt ansikte (mörkhyad). Från vänster till höger från stolskanten räknat satt en undersätsig man i läderjacka.

Mannen presenterade sig hövligt som sekreteraren Wallenberg vid svenska ambassaden, och sade att den andre mannen var hans chaufför.

Så började samtalet, som fördes på tyska och ungerska. Wallenberg till chauffören på tyska, chauffören till mig på ungerska och vice versa. Jag svarade chauffören på ungerska, och chauffören över-
satte till tyska för Wallenberg.

För det första ville Wallenberg veta varifrån jag var, hur jag hade hamnat i detta rödaarméförband o.d.

Sedan kom denna fråga: "Hur kan ni förklara att Röda armén rycker fram så snabbt; antingen är den synnerligen stark, eller så är tyskarna redan till den grad svaga?" (Det var antagligen denna fråga som hade gjort Sinitjev rädd så att han inte hade velat fortsätta samtalet).

Jag svarade det jag hört av våra officeräres samtal, att efter de tyska truppernas förlust i slaget vid Stalingrad hade den tyska armén tappat stridsandan och kunde nu inte mer få tillbaka den. Sedan frågade han: "Hur är Röda armén mot befolkningen i de befriade territorierna, ser de den som krigsfångar, förföljer man troende, judar o d".

Jag svarade, att under den korta tid, som staben befunnit sig på den ena eller andra platsen, hade jag inte observerat något illa i de nämnda frågorna.

Efter dessa frågor förklarade Wallenberg följande för mig: "När Röda arméns förtrupper tågat in i Budapest blev jag med våld fräntagen min tjänstebil. Jag har med alla krafter sökt få tillbaka den, men istället för min fick jag någon krigstrofébil, vilket jag inte gick med på och aldrig kommer att gå med på. Jag kräver att få tillbaka min bil och kommer inte att gå in på några som helst uppgörelser".

"För det andra kräver jag ett sammanträffande med marskalk Malinovskij. Var vänlig och framför min begäran till er ledning så högt upp som möjligt."

Han upprepade dessa krav några gånger. Wallenberg talade övertygat och fordrande, från höjden av sin värdighet som människa och sin befattnings auktoritet.

Slutligen tackade han för samtalet och bad mig dricka ett glas vin med honom.

Sedan dess har det gått 45 år. Jag vet inte om det finns kvar någon i livet från det förband där mötet ägde rum, för att bekräfta mina uppgifter.

Om löjtnant Sinitjev fick samma fråga i början av samtalet som jag, så var det där han avbröt samtalet (vilket bekräftas av det han sade till undchefen) och då vet han ingenting om de övriga frågorna eller om bilbråket.

Chefen för 30:e kåren var generalmajor Lasko.

Dessa uppgifter har jag redogjort för såsom en troende person, som har rent samvete att svara Gud på den Yttersta dagen.

Med djup aktning och medkänsla gentemot sovjetmyndigheterna och Wallenbergs släktingar.

12 oktober 1989

Jag drar mig nu också till minnes följande: jag har för mig att jag i kårens stab hört ett samtal om att Molotov givit order att skicka Wallenberg till honom, men jag garanterar inte att detta verkligen stämmer. Jag vet ingenting alls om Wallenbergs vidare öde.

Kanske någon klarhet skulle nås i denna sak om man fick fram hur det gått för hans chaufför (lever han, finns det uppgifter om honom, hans fru, familj, släktingar?) Om han skickades till Moskva så måste det finnas uppgifter om allt som sedan hände ända fram till graven: vem, vad, när, hur?

Dessutom: Varifrån han förts till det hus där vi träffades och av vem talade vi inte om. Under samtalet, som varade ungefär en och en halv timme, tittade då och då två ryska flickor på oss genom glasrutan i dörren från köket. När jag frågade vad det var för flickor, svarade Wallenberg: "Jag har fått dem (eller de har sänts till mig) för att de skall laga mat åt mig".

Wallenberg antecknade mina svar i sitt block.

Min slutsats blir följande: om Wallenberg hade accepterat krigs-
trofébilen hade han nog kunnat undvika det vidare nog tragiska
öde som drabbade honom.

12 oktober 1989

1989-11-20

Re Raoul Wallenberg

4 maj 1956 i fängelset i Tomsk fann jag i en stor hög dossierer om sovjetiska medborgare, som skulle förstöras, hans stora fängelsedossier (ca 30 cm tjock) med den röda påskriften SMERSj. Jag kommer väl ihåg fotografier i "face-profil" i militäruniform och mycket annat. 21 september i år kände jag igen honom på fotot i tidningen "Komsomolskaja pravda" från 14 september i år. Senare, 9 oktober, fick jag tag i en artikel ur denna tidning från 4 juni. Jag kände ånyo igen honom på ett annat foto i det numret av tidningen och hävdar bestämt att jag sett Raoul Wallenberg flera gånger (i slutet av 1967) i det slutna mentalsjukhuset i Tjernjachovsk, och en gång (i januari-februari 1968) talat med honom i tre till fem minuter på en trappavsats på en försumlighet från vårbiträdenas sida. Han var levande och oskadad. När jag var i Moskva ringde jag Helene Carlbeck på telefon 238 49 28, och var hos dem 26 september på rum 421 på sovjetiska Vetenskapsakademiens hotell. Natten mellan 26 och 27 september genomförde KGB husundersökning i mitt hem i st Metjetinskaja, Rostov oblast. De utnyttjade min frånvaro till att öppna två kassaskåp, de vände upp och ned på allt i köket, de tog sex pärmar med papper (personligt arkiv). Men... detta är inte det viktigaste. Då jag mot min vilja blivit medverkande och vittne i en av de sovjetiska usurpatorernas största hemligheter är inte ens en svensk diplomats öde mig på något sätt främmande eller likgiltigt. Det är en annan sak som slår en: det har gått mer än 44 år... och man ser inte slutet på sökandet! Det kanske inte är någon som överhuvudtaget har sökt efter honom? Eller söker efter honom nu? Inkluderat Er ambassad i Moskva? Därför ber jag Er enträget att tillhandahålla mig några negativ eller fotografier av Raoul Wallenberg, samt även foton på några släktingar (någon släkting) som liknar honom i hans nuvarande möjliga ålder. För identifiering. Med högaktning.

344 079 Rostov-na-Donu
Bez-Balka, 310
Vladimir Ivanovitj Kostjanoj
ITD
1 oktober 1989

Служ. № 34079. Ростов-на-Дону 21.10.89. 21.45.211.

пор. 1 служ. отп.

Катег. и вид. 1. Уведомл. тел. чл. 1.

Куда, кому 2. Москва, 19034 пер. Кропоткинский 11
Текст Посольство Швеции

По делу Рауля Валленберга 4 мая 1965 года в тюрьме г. Томска я в большой куче дел репрессированных советских граждан приготовленных для уничтожения обнаружил большое дело (толщина ем. 30) тюремное его с красной полосой "Смерш". Хорошо запомнил снимки в рас-профиль в военной форме и многое другое. "По фото в газете "Комсомольская Правда" от 14 сентября того года - 21 сентября я опознал его. Позже 9 октября ко мне попала статья из этой газеты от 4 июня. Я вторично опознал его по другому фото этом номере газеты и категорически утверждаю что видел Рауля Валленберга несколько раз (конеч 1967г) в Цевняховской психиатрической больнице закрытого типа, а однажды (январь-февраль 1968г) из-за оплошности и санитаров разговаривал с ним на лестничной площадке три-пять минут - живым и невредимым. Будучи в Москве я позвонил Хелене Карбек тел. 238-49-28, а 26 сентября был у них в гости. Академии Наук СССР № 421. А в ночь с 26 на 27 сентября КГБ СССР произвел у меня обыск сыск станице Мелетинской Ростовской области. поручаясь моим отсутствием вскрыли два сейфа все перевернули верх-ногами в кухне... извлекли шесть папок с бумагами (личный архив). Но... не это главное. Т.к. я стал против своей воли участником-свидетелем одной из величайших тайн советских узурпаторов и судьба шведского дипломата мне сейчас отнюдь не нужна и безразлична. Поражает другое - прошло свыше 44 года... а конца поиска не видно! А может его вообще никто не искал? И не ищет? В том числе и Ваше посольство в Москве? Поэтому я убедительно прошу предоставить мне несколько негативов или фотографий Рауля Валленберга, а также фото родственников (родственников) похожих в этом сложнейшем возрасте возможном его. Для опознания. С уважением к Вам.

34079 г. Ростов-на-Дону

Без-балка, 310

Костяной Владимир Иванович

ИТД

1.10.89г. Рф

1989-11-20

Ärade ambassadmedarbetare!

I samband med Rolf Lagergrens systers korta besök i Moskva blev jag, f d fånge i ett av lägren längst i norr, igår (d v s 20 oktober) uppringd av hembygds-muséet i Inta, Komi ASSR, och ombedd att hjälpa dem att ta kontakt med Nina Lagergren. Museipersonalen har en fråga till henne, som, förmodar jag, har med hennes brors öde att göra. Då Nina Lagergren idag lämnat Sovjetunionen har jag följande förfrågan till Er: kan ni lämna adress- och telefonuppgifter från Intas hembygds-museum till Nina Lagergren, nämligen: Adress Komi ASSR, 169 830 Inta, Ul Kuratova 28. Direktör Valentina Aleksandorvan Adujeva. Eller muséets telefon 8-ton-82145-34804, V A Adujeva.

Frågan gäller detta: museipersonalen känner till svensken Artur Tamvelius, som satt fången i Inta från 1945 till 1956 och som numera, om han lever, bor med sin dotter i Sverige. Kamraterna i Inta tror att Tamvelius har uppgifter om Nina Lagergrens bror, eftersom, som de förmodar, det finns en sak Artur Tamvelius vet om Rolfs öde,... Allt detta kan klaras ut, om Ni kan hjälpa personalen på hembygds-muséet i Inta att sätta sig i förbindelse med R Lagergrens syster.

Jag ber tusen gånger om ursäkt att jag besvärar, men personalen på hembygds-muséet i Inta bad mig enträget hjälpa till i denna sak. De sysslar med att söka få fram dokument om personer som suttit fångna i deras f d Intaläger.

Med djup aktning, Vadim Gusev

21 oktober 1989

PS. Mitt telnr 259 82 23

4
Bil.....till Beskens Moskva
skr. nr. 265 den 6/12-89

МИНИСТЕРСТВО
ВНУТРЕННИХ ДЕЛ СССР
Г У И Д

Г Хелене Карлбек

II7463, Москва, Посольство
Швеции, ул. Мосфильмовская, 60

гор. Москва

14.XI.89, № 6/4-877

на №

Ваше письмо в отношении Рауля Валленберга рассмотрено. В этой связи дано поручение информационному центру УВД Магаданского облисполкома провести проверку наличия сведений о нахождении в местах лишения свободы на территории Магаданской области Рауля Валленберга или осужденного по фамилии Петерсон в 1948-51 годах.

Однако каких-либо данных о пребывании Рауля Валленберга или Петерсона в Магаданской области не установлено.

Заместитель начальника отдела

Новодран

Е.П. Новодранов

ТВ 3520 — 100 000

Wallerberg
MO: Ziemlich, hoch

Reg. sed an HM

INK.	16/70	100KVA
D.	19 89-11-02	
AVD.	18	8/

Уважаемые сотрудники посольства!

В связи с кратким приездом в Москву сестры Рольфа Лагергрена, мне, б. заключенному одного из лагерей, на крайнем севере, позвонили вчера, т.е. 20 октября с.г., из краеведческого музея города Инты Коми АССР и попросили помочь им связаться с Ниной Лагергрем, к которой у работников музея есть вопрос, связанный, как я полагаю, с судьбой ее брата. Так как Н. Лагергрем сегодня выехала из СССР, у меня к Вам есть просьба: передайте, пожалуйста, Нине Лагергрем координаты краеведческого музея г. Инты, а именно: адрес - КОМИ АССР, 169830, г. Инта, ул. Куратова, д. 28. Директору музея - Валентине Александровне Адуевой. Или - телефон музея: код - 8 - гудок - 82145 - номер музея 3-48-04, Адуева В. А.

Суть вопроса: работникам музея известна судьба шведа Артура Тамвелиуса, находившегося в заключении на Инте с 1945 по 1956 г.г. и в настоящее время. Если он жив/живущего со своей дочерью в Швеции. Тамвелиус как полагают интинские товарищи, имеет сведения о брате Нины Лагергрем. т.к. - опять же, как полагают интинские товарищи, - Артур Тамвелиус знает кое-что о судьбе Рольфа. ... Все это может проясниться, если Вы поможет работникам краеведческого музея г. Инты связаться с сестрой Р. Лагергрема.

Тысячу извинений за беспокойство, но меня очень просили помочь в этом деле работники краеведческого музея Инты, которые занимаются поиском документов, связанных с лицами, находившимися в местах лишения свободы в их бывшем Интлаге.

С глубоким почтением, Задим Гусев.

21 октября 1989г.

Zadim Gusev

277

Д. С. М. Т. 254-8223

Защитное

118 283

Москва,

Куда

Мосфильмовская ул. 60

Шведское посольство

Кому Работнику справочной сл
посольства

Индекс предприятия связи и адрес отправителя
123056 Москва

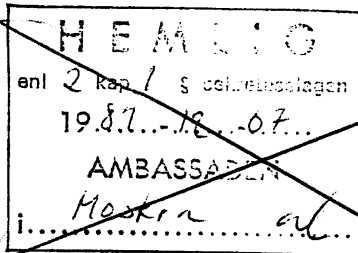
Васильевская ул. д. 9, кв. 4.

Гусеву В.С.

118 283

Писать индекс предприятия связи места назначения

1989-12-07

Kanslirådet Martin Hallqvist
Utrikesdepartementet

341/003

INKOM UD		
1989-12- - 8		
AVD.	GR.	MAL
P	2	En I

HEMLIG

Raoul Wallenbergärendet
254 A 1989-11-16 ✓
265 A 1989-12-07 ✓

Broder,

Vi väntar med spänning på departementets snara reaktion på våra förslag till fortsatt agerande i Wallenbergärendet, insända med ovannämnda skrivelse. Det vore olyckligt att förlora momentum. Medan vi avvaktar insänder vi med separat skrivelse, några vittnesmål vi erhållit de senaste veckorna samt återger, nedan, ett samtal jag nyligen hade med journalisten Kartsev från Komomolskaja Pravda.

Kartsev fortsätter aktivt sina efterforskningar i RW-ärendet och har fått motta hundratalet brev. Han har inte skrivit något nyligen, men en artikel lär komma att publiceras i Komsomolskaja Pravda nästa vecka. Han skriver också på en bok.

Kartsev koncentrerar sig i första hand på RW:s sista tid i Budapest. Han anser sig ganska väl ha kartlagt denna, efter att ha talat med en del sovjetiska officerare som

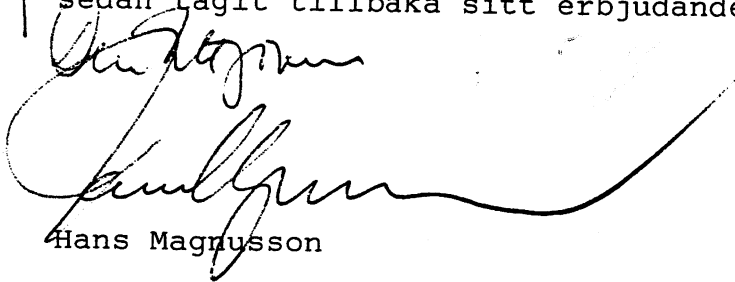
kom i kontakt med RW. Han anser sig också ha funnit förklaringen till att Dekanosovs note 16 januari 1945 senare ej bekräftades av ryssarna. Notan baserade sig på uppgifter från 317^{er}regementet, som först tog hand om RW. Strax därefter dödades regementschefen i strider och RW arresterades av Smersj, som ju hörde till NKVD. Detta skulle uppenbarligen inte de militära myndigheterna eller MID ha fått reda på. Kartsev avser nu granska försvarsministeriets arkiv för att se om där finns några rapporter från Budapest. Det kan tilläggas att Kartsevs svärfar (nu död) var den förste sovjetiske militärguvernören i Budapest (1945) och sedermera chef för nämnda arkiv.

Ibland breven till KP kan nämnas ett från en dotter till NKVD-officeren Jevdokimenko, en av dem som man med säkerhet vet hade att göra med RW. En dag på sensommaren 1945 (obs tidpunkten) hade en kollega till denne sagt till ett mindre sällskap, däribland brevskrivaren, att "nu är RW död". När hon senare frågade om vem denne var, tillhölls hon inte blanda sig i saken. Fadern hade dock sagt att RW "var en bra karl".

En annan brevskrivare säger sig kunna utpeka exakt var Abakumov förstörde stora mängder arkivmaterial, däribland RW-dossierna.

Enligt Kartsev var det viktigt att vi i våra fortsatta framställningar till MID och KGB lämnade så preciserade angivelser som möjligt. Det var också viktigt förmå KGB instruera alla nuvarande och f d officerare (i NKVD) att hjälpa till och bringa klarhet. Smoltsovs son, som arbetat

i samma organisation som fadern hade först erbjudit sig försöka granska handstilen på Smoltsovrappporten men hade sedan tagit tillbaka sitt erbjudande.

Hans Magnusson

al

UTRIKESDEPARTEMENTET
KR

ÄRENDE:

KOPIA TILL:

UTR MIN

KABS

POLCH

BITR POLCH

POL 1

POL 2

POL 2

ÅTGÄRD:

INK UTRIKESDEP		
Dnr...../.....		
1989-12-12 11		
And	Gr	AGG
P	2	Eu

Los Angeles 89.12.13
Moskva
St + Wallenberg
Fören
Wöhler
Hallgüist 89.12.12

Pol I, Hallgüist Kh

(POL)

INKOM UD 1989-12-11

GENERALKONSULATET LOS ANGELES

1989-12-07

UD STOCKHOLM

Dnr 2. FOER POL 2

RE RAOUL WALLENBERG

Martin Hallgüist

Pol 1

RE RAOUL WALLENBERG

BLEV IGAAR UPPRINGD AV RABBINEN COOPER PAA SIMON WIESENTHAL CENTER I LOS ANGELES. HAN BERAETTADE ATT HAN JUST AVSLUTAT ETT SAMTAL MED EN MAN I 70-AARSAALDERN, BORIS POLYAK. POLYAK AER JUDE OCH UTVANDRAD SOVJETISK MEDBORGARE OCH KOM TILL USA FOER C:A 10 AAR SEDAN. DENNE HADE TAGIT KONTAKT MED CENTRET FOER ATT BERAETTA OM EN UPPLEVELSE SOM AEGDE RUM I JUNI 1970. EFTER ATT HA SUTTIT I RANNSAKNINGSHAEKTE I 7 MAANADER I REGIONFAENGELSE I Khabarovsk MISSTAL SIG SAMROERE MED JUDISKA DISSIDENTER HADE POLYAKS MAAL KOMMIT UPP I RAETTEN.

SEDAN RAETTEGAANGSFOERHANDLINGARNA AVSLUTATS HADE POLYAK I VAENTAN PAA DOMEN PLACERATS I FAENGSLIGT FOERVAR. UPPENBARLIGEN HADE DET VARIT ONT OM CELLER OCH FAENGELSEPERSONALEN HADE HAFT SVAARIGHETER ATT KOMMA PAA VAR HAN SKULLE SAETTAS. "SAETT HONOM MED SVENSKEN" HADE POLYAK UPPFAATT ATT EN AV FAANGVAKTARNA SAGT. AV SAMTALET MELLAN POLYAK OCH MEDFAANGEN FRAMKOM ATT DENNE SUTTIT I FAENGELSE I 25 AAR. DEN DEL AV FAENGELSET DAER DE BEFANN SIG VAR ANNORLUNDA AEN DEN DAER POLYAK TIDIGARE SUTTIT. DET VAR OEVERSTA VAANINGEN AV FEM OCH DEN ENDA OVAN JORD. MEDFAANGEN HADE PAA FRAAGA UPPGIVIT ATT HAN BEFANN SIG DAER FOER ATT HAN HADE HJAELOPT ANDRA.

POLYAK BESKREV SIN MEDFAANGE SOM EN MAN MED GANSKA LJUSA OEGON, POLISONGER OCH CA 180 CM LAANG. HAN HADE UPPFAATT ATT HANS NAMN BOERJADE PAA RA MEN PAA COOPERS FRAAGA OM DET KUNDE HA VARIT RAOUL SVARADE POLYAK ATT HAN INTE VAR SAEKER. POLYAK HADE BLIVIT FOERVAANAD OEVER MATSTANDARDEN I DENNA DEL AV FAENGELSET SOM VAR EN DRAMATISK FOERBAETTRING I FOERHAALLANDE TILL VAD HAN VARIT VAN VID TIDIGARE. POLYAK HADE PLACERATS I CELLEN PAA EFTERMIDDAGEN OCH TIDIGT PAAFOELJANDE MORGON HADE FLERA HOEGA OFFICERARE - INTE VANLIGA FAANGVAKTER - RUSAT IN I CELLEN OCH FOERT UT HONOM. SOM DAA PLACERATS I ISOLERINGSCELL. OFFICERARNA HADE FRAAGAT POLYAK OM VAD UTSLAENNINGEN SAGT TILL HONOM. POLYAK HADE SVARAT ATT DE INTE TALAT MED VARANDRA. OFFICERARNA HADE EFTER FLERA YTTERLIGARE FRAAGOR SAGT TILL POLYAK ATT OM HAN OEVER HUVUD TAGET NAEMNDE NAAGONTING FOER NAAGON OM MOETET

FORTS

MED MEDFAANGEN SKULLE HANS SITUATION KOMMA ATT BLI MYCKET
MER BESVAERLIG AEN DEN REDAN VAR.

2

DET VAR FOERST HELT NYLIGEN SOM POLYAK BLIVIT MEDVETEN OM
WALLENBERGS OEDE DAA HAN SETT ARTIKLAR I AMERIKANSK PRESS
OCH DAA KAENT IGEN HONOM PAA BILDER. DET VAR DAERFOER HAN NU
TAGIT KONTAKT MED WIESENTHAL-CENTRET. MED VID SAMTALET VAR
OCKSAA SIFRUMKIN, KOLUMNIST PAA BNAI BRITISH MESSENGER.

POLYAK HAR CANCER OCH SKALL DE NAERMASTE DAGARNA GENOMGAA
STRAALBEHANDLING, VARFOER HAN INTE KOMMER ATT VARA
ANTRAEFFBAR. RABBINEN FOERKLARADE ATT HAN OMEDELBART SKULLE
TA KONTAKT MED WALLENBERGS SLAEKTINGAR I SVERIGE, MEN ATT
HAN VAR ANGELAEGEN ATT FOERST UNDERRAETTA KONSULATET FOER
ATT SVENSKA MYNDIGHETER, OM DE BEDOEMDE UPPGIFTERNA SOM
INTRESSANTA, SKULLE KUNNA GENOMFOERA FOERHOER MED POLYAK.

POLYAK HADE UNDER SAMTALET MED COOPER OCKSAA NAEMNT ATT HAN
KAENDE TILL ATT EN PERSON SOM UPPTRAEDDE SOM VITNE VID
RAETTEGAANGEN MOT HONOM ALLTJAEMT LEVDE I Khabarovsk, VARS
VITNESMAAL LEDDE TILL ATT POLYAK FRIKAENDES, SKULLE VARA
BEREDD ATT BEKRAEFTA DE OMSTAENDIGHETER KRING RAETTEGAANGEN
SOM POLYAK SKILDRADE.

POLYAK HAR EN BROR OCH EN SYSTER SOM FORTFARANDE BOR I
SOVJETUNIONEN OCH AV OMSORG OM DESSA VILL HAN INTE UPPTRAEDA
OEPPEL UNDER SITT EFTERNAMN, MEN I OEVRIKT AER HAN BEREDD
ATT SVARA PAA ALLA FRAAGOR. COOPERS BEDOEMNING AV POLYAK AER
ATT HAN AER TROVAERDIG, HAR MYCKET GOTT MINNE OCH ATT HAN
FRAMTRAEDER DAERFOER ATT HANS SAMVETE BJUDER HONOM ATT
GOERA DET. COOPER SADE OCKSAA ATT POLYAK UPPENBARLIGEN AER
ALLVARLIGT SJUK OCH ATT SAMTAL MED HONOM AV DET SKAELET BOER
GENOMFOERAS SKYNDSAMT.

HAMMARSTROEM

[REDACTED]

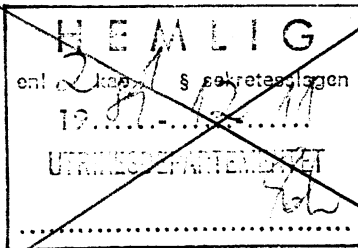

UTRIKESDEPARTEMENTET

ARKIVEXEMPLAR

Politiska avdelningen
Första enheten

Dnr	345/001	Avd	Grupp	Mål
	1989-12-11		P 2	Eu ⁷

Ambassadören
Mats Bergquist
TEL AVIV

ml

U.N.

H E M L I G T

Giorgio Perlasca och Raoul Wallenberg

Hbr Bergquist - Wöhler 1989-10-03

P 2 Eu⁷

(1 bil)

Broder,

Tack för den intressanta artikeln om Perlasca. Om Wallenberg-Föreningen inte kontaktat honom är det inte så konstigt, eftersom han säger att Wallenberg dog redan i Budapest. Konsulatet i Milano var i kontakt med Perlasca i april 1951, varvid han "på trådinspelningsapparat gjord intalning å italienska språket" berättade att Wallenberg dog 27/28 januar 1945 (inte den 17 som uppges i artikeln) "antingen genom att mördas av pilkorsmän eller genom krigshandling (bombardemang av det hus vari han för tillfället uppehöll sig)."

I början av åttiotalet hörde en äldre gentleman vid namn di Giovanni av sig till ambassaden i Rom för att höra om man på svensk sida visste vart Perlasca, hans gamle vän från Ungern, hade tagit vägen. Det visste vi inte, inte förrän vi fick Ditt brev nu. Om di Giovanni fortfarande är i livet har han väl fått veta via italiensk press att Perlasca numera bor i Padova.

./.

Jag skickar Dig Tom Engdahls återgivning av di Giovannis berättelse om Perlasca, som omtalas som bl a f d fascist

Ifylles av postexp

Avsant med				Avsändn datum	Sign
☒ sv kurir	☐ utl kurir	☐ luftpost	☐ vanlig post	12/12-89	<i>ML</i>

Dep U 328

och kötthandlare. Du får här Jerusalem Posts hjälteporträtt
kanske något nyanserat.

Ärendet avskrevs för UD:s del i brevväxling med ambassaden
i Rom 1982. Det som kommit fram under Wallenberg-Föreningens
besök i Moskva under hösten tycks mig bekräfta att det var
en korrekt åtgärd.

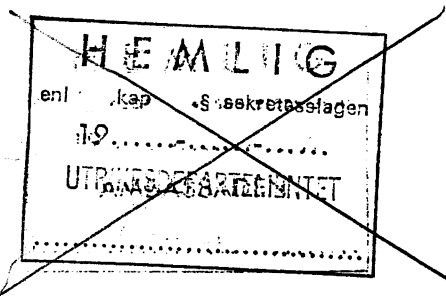
Men nu till nästa brev i Wallenberg-högen. Det kommer från
Portugals ambassadör i Haag, vars far var sitt lands
minister i Budapest under kriget. Denne räddade många judar,
skriver sonen, och skall dessutom ha inspirerat Wallenberg,
en då mycket ung man, i dennes verksamhet. I den artikel
Du skickade nämns ju den portugisiska legationen också.
Kanske jag rekommenderar ambassadören kontakt med Perlasca,
eftersom vi här inte har några uppgifter om dr Carlos de
Sampayo Garrido, som ministern hette.

Wallenberg-ärendet är intressant, men det för en ibland in
på litet underliga vägar.

Best bekräftat!
hlg
Martin Hallqvist

Martin Hallqvist

1982-01-04

Pol I, S Ottosson/le
PM 1982-01-21

Departementsrådet Göran Berg
Utrikesdepartementet

HEMLIG

Raoul Wallenberg
hbr Engdahl-Berg 81-11-11
hbr Berg-Engdahl 81-11-25
(1 bil.)

Broder,

./.

Först häromdagen var det möjligt att få till stånd det begärda samtalet med professor Di Giovanni. Som Du skall finna av bifogade uppteckning, torde hans redovisning ha små utsikter att kasta något nytt ljus över Wallenberg-ärendet. Hans minnesbilder är töckniga och saknar precision på de väsentliga punkterna. Helt utan intresse förefaller mig likväl inte hans utsagor vara. Kopplingen mellan hans gode vän Giorgio Perlasca och Raoul Wallenberg kan ju inte gärna vara totalt gripen ur luften. Det faktum att Perlascas namn inte går att belägga i Wallenberg-arkivet kan ju indikera att denne - som Di Giovanni själv förmodar - också skulle vara spårlöst försvunnen.

Om så bedöms intressant kan vi självfallet här försöka ta reda på mer om Perlascas vidare öden. Möjligen kan hans namn få någon klocka att ringa hos samtida Budapest-kollegor till Raoul Wallenberg?

Raoul Wallenberg-ärendet till Pol I
med bifogad uppteckning
Tom Engdahl

Tom Engdahl

HEMLIG

HEMLIG
AMBASSADENRaoul Wallenberg - samtal med professor Mario Di Giovanni

Samtalet äger rum den 28 december på Di Giovannis kontor i centrala Rom. Denne är idag något slags hedersordförande i en tämligen diffus organisation "Il Movimento Solidarista Europea" som bekämpar diktatur och förtryck runtom i världen.

Di Giovanni är en mycket älskvärd man i 80-årsåldern, böjd och grånad. Minnet sviktar och intrycken från krigsåren är osorterade och rapsodiska. Understundom framstår enstaka händelser i klarare ljus och då kan detaljskräpan plötsligt bli slående.

Di Giovanni tjänstgjorde under krigsåren som direktör för det italienska kulturinstitutet i den ungerska staden Ujvidek (=nuvarande Novi Sad i Jugoslavien; känt för omfattande judepogrom under kriget). Italien hade då ett knappt tiotal liknande kulturcentra i Ungern. Di Giovanni, själv pedagog till professionen, var i sin egenskap av institutschef anställd i den italienska utrikesförvaltningen.

En av Di Giovannis närmaste italienska vänner i Ungern hette Giorgio Perlasca. Denne, som var 5-10 år yngre än Di Giovanni, hade sänts ut av italienska regeringen för att som representant för det statliga företaget "Saima" köpa fläskkött i Ungern. Han var bosatt i Budapest men hans distrikt omfattade också Ujvidek, som han besökte i stort sett varje vecka. Vid dessa tillfällen brukade de båda italienska vännerna alltid träffas.

Perlasca hade en intressant bakgrund. Han var känd fascist sedan ungdomsåren och stod Mussolini nära. Efter diverse förvecklingar med andra ledande fascister skall han på Mussolinis personliga tillskyndan ha sänts till Budapest på nämnda uppdrag.

Di Giovanni hade bland sina elever i Ujvidek en ungersk judinna i 20-årsåldern, Irene Zhaner, som snart blev hans "väninna". Perlasca träffade Irene hos Di Giovanni, "tycke uppstod" och så småningom utvecklades ett fast förhållande dem emellan.

x x x

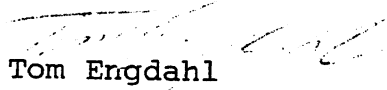
Di Giovanni kan idag inte erinra sig de närmare omständigheterna kring sambandet mellan Perlasca och Raoul Wallenberg. Den senares namn hade han för övrigt själv aldrig hört, men det var allmänt bekant i Budapest att det fanns "en svensk" som arbetade för att rädda judar. I något sammanhang - osäkert när och av vem - talades om nära kontakter mellan denne och Perlasca. Möjligen var det Perlasca själv som berättade detta, eventuellt var det först efter uppbrottet från Ungern som Di Giovanni hörde talas härom (han kan idag inte ens exakt minnas när han lämnade landet - "allt var så kaotiskt under den perioden").

Även om sammanhanget är oklart är Di Giovanni dock helt säker på att det måste ha förelegat nära förbindelser mellan Perlasca och Wallenberg. Han har ett bestämt intryck att han hört att "den svenske representanten" inför ryssarnas förväntade ankomst var inställd på viktiga förhandlingar med dem och dessförinnan skulle ha "lämnat över informationer och uppdrag" till Perlasca. Di Giovanni antar för egen del att kontakten ursprungligen etablerades med anledning av Perlascas förhållande till judinnan Irene Zhaner, som han torde ha sökt rädda med Wallenbergs hjälp.

Efter kriget hade Di Giovanni någon gång kommit att tänka på sin vän Perlasca men ej gjort några ansträngningar för att närmare utröna dennes vidare öde. En återhållande faktor hade varit vetskapen om att Perlasca under Ungern-åren hela tiden haft hustru och barn kvar i Trieste. Därefter hade frågan fallit i glömska till dess att Di Giovanni i samband med ubåtsaffären nyligen läste en lång redogörelse för Wallenberg-fallet i en italiensk dagstidning. Det var då första gången han hörde talas om Wallenbergs öde. Vid läsningen hade han erinrat sig Perlasca och spontant dragit slutsatsen att denne - och troligen också Irene Zhaner - likaledes torde ha försvunnit spärlost i Budapest.

x x x

Ytterligare några udda upplysningar framkom under samtalet. Di Giovanni mindes Perlasca som en ganska aggressiv och impulsiv person utrustad med betydande mod och karaktärsstyrka. Han talade utmärkt tyska. En belysande episod hade utspelats någon gång under krigets första år då Di Giovanni och Perlasca tillsammans rest till Belgrad för att försöka utverka befrielse för en rumänsk-judisk kvinna som hamnat i tyskt koncentrationsläger därstädes. Perlasca hade då uppträtt så aggressivt att han arresterats av tyskarna och släppts först efter ingripande från den italienska legationen. (Kvinnan ifråga som skall ha hetat Dely Perl och var god vän till såväl Di Giovanni som Perlasca, hade senare flyttats till läger i Tyskland, där hon överlevt krigsåren och sedan slagit sig ner i Paris. Di Giovanni hade uppenbarligen spårat henne där men givit upp jakten, när hon låtit förstå att hon ej önskade vidare kontakt).

Tom Engdahl

UTRIKESDEPARTEMENTET

Politiska avdelningen

Första enheten

ARKIVEXEMPLAR

Dnr	Avd Grupp MÅl
345/015 1989-12-11	P 2 EW ^I

Sonja Sonnenfeld
Wallenberg-Föreningen
STOCKHOLM

Kära Sonja,

Skickar härmed en del pressmaterial för er dokumentation -
ur sovjetisk, amerikansk och isländsk press.

Martin Hallqvist
Martin Hallqvist

Ifylles av postexp

Avsant med				Avsändn datum	Sign
☐ sv kurir	☐ utl kurir	☐ luftpost	☒ vanlig post	191212	<i>[Signature]</i>

Dep U 328

Avsändningsort Pol I, kr Hallqvist/EL

Ärende	Wallenberg och Polyak		
	Datum 1989-12-13		
	Avd P	Grupp 2	Mål Ea'

Adress Generalkonsulatet
LOS ANGELES
Dnr.....

POL

Text

Wallenberg och Polyak. [redacted] Från Pol I.

Tack för intressanta uppgifter från Polyak förmedlade av rabbinen Cooper. Ni bör snarast söka få en intervju med Polyak och så detaljerat som möjligt fråga honom om medfången, om fängelset, ev fångvaktare han kommer ihåg samt övriga omständigheter som kan vara av intresse.

Efter den senaste tidens händelser i Sovjetunionen och en förändrad, positiv attityd hos sovjetiska myndigheter söker vi nu ta fasta på erbjudanden att samarbeta med utrikesministeriet i Moskva i sökandet efter Wallenberg. Tacksam ni också frågar Polyak hur mycket vi kan anförtro sovjetiska myndigheter. Kan vi t ex uppge namnet på vittnet i Chabarovsk för att detta senare skulle kunna kontaktas från sovjetisk sida?

Vi har informerat Wallenberg-Föreningen om detta nya spår.

Cabinet

Ex t Kabinettssekr
Polchefen
Hallqvist

UTRIKESDEPARTEMENTET

ARKIVEXEMPLAR

Politiska avdelningen
Första enheten

Dnr	347/001	Avd	Grupp	Mål
	1989-12-13		P 2	24 ¹

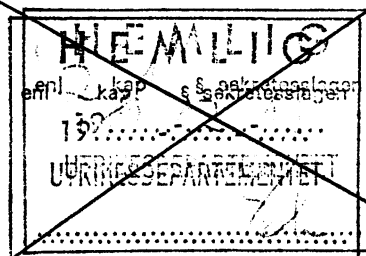
Kopia t amb Moskva ✓

Förste ambassadsekreteraren
Åke Peterson
BELGRAD

H E M L I G T

Wallenberg och Melnitjuk188 A 1989-10-17 *P 24*

(1 bil)

Broder,

./. Närslutet får jag sända Dig Moskva-ambassadens kommentarer till de uppgifter V.N. Melnitjuk lämnat er.

Kan ni få kontakt med honom igen för att få Moskva-ambassade frågetecken uträtade?

Som Du ser säger Magnusson sist i sitt handbrev att man numera mycket väl kan lägga fram Melnitjucks uppgifter för MID. Kan ni också inhämta hans medgivande härtill?

Om vi får OK på allra högsta ort i huset - vilket vi räknar med att vi får denna vecka - kommer vi fortsättningsvis försöka oss på den linjen att vi förelägger MID vittnesmål, under förutsättning att vittnena är införstådda.

Wallenberg-Föreningen har inte haft några kommentarer till Melnitjucks berättelse. En intressant uppgift fick jag emellertid från föreningens sekreterare häromdagen, nämligen att fru Kaplan för närvarande skulle befinna sig hos sin

Ifylles av postexp

Avsant med

sv kurir

utl kurir

luftpost

vanlig post

Avsändn datum

Sign

14/12-89

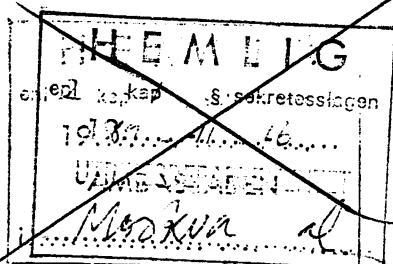
all

dotter i Israel. Från föreningens sida ämnar man nu
se om det den vägen går att komma ytterligare någon
vart på Kaplan-spåret.

Best Lenny!
Martin Kelly -

Martin Hallqvist

1989-11-16

Kanslirådet Martin Hallqvist
Utrikesdepartementet

*1/11/89 Hallqvist - Petersen, Thelander
7/12/89*

HEM L I G

Pa

320 1001

1989-11-16		
AVD.	GR.	MAL
P	2	Eu I

Raoul Wallenbergärendet
Delgivn UD/Pol 1 1989-10-25

Broder,

Ambassaden har delgivits Belgradambassadens skrivelse 188 med vittnesmål rörande Raoul Wallenberg och ombetts kommentera denna.

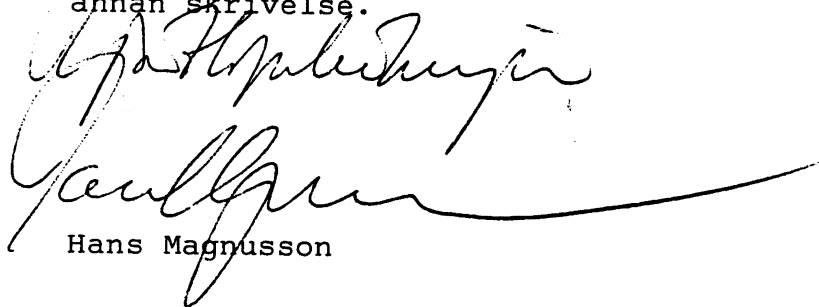
Vi avstår från att närmare uttala oss i frågan huruvida Melnitjuks berättelse om Kaplans telefonsamtal med dottern i Israel bär rimlighetens prägel. Den är dock så specifik att den inte utan vidare kan avfärdas. Däremot finns ett par andra frågetecken i redogörelsen.

Det första gäller Melnitjuks påstående att han 1984 dömdes till 3,5 års fängelse för att han "framhärdat i sin berättelse om Kaplan och dennes påstående om Wallenberg".

Tidigare i berättelsen har Melnitjuk inte antytt att han i Sovjet skulle ha spritt uppgiften om Kaplans telefonsamtal. Det skulle vara intressant att få veta mera om hur det ligger till härmed. Varför dömdes han först 1984 för något "han framhärdade i"?

Man kan vidare, apropå uppgifterna om tågresan och, ännu mer, om att Melnitjuk mellan besöken på ambassaden återvänt till Sovjetunionen, ifrågasätta om det är fullt så lätt att resa ut ur Sovjetunionen, men det är naturligtvis inte omöjligt.

Det torde numera vara möjligt att lägga fram uppgifter av det slag Melnitjuk redovisat för MID. Mera härom i annan skrivelse.

Hans Magnusson

al

UTRIKESDEPARTEMENTET
BR2

ÄRENDE:

KOPIA TILL:
UTR MIN

ÅTGÄRD:

KABS
POLCH
BITR POLCH
POL 1

INK UTRIKESDEF		
Dnr...../.....		
1989-12-15/14		
Ans	Gr	ASAI
P	2	Eel

(POL)

INKOM UD 1989-12-14 [REDACTED]

AMBASSADEN WASHINGTON

1989-12-14

UD STOCKHOLM

[REDACTED] FOER POL 1/HALLQVIST.
[REDACTED]

RE WALLENBERG

Se PM 19/12 ✓

AR

M

FORTS

UTRIKESDEPARTEMENTET

1

RE WALLENBERG

FOERST DEN 13 DECEMBER FICK JAG MOEJLIGHET ATT, TILLSAMMANS MED PETERSSON, BESOEKA EUROPACHEFEN I VITA HUSET, AMBASSADOER ROBERT BLACKWILL, FOER ATT MED HONOM TA UPP WALLENBERG-EFTERFORSKNINGARNA.

JAG INLEDDE VAART SAMTAL MED ATT BERAETTA OM HUR ADAMISJIN, NAER VI TOG AVSKED I MOSKVA I VAARAS, SAGT ATT HAN TRODDE ATT NAAGOT VAR PAA GAANG I WALLENBERGFRAAGAN. JAG BERAETTADE DAEREFTER UTFOERLIGT OM WALLENBERGFOERENINGENS BESOEK I SOVJET, OM UTRIKESMINISTERNES SAMTAL MED SJEVARDNADZE OCH TOG SLUTLIGEN UPP FRAAGAN OM STOED FRAAN PRESIDENT BUSH. MITT CITAT AV SJEVARDNADZE, ATT "RAOUL WALLENBERGS OEDE INTE VAR UNIKT", FOERANLEDDE BLACKWILL ATT FAELLA KOMMENTAREN ATT DET YTTRANDET MOEJLIGEN KUNDE VARA EN VINK OM ATT WALLENBERG, I LIKHET MED SAA MAANGA ANDRA DENNA TID, HELT ENKELT AVRAETTATS.

JAG REDOVISADE DEN SVENSKA ARBETSHYPOTESEN ATT, SAA LAENGE VI INTE FAATT OVEDERSAEGSLIGA BEVIS OM MOTSATSEN, VI MAASTE UTGAA FRAN ATT RAOUL WALLENBERG FORTFARANDE VAR I LIVET.

BLACKWILL ANSAAG ATT ETT BRA TILLFAELLE FOER ADMINISTRATIONEN ATT TA UPP WALLENBERGAERENDET MED RYSSARNA VORE I JANUARI, I SAMBAND MED ATT BAKER RESER TILL MOSKVA. HAN LOVADE NAEMNA DETTA FOER DENNIS ROSS, CHEF FOER POLICY PLANNING I STATE, OCH EN AV BAKERS NAERMAST FOERTROGNA MEDARBETARE.

THUNBORG

AMBASSADEN WASHINGTON [REDACTED]

1989-12-07

Kanslirådet Hallqvist
Utrikesdepartementet

341/001

INKOM UD

1989-12-14

AVD.	GR.	MAL.
P	2	Eu I

Raoul Wallenberg

(1 bil)

Broder,

Närmast som ett kuriosum insänder jag bifogade artikel från Komsomolskaja Pravda om Raoul Wallenberg som jag erhållit från min sovjetiske kollega här.

Tidningsklippet torde Du ha erhållit direkt från ambassaden i Moskva. Det anmärkningsvärda i sammanhanget är dock att MID uppenbarligen anstränger sig att hålla politiska handläggare med anknytning till RW-ärendet - även i Indien - löpande informerade.

Besta hälsningar!

Sven
Sven Julin

HL

ШЕЛ январь победного 1945 года. Но хотя до полной капитуляции фашистской Германии оставалось всего около трех месяцев, в окруженном нашими войсками Будапеште шли тяжелые бои. Ярость и накал сражений отрезали город от внешнего мира. Неизвестна была судьба всей столицы, не было никакой информации и о находившихся в ней дипломатах нейтральных Португалии, Швеции и Швейцарии.

Но вот 16 января 1945 года заместитель народного комиссара иностранных дел В. Деканозов информировал главу шведской дипломатической миссии в Москве Стефана Седерблума о том, что, по донесениям военных, советскими войсками в освобожденной части Будапешта был обнаружен секретарь шведской миссии Рауль Валленберг. Меры по охране Р. Валленберга и его имущества советскими военными властями приняты, говорилось в заявлении.

Так началась таинственная и полная драматизма история, получившая впоследствии на Западе название «дела Валленберга».

О том, я узнал во время командировки в Будапешт, когда увидел, как за только что поступившей на прилавки книжных магазинов книгой о Валленберге выстраивается длинная очередь — явление для Венгрии очень непривычное. Поговорив с венгерскими коллегами, писавшими о Валленберге, я приехал в Москву и обратился в шведское посольство с просьбой предоставить редакции материалы по «делу Валленберга». Через несколько дней нас посетил советник посольства Королевства Швеции Йон Кристер Оландер и передал мне пакет с бумагами и фотографиями, касающимися жизни и исчезновения Рауля Валленберга. На их основании и подготовлена эта статья.

Рауль Валленберг родился в 1912 году. Он принадлежал к одному из самых богатых шведских семейств. Закончив Мичиганский университет в США, Рауль затем много пу-

КТО ВЫ, РАУЛЬ ВАЛЛЕНБЕРГ?

Он был похищен в центре Будапешта. Следы шведского дипломата обнаружили лишь через долгие годы

ветской стороной лишь в январе 1947 года: несмотря на энергичное расследование, никаких следов Валленберга обнаружить не удалось.

В августе 1947 года в поиски пропавшего дипломата вмешиваются высшие инстанции: замминистра иностранных дел СССР, небезызвестный Андрей Вышинский дает подробный ответ шведскому послу в Москве Рольфу Сульману. В документе помимо всего прочего сказано: 14 января 1945 года Министерство Иностранных Дел СССР получило краткое сообщение, основанное на косвенных данных одного из командиров воинской части, которая вела бои в Будапеште, о том, что на улице Бендур якобы был обнаружен Валленберг. Но проверить эту информацию было невозможно, говорилось далее в ответе, так как ожесточенные бои за город шли еще около месяца.

Ответ Вышинского шведскому послу, казалось, ставил точку в поисках Валленберга. Тем, кто занимался розысками, оставалось надеяться на лучшее, ждать и по крохам собирать о нем сведения...

А таковые появились в 1951 году, когда несколько бывших итальянских военнослужащих, вернувшихся из советского плена, показали, что они видели Рауля Валлен-

мом высоком уровне: в конце марта премьер-министр Швеции Таге Эрландер, посетивший нашу страну, передал Булганину, Хрущеву и Молотову запрос Швеции о судьбе Валленберга.

XX съезд партии сделал возможным продвинуть это дело вперед. И вот 6 февраля 1957 года министр иностранных

Далее в записке объяснялось, что предыдущие неверные сообщения советских официальных лиц о судьбе Валленберга имели место из-за ложной информации, предоставленной министром государственной безопасности Абакумовым.

К сожалению, более точной информации об обстоятельствах гибели Валленберга в Лубянской тюрьме выяснить не удалось — сам Смольдов умер в мае 1953 года. Никаких официальных объяснений смерти Валленберга в меморандуме не приводилось.

Несмотря на эти и ряд других пробелов, меморандум от 6 февраля 1957 года все же расставил точки над многими трагическими «!» в деле Рауля Валленберга.

Само же «дело» Валленберга в архив сдаваться упорно не желало. Потому что одни за другими вновь стали появляться слухи о том, что в 1955 и даже в 1961 годах Валленберг был еще жив и по-прежнему находился в тюрьме.

Известная в Швеции врач-психиатр Нанна Шварц, вернувшись в 1961 году из поездки по Советскому Союзу, заявила, что один из советских коллег в неофициальной беседе сообщил ей, будто Валленберг еще жив, но психически болен.

В 1965 году в присутствии представителя советского МИДа состоялась встреча между ученым, написавшим письмо Шварц, и шведским послом Яррингом. Ученый, однако, заявил, что ничего не знает о Валленберге и добавил, что со Шварц он разговаривал на немецком, который знает довольно слабо. Только отсюда и могло возникнуть недоразумение.

Все годы молчания о Валленберге в советской прессе, совпавшие со временем застоя, наши шведские коллеги активно обсуждали причины столь странного нашего поведения — ведь официальная записка А. А. Громыко была уже передана шведской

нялся вопросам помощи голодающим в разных странах мира.

В марте 1944 года оккупировавшие Венгрию войска вермахта начали вместе с венгерскими фашистами массовое уничтожение евреев.

В это время по просьбе созданного президентом США Ф. Рузвельтом Мирового фонда беженцев нейтральная Швеция направила в штат своей миссии в Будапеште нового секретаря Валленберга, возложив на него обязанность наладить и запустить в действие систему помощи голодающему и депортируемому в Германию для уничтожения или принудительных работ населению Венгрии.

Прибыв в Будапешт 9 июля 1944 года, дипломат Рауль Валленберг установил контакты с различными организациями и группами, борющимися против фашистов, и сотнями стал раздавать так называемые «шведские охраняемые паспорта». На фирменном бланке с тремя коронами была наклеена фотография владельца и говорилось, что обладатель данного документа находится под защитой шведских законов. Во время уличных облав такие паспорта спасали человека от ареста, отправки в Германию или в концлагерь.

Трудно сказать, скольким конкретно людям спасла жизнь деятельность Валленберга. Опубликованный в Швеции по этому поводу еще в 1957 году официальный документ утверждает, что их было не менее двадцати тысяч...

ВОТ ОБ ЭТОМ-ТО Рауль Валленберге, дипломате с «двойной» миссией, и говорилось в заявлении В. Деканозова главе шведской дипломатической миссии в Москве.

28 марта 1945 года можно считать началом официальных розысков Валленберга. Именно в этот день крупный шведский банкир Марк Валленберг передал советскому посланнику в Стокгольме Александре Коллонтай письмо с просьбой помочь в поисках его родственника Рауля.

Первый ответ был дан со-

ме в Москве.

Наиболее подробно рассказывал о Валленберге некий Густав Рихтер, бывший полицейский атташе фашистской Германии в Будапеште, взятый в плен в августе 1944 года и помещенный в камеру № 142 Лефортовской тюрьмы.

Рихтер воспроизводил и якобы имевший место рассказ Валленберга о том, как он попал в тюрьму. После того как в столицу Венгрии вошли советские войска, Валленберг и его шофер Лангфельдер поехали представляться новым властям. В пылу боев было, разумеется, не до них — из одной инстанции их отправляли в другую, пока не задержали. Вскоре поездом арестованных повезли через Румынию в Москву, на Лубянку. Рихтер вспоминал, что с Валленбергом хорошо общались, и он был в хорошем настроении, больше всего беспокоясь, что подумают в Швеции его друзья и родные, узнав, что он в тюрьме. За месяц, проведенный в одной камере, Валленберга вызывали на допрос всего один раз и предъявили обвинение в шпионаже.

Рассказы, подобных показаниям Рихтера, становилось все больше. Кто-то видел Валленберга на третьем этаже тюрьмы в Лефортове, кто-то утверждал, что перестукивался с ним через стенку или вместе ходил на прогулку. Между тем 5 августа 1953 года советский посол в Швеции Родионов заявил заместителю государственного секретаря Швеции Арне Лундбергу, что Валленберг «или был убит во время уличных боев, или попал в руки сторонников Салаши» (венгерских фашистов).

Не удовлетворившись этим ответом, шведская сторона продолжала собирать свидетельства очевидцев. Особенно усилился поток такой информации после 1955 года, когда множество военнопленных австрийцев и немцев получили возможность вернуться домой.

Вопрос о судьбе шведского дипломата поднимался еще раз в 1956 году, уже на са-

передал шведскому послу в Москве памятную записку, приподнявшую завесу тайны над судьбой Валленберга. В ней говорилось, что компетентные советские органы провели проверку всех архивных документов в канцеляриях определенных тюрем. В результате проверки в архиве санслужбы Лубянской тюрьмы был обнаружен документ, который не без основания может быть признан относящимся к Валленбергу. Это написанный от руки на имя министра государственной безопасности Советского Союза Абакумова рапорт за подписью начальника санитарной службы тюрьмы А. Л. Смольцова. Далее в записке приводится сам рапорт.

«Докладываю, что известный Вам заключенный Валленберг сегодня ночью в камере внезапно скончался предположительно вследствие наступившего инфаркта миокарда. В связи с имеющимся от Вас распоряжением о личном наблюдении за Валленбергом прошу указания, кому поручить вскрытие трупа на предмет установления причины смерти». Далее на рапорте рукою Смольцова же сделана пометка: «Доложил лично Министру. Приказано труп кремировать без вскрытия».

нений западной прессы было таково: полное молчание в советской прессе объяснялось тем, что в похищении Валленберга был замешан сам... Л. И. Брежнев, бывший в то время начальником Политуправления 4-го Украинского фронта. Версия эта критики не выдерживает — освобождением Будапешта от фашистов занимались войска 2-го и 3-го Украинских фронтов. 4-й Украинский фронт вел наступление много севернее...

...В БУДАПЕШТЕ на одной из старинных улиц окруженный густыми кронами стоит памятник Раулю Валленбергу. Венгры благодарны ему за тысячи спасенных жизней.

Пожалуй, это один из немногих памятников нашим современникам, на которых с точностью указана лишь одна дата — рождения. А может быть, это символично — ведь идеи добра, гуманизма и любви к людям просто не могут быть смертными...

А. КАРЦЕВ.

(Наш спец. корр.)

Будапешт — Москва.

На снимках: Р. Валленберг в своем рабочем кабинете. Момент депортации гражданского населения из Будапешта, снимок сделан фотографом-любителем.

Avsändningsort

Pol I, kr Hallqvist/EL

Ärende

Wallenberg

Datum

1989-12-14

Avd

Grupp

Mål

Adress

Ambassaden

LONDON

POL

Text

Dnr.....För ambassadören från Hallqvist, Pol I.

Re Wallenberg.

Primo: I en kommentar till min PM 3 november, vilken delgivits ambassaden, skriver Sven Julin att han bl a vill plädera för att "ryssarna konfronteras med G:s vittnesmål, förutsatt att han vill ge sitt medgivande till det. Det förefaller föga troligt, men kanske han vid en förnyad kontakt och efter så relativt lång tid skulle kunna tänkas ge närmare indikationer om identiteten av hans källa?"

Kan ni undersöka

Secundo: Lars-Åke Nilsson skriver bl a i sin kommentar: "Swingel-utväxlingspropån Wallenberg-Wennerström på 1960-talet berättade Nina Lagergren om för Leif Leifland och mig någon gång kring årsskiftet 1979-80. Jag vill minnas, att vi i sammanhanget hade ett långt samtal med Sven Backlund, och ånyo sammanförde honom med Nina Lagergren. I vilket fall hade Backlund fungerat som mellanhand på 60-talet, och jag tror att även advokaten Vogel spelade en roll. Kort sagt, Backlund kan berätta vad som egentligen förekom. Vill minnas att ingenting finns på dossier, kanske dock något papper i gula skåpet."

Har Du något att komplettera Lars-Åkes information med? Tror inte det är någon idé att ringa Backlund som lär skall ha drabbats av två hjärnblödningar i år.

Cabinet

1989-12-14

Dnr	Avd	Grupp	Mål
348/031	P	2	Eu I

Magnus Lindahl
Vintertorpsvägen 8
633 57 ESKILSTUNA

POL

(Raoul Wallenberg)

Hej Magnus,

Tack för Ditt brev den 21 november om Raoul Wallenberg.

Du har valt ett intressant ämne för Din uppsats. Raoul Wallenberg gjorde verkligen enastående insatser i Budapest under kriget, då han räddade så många människor. Hans öde är förvisso tragiskt. Men vi glömmar honom inte, utan fortsätter arbetet på att få klarhet i vad som hänt honom. Alla spår och uppslag kontrolleras, och mycket har genom åren gjorts av Wallenberg-föreningen, av tjänstemän i UD och av olika privatpersoner för att få veta vad som hänt Raoul Wallenberg. Från sovjetisk sida har man sedan 1957 hävdade att Wallenberg dog 1947 i ett fängelse i Moskva. Svenska regeringen har emellertid inte låtit sig övertygas om att han verkligen gjorde det. Flera vittnen har sagt sig ha uppgifter om att Wallenberg varit i livet långt efter 1947. Sovjetiska myndigheter hävdar fortfarande att Wallenberg dog 1947. Emellertid har attityderna numera blivit mycket mera positiva till sökandet efter Wallenberg också på officiellt håll i Moskva. Man tycks ha ett klart intresse av att nå klarhet i fallet. Det gör att vi med större tillförsikt än på länge kan fortsätta vårt arbete.

Jag sänder Dig en broschyr om Wallenberg som UD gav ut häromåret samt två svar jag givit på frågor i riksdagen under hösten. Hoppas Du kan ha nytta av materialet när Du skriver Din uppsats.

Med vänlig hälsning

Sten Andersson

Ifylles av postexp

Avsändt med				Avsändn datum		Sign
☐ sv kurir	☐ utl kurir	☐ luftpost	☒ vanlig post	89/12/18		Ch

ÄRENDE:

UTRIKESDEPARTEMENTET
CL2

KOPIA TILL:

UTR MIN

— " —

KABS

POLCH

BITR POLCH

POL 1

ÅTGÄRD:

INK UTRIKESDEF		
Dnr...../.....		
1989-12-1875		
Ans	Gr	Med
P	2	Eu

(POL)

INKOM UD 1989-12-15

AMBASSADEN BONN

1989-12-15

UD STOCKHOLM

FOER POL 1, HALLQUIST

RE RAOUL WALLENBERG

*Materialt ansett
i PM 19/12 aa*

M

FORTS

RE RAOUL WALLENBERG

P R I M O UNDER EN LUNCH I GAAR MED KOHLS TALSKRIVARE OCH DEN SOM SVARAT FOER BREVVVAEXLINGEN MELLAN FORBUNDSKANSLERN OCH WALLENBERG-FOERENINGEN FRAMFOERDE KARLSSON AEN EN GAANG DEN SENARES TACK FOER FOERBUNDSKANSLERNS ENGAGEMENG I FALLET. SVERAET BLEV ATT KOHL AEVEN FORTSAETTNINGSVIS SKULLE ENGAGERA SIG I FRAAGAN. FOERBUNDSKANSLERNS RENT PERSONLIGA INTRESSE I SAKEN FOERSTAERKTES AV ATT WALLENBERGS OEDE AEVEN VAR EN FRAAGA SOM STARKT ENGAGERADE HANS PERSONLIGE VAEN SIMON WIESENTHAL.

VAAR SAGESMAN SADE SIG DOCK SJAELV TVIVLA PAA ATT WALLENBERG VAR I LIVET. OM SAA VAR FALLET BORDE RIMLIGEN GORBATJOV PERSONLIGEN HA SETT TILL ATT HAN FRISLAEPPTES. EN STARKARE SIGNAL TILL VAESTVAERLDEN OM ATT UPPGOERELSEN MED SOVJETUNIONENS STALINISTISKA FOERFLUTNA VAR TOTAL KUNDE KNAPPAST GES OCH GORBATJOV SKULLE HA UTNYTTJAT MOEJLIGHETEN ATT GE EN SAADAN SIGNAL OM DEN FUNNITS.

ECKERBERG

AMBASSADEN BONN

UTRIKESDEPARTEMENTET
Politiska avdelningen
Första enheten (Pol I)
Kr Hallqvist/EL

344/
C/2

(Pol) P 2 En^I

PROMEMORIA
1989-12-15

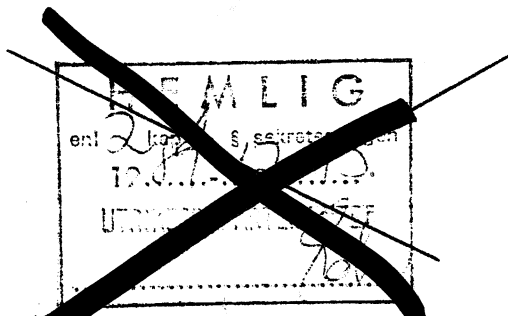
Ex till Kabinettssekreteraren

Polchefen

Depr Wöhler

Exp 89/12 15 EL

H E M L I G

Eventuell svensk undersökning av Smoltsov-dokumentet

Efter kontakt med Rikspolisstyrelsen (Leif Hallberg) har jag idag talat med professor Ingvar Kopp, chef för Statens kriminaltekniska laboratorium (SKL) i Linköping.

Kopp hade följande att förtälja:

Bestämning av när en text skrivits har man lyckats med endast i ett fåtal fall. Det har varit om man t ex vetat när papperet eller bläcket i fråga börjat användas, och det ger ju bara en gräns bakåt i tiden. Bläcksorter kan också vara svåra att analysera, då bläck kan påverkas av hur papperet förvarats genom åren. Genom att jämföra med olika prov på personens handstil vid tidpunkten i fråga kan man också möjligen göra en ungefärlig tidsbestämning. En människas handstil utvecklas normalt fram till trettioårsåldern, stabiliseras för att under ålderdomen åter förändras. Å andra sidan kan handstilen variera, ibland från dag till dag. Det är alltså mycket vanskligt att avgöra om en text skrivits 1947 eller 1957, i synnerhet här i Sverige, när det gäller en rysk text och man saknar tillgång till olika sorters papper och bläck från Sovjetunionen med uppgift om när de tagits i bruk.

Den av Bonner/Sacharov (Moskva-ambassadens miso 780) nämnda kemiska analysen (spektralanalysen¹) vore inte aktuell i sammanhanget.

Att avgöra huruvida en handskriven text verkligen skrivits av en viss person är lättare att göra, förutsatt att man har tillgång till en hyfsad mängd jämförelsematerial. Man kan dock aldrig genom handstilsanalys bevisa till hundra procent att just Smoltsov skrivit rapporten - för att ta det aktuella fallet - men heller inte att någon annan gjort det.

Om det gjorts ändringar i texten - t ex av dateringen - kan detta möjligen konstateras med hjälp av spektroskop².

Kopps sammanfattning var att det är "svårt att göra något vettigt", men att man självfallet var beredd att studera dokumentet, förutsatt att man även har tillgång till visst jämförelsematerial.

X X X X X

Magnusson har meddelat (i hbr till mig 7 december) att Smoltsovs son, som arbetat i samma organisation som fadern först erbjudit sig (till journalisten Kartsev) att försöka granska handstilen på Smoltsov-rapporten, "men sedan tagit tillbaka sitt erbjudande".

Man frågar sig varför. Men kanske skulle han ändå vara villig att ställa ett antal prov på faderns handstil till vårt förfogande?

Frågan är ändå om det lönar sig att låna dokumentet för en analys, när det nu är så ytterligt osäkert att man kommer fram till ett tillfredsställande resultat i fråga om tidsbestämningen. Visserligen kan vi kanske få veta att Smoltsov med största sannolikhet skrivit texten, men vad bevisar det annat än att den skrevs före maj 1953, då mannen dog? Han kan ju under Stalin-tiden mycket väl ha skrivit under tvång.

Kanske enda, egentliga resultatet blir att vi ådrar oss Wallenberg-Föreningens missnöje.

TV-teamet Villius/Häger har bett att få låta göra en undersökning av dokumentet, vilket önskemål Berner understött i samtal med Uspenskij. Räcker inte det?

27
Martin Hallqvist

1

Spektralanalys; metod att genom undersökning av ett ämnes spektrum dra slutsatser om dess kemiska sammansättning

2

Spektroskop; instrument för direkt (visuell) observation av spektra

Spektrum = den färgade bild som erhålles då en given ljusstrålning uppdelas i sina beståndsdelar

Bo Ehrenblad
72 New Street
BRIGHTON 3186
Victoria, Phone/Fax:
Australia (03) 592 8475

398/001

1989-12-15		
AVD.	GR.	MAK.

0011 46 8 723 1176

Far Message

Melbourne December 14, 1989

Kontakt med
Per Anger
Utrikesdepartementet
Stockholm

Pol 1 X

Under min vistelse här i Australien har jag träffat en del personer av ungerskt ursprung vilka arbetat vid och haft kontakt med Svenska Ambassaden i Budapest under andra världskriget.

De kan ha en del att berätta om fallet Raoul Wallenberg och har till mig lånat ut dokument som styrker deras identitet och som undertecknats av Raoul Wallenberg och SS-Hauptsturmbahnführer Langbehn.

Jag har talat med Ambassadör Björk i Canberra och han rekommenderade mig att ta kontakt med UD i Stockholm.

Jag skulle uppskatta om jag kunde få upplysningar om hur kontakta förre Ambassadören i Australien, Per Anger, som jag en gång träffat här nere och som jag vet arbetat i Budapest samtidigt med Raoul Wallenberg.

Med vänliga hälsningar

Bo Ehrenblad

✓
inmott 17/12

an

UTRIKESDEPARTEMENTET
MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS
STOCKHOLM

T E L E F A X

Telefon: (46) 8 786 6000

Fax: (46) 8 723 1176

Telex (54) 10590 MINFOR S

Adress: Bo Ehrenblad, <i>Brighton Australien</i>		Datum: 1989-12-15	Dnr: 349/006
Avsändande enhet: Pol I, UD		Avd: <i>P</i>	Grupp: <i>2</i>
Ärende: Wallenberg		Mål: <i>Eu⁷</i>	
Totalt antal sidor: 2	Obs! Vid begäran om repetition skall alltid avsändande enhet enligt ovan anges!		
Avsant den <i>19/12</i>		Klockan <i>14/15</i>	Sign <i>RO</i>

*Kopia inle + ang
+ Wallenberg-förteckningen*

*Pol I, Hallqvist/Beh
90 0102*

✓
Re Ert fax 1989-12-14

Ambassadör Per Anger kan nås via Raoul Wallenberg-Föreningen,
Riddargatan 10, 114 35 STOCKHOLM, telefax: 611 83 30.

Anger som är föreningens ordförande torde vara utomlands
f n. Föreningens sekreterare är Sonja Sonnenfeld.

ÄRENDE:

UTRIKESDEPARTEMENTET
CE1

KOPIA TILL:

UTR MIN

KABS

POLCH

BITR POLCH

POL 1

ÅTGÄRD:

INK UTRIKESDEPT		
Dnr...../.....		
1989-12-18 18		
A	2	Ecc

POL

INKOM UD 1989-12-18 [REDACTED]

GENERALKONSULATET LENINGRAD 1989-12-18

UD STOCKHOLM

[REDACTED] FOER POL 1 (HALLQVIST)

RE WALLENBERG (ENN TARTO)

OK
13

FORTS

UTRIKESDEPARTEMENTET

1

RE WALLENBERG (ENN TARTO)

DIN MEDDELANDELAPP 6 DEC TILL DAG AHLANDER AABEROPAS.

ENN TARTO BOR I TARTU. SAMTAL MED HONOM MAASTE ANSTAA
TILL NAESTA RESA DIT, TIDIGAST I JANUARI.

FREDEN

GENERALKONSUALTET LENINGRAD [REDACTED]

SVERIGES AMBASSAD

CANBERRA

1989-12-12 Nr 111

Utrikesdepartementet

=====

1990-01-04

Pol I

Överlämnas till Wallenberg-
Föreningen för kännedom.

Martin Hallqvist

=====

P.W.

INK UTRIKESDEP		
Dnr...../.....		
1989-12-18		
Avd	Gr	Mål
P	2	EWI

Resolutioner om Raoul Wallenberg i Australiens par-
lament
(2 bil)

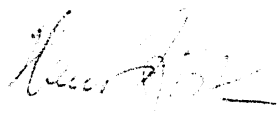
./1

Härmed får jag översända kopia av en skrivelse från presidenten i Australiens federala parlaments senat, Kerry W. Sibraa. I skrivelsen återges texten till en resolution om Raoul Wallenberg som antogs av senaten den 30 november 1989. Jag har erkänt mottagandet av skrivelsen.

En motsvarande resolution antogs också av representanthuset där den introducerades av premiärminister Hawke. Resolutionsförslaget stöddes helhjärtat av oppositionen.

./2

Utdrag ur snabbprotokollet beträffande båda husens behandling av ärendet bifogas. Jag får hemställa att det australiska parlamentets resolutioner bringas till familjen Wallenbergs kännedom.

Hans Björk

Ärende	Wallenberg		
	Datum 1989-12-18		
	Avd P	Grupp 2	M&I EU

Adress

Ambassaden
MOSKVA

(POL)

Text

.Re Wallenberg.

1. Vi bör ta fasta på den av bl a Sjevardnadze och Babenkov uttalade beredskapen att gå oss till mötes och att hjälpa till att granska alla uppgifter som överlämnas. Vi är alltså beredda att i princip ge uppgifter till MID för kontroll, under förutsättning att våra egna uppgiftslämnare är införstådda med att vi för deras information vidare, och att de eller deras källor inte riskerar att på något sätt utsättas för repressalier eller eljest lida skada.

Ändå måste vi förbehålla oss möjligheten - och rätten - att ta direkt kontakt med sovjetiska medborgare och instanser om så befinns vara lämpligare - t ex om vittnen inte vill att vi går via myndigheterna i Sovjetunionen.

Eventuella vittnen i Baltikum måste kunna tas upp via generalkonsulatet i Leningrad med lokala instanser.

Vi föreslår att ambassaden tar upp de vittnesmål som inkommit under senare tid, exempelvis Sjevtjenko (239 A 1989-10-25) som "test cases", vilket föreslås i ambassadens skrivelse 254 1989-11-16. *P 2 EU*

2. Babenkov säger till Magnusson (hbr Magnusson - Hallqvist 1989-10-26) att inför Wallenberg-Föreningens besök hade instruktioner utgått från centralkommittén till tjänstemän på berörda myndigheter att berätta om de visste något om RW-ärendet över huvud taget.

Det är säkert riktigt att impulserna måste komma uppifrån. Nu måste budskapet ut både bredare och djupare, och enda

Ärende	Wallenberg		
	Datum - 1989-12-18		
	Avd	Grupp	Mbl

Adress

MOSKVA

Text

sättet att lyckas därvidlag är sannolikt att gå via inhemska sovjetiska massmedia. Tanken att det Sjevardnadze sade åt utrikesministern ges offentlighet är god. Det måste emellertid också stå helt klart för gamla fångvaktare, NKDV- och KGB-agenter och vad det nu kan finnas för vittnen, att de inte löper någon som helst risk att drabbas av repressalier om de berättar vad de vet. Detta måste möjligen meddelas dem i direkta instruktioner, där eventuella tysthetslöften hävs. Självfallet är det den sovjetiska sidans sak att avgöra hur detta informationsproblem skall lösas. Vi föreslår att frågan tas upp på högsta möjliga nivå, t ex med Jakovlev eller KGB-chefen Krjutjkov.

3. Man bör även söka förmå MID att initiera undersökningar av bl a förhörsakter och bibliotekskort från fängelser samt efterforskningar rörande Wallenbergs medfångar i Ljubljanka, Lefortovo m fl fängelser (jfr 254 A 1989-11-16).

4. Vi har varit i kontakt med professor Ingvar Kopp, chef för Statens kriminaltekniska laboratorium (SKL) i Linköping. Han säger följande om eventuell undersökning av Smoltsov-dokumentet.

Bestämning av när en text skrivits har man lyckats med endast i ett fåtal fall. Det har varit om man t ex vetat när papperet eller bläcket i fråga börjat användas, och det ger ju bara en gräns bakåt i tiden. Bläcksorter kan också vara svåra att analysera, då bläck kan påverkas av hur papperet förvarats genom åren. Genom att jämföra med olika prov på personens handstil vid tidpunkten i fråga kan man också möjligen göra en ungefärlig tidsbestämning. En människas handstil utvecklas normalt fram till trettioårsåldern, stabiliseras för att under ålderdomen åter förändras. Å andra sidan kan handstilen variera ibland från dag till dag. Det är alltså mycket vanskligt att

Arenda

Wallenberg

Datum

1989-12-18

Avd

Grupp

Mål

Adress

MOSKVA

Text

avgöra om en text skrivits 1947 eller 1957, i synnerhet här i Sverige, när det gäller en rysk text och man saknar tillgång till olika sorters papper och bläck från Sovjetunionen med uppgift om när de tagits i bruk.

Den av Bonner/Sacharov nämnda kemiska analysen (spektralanalysen) vore inte aktuell i sammanhanget.

Att avgöra huruvida en handskriven text verkligen skrivits av en viss person är lättare att göra, förutsatt att man har tillgång till en hyfsad mängd jämförelsematerial. Man kan dock aldrig genom handstilsanalys bevisa till hundra procent att just Smoltsov skrivit rapporten - för att ta det aktuella fallet - men heller inte att någon annan gjort det.

Om det gjorts ändringar i texten - t ex av dateringen - kan detta möjligen konstateras med hjälp av spektroskop.

Kopps sammanfattning var att det är "svårt att göra något vettigt", men att man självfallet var beredd att studera dokumentet, förutsatt att man även har tillgång till visst jämförelsematerial.

5. Det vore värdefullt att få ambassadens kommentarer innan vi tar slutlig ställning till om vi skall be att få låna dokumentet. Skall vi alternativt be ryssarna själva försöka göra en analys? Vet ni vem som skulle göra den analys som Häger/Villius vill få till stånd?

6. Guy von Dardel frågar om det har hörts någon sovjetisk reaktion på hans förslag internationell undersökningskommission.

7. Sammanfattande PM sänds med denna veckas lägenhet.

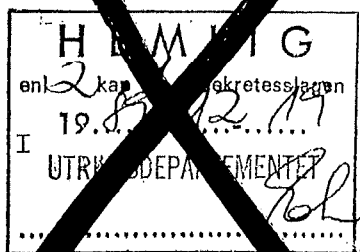
UTRIKESDEPARTEMENTET
Politiska avdelningen
Första enheten (Pol I)
Kr Hallqvist/EL

PROMEMORIA
1989-12-19

P2 Eu⁷
pool

Ex till:

Kabs
Polch
Bitr polch
Wöhler, pol I
Hallqvist, pol I
Söder, UMK
Sjöberg, UMK

Amb Moskva u nr
Gk Leningrad u nr H E M L I G

Leifland, amb London W W
Nilsson, amb Prag U W
Thunborg, Raoul Wallenberg
amb Washington U W
Juhlin,
New Dehli U W

Dahlgren, SB

1989-12-20
lik

1. Även om Wallenberg-Föreningens besök i Moskva i mitten av oktober inte gav mycket konkret, är attityden på sovjetisk sida nu en helt annan än tidigare. Det tycks t o m som om denna under besökets gång blev både öppnare och vänligare, även om man i sak aldrig avvek från ståndpunkten att RW dog i juli 1947. Jämför första meningen i ambassadens rapport efter första samtalet måndagen den 16 oktober med vad som inberättades efter sista gemensamma mötet fredagen den 20 oktober.

Den 16 oktober: "Vid dagens samtal.....framförde sovjetsidan att man är övertygad om att Wallenberg verkligen dog i juli 1947. Som bevis härför åberopades Smoltsov-rapporten som även visades upp i original."

Den 20 oktober: Farafonov: "Det är väl möjligt att Smoltsov-rapporten inte är helt och hållet att betrakta som juridiskt korrekt bevismaterial, men det är ju det enda dokument vi har som har något direkt med Wallenberg att göra." (Detta uttalande är i sig värt en betraktelse se nedan under punkt 14.) Enligt det avslutande quintot i ambassadens var sovjetsidan "redo fortsätta efterforskningarna allteftersom nya fakta skulle komma upp".

2. Föreningens företrädare var nöjda över att en dialog nu öppnats. I riksdagen uttryckte även utrikesministern den 24 oktober sin tillfredsställelse häröver, samtidigt som han sade att vi förväntar oss att man "på sovjetisk sida nu skall gå vidare i detta arbete med större öppenhet än hittills".

3. Nästa dag, den 25 oktober, sade avdelningschefen Babenkov på MID till Hans Magnusson, som var uppkallad, att man på sovjetisk sida var "beredd att visa fortsatt tillmötesgående och granska alla uppgifter som överlämnades, om nödvändigt genom gemensamma ansträngningar". Babenkov frågade också hur den svenska regeringen ville gå vidare.

4. Vid utrikesministerns besök i Moskva sade Sjevardnadz den 10 november att man uppriktigt sörjer "vad som hänt" och att det inträffat under ett tragiskt skede "i vår historia". Rws öde var inte unikt. Man hade gjort det möjligt för Wallenberg-Föreningen att besöka Sovjet och gå igenom dokument. Man var beredd "att gå vidare med detta, även om det inte kommer fram så mycket nytt. Men vi är intresserade av att sanningen kommer fram."

5. På en fråga i riksdagen den 28 november svarade utrikesministern bl a: "Jag kan.....med tillfredsställelse konstatera att man på sovjetisk sida har ett intresse av att vinna klarhet i Raoul Wallenbergs öde. Detta bör underlätta det fortsatta arbetet på att kontrollera vittnesuppgifter och andra uppslag."

6. Statsministern sade i ett tal den 2 december: ".....det är naturligtvis.....också Gorbatjovs förtjänst att man nu vågat ta fram Raoul Wallenbergs pass och annat material om den försvunne svenske diplomaten och att man på ett helt annat sätt än tidigare tycks vilja hjälpa till i sökandet efter Wallenbergs öde."

7. På begäran av Wallenberg-Föreningen har vi under hösten hemställt om stöd från president Bush, förbundskansler Kohl, Canadas premiärminister Mulroney och Israels finansminister Peres i deras kontakter med Sovjetunionen.

Canadas utrikesminister tog upp ärendet med Sjevardnadze i samband med Mulroneys besök i Sovjetunionen i slutet av november. Sjevardnadze hade sagt att det inte rädde några tvivel om att RW inte längre var i livet, men att man ändå på sovjetisk sida var beredd att granska alla spår.

Vi har både från Vita Huset och förbundskansler Kohls kansli fått försäkringar om fortsatt stöd.

Bonn-ambassadens sagesman sade sig personligen tvivla på att Wallenberg var i livet: "Om så var fallet borde rimligen Gorbatsjov personligen ha sett till att han frisläppts. En starkare signal till västvärlden om att uppgörelsen med Sovjetunionens stalinistiska förflutna var total kunde knappast ges och Gorbatsjov skulle ha utnyttjat möjligheten att ge en sådan signal om den funnits."

Och interlokutören i Vita Huset kommenterade Sjevardnadze yttrande (se punkt 4) om att RWs öde inte var unikt genom att säga att det kunde vara en vink om att han "i likhet med så många andra denna tid, helt enkelt avrättades."

Härtill kan man foga anmärkningen att Sjevardnadze talade om ett tragiskt skede "i vår historia", inte i "historier

8. Wallenberg-Föreningen avser omsider återvända till Sovjetunionen för fortsatta efterforskningar. Guy von Dardel har aviserat planer på att söka få till stånd en internationellt sammansatt undersökningskommission för att gå igenom Vladimir-fängelsets kartotek samt eventuellt besöka andra fängelser.

9. Andra privata efterforskningsprojekt pågår. Som exempel på personer som arbetar eller nyligen arbetat med frågan kan nämnas paret Isotalo/Carlbäck, den sovjetiske journalisten Kartsev och det svenska TV-teamet Häger/Villius.

10. Efter bl a höstens uppmärksammade besök av Wallenberg Föreningen har det till ambassaden i Moskva kommit in en hel del uppslag som det är all anledning att arbeta vidare med liksom med ärendet över huvud taget. Men hur?

Vi kan inte överlåta allt arbete åt Wallenberg-Föreningen eftersom vi verkar utifrån skilda utgångspunkter.

Vi kan inte delta i en internationellt sammansatt undersökningskommission. Dels vill ryssarna egentligen inte ha en sådan, dels riskerar vi att binda upp oss till men för eventuellt eget framtida agerande.

Vi kan inte låta ambassaden i Moskva göra all efterforskning på egen hand. Det skulle innebära en alltför stor arbetsbelastning. Ambassaden kan heller inte t ex besöka områden där utlänningar inte äger tillträde.

Vi kan inte anlita "privatdetektiver".

Vi kan inte - å andra sidan - heller avvisa den sovjetiska beredvilligheten till samarbete. Vi bör ta fasta på den av bl a Sjevardnadze och Babenkov uttalade beredskapen att gå oss till mötes och att hjälpa till att granska alla uppgifter som överlämnas. Vi är alltså beredda att i princip ge uppgifter via ambassaden i Moskva till MID för kontroll, under förutsättning att våra egna uppgiftslämnare är införstådda med att vi för deras information vidare, och att de eller deras källor inte riskerar att på något sätt utsättas för repressalie eller eljest lida skada.

Vi måste våga ha förtroende för vår sovjetiska motpart. Vi löper visserligen en risk att sanningen manipuleras, men man får utgå från att Sjevardnadze m fl lärt av erfarenheterna i fallet Wallenberg och verkligen menar att man är intresserad av att sanningen kommer fram.

Ändå måste vi förbehålla oss möjligheten - och rätten - att ta direkt kontakt med sovjetiska medborgare och instanser om så befinns vara lämpligare - t ex om vittnen inte vill att vi går via myndigheterna i Sovjetunionen.

Eventuella vittnen i Baltikum måste kunna tas upp via generalkonsulatet i Leningrad med lokala instanser.

Vi föreslår att ambassaden tar upp de vittnesmål som inkommit under senare tid, exempelvis Sjevvtjenko (239 A 1989-10-25) som "test cases", vilket föreslås i ambassadens skrivelse 254 1989-11-16.

11. Babenkov säger att man är beredd att granska alla uppgifter som överlämnas. Här skulle man önska en mera aktiv inställning från MIDs sida. Tiden börjar rinna ut. Folk som varit med är gamla och dör. Det måste till en uppsökande verksamhet om man verkligen är intresserad av att sanningen skall fram. Det räcker inte med att sitta och vänta på att uppgifter skall överlämnas.

Babenkov säger till Magnusson att inför Wallenberg-Föreningens besök hade instruktioner utgått från centralkommittén till tjänstemän på berörda myndigheter att berätta om de visste något om RW-ärendet över huvud taget

Statsministern sade i sitt tal den 2 december att det positiva som hänt på sistone är Gorbatsjovs förtjänst. Det är säkert riktigt att impulserna måste komma uppifrån. Nu måste budskapet ut både bredare och djupare, och enda sättet att lyckas därvidlag är sannolikt att gå via inhemska sovjetiska massmedia. Tanken att det Sjevardnadze

sade åt utrikesministern ges offentlighet är god. Det måste emellertid också stå helt klart för gamla fångvaktare, NKDV- och KGB-agenter och vad det nu kan finnas för vittnen, att de inte löper någon som helst risk att drabbas av repressalier om de berättar vad de vet. Detta måste möjligen meddelas dem i direkta instruktioner, där eventuella tysthetslöften hävs. Självfallet är det den sovjetiska sidans sak att avgöra hur detta informationsproblem skall lösas. Vi föreslår att frågan tas upp på högsta möjliga nivå, förslagsvis med Jäkovlev eller KGB-chefen Krjutjov.

12. Man bör även söka förmå MID att initiera undersökningar av bl a förhållanden och bibliotekskort från fångelser samt efterforskningar rörande Wallenbergs medfångar i Ljubljanka, Lefortovo m fl fångelser (jfr 254 A 1989-11-16).

13. Beträffande undersökning av Smoltsov-dokumentet har vi varit i kontakt med chefen för Statens Kriminaltekniska Laboratorium, professor Kopp. Han säger att det ~~var~~ mycket svårt att få fram några egentliga resultat i en analys av dokumentet, framför allt att bestämma när det har skrivits. Särskilt svårt är det att göra undersökningen i Sverige om man saknar sovjetiskt jämförelsematerial i form av handstilsprover, pappers- och bläcksorter m m.

Av intresse är att få veta anledningen till att dokumentet är sid-numrerat (?) med siffran 159. Rymko har lovat undersöka detta (ambassadens

14. Wallenberg-Föreningens sekreterare Sonja Sonnenfeld påpekar i ett brev till utrikesministern den 5 december att Sjevardnadze i samtalet med utrikesministern i Moskva inte sade att Wallenberg avled 1947. "Han nämnde varken Smoltsov-rapporten eller 1947. Det är första gången man hoppar över det. Anmärkningsvärt!"

Till Canadas utrikesminister sade han bara att RW är död.
Se ovan punkt 7.

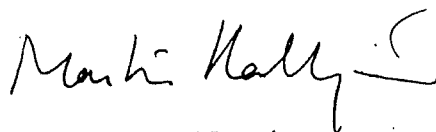
Enligt Lars-Åke Nilsson har den s k källa G i London sagt sig tro att Farafonov "anförtrotts fullständig information om Wallenbergs öde". Därför lyssnar man särskilt uppmärksamt till vad han har att säga. Vad han sade om Smoltsov-rapporten (ovan punkt 1) för tankarna till Arne S. Lundbergs analys två dagar efter det att vi fått del av Smoltsov-dokumentets innehåll den 6 februari 1957. Han fäste uppmärksamheten vid bl a denna mening i det memorandum som överlämnades: "På grund av vad som ovan anförts bör slutsatsen dragas, att Wallenberg avled i juli 1947." Lundberg kommenterar: "Det framgår rätt tydligt att ryssarna velat säga: 'Vi har ju bara ett dokument, det föreligger någon osäkerhet!' De håller en reträttväg öppen." Lundberg föreställde sig vidare vad ryssarna skulle säga om svenskarna kunde förete material färskare än från början av 1947: "Vi kan då falla tillbaka på att vi utgått från ett enda dokument, som kanske rört någon annan fånge."

Betyder det som Farafonov sade, och det som Sjevardnadze inte sade, att ryssarna tagit ett par steg på den av Lundberg förmodade reträttvägen? Ja, också det Sjevardnadze faktiskt sade, om man får tro den "amerikanska" tolkningen, se punkt 7 ovan.

15. Enligt ambassadens 1989-06-07 säger Tatarintsev, som var med om hela Wallenberg-Föreningens besök, på fråga från Hartelius att han personligen var ganska övertygad om att det i de sovjetiska arkiven fanns ytterligare dokumentation. Man frågar sig om svaret idag skulle vara detsamma. För det kan väl inte vara passet och övrigt material som överlämnades till föreningen han hade i tankarna? Det återfanns ju först den 22 september! (Intressant är uppgiften i 254 A från den sovjetiske filmaren som redan i augusti skulle ha fått veta av en KGB-källa att de personliga tillhörigheterna skulle överlämnas till föreningen.)

I samband med utrikesministerns besök i Moskva fick polchefen Örn uppgifter från en initierad sovjetisk källa att "mera är att vänta" när det gäller information om vad som förekommit under Stalin-tiden.

16. Av ovanstående torde man kunna dra slutsatsen att det är all anledning att driva arbetet vidare med oförminskad energi. Vi vänder oss inte bara till ambassaden i Moskva, utan även till generalkonsulatet i Leningrad ang spår i Litauen (gk:s , till ambassaderna i London (källa G), Wien ("parallellfallet" Marek) och Budapest (chauffören Langfelder bl a). Generalkonsulatet i Los Angeles har den 13 december instruerats att förhöra ett intressant vittne (gk:s 1989-12-07).

Martin Hallqvist

ARENDE:

UTRIKESDEPARTEMENTET
CBE2

KOPIA TILL:
UTR MIN

KABS
POLCH
BITR POLCH
POL 1

ATGÄRD:

Trub
Kol 1, Hallqvist Kol
90 05 21

INK UTRIKESDEP		
Dnr...../.....		
1989-12-21 20		
Ans	Gr	Mkt
p	2	Eu

(POL)

INKOM UD 1989-12-20

AMBASSADEN LONDON

1989-12-20

UD STOCKHOLM

LEIFLAND.

FOER HALLKVIST FRAAN

RE WALLENBERG

rae
5

FORTS

UTRIKESDEPARTEMENTET

1

RE WALLENBERG

P R I M O NAER JAG FICK DITT TELEGRAM ERINRAR JAG MIG
DEN HOEGST FOERTROLIGA BREVVAEXLING JAG HADE MED PETER
OSVALD FOERRA GAANGEN VI KONTAKTADE G. EFTERSOM VI ANSAAG
DET SJAELVKLART

NI FAAR SAALEDES BEDOEMA, OM MAN INTE DENNA GAANG BOER
TILLLAEMPA DEN KONTAKTVAEG TYCKS FOEREDRA. OM NI
OENSKAR ATT VI TAR FOERSTA KONTAKTEN I LONDON, AER VI SJAELVFALLET
VILLIGA HAERTILL,

, SKALL VI NATURLIGTVIS GAERNA BISTAA I DE FORTSATTA
KONTAKTERNA. JAG FOERESLAAR ATT NILS DAAG, SOM VAR MED NAER SVEN
JULIN TRAEFFADE G. 1986, BLIR KONTAKTPERSON.

S E C U N D O. BETRAEFFANDE UTVAEXLINGSPROPAAN WALLENBERG-
WENNERSTROEM HAR JAG Egentligen INGET ATT TILLAEGBA TILL
LARS AAKE NILSSONS KOMMENTARER.

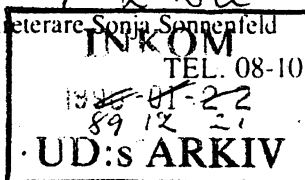
LEIFLAND

AMBASSADEN LONDON

RAOUL WALLENBERG-FÖRENINGEN

Ordförande Per Anger
RIDDARG. 10, 11435 STOCKHOLM

Sekretärare Sonja Sonnenfeld

TEL. 08-10 26 53

Kära medlemmar,

I Glasnosts tecken blev vi, Raouls syskon Nina Lagergren och Guy von Dardel, samt Per Anger och Sonja Sonnenfeld, inbjudna till Moskva för en dialog om Raoul. Inbjudan i sig själv bedömdes allmänt som sensationell.

Inför Moskva-resan försäkrade vi oss om Washingtons och Bonns stöd. Enligt förbundskansler Kohl måste Raoul Wallenbergs öde anses vara en tysk angelägenhet. "Det är ju vi som bär skulden till att han är där borta - då får vi också se till att han kommer därifrån", som han uttryckte det. Dessa synpunkter framfördes även till Mikhail Gorbachev under dennes besök i Bonn i Juni.

Pressuppbådet på Moskvas flygplats var överväldigande. Sedan i våras hade den sovjetiska pressen publicerat en mängd artiklar om Raoul, och under vårt besök antog den enorma proportioner. Det blev intervjuer i radio och TV. En dokumentär- och en långfilm samt två böcker håller på att spelas in resp. färdigställas. Även i Sovjetunionen har Raoul blivit symbol för mänskliga rättigheter.

Efter ankomsten till Moskva var det middag på svenska ambassaden med Andrej Sakharov som med sitt djupa engagement alltid stött vår kamp för Raouls frigivning.

Vid vårt första möte med bl a vice KGB-chefen och vice utrikesministern den 16/10 fick vi se originalet till den s.k. Smoltsov-rapporten, refererad till i 1957 års not och utan varje beviskraft. Efter långa diskussioner medgavs från sovjetiskt håll att "detta dokument inte kunde anses juridiskt bindande"

Därefter överlämnades Raouls diplomatpass, anteckningsböcker, pengar etc. som framtagna honom vid arresteringen. Dessa saker sa man sig plötsligt ha hittat i en säck i KGB-byggnaden. Överlämnandet rönt inte alls den tacksamhet man hade väntat sig, utan utlöste snarare en oväntad reaktion från vår sida: när nu dessa saker har kunnat ' hittas', kanske man kunde göra ytterligare fynd?!

Vi hade med oss en lista på vittnen som hade suttit tillsammans med Raoul i bl a Vladimirfängelset. Man tillmötesgick Guy von Dardels önskemål om besök i Vladimir den 23/10. Vi hade där tillfälle att se och fotografera ett antal registreringskort på för oss viktiga vittnen. Det saknades dock några kort, och fängelsedirektören ansåg det 'tänkbart att kort kunde försvinna'. Med hjälp av en sovjetisk journalist kommer emellertid kartoteket att gås igenom. Det som då hittas kan mycket väl ge en ledtråd till var Raoul befinner sig idag.

Vi fortsätter den i Moskva påbörjade dialogen, en önskan som också den sovjetiske utrikesministern gav uttryck för i sitt samtal med Sten Andersson.

RAOUL WALLENBERG-DAGEN HÖGTIDLIGHÄLLES I STORKYRKAN I STOCKHOLM SÖNDAGEN DEN 14 JANUARI 1990, kl 16.00 MED TAL AV STEN ANDERSSON. MARGARETA HALLIN, ERIK SAEDEN, ALEXANDER MALININ SAMT STOCKHOLMS UNGDOMSKÖR MEDVERKAR.

BILJETTER SÄLJES GENOM NK, SVALA OCH SÖDERLUND, STORKYRKBODEN SAMT VID INGÅNGEN. SE ÄVEN ANNONSER I DAGSPRESSEN.

Stockholm i december 1989

Sonja Sonnenfeld.

Bil.: Inbetalningskort för 1990 - årsavgift 50 kronor (pg 900252-8)

UTRIKESDEPARTEMENTET
VW2

ÄRENDE:

KOPIA TILL:
UTR MIN

ÅTGÄRD:

KABS
POLCH
BITR POLCH
POL 1

INK UTRIKESDEP		
Dnr...../.....		
1989-12-27 22		
P	2	Eu

POL

INKOM UD 1989 12-22

AMBASSADEN MOSKVA

1989-12-22

UD STOCKHOLM

FOER POL 1.

B E R A A D E N D E

RE WALLINBERGAERENDET

3/1

per Lfr
Unschäblich
Nina Lagergren
Wallerby-Königsgrün

ae

M

UTRIKESDEPARTEMENTET

RE WALLENBERGAERENDET

GUY VON DARDEL SKREV SOM BEKANT FOER EN TID SEDAN TILL
USPENSKIJ I FRAAGA OM ETT AATERBESOEK I VLADIMIRFAENGELSET MED EN
INTERNATIONELL ARBETSGRUPP FOER VIDARE EFTERFORSKNINGAR I
WALLENBERGAERENDET. HAN RINGDE FOER CA EN VECKA SEDAN OCH RAD
MIG EFTERHOERA AERENDETS LAEGE. VID UNDERHANDSKONTAKT MEF MID:S
ANDRA EUROPEISKA AVDELNING ERFOR VI ATT MAN HAALLER PAA ATT UT-
ARBETA ETT SVAR, SOM FOERHOPPNINGSVIS BOER VARA KLART FOERE
NYAAR. INGEN INDIKATION OM SVARETS INNEHAALL. TACKSAM DETTA
FRAMFOERS TILL VON DARDEL.

BERNER

ANLAGGADEN HOSKVA [REDACTED]

=====

1990-01-02 Pol I
Överlämnas för kännedom till
Wallenberg-Föreningen
Polchefen
Hallqvist

Kanslirådet Martin Hallquist
Utrikesdepartementet

355/021

INKOM

1989-12-22

AVD.	GR.	REAL
P	2	Enl

=====

Wallenbergärendet

✓ (1 bil.)

Tel 1142 A 1989-12-13

W Broder,

./. Härmed insänds den samtalsuppteckning från Wallenberg-föreningens besök i Moskva som publicerats i senaste numret av Mezjdunarodnaja Zjizn. Uppteckningen omfattar alla de överläggningar föreningen hade i Moskva, även den med Rymko i MID. Det är naturligtvis anmärkningsvärt att man publicerat detta material - någon indikation att så skulle ske gavs aldrig vid samtalen.

Vi återkommer med närmare kommentarer till innehållet.

[Signature]
Gunnar
[Signature]
Hans Magnusson

ТОЧКА В «ДЕЛЕ РАУЛЯ ВАЛЛЕНБЕРГА»?

Имя Рауля Валленберга, пропавшего без вести в самом конце второй мировой войны, лишь недавно стало широко известно в нашей стране. До сих пор еще не все ясно об аресте в 1945 году этого шведского дипломата, героически спасшего в Венгрии тысячи людей от смерти в нацистских застенках, его последних днях.

В октябре в Москве побывали родственники Рауля Валленберга — сводная сестра Н. Лагергрэн и сводный брат Г. фон Дардель, а также председатель «Общества Рауля Валленберга» П. Ангер и секретарь общества С. Сонненфельдт.

Ниже публикуются тексты записей бесед со шведскими представителями в МИД СССР.

ЗАПИСЬ БЕСЕД

заместителя министра иностранных дел СССР В. М. НИКИФОРОВА
и заместителя председателя КГБ СССР В. П. ПИРОЖКОВА
с родственниками Р. Валленберга и руководством «Общества
Рауля Валленберга»

16 октября 1989 года

По поручению руководства МИД СССР и КГБ СССР В. М. Никифоров и В. П. Пирожков приняли родственников Р. Валленберга — сводную сестру Н. Лагергрэн и сводного брата Г. фон Дарделя, а также председателя «Общества Рауля Валленберга» П. Ангера и секретаря общества С. Сонненфельдт.

В ходе состоявшейся беседы советские участники подчеркнули, что советское руководство, советские люди выражают глубокие соболезнования родственникам Р. Валленберга в связи с трагической судьбой, постигшей этого замечательного шведского дипломата. В Советском Союзе восхищаются его подвигом во имя спасения людей в годы войны. Его благородная деятельность завоевала всеобщее признание и уважение в нашей стране.

Приглашение шведским представителям приехать для беседы в Москву было продиктовано необходимостью изложить советскую позицию по вопросу о судьбе Валленберга, предоставить материалы, которые могут вызвать интерес у приглашенных.

Что касается сути вопроса о том, что произошло со шведским дипломатом, то было со всей определенностью заявлено, что, к сожалению, ничего нового относительно обстоятельств и причин задержания Валленберга советская сторона сообщить не может. Шла жестокая война, в водовороте которой погибали и бесследно исчезали миллионы людей. Однако еще в 1957 году было установлено, что, как и многие тысячи других граждан — и советских, и иностранных, Рауль Валленберг стал жертвой беззаконий, процветавших в годы сталинщины.

Неоднократные попытки уяснить причины содержания Валленберга в тюрьме, к сожалению, оказались безрезультатными. Записи и доку

менты, отнюдь не с нашей стороны, уны Абакумова и были рас свидетелств службы Луб этот шведск вследствие н

Совсем и жены некото ставляется, I Так что различных у ются в силе,

Как это вых, и с эти и горько со навсегда ост:

Затем ш ки А. Л. См точки внутре га, заполнен № 064641 на ские франки, кие марки) жали ему (д реница).

Шведски посетить Мо

Отмечая венности к р проводили м ные докумен Валленберга приняв пере. показания « том, что Ва. советских тю

В доказ: с кратким и после 1947 го

С советс свидетелств свидетелей, у приложены у быть провере ответ.

В заклю жественной а

В соотвс рожков прин берга, а так

В. М. Н всяческую п навстречу пс

менты, относящиеся к этому делу, были, как предполагает советская сторона, уничтожены службами, находившимися в подчинении Берии, Абакумова и иже с ними. Они, как известно, понесли заслуженную кару и были расстреляны за свои преступления. Обнаружено лишь одно свидетельство смерти Р. Валленберга — записка начальника санитарной службы Лубянской тюрьмы А. Л. Смольцова, из которой явствует, что этот шведский дипломат умер 17 июля 1947 года предположительно вследствие наступившего инфаркта миокарда.

Совсем недавно, 22 сентября с. г., в архиве КГБ СССР были обнаружены некоторые документы и личные вещи, принадлежавшие, как представляется, Раулю Валленбергу.

Так что прежние разъяснения, дававшиеся шведской стороне на различных уровнях и в различное после февраля 1957 года время, остаются в силе, и при всем желании невозможно что-либо к ним добавить.

Как это ни прискорбно, Рауль Валленберг умер, его давно нет в живых, и с этим, к большому сожалению, приходится считаться, хотя это и горько сознавать. Память о нем, о его благородной деятельности навсегда останется в сердцах и мыслях всех прогрессивных людей.

Затем шведам были переданы следующие документы: копия записки А. Л. Смольцова (им был также показан ее оригинал), копия карточки внутренней тюрьмы НКГБ СССР на арестованного Р. Валленберга, заполненная 6 февраля 1945 года, два удостоверения № 1369 и № 064641 на его имя, а также деньги (американские доллары, швейцарские франки, шведские кроны, венгерские пени, болгарские левы, немецкие марки) и предметы, которые, как можно полагать, тоже принадлежали ему (две продовольственные карточки, две записные книжки, пудреница).

Шведские собеседники выразили признательность за приглашение посетить Москву для встреч с представителями МИД СССР и КГБ СССР.

Отмечая явные перемены в отношении советских властей и общественности к расследованию «дела Валленберга», они, однако, настойчиво проводили мысль о том, что ни данные им разъяснения, ни представленные документы и личные вещи якобы отнюдь не доказывают факт смерти Валленберга в 1947 году. Весьма прохладно, с заметной долей недоверия приняв переданные им документы и предметы, они стали ссылаться на показания «свидетелей», которые косвенно «подтверждали» версию о том, что Валленберга продолжали содержать в заключении в разных советских тюрьмах в 50-х, 70-х годах и даже «около 1980 года».

В доказательство своей позиции они передали список «свидетелей» с кратким изложением их показаний о том, что Валленберг был жив после 1947 года, и попросили его прокомментировать.

С советской стороны им было сказано, что проверить существо свидетельств весьма сложно, если вообще возможно, поскольку части свидетелей, упомянутых в списке, уже нет в живых. Вместе с тем будут приложены усилия к тому, чтобы проверить те из них, которые могут быть проверены, и шведским представителям будет дан соответствующий ответ.

В заключение шведы отмечали, что беседа прошла в «весьма дружественной атмосфере».

20 октября 1989 года

В соответствии с договоренностью В. М. Никифоров и В. П. Пирожков приняли для заключительной беседы родственников Р. Валленберга, а также представителей «Общества Рауля Валленберга».

В. М. Никифоров отметил, что советская сторона, стремясь оказать всяческую помощь в деле выяснения судьбы Р. Валленберга и идя навстречу пожеланиям его родственников и руководства общества, в

течение нескольких дней после первой беседы провела изучение ряда свидетельских показаний, на которые ссылались шведские собеседники. Был проверен список «свидетелей», переданный советским представителям 16 октября с. г. На основании проделанной работы было сделано заключение о том, что представленные шведской стороной данные носят косвенный характер и не могут служить доказательством версии о нахождении Валленберга в советских тюрьмах после 1947 года.

Следует сразу отвести свидетельские показания лиц (К. де Мор, М. Мельцер, Э. Брюггер и др.), которых уже нет в живых, ибо проверить сообщавшиеся ими факты не представляется возможным.

Можно с полным основанием квалифицировать как несостоятельные утверждения шведского профессора Н. Шварц со ссылкой на беседу с советским ученым А. Л. Мясниковым о содержании Р. Валленберга в психиатрической клинике. Об этом свидетельствуют записи бесед Мясникова с Н. Шварц от 6 июля 1965 г. и тогдашним послом Швеции в СССР Г. Яррингом от 11 мая 1965 г. Здесь присутствует Г. Н. Фарафонов, Чрезвычайный и Полномочный Посол, ныне пенсионер, работавший в то время советником Отдела Скандинавских стран МИД СССР. Он вел запись упомянутой беседы Мясникова со Шварц и может дать исчерпывающие ответы на вопросы вокруг «высказываний» советского ученого. Копии записей этих бесед мы передаем шведской стороне.

В. П. Пирожков подробно остановился на результатах трехдневной работы, проделанной сотрудниками госбезопасности, по проверке свидетельств, изложенных в шведском списке. Подчеркнул, что работники КГБ, руководствуясь задачей объективного и максимально полного восстановления всех фактов, имеющих отношение к судьбе Валленберга, провели беседы с некоторыми из указанных в списке советских граждан.

Так, удалось побеседовать с Е. Н. Бутовой, работавшей хирургом во Владимирской тюрьме в 1946—1978 годах. В объяснительной записке, копию которой мы передадим шведской стороне, Бутова заявляет, что впервые узнала о Р. Валленберге в 1988 году от посла СССР в Люксембурге А. Авдеева, наводившего справки о его судьбе. За время своей хирургической практики она не встречала фамилию, похожую на Валленберга.

Была проведена также беседа с Л. К. Сухачевой, врачом Владимирской тюрьмы в 1953—1983 годах. Она свидетельствует о том, что за время ее работы больной-осужденный по фамилии Валленберг к ней не обращался.

В списке упомянуты еще несколько фамилий сотрудников Владимирской тюрьмы. В результате проверки установлено, что капитан Николаев работал в этой тюрьме с 1959 года, был заместителем начальника тюрьмы, в 1973 году уволен на пенсию по состоянию здоровья в звании подполковника, в 1988 году умер. Что касается Гуляева, то он работал в тюрьме в 1953—1962 годах в звании сержанта. В 1962 году выехал из Владимира. Пока не установлено, где он проживает сейчас.

Что касается показаний А. Бильдер о том, что ее отец Я. Каплан якобы видел Р. Валленберга в 1975 году в Бутырской тюрьме, то мы передаем вам копии объяснительных записок, составленных Капланом (имеющим две судимости за спекуляцию и одну — за валютные махинации) и его супругой Будовской в 1979 году, из которых вытекает, что тот никогда не встречал и не слышал о заключенном по имени Р. Валленберг.

Таким образом, проведенная проверка подтвердила отсутствие каких-либо данных, которые могли бы свидетельствовать о том, что Валленберг был жив после 1947 года.

В. М. Никифоров коснулся далее упомянутых в списке переговоров между представителями Востока и Запада в 1965—1971 годах по вопро-

су об обмене пленными под Веннерстремом. Он характеризует характер, дальнейшее развитие

На фоне выводов, сделанных Валленбергом, сторона преемственно передавала и провела первую беседу по-прежнему с советскими представителями, на стороне, не

Нельзя сказать, что интервью и телепередачи позволили одному отделу проверки. Г. становлении тщательным, если ш

Шведская сторона, преемственно, как начало

Они от одного они ломата, пол документа, ически достоя, хотели бы с с регистрацией. Владимире.

В. М. Н. предложение

В заклк беседы в Мо советских ср ния, доброж различий в довать это де

3

Принял с «Общества Р Они расс: подчеркнув, ч

су об обмене полковника С. Веннерстрёма, отметив, что шведское изложение подоплеки переговоров, версия об обсуждении варианта обмена Веннерстрёма на Р. Валленберга носят весьма расплывчатый, неясный характер, нуждаются, для того чтобы быть подвергнутыми проверке, в дальнейшей конкретизации со шведской стороны.

На фоне вышеизложенного всякий непредубежденный человек сделает вывод об искреннем желании Советского Союза помочь родственникам Валленберга в выяснении обстоятельств его судьбы. Советская сторона пригласила шведских собеседников для этой цели в Москву, передала им документы и личные вещи шведского дипломата, оперативно провела проверку списка «свидетелей», переданного шведами в ходе первой беседы 16 октября с. г. Версия гостей о том, что Валленберг по-прежнему жив и под вымышленным именем содержится в одной из советских тюрем, как явствует из документов, представленных советской стороной, не подтверждается.

Нельзя в этой связи согласиться с высказыванием Н. Лагергрена в интервью программе «Время», переданном 19 октября с. г. по советскому телевидению, о том, что совокупность показаний разных свидетелей позволяет сделать вывод о том, что Валленберг еще жив. Ведь ни одно отдельно взятое свидетельство не выдержало беспристрастной проверки. Призываем вас поверить в искренность наших усилий по восстановлению правды о судьбе Валленберга. Мы готовы и в дальнейшем тщательным образом изучать свидетельские показания, другие материалы, если шведская сторона обратится с просьбой об их рассмотрении.

Шведские собеседники поблагодарили за информацию об итогах проверки списка. Им импонируют открытость и искренность советской стороны, проявленные в ходе этих бесед, которые шведы рассматривают как начало диалога по выяснению судьбы Валленберга.

Они отмечали, что не хотят, чтобы их обвиняли в предвзятости, однако они не могут принять советскую версию судьбы шведского дипломата, полагая, что ни докладная записка Смольцова, ни переданные документы и личные вещи Валленберга не представляют собой юридически достоверных доказательств его смерти 17 июля 1947 года. Они хотели бы сами проверить «версию Владимирской тюрьмы», ознакомиться с регистрационной картотекой заключенных, опросить свидетелей во Владимире. С этой целью Г. фон Дардель и С. Сонненфельдт были бы готовы остаться еще на несколько дней в СССР.

В. М. Никифоров сказал, что советская сторона поддерживает это предложение и готова оказать содействие в осуществлении этой поездки.

В заключение шведы еще раз поблагодарили за приглашение на беседы в Москву, проявленное к ним внимание, в том числе со стороны советских средств массовой информации, обстановку взаимного уважения, доброжелательности, искренности. Они констатировали сохранение различий в позициях сторон и сказали, что будут продолжать расследовать это дело.

ЗАПИСЬ БЕСЕДЫ
заместителя заведующего Вторым Европейским
отделом МИД СССР Е. П. РЫМКО
с Г. фон Дарделем и С. Сонненфельдт

25 октября 1989 года

Принял сводного брата Р. Валленберга Г. фон Дарделя и секретаря «Общества Рауля Валленберга» С. Сонненфельдт по их просьбе.

Они рассказали о посещении 23 октября с. г. Владимирской тюрьмы, подчеркнув, что им был оказан очень хороший прием начальником этого

учреждения В. К. Горшковым и его коллегами. Собеседники оговорившись, что не ставили перед собой цель за столь короткое пребывание во Владимире добиться каких-либо больших результатов, выразили удовлетворение предоставленной им возможностью сфотографировать регистрационные карточки ряда, как они сказали, свидетелей по «делу Валленберга», отбывавших наказание в этой тюрьме.

Вместе с тем в картотеке тюрьмы не оказалось регистрационных карточек на некоторых заключенных, фигурирующих в списке «свидетелей» шведской стороны. Возникли также сложности в установлении имен сокамерников «свидетелей», поскольку нумерация камер за эти годы неоднократно менялась.

Мы, продолжали шведы, обратились с просьбой к руководству Владимирской тюрьмы навести справки о находившихся в ней шведах по имени Валленберг или по схожим по звучанию именам (Фалленберг, Ванденберг и т. п.), и им обещали помочь.

В этой связи фон Дардель поставил вопрос о том, что он в сопровождении проживающего в Чикаго профессора М. Макинена (который по данным шведов, находился в заключении во Владимирской тюрьме) хотел бы приехать во Владимир на примерно недельный срок для продолжения работы с тюремной картотекой. Их прежде всего интересует перечень регистрационных карточек, а также по возможности досье дел на нужных им лиц, отбывавших наказание в этом учреждении.

Остановившись далее на копии рапорта бывшего начальника санитарной службы Лубянской тюрьмы Смольцова, собеседники поставили под сомнение то, что обе подписи на этом документе принадлежат одному и тому же лицу (Смольцову), и сказали, что вообще рапорт не доказывает факта смерти Валленберга. Шведы хотели бы выяснить, можно ли ознакомиться с другими документами, находившимися в одном досье с рапортом Смольцова.

Со своей стороны, высказал свое мнение о рассуждениях по поводу неподлинности рапорта Смольцова.

В соответствии с поручением передал им копии документов, касающихся «дела Валленберга».

Поблагодарив, собеседники выразили надежду на продолжение поисков новых документов, возможно, в рамках совместной западно-советской группы, в которую с западной стороны помимо Г. фон Дарделя и С. Сонненфельдта могли бы войти Кронид Любарски (издатель, Мюнхен, ФРГ), Юрий Лури (профессор права, Гелп, Онтарио, Канада), Марвин Макинэн (профессор биохимии, Чикаго, США), с советской, в числе других, — академик А. Сахаров.

Отвечая на предложение Г. фон Дарделя о создании совместной рабочей группы по «делу Валленберга», сказал, что, как уже заявляла советская сторона, она будет внимательно изучать новые материалы в этой связи, которые могут быть представлены шведами.

В заключение собеседники затронули вопрос о расходах, связанных с их пребыванием в СССР, показав при этом счет на 37 тысяч крон за проживание в гостинице. Они поинтересовались в этом контексте, оговорившись, что данный вопрос для них не является решающим, нельзя ли в следующий их приезд в Москву решить данную проблему в более благоприятном для них духе.

Отвечал, что шведская группа находилась в Москве в качестве гостей посла Швеции в СССР.

В ДЕКАБРЕ
мечательны
ской деятель

Минис
карты. От
и бюджета,
не принято
на содержа
лионов руб.

Плюсы
стро меняю
ний Восток
ческий фак
и. всех. Осе
сенсационн
мощность в
единенными
шиеся с выс
заклинания:

Компли
и зарубежн
забылось, чт

Один и
ломатов, чт
за стол пер
спорит? Все
начали выпу
же уровне
стали выпус

Оружей
ся теперь ре
тором ракет
остроте в эк
ной и миро
ное использ
пространени
вую, четвер
забудем доб
потенциал в
ционные пр

На это
такое могуч
о 50-процен
нем стабильн

UTRIKESDEPARTEMENTET
CJ1

ÄRENDE:

KOPIA TILL:

UTR MIN

KABS

POLCH

BITR POLCH

POL 1

ÅTGÄRD:

RIK UTR
Dnr.....
1989-12-28 27
P 2 Eu

INKOM UD 1989-12-27 [REDACTED]

AMBASSADEN MOSKVA

1989-12-27

UD STOCKHOLM

[REDACTED] FOER POL 1 [REDACTED]

RE WALLENBERGAERENDET

aa
M
FORTS

RE WALLENBERGAERENDET

P R I M O BETR. VITTNESMAAL ROERANDE RW BOER SAEGAS ATT FLERTALET AV DEM INSAENTS TILL SOVJETISKA TIDNINGAR (KOMMUNISTISKA PRAVDA OCH MOSCOW NEWS). I DE FALL NAMNEN PUBLICERATS BOER DU DESSA UTAN PROBLEM KUNNA OEVERLAEMNAS TILL MID MED BEGAERAN OM GRANSKNING.

S E C U N D O BETR. SMOLTISOVRAPPORTEN KANSKE BAESTA LOESNINGEN AER ATT VI FOERST BER RYSSARNA GENOMFOERA EN ANALYS OCH DAERVID BEGAERA ATT, OM VI FORTFARANDE FINNER DET OENSKVAERT, SENARE FAA GOERA EN EGEN. VI VET EJ NAAGOT NAERMARE OM HAEGER/ VILLIUS FAAR TILL STAAND NAAGON ANALYS AV ORGINALET.

T E R T I O DE CANADENSISKE PROFESSORN COTLER BESOEKTE DEN 21 DECEMBER AMBASSADOER BERNER. COTLER BEFANN SIG I MOSKVA FOER ATT DELTA I DEN FOERSTA JUDISKA KONGRESSEN I SOVJET, MEN HAN VAR OCKSAA HAER MED PREMIAERMINISTER MULRONEY FOER EN MAANAD SEDAN, VARVID HAN AEVEN SAMMANTRAEFFADE MED SACHAROV. DET HADE VARIT MENINGEN AT SACHAROV SKULLE HAALLIT EN "HEDERSFOERELAESNING" OM RW VID KONGRESSEN, MEN HAN HADE ISTAELLET FOERESLAGIT COTLER, SOM OCKSAA HAALLIT FOERELAESNINGEN DAGEN FOERE.

COTLER, SOM AV GUY VON DARDEL FOERESLAGITS INGAA I DEN INTERNATIONELLA ARBETSGRUPP SOM SKALL BESOEKA VLADIMIRFAENGELSET I JANUARI, HAR UTARBETAT EN "BRIEF" SOM PAA ETT OEVERTYGANDE SAETT SKULLE VISA SLAGKRAFTEN I SEX NYCELVITTNESMAAL UNDER 50-TALET. COTLER KALLADE DET FOER EN "LEGAL CORROBATIVE ANALYSIS". MATERIALET KOMMER TROLIGEN LAEGGAS FRAM I SAMBAND MED BESOEKET I JANUARI.

VAD GAELLER MELLANHAVANDENA MED BOGDANOV (SE VAART [REDACTED] 87-05-24) BERAETTADE COTLER ATT DET SISTA HAN HOERT FRAAN RYSSEN VAR ATT DET INTE LAENGRE VAR LAEMPLIGT ATT HAN, SOM FOERESLAGITS, AATERVAENDE TILL MOSKVA EFTER TRE VECKOR, DETTA EFTERSOM "EN ANNAN UTVECKLING SKULLE FOELJA". DENNA "ANDRA UTVECKLING" VAR Vael DEN SOM LEDDE FRAM TILL INBJUDAN AV WALLENBERGFOERENINGEN.

SLUTLIGEN BOER NAEMNAS ATT COTLER NAEMNDE ETT UTTALANDE DEN 1 ELLER 2 JUNI VID EN PRESSKONFERENS I PARIS AV DEN SOVJETISKE CHEFSDELEGATEN VID ESK-MOETET OM DEN MAENSKLIGA DIMENSIONEN,

FORTS

*kl. Kuyndt
20/2 m*

KASJLEV. HAN SKALL DAA HA SAGT ATT RW AVRAETTADES SAMT ATT DE SOM
VAR SKYLDIGA HAERTILL OCKSAA AVRAETTADES SAMT ATT ALLA BEVIS
FOERSTOERTS.

2

VI HAR TIDIGARE INTE NOTERAT DETTA UTTALANDE.

MAGNUSSON

AMBASSADEN MOSKVA

SVERIGES AMBASSAD

MOSKVA

1989-12-28

1990-01-04

Pol I

Kanslirådet

Martin Hallquist

Utrikesdepartementet

Överlämnas till Wallenberg-

Föreningen för kännedom.

Martin Hallqvist

Wallenbergärendet

(6 bil)

Hbr Magnusson-Hallquist 891207

Broder,

Jag kan härmed i fullständigt skick, jämte översättning, insända den ännu opublicerade artikel om Raoul Wallenberg som jag nämnde i ovannämnda handbrev. Det är, som Du erinrar dig, journalisten Kartsev från Komsomolskaja Pravda som skrivit den. Den innehåller några brev som är intressanta.

Dessutom två brev, jämte sammanfattning på svenska, som inkommit till ambassaden från sovjetmedborgare. Inget av dessa två förtjänar att ges någon närmare uppmärksamhet.

Slutligen bifogas en hänvändelse från Helen Carlbäck, publicerad i Försvarsministeriets tidning Röda Stjärnan (!) som uppmanar alla som kan ha stött på RW i Budapest 1945 att höra av sig. Hänvisning görs till några för oss redan kända vittnesmål.

Hans Magnusson

362/003

Pal

INKOM UD		
1989-12-28		
AVD.	GR.	MAL
P	2	Eu I

"KP" undersöker

I diplomatens spår

Vi fortsätter vårt sökande rörande den svenske diplomaten Raoul Wallenbergs öde. Och era brev fortsätter att strömma in till redaktionen. Ni skall idag få läsa en del av dem.

Såvitt jag vet är frånvaron av arkiv och dokument ett hinder när det gäller att få fram någon som helst information om Raoul Wallenberg. Att döma av rapporten om Wallenbergs död från fängelseläkaren i Ljubjanka A.L. Smoltsov bevakade den då mycket starke ministern för statssäkerhet V. Abakumov personligen Wallenbergs fall. Abakumov arresterades medan Stalin fortfarande levde och arkebuserades senare. Så att efter arresteringen av Abakumov brändes alla hans arkiv (eller en betydande del av dem). Detta skedde i en stor grop mellan byarna Bobrvo och Drozjzjenko utanför Moskva på sommaren. Det var så många papper att alla omkringliggande fält täcktes av vit aska lik snö. De gamla minns denna grandiosa brasa mycket väl. Kanske Wallenbergs dossier och andra dokument rörande hans vistelse i vårt land brann upp just där?

N.N., veteran i NKVD-trupperna.

"Jag är daglig läsare av "Komsomolkan". Men när jag på sista tiden öppnat tidningen har jag alltid genast sett efter om det inte finns något nytt om Raoul Wallenberg. Jag vet förstås ingenting om hans öde, men man vill så gärna hjälpa diplomatens närstående och släktingar ta reda på vad som hänt honom! Jag har själv börjat förhöra mig hos bekanta veteraner och försökt finna personer som var med och befriade Budapest. Än så länge kan jag inte skryta med några särskilda resultat. Det känns ju bittert att historien varit så orättvis mot denna storartade människa. Jag anser att sökandet efter fakta om Wallenbergs öde är en uppgift inte bara för hans släktingar och den svenska allmänheten, utan för alla oss människor av god vilja".

Gulbachit Abdrazanova, Kazachstan, Kurdajskij rajon, Michajlovka.

"Omständigheterna i mitt liv har formats så, att jag, min far och min bror i slutet av kriget satt i fängelse i Bukarest som det militära kontraspionaget SMERSJ:s fångar. När vi flyttats till staden Kostanca fick jag höra av min bror, att den i Budapest arresterade svenske diplomaten Raoul Wallenberg också befann sig där. Från Kostanca fördes han till Odessa, och vi till Dnepropetrovsk. Tillsammans med Wallenberg flyttades en engelsman, också han misstänkt för spionage. Senare träffade min bror denne engelsman i Kolyma. Engelsmannen berättade, att Wallenberg dött i Moskva till följd av hungerstrejk.

Man hade krävt att få en förklaring till att han var arresterad och att man skulle lägga fram konkreta anklagelser. Enligt engelsmannen hade Wallenberg skrivit brev till Gromyko och Molotov men inte fått svar".

"1945 arbetade jag som tolk vid Leipzigavdelningen av SVAG (Sovjetiska militära administrationen i Tyskland). På sommaren 1945 fick den grupp på avdelningen, som jag ingick i, i uppdrag att söka upp och gripa den svenske konsuln i Leipzig. I våra instruktioner sades det, att han i slutet av kriget hade försett fascistiska krigsförbrytare med svenska pass (eller viseringar) och hjälpt dem fly ur det sönderfallande Tredje Riket. Vi fann konsulns villa ganska snabbt, men den visade sig vara tom. Vi kunde inte utföra ordern. Antagligen hade konsuln rest därifrån tillsammans med amerikanerna, som nyligen lämnat den zonen.

Denna episod och materialet från Komsomolskaja pravdas efterforskningar har fått mig att tro, att ledningen antagligen hade en lista på personer som var misstänkta för att ha hjälpt fascisterna och att Wallenberg av misstag kommit med i listan. Det var bara det att de som grep honom lyckades bättre än vi gjorde".

I.L. Gutjenko, Odessa

"Jag sänder er ett porträtt av en okänd fånge som jag såg några gånger 1969 och 1970 på tredje husets rastgård i Inrikesministeriets specialmentalsjukhus i Leningrad. En av dagarna då fångarna bar "vinteruniform" - öronlappar och vaddjackor - fördes denne person ut på rastning. Han gjorde ett mycket utmärglat och sjukt intryck. Han var orakad, som vi alla var - vi rakade oss inte mellan badtiderna. Det är svårt att avgöra hans ålder, alla där ser äldre ut än de är, men om jag räknar med det skulle jag tro att han var 55-60 år. Den här personen gick för sig själv och såg på något sätt annorlunda ut än vi andra, fastän han var klädd likadant. När jag mötte hans blick frågade jag: "Varifrån?" Han tittade bort, som om han vore döv, vände sig om och gick därifrån. Han bodde i en cell för sig och ingen visste något om honom. Vi funderade länge på vem det kunde vara och enades till slut om att det var en av de estniska f d "skogsbröderna". Han såg ut som en som har suttit inne länge, och huden hade en gråaktig nyans. Hans intelligenta och uppmärksamma blick avslöjade genast en ovanlig andlig kraft. Då visste jag ingenting om Raoul Wallenberg, men jag ritade av fången (ett så starkt intryck gjorde han på mig). För ungefär ett år sedan hörde jag på kanadensisk radio om diplomatens tragiska öde och kom genast att tänka på den obekante i Leningrad. Sedan såg jag hans fotografi i Komsomolskaja pravda och hajade till - det liknade honom. Jan kan naturligtvis inte påstå något med bestämdhet, men tänk om? Sedan i våras är jag ledare för den grupp inom "Memorial" i Odessa som söker finna massgravar från stalinrepressionerna. I dessa efterforskningar kan det mest omöjliga visa sig sannolikt. Lycka till!

N.N. Danilov, Odessa

"Efter lång tvekan har jag bestämt mig för att skriva till er om en episod som inträffade långt tillbaka i mitt förflutna. Efter kriget kom min far, som var officer i SMERSj, till Moskva för att invänta en ny befattning. Några dagar bodde jag och han på ett officershotell

fördrev officerarna tiden med att spela schack eller kort. Jag minns mycket väl en sommarkväll då man spelade kort på en vanlig officerskoffert. Officerarna som stod runtomkring rökte, kommenterade spelet och skämtade. Plötsligt kom det in en officer till som sade: "Wallenberg är död!" Alla såg hastigt på varandra, tystnade och skildes åt. Den glada stämningen försvann liksom av sig själv. När far kom frågade jag honom vem denne Wallenberg var. Han blev arg och beordrade mig att glömma det namnet. Senare berättade min äldre syster, som också var officer i SMERSJ, att det var en svensk diplomat, som suttit i Lubjankafängelset. Sedan dess har jag aldrig hört Wallenbergs namn, innan era efterforskningar började. Både min far och min syster är sedan länge döda och kan inte mer berätta någonting".

V.V. Gabova, Novosibirsk.

"Under personkultens år blev min far och bror utsatta för repressionen. Min far blev arkebuserad, och min bror arbetade tio år i gruva i Kolyma. 1950 tog jag arbete långt norrut i syfte att söka rätt på min bror. Jag arbetade och bodde i samhället Elgen, där det fanns ett stort läger för politiska fångar. Det var strängeligen förbjudet för oss att ha någon kontakt med dem, men jag led redan då av att den Store ledaren förstörde livet för så många bra och intelligenta människor. En gång skulle jag resa till samhället Knajon och övernatta där. I stugan vi fick bo i bodde två litauer (jag minns att den ene hette Artur), och den tredje personen presenterade sig för mig som Raoul. Han talade med lätt brytning. Han var ca 35 år gammal, såg bra ut och hade intelligenta ögon. Vi fick rödbetssoppa och te. När jag senare träffade min bror berättade han att han själv kände Raoul. De hade varit tillsammans på sjukhuset i Seimtjan. Min bror sade, att Raoul inte var litauer utan utlänning, och att han var dömd för spioneri. Raoul från Kanjon liknar mycket de fotografier på Wallenberg, som publicerats i Komsomolskaja pravda. Något mer vet jag inte".

Red:s anm. Eftersom efterforskningarna är långt ifrån avslutade väljer vi av journalistiska skäl att under-
teckna detta och vissa andra brev enbart med initialer.

När det blir lämpligt kommer givetvis brevskrivarnas fullständiga namn att publiceras.

A. Kartsev

Moskva
2 Bil. handbrev Magnussen...
Hallqvist d. 28/12-89

Brev av 891027 från Fjodor Bortsov re Wallenberg.

Detta brev är ytterst svårtytt vad handstilen beträffar, och det är därför tyvärr omöjligt att exakt fastställa vad författaren vill ha sagt. Han nämner att han läst om sökandet efter Wallenberg i tidskriften Ogonjok och att det där stått att det vore tänkbart att Wallenberg befunne sig i ett specialmantalsjukhus.

Bortsov har, skriver han, själv suttit i ett specialmentalsjukhus 1954-1955. Han skriver att en professor av judisk börd arbetade på sjukhuset och nämner i övrigt en rad utlänningar han kom i kontakt med under sin sjukhusvistelse. Ingen skandinav verkar han dock ha träffat; han skriver om en SS-soldat och en österrikiska.

"Kommer ni att kunna finna Wallenberg? Uppriktigt sagt tvivlar jag på det", står det i en av de få tydliga meningarna.

I slutet av brevet ger han namnet på en person han anser man bör kontakta för att få mer information:

Anna Ivanovna Baltasjova, överläkare vid Kazans specialmentalsjukhus.

Moskva
4 817. Handbrev Magnusson =
Hallqvist 891228

Brev av 891022 från Konstantin Vasiljevitj Padalka.

Sammanfattning av innehållet:

Padalka har läst om Wallenberg i Komsomolskaja pravda och hävdar att det fängelsekort som KGB påstår upprättades vid Wallenbergs ankomst till Ljubjanka 1945 måste vara en förfalskning utförd helt nyligen. För detta talar det ovanliga att det inte står på kortet varför Wallenberg gripits och att fingeravtryck saknas.

Detta att fingeravtryck saknas anser Padalka tyda på att Wallenberg är död, ty om han fortfarande levde skulle ju man lätt kunna sätta hans fingeravtryck på kortet även om förfalskningen, som sagt, är utförd helt nyligen.

Padalka föreställer sig att Wallenbergs diplomatpass använts av någon eller några tjänstemän inom säkerhetspolisen, som på så sätt kunnat förse med en falsk identitet och arbeta som angivare i fängelser. Detta skulle förklara de många vittnesmålen om att Wallenberg förekommit i olika fängelser långt efter 1947.

JL

Moscow
5816 handbrev Magnusson-
Hallénst d. 28/12-89

Wollenberg

Kag, → HM

22.10.89.

INK. AMB. MOSKVA		
D.	16/86	
1989	-11	-13
AVD.	GR.	MAI
18	18	5 f

Уважаемый господин
Прочел сегодня в газете "Комсо-
мольская правда" очередную статью
о Руне Вакенберге, где увиден
и регистрационный торевинную
карточку на него.

Эта карточка то и содержит и ва-
рианта и такая порозрение.

1. Если кто сидит в тюрьме, то имену-
ет "заключенный", т.е. обвиняемый в чем-то
по конкретному делу уголовного кодек-
са.

2. Как такое обвинение действует.
Вит и Витерс. На основании чего же
сотрудники СМЕРШа задержали
Вакенберга, потом арестовали и да-
же доставили в Москву?

Витерс Витерс. Если же в СМЕРШ
есть один сотрудник из работаю-
щих в промышленной России, кото-
рый бы мог определить подлинность
каждого дипломатического паспорта,

В жизни в. гонимого такового не бу-
дет?

М. е. ответ напрашивается сам со-
бой. Задержки Кассинберг-Вейер-
они бы предположили, что это воз-
можно с учетом и переданной им
столкующейся руководству, которая
в гонимых не видела дипломатиче-
ских паспортов, и направилась в
Района в Москву (мои пути разберу-
ся сами). Но уже здесь дошли
близко в сопроводительных докумен-
тах написать: "Подозреваются в шпио-
наже", а на Мудинке соответственно,
эту запись внести в уполномоченную
карточку, но это не сделано.

2) В карточке есть место для отпе-
чатка печати, а отпечаток отсутствует.
Есть. Опять вопрос, почему?
Мне представляется один очень ответ:
Данная карточка написана... в наши
дни!

Пусть это предположение, но оно
основано на всемирноизвестных фак-
тах, где будущие статьи обвине-
ния (при записке карточке в архиве
Броуна) скорее выдвинуто как основание
и сегодня признавать, это документ
(появившийся во всем мире ста-
тусом неприкосновенности), был арестован,
как и мигрант, без каких-либо основ-
ний и доказательств.

Отсутствие все отката пачка, у-
водит о том (как ни горестно это
признавать), что Рудольф Влодзимежский
в живых, т.е. будь он жив, отне-
сением поставило не составило бы про-
да и сейчас.

Сестра Р. Влодзимежского в интервью
"Коммунистическая", как за тоненькую нить
написан, свидетельств за портрет, ко-
рого яхоты у Рудольфа быть не могло, т.е.
он не курит, а между тем КТБ и
представило портрет, как предмет
судный у её брата.

Я бы с удовольствием поддержал
её надежду, но увы, факты об этом
говорят.

Морис-жес портсигар мне попал в
дого, будучи исполнителем Вассенберг
как надежной карманной копилки,
Вспомни, и как гасло (даже накур-
или) люди предавали деньги, доку-
менты связывали, отравив бумагу
в мушкетёрскую папиросу и «предва-
жив закурить».

М.г. надежные портсигары меня ничто
не удивляет.

Сейчас только одна немая вещь, это
отсутствие рейхсмарок, в пересчёте денег
идеальных (зачёт) у Вассенберга, поско-
му из исторического знания, это факт
цы брали взятки, но представляли
рейхсмарки, а для ускорения выве-
за евреев, Вассенберг и вне работы
был «подманивать» кай-кого.

Ноты есть не в этом.

Мне представляется следующая кар-

тина по "делу Р. Вассенберга".

Доставленный на Убийству, он подвергся допросам и явно, это пытка неответственной части тогдашнего следствия.

Поскольку № 25 официально признает факт его смерти в 1947 году, тогда выяснения всех деталей, думаю, родственных Райт, а так же, а также бытность в Швеции, считая необходимым затребовать допуск шведских архивистов, для исследования уцелевшей карточки, и материалов следствия (там тоже подобные сведения в архиве, даже на "мелкую сошку", и явно есть и на Вассенберга), это расставить точки над i.

Можно лишь спорить об одном, расстреляны ли Райт /всем расстрелянным при Сталине писали в карточку "умер", либо довели до смерти, но то, что Райт был и многие люди после 1947 г. мне представляется следующим

образами.

После смерти Рауля, его документы не были оставлены без внимания (желая добру пропасть!), и с паспорта, волею твоего удостоверения, были сняты копии, для штабных подробных документов агента КЭБ, работающего на Западе (из книги так было бы получше, работой в разведке, попадающей в руки такое добро!).

Но идея дальше. Рауль кто, а зачем пропадать и его копии? Вот и появляется на свет Рауль Вейсманберг, т.е. агент КЭБ, который работает под этим именем, как обычный операционный сотрудник!!!

(М.е. опять-все, я бы так и сделал!)!

Вот и получается, что есть свидетели видевшие Рауля, да не настоящего.

Взять это шпатель, правду двойника вряд ли удастся узнать, т.е. двойник шёл под именем Рауль Вейсманберга лишь по бухгалтерским ведомостям,

которые уничтожаются со временем,
а это некий Р. Вагтенберг; это Иван
Иванович Иванов, майор (капитан,
командир?) НКВД (МГБ), знамен-
ица в особом одежде 1-2 класса.

Вот бы где следы поиска, но брига-
да МГБ раскроет карты свои и границы
Суваясини, Тадаека Конобайи Вагтен-
берга.

Данный материал прошу передать
какому-либо изданию (газете, журналу)
Ивеши, согласившемуся напечатать его,
либо передать родственникам Р. Вагтен-
берга (хоть я их огорчу), но думаю
предлагаемые выводы ускорят полу-
чение дополнительных документов и работ
о жизни (и смерти?) Р. Вагтенберга.

О передаче материала адресату прошу
известить обязательно, МГБ ведь работает
тоже над данной темой.

Н.М.Б.

КРАСНАЯ ЗВЕЗДА

ПОИСК

№ 73 (289)

Кто видел Рауля
Валленберга?

В текущем году имя шведского дипломата Рауля Валленберга, исчезнувшего в последние месяцы войны в охваченном боями Будапеште, не раз появлялось на страницах советской печати. Напомним: по данным советских компетентных органов, Валленберг был арестован и содержался в Лубянской тюрьме, где 17 июля 1947 г. умер. Шведский историк Елена Карлбек ведет в Советском Союзе сбор материалов о Валленберге. Через нашу газету она обращается к тем фронтовикам, которые участвовали в боях за Будапешт и могли встречаться, видеть шведского дипломата.

Сведения, полученные от этой встрече: «Я вошел в советских граждан, частично комнату. Там за серединой совпадают с имеющимися у стола сидел (насколько при- сотрудников научного проек- поминаю) в черном костюме, та «Рауль Валленберг» свиде- с черными волосами, лет око- тельствами иностранных граж- ло 30, худощавый, не белого дан о том, что Валленберга лица (смуглый) мужчина, а видели в разных районах слева направо от края стола Пешта после 8 января 1945 го- плотный в кожаной куртке да. Мужчина. Человек вежливо представился как секретарь шведского посольства Валленберг, а другого мужчину назвал своим шофером».

Вот информация Василия Васильевича Силавы из Иркутска. В январе 1945 г. он командовал 3-м стрелковым батальоном 761-го стрелкового полка 317-й Краснознаменной стрелковой дивизии. (Он узнал Валленберга по фотографии в «Комсомольской правде»). В одном из домов Пешта, где на балконе висел иностранный флаг, Силава встретил Валленберга. Это произошло 14 или 15 января. Василий Васильевич оставил у квартиры, где находился Валленберг, охрану — своих ординарца и связного и доложил командиру полка.

О том, что Валленберг находился в освобожденном Будапеште, свидетельствует и Михаил Васильевич Данилаш из села Ниж. Болотное Закарпатской области. Он служил вольнонаемным переводчиком с венгерского языка в штабе 30-го стрелкового корпуса и между 8 и 14 января в разведотделе штаба корпуса имел беседу с шведским дипломатом.

Данилаш рассказывает об

Данилаш вспоминает, что Валленберг пожаловался на конфискацию его служебной машины, попросил устроить встречу с маршалом Р. Малиновским. Свидетелями этого разговора были (или могли быть) начальник разведотдела подполковник Лавриненко, его заместитель майор Севрюга, переводчик с немецкого лейтенант Анатолий Синичев.

Имеются также свидетельства ветерана войны М. П. Шмулева из Алма-Аты о том, что Валленберг помогал в Будапеште раненым советским военнопленным.

Нам интересно все, что может быть связано с именем нашего соотечественника. Просим откликнуться сослуживцев В. Силавы, М. Данилаша, М. Шмулева, всех, кто может пролить хоть какой-то свет на судьбу Р. Валленберга.

Елена КАРЛБЕК.